T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

MEVLÂNA ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

MEVLÂNA VE MEVLEVİLİK ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

VELED ÇELEBİ İZBUDAK'IN MESNEVÎ TERCÜMESİ'NİN YENİ YAZIYA AKTARIMI

(5. CİLT- 5, 6, 7 ve 8. DEFTERLER; 2348-4238. BEYİTLER)

MEHMET EMİN ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. RECEP DURGUN

Konya – 2021

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU ii
İÇİNDEKİLER iii
ÖN SÖZ iv
ÖZET vi
SUMMARY vii
KISALTMALAR viii
GİRİŞ 1
1.BÖLÜM 4
1. MESNEVÎ MÜTERCİMİ VELED ÇELEBİ İZBUDAK 4
1.1. Hayatı 4
1.2. Eserleri 7
2. VELED ÇELEBİ İZBUDAK'IN MESNEVÎ TERCÜMESİ 10
2.1. NÜSHA TASVİFİ 10
2.2. NÜSHALARIN KISA MUKAYESESİ 12
2.3. METNİN YENİ YAZIYA AKTARIMINDA DİKKATE ALINAN ESASLAR 14
2.4. VELED ÇELEBİ İZBUDAK'IN MESNEVÎ TERCÜMESİNİN YENİ YAZIYA AKTARIMI 15
2.4.1. BEŞİNCİ CİLT – BEŞİNCİ DEFTER 15
2.4.2. BEŞİNCİ CİLT – ALTINCI DEFTER 43
2.4.3. BEŞİNCİ CİLT – YEDİNCİ DEFTER I. KISIM VE II. KISIM 65
2.4.3.1. I. Kısım 65
2.4.3.2. II. Kısım 87
2.4.4. BEŞİNCİ CİLT – SEKİZİNCİ DEFTER 112
SONUÇ 141
KAYNAKÇA 142

ÖN SÖZ

Mesnevî, bir nazım biçimidir ve adı geçtiğinde zihnimizde canlanan ilk silueti Mevlâna'nın meşhur eseridir. Aynı zamanda nazım şekline dayanarak Mesnevî adını vermiştir Mevlâna. Mesnevî şerhlerini yapan kişiler eserin, "bir şeyi ikiye katlamak, çift yapmak'' anlamlarına gelen adının, şeklinin yanı sıra mana ve muhtevasına da işaret ettiğini, birbiriyle karşılıklı olan ilahi adlara erişmeleri dolayısıyla şehadet âlemindeki tüm varlıkların çiftler halinde ya da zıtlar halinde teessür ettiğini ve Mesnevî'deki bu tamamlayıcı zıtlıkların olması sebebiyle Mevlâna'nın esere bu ismi verdiği de söylenmiştir. Mesnevî, yazıldığı günden bugüne dek Anadolu'da dillendirilmiş, okutulmuş ve aynı zamanda Anadolu insanına eğitici bir eser olmuştur. Mesnevî yalnızca Anadolu'da değil tüm dünyada kabul gören bir eser olma özelliği taşımaktadır. Konuları itibariyle evrenseldir ve tüm insanlığı kucaklamayı hedefler. İster Müslüman ister Hristiyan ister Yahudi olsun canı gönülden okuyan, hisseden herkese yöneliktir Mesnevî.

Mesnevî'nin çok sayıda tercümesi ve şerhi yapılmıştır. Veled Çelebi İzbudak (1869-1953) bu tercümelerden birinin sahibidir. Bu tercüme, 1937-1940 yıllarında Osmanlı Türkçesiyle Arap alfebesiyle yazılmış olan ve Konya Mevlâna Müzesi'nde ihtisas numarası 5223 olan Mesnevî Tercümesi'dir. Bu tercüme, Mesnevî adlı eserin düzyazı olan ilk tam tercümesidir ve elle yazılmış kopyası Veled Çelebi'nin talebi doğrultusunda Şücaeddin Onuk tarafından yapılmıştır. Sonrasında ise Abdülbaki Gölpınarlı, tercümeyi gözden geçirmiş ve 1942-1946 yılları arasında çok kez basılmıştır. Mehmet Şücaeddin Onuk, Milli Eğitim Bakanlığı'nın basmış olduğu bu eserde, Veled Çelebi'nin yazmış olduğu tercümesine göre farklılıkların bulunduğunu dile getirmiştir. 6 ciltten ve 30 defterden meydana gelen bu tercümeyi Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'ne bağışlamıştır.

Bu eserin 1. cildi 4 defterden, 2. cildi 5 defterden, 3. cildi 6 defterden, 4. cildi 5 defterden, 5. cildi 8 defterden ve 6. cildi ise 5 defterden meydana gelmektedir. Bu çalışma, tercümeyi özgün metninden okumak isteyenlere faydalı olması hedefiyle yapılmıştır. Çalışmamızda 5. cildin 5, 6, 7 ve 8. defterleri yeni yazıya aktarılmıştır.

Çalışmamızdaki yazma eserde bulunan konu başlıkları büyük harflerle yazılmıştır. ء(') ve ع(‘) ile metinde belirtilmiştir ve uzun ünlüler (^) düzeltme işareti ile gösterilmiştir. Ayetler ve hadisler, dipnotlarda Türkçeye çevrilmiş ve metin içindeki sırasına göre dipnotlandırılmıştır.

Çalışma girişten sonra iki bölümden oluşur.

Birinci bölümde Veled Çelebi İzbudak'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi bulunmaktadır.

İkinci bölümde Nüsha tasvifi, nüshaların kısa mukayesesi, metnin yeni yazıya aktarımında dikkat edilen hususlar, Veled Çelebi İzbudak'ın Mesnevî tercümesinin, 5. cildin 5, 6, 7 ve 8.defterlerinin yeni yazıya aktarımına dair bilgi yer almaktadır.

Çalışmamızın her aşamasında benden desteğini esirgemeyen danışmanım, Doç. Dr. Recep Durgun'a ve aileme teşekkür ederim.

Mehmet Emin ŞEN

Konya, 2021

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Mehmet Emin ŞEN
	Numarası	177201001001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Mevlâna ve Mevlevîlik Araştırmaları / Mevlâna ve Mevlevîlik Araştırmaları
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Recep DURGUN
	Tezin Adı	VELED ÇELEBİ İZBUDAK'IN MESNEVİ TERCÜMESİ'NİN YENİ YAZIYA AKTARIMI (5. CİLT 5,6,7ve 8. DEFTERLER; 2348-4238. BEYİTLER)

ÖZET

Mesnevî, muhteva ettiği konular itibariyle evrensel unsurlar taşımaktadır, dolayısıyla dünyada birçok farklı ülkenin insanı tarafından okunan bir eserdir. Yazıldığı dönemden bu yana Mesnevî'nin pek çok şerhi ve tercümesi yeni yazıya aktarılmıştır. Tercümelerinden birisi Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'nde nu. 5223'de kayıtlı olan Veled Çelebi İzbudak'a ait tercümedir. Bu nüsha, öncesinde Abdülbaki Gölpınarlı tarafından incelenmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pek çok kez basılmıştır. Basılmış olan eser ile yazma nüsha arasında bazı farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmada, Veled Çelebi İzbudak tarafından Osmanlı Türkçesi ile hazır edilmiş ve sonrasında ise Abdülbaki Gölpınarlı adına basılan tercümenin, özgün metninden okuyup faydanlanmak isteyenler için 5. cildin son dört defterinden ibaret olan bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Eserin esasına bağlı kalmak sûretiyle, metin içindeki köşeli parantezle belirtilen dipnotlar ve bu dipnotların açıklamaları, değişim yapılmaksızın verilmiştir. Kalitatif araştırma metotlarından olan literatür taramasının da uygulandığı bu çalışma, Mesnevî'yle alakalı gerçekleştirilecek olan çalışmalara katkıda bulunmayı hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevlâna, Mesnevî, Veled, Çelebi İzbudak, Tercüme.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Mehmet Emin ŞEN
	Numarası	177201001001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Mevlâna ve Mevlevîlik Araştırmaları / Mevlâna ve Mevlevîlik Araştırmaları
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Recep DURGUN
	Tezin İngilizce Adı	TRANSFER OF VELED CELEBİ IZBUDAK'S MASNAVI TRANSLATION TO MODERN TURKISH LANGUAGE (5. VOLUME, 5,6,7,8. BOOKS; 2348-4238 COUPLETS)

SUMMARY

Masnawi with its topics and articles inside covers all over the world and many people from different civilizations read Masnawi. Since first published and written Masnawi had been translated many times. One of these translations is this one registered in Mawlana Museum library with registration number 5223. This print have been examined by Abdulbaki Gölpınarlı and published many times by the ministry. This study had prepared by Veled Çelebi İzbudak with Ottoman Turkish and after the fifth bind of the book of Abdülbaki Gölpınarlı the book become more easy to read for the students to search for it and to learn and study on it. The annotations have kept same in the book and these annotations have indicated with brackets. The main aim of this study is to give a value to the studies abaout Manawi and realize this literature scanning applied which is one of the calitatif searching methods.

Keywords: Mevlâna, Masnavı, Veled Çelebi İzbudak, translatıon.

KISALTMALAR

age. : adı geçen eser

Agm. : adı geçen makale

C. : cilt

DİA : Türkye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Ktp. : Kütüphane

Nu. : numara

s. : Sayfa

bk. : bakınız

yay. : yayınları

çev. : çeviren

haz. : hazırlayan

MEGSB : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı

vb. : ve benzeri

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

trc. : Tercüme, tercüme eden

nşr. : Neşreden

GİRİŞ

Mesnevî, Arapça bir kelimedir. Lügat anlamı ise ikişer ikişer anlamındadır. Edebiyatımızda da, her beyti, kendi arasında kafiyeli manzum söz söylemek anlamındadır ve beyit sınırlaması olmamasından ötürü, uzun eserlerde tercih edilen bir nazım türüdür. Fars edebiyatı gibi İslami Edebiyatlardaki şairlerin, bitmeyen sevda hikâyelerini, tasavvufî meseleleri, destansı mevzuları işlerken Mesnevî nazım tarzını kullanmışlardır. Mevlâna da Mesnevîsini bu nazım şekliyle yazmayı tercih etmiştir.

Mesnevî kelimesi Mevlâna'nın yaşadığı döneme kadar sadece edebi bir tür olarak kullanılırken Mevlâna, Mesnevî adlı eserini bu nazım türünde yazdıktan ve adını bizzat Mesnevî koyduktan sonra bu kelime sadece edebi bir türü değil Mevlâna'nın eserini de akla getirmektedir. Mesnevî'nin 6. cildinin 2. beytinde Hüsamettin Çelebi'ye ithafen "Hüsaminâme'' şeklinde söylense de bir sonraki beytinde Mesnevî'nin son cildindeki cümlesinden de anlaşıldığı üzere isminin Mesnevî olduğundan şüphe yoktur. Mevlâna, halifesi olan Hüsameddin Çelebi'nin ısrarlarıyla Mesnevî'yi söylemiş ve Hüsamettin Çelebi ise yazıya geçirmeye başlamıştır. Mesnevî'nin 1. cildinin yazımına 1259 senesinde başlanmış ve 1263 senesinde tamamlanmıştır. İkinci cilde başlayacakları zaman, Hüsamettin Çelebi'nin eşi vefat ettiği için ara verilmiş ve bu ara iki yıl kadar sürmüştür. Sonrasında, 14 Mayıs 1264'te tekrar yazılmaya başlanmış ve hiç ara vermeden 1268 yılına kadar beş cildi de yazılıp tamamlanmıştır. Mesnevî, geniş bir konu yelpazesine sahiptir. Birkaç konu ile sınırlandırmak mümkün değildir. Aynı zamanda bu konular, hiçbir yerden alıntı değildir. Mevlâna, bu eseri için " Allah'ın gayb âleminden kendisine ilham olduğunu belirtmiştir."[1]

Mesnevî'de, Allah aşkı, Peygamber'e bağlılığı, mümince yaşamanın temel unsurları olan saygı, sevgi ve hoşgörüyü en güzel örnek hikâyelerle anlatmıştır. "Allah âşıklarının kitabı'' aynı zamanda da "Kuran'ın Tefsiri'' olarak da betimlendirilen Mesnevî, Mevlâna'nın görüşüne göre, hakîr sırlarını açma, hakikate ulaşma konusunda dinin en temelinin temelidir. Mevlânaya göre; sûfi olanların söylemiş oldukları ve yazıp sözünü ettikleri konu rüya ya da fal değildir; Allah katından onların kalplerine doğan vahiydir.

Mesnevî yüzyıllardır Mevlevîlerin başvuru kaynağı ve el kitabı olmuştur. Mesnevî kaleme alındığı dil Farsça, Selçuklular zamanında, edebi ve resmi dildi. sonrasında, Osmanlı Devleti'nin kurulmasıyla ve gelişmesiyle hükmünü yitiren Fars Dili, yerini Türkçe'ye bırakmıştır. XVII. yüzyıldan sonra ise Mevlevihaneler yaygınlaşmış, muhipler ve dervişler

[1] Semih Ceyhan, *"*Mesnevî*", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 29, Ankara 2004, s. 329.

Farsça'yı tam olarak bilmedikleri için Mesnevî'den istifade edememişler ve Mesnevî'nin Türkçe'ye çevrilmesi ihtiyacı doğmuştur. Böylelikle Mesnevî, Türkçeye çevrilmiş ve şerh edilmiştir. Mesnevî'nin bilinen ilk tam tercümesi ve şerhleri Sûdi'nin ve Şemî'nin eserleridir. İsmail Rusuhi Dede, yapmış olduğu Mesnevî şerhiyle Hz. Şarih unvanını almış ve bu eseri günümüze kadar ulaşmıştır. Bu eser, ilk olarak Mısır'da, sonrasında ise İstanbul'da basılmıştır.

Oldukça geniş bir yelpazesi olan Mesnevî'den çeşitli seçmeler yapılmış ve bu seçmeler tercüme ve şerh edilmiştir. İlk örnek ise; Yusuf Sîne Çak'ın eseri olan Cezire-i Mesnevî'dir. Bu eser, fazlasıyla ilgi görmüş, Şeyh Galip ve İlmi Dede tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve şerh edilmiştir. Mesnevî, birçok insana tesir etmiş ve bu yüzden birçok âlim tarafından tercüme edilmekle kalmamış, birçok şaire de ışık olmuş ve Mevlevi Edebiyatı'nın doğmasına ön ayak olmuştur. Örneğin; Mesnevî'nin tesiri, oğlu Sultan Veled'e olmuş ve İbtidanâme yani Velednâme meydana çıkmıştır. Mesnevînin pek çok dile tercümesi yapılmış şerhleri de kaleme alınmıştır. Bu diller arasında; Arapça, Fransızca, İngilizce, Almanca, Urdu, İtalyanca, İspanyolca, Rusça, Korece, Japonca, Lehçe ve Flemenkçe dilleri vardır. S.James Redhouse, 1881 senesinde Mesnevî'nin ilk cildini İngilizceye manzum olarak tercüme etmiştir. Süruri'nin Şerh-i Mesnevî'si ise Mesnevî'nin bütününün Farsça şerhidir. Molla Fenâri ise Mesnevî'nin mukaddime faslını Arapça olarak şerh etmiştir. George Rosen da Mesnevî'nin bir kısmını Almanca'ya tercüme etmiş ve ardından 1849 senesinde yayımlamıştır.

Osmanlı Dönemi'nde Anadolu'da, Mesnevî'nin en eski Türkçe tercümeleri Sultan II. Murad döneminde yaşayan şairlerden, Dede Ömer Ruşenî, Muinî, Yusuf-i Hakiki ve Cemal-i Halveti tarafından manzum olarak kaleme alınmıştır. XIX. yüzyılda Tanzimat hareketiyle beraber Batı kültürüne yönelen yeni edebiyatın doğmasıyla Mevlevi tarikatı üyeleri olan şairler, Mevlâna'dan feyiz almayı sürdürmüşler ve bir taraftan da Mevlâna'nın eserlerinden tercümeler yapmışlar ve şerhler yazmışlardır. XX. yüzyıldan günümüze kadar ise Mesnevî üzerinde çalışmalar yapılmaya devam edilmiş ve ilim adamlarımız arasında Veled Çelebi (1867-1938), Kenan Rifai (1866-1950), Ahmet Avni Konuk (1871-1938) Tahirü'l Mevlevi (1877-1951), Muhlis Koner (1886-1962), Abdülbaki Gölpınarlı (1900-1982), Şefik Can (1909-2005), Âmil Çelebioğlu (1934-1995) hatırlanmaya lüzum görülmüştür.

Bu zatlardan Abdülbaki Gölpınarlı ve Avni Konuk, Mesnevî'nin baştan sona tercümesini ve şerhini yapmışlardır. Gölpınarlı'nın yapmış olduğu şerh, Tevfik Sübhani tarafından Farsça'ya tercüme edilmiştir.[2]

Farklı yerlerde birçok nüshası olan Mesnevî adlı eserin en eski nüshası Veledi Nüsha diye bilinmekte ve Mevlâna Müzesi'nde 51 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Bu nüsha, Mevlâna'nın vefatından beş yıl sonra tamamlanmıştır. Günümüzde en yaygın olan Mesnevî nüshası ise Veled Çelebi İzbudak'ın Veledi Nüshası'dır.

[2] Nuri Şimşekler, "Mevlâna'nın Eserleri ve Eserlerinden Seçmeler", *Konya'dan Dünya'ya Mevlâna ve Mevlevîlik, e*ditör: Nuri Şimşekler, Karatay Belediyesi Yayını, Konya 2007, s. 47-52.

1.BÖLÜM

1. MESNEVÎ MÜTERCİMİ VELED ÇELEBİ İZBUDAK

1.1. Hayatı

Veled Çelebi İzbudak Konya'nın, Durakfakıh Mahallesi'nde 1869'da doğmuştur. Babası, Çelebi ehline mensup olup ismi Necip Çelebi'dir. Annesi ise Çelebi ehlinin torunlarındandır ve pek kıymetli bir hanımefendidir. Veled Çelebi ve ailesi, Çelebi Mahallesi'nde bulunan dergâha yakın bir evde oturuyorlardı. Veled Çelebi, çocukluk dönemindeki eğitimine dair malumatları şu şekilde anlatır: "Pek küçük iken Elmas Hoca adında yaşlı bir kadının açmış olduğu bir mektebe gidiyordum. Bu mektep, kızlara mahsus gibi idi. Hatırlı ailelerin küçük erkek çocukları da ara sıra görülürdü. Bu mektepte on beş yaşını geçmiş hatta evlenmiş kadınlar da vardı. Sonrasında bir zaman da Çarçar Hoca isminde bir hocanın okuluna gittim. Bu okulda da gelin olacak kızlar, kocaman olmuş erkekler olmasına rağmen kızlara laf eden talebe yoktu.'' Okumaya çok hevesli olan Veled Çelebi, eğitim-öğretim yıllarında, öğretmeninin çok takdir ettiği, sürekli tahtaya kaldırdığı bir öğrenciydi. İlkokuldan sonra kardeşleriyle birlikte Mekteb-i Rüştiye'de eğitim gördüler. Ortanca kardeşi, bir sene sonra eğitimini bırakmıştır. Veled Çelebi ise Rüştiye'yi bitirmesinin ardından, Dergâh-ı Mevlâna'ya bitişik olan Sultan Veled Medresesi'ne gönderilmişti. Rüştiye'de eğitim gören Veled Çelebi, Abdurrahman Sıdkı Hocası'nı çok sevmiştir ve hocası da öğrencisinin okumaya olan isteğini hissetmiş ve ona sülüs yazısıyla bir dergi hazırlatmıştı. Bu dergide yayımlanan "Şimden Gerû'' isimli şiiri ilk denemelerindendir. Veled Çelebi'nin eğitimi esnasında Abdü'l Gaffar Efendi'den de özel dersler aldığı, Farsça öğrendiği ve sonra Medine'ye gidip Şeyh Kettani'den Arapça, Tefsir ve Hadis okuduğu kaynaklarda yazmaktadır. Ancak bizzat kendisinin anlatmış olduğu hayat hikâyesinde şöyle malumatlar bulunmaktadır: Veled Çelebi altı yıl medresede eğitim görmüş ve dört yıl hocasının yanında talebe olarak geçirdikten sonra Farça dersi almak için Hoca Kasım Efendi'ye gitmiştir. Bu vesileyle Şem'i adlı eseri okumakla beraber, beyitleri ve ibareleri de şerhsiz bir şekilde idrak etmeye başlamıştır. Beş sene boyunca medresede eğitim görenlere göre daha önde ve başarılı olmuştur. Derslerini daha iyi kavramıştır. Dergâh-ı Şerîf adlı yere derslerinden arta kalan zamanlarda giderdi. İsm-i Celâl'e, Mesnevî Şerif'e ve mukabeleye vakit ayıran Veled Çelebi, bu mecmualara gelen şeyhlerin ve âlimlerin sohbetlerini pür dikkat dinlerdi. Veled Çelebi'nin yeteri kadar eğitim gördüğünü düşünen ailesi, artık bir işe girmesini istemiş ve sonunda ise Nuri Efendi'in yanında işe koymuşlardı. Veled Çelebi ise bir taraftan da Mektubî Kalemi'nde çalışmış diğer taraftan da dergâhtaki ve medresedeki derslerine devam etmiştir. Her yaz

olduğu gibi tüm Konya halkı yazlık bölgesinde olur ve Veled Çelebi'nin ailesi de yazlıklarına yani Meram'a giderlerdi. Yazlıktaki evlerinde geçirdiği vakitleri anlatan Veled Çelebi; 1885 senesinde Konya ilindeki faaliyetlerini şu şekilde anlatmaktaydı: "On altı yaşımda Konya'daki Mektubî Kalemi'ne başladım. Konya Valiliği'ne Mazlum Paşazade Memduh Bey tayin olmuştu. Mektupçu ise Nazım Bey adında biriydi."[3] Veled Çelebi bu Mektupçu Nazım'ın Farsça ve Arapça'yı iyi bildiğini ve şiirden de anladığını söylemiştir. Mektupçu Bey'de Veled Çelebi'nin yazılarını beğenmekte ve bu bağlamda gelişmesi için çaba sarf etmekteydi. Böylelikle Veled Çelebi, Mektupçu Nazım Bey'in yanında kaldığı sıralar Arapça'yı öğrendi. Bu yıllarda bazı kitapları Konya Gazeteleri'nde yayımlanmıştı. O sıralar Veled Çelebi, Vilayet Mektebi Rüştiyesi'nde Rik'a hocalığına tayin olmuştur.[4]

Bir müddet sonra, vazifesinden istifa etmiş ve 1888'de İstanbul'a yerleşmek için Bahariye Mevlevihanesi'ne gitmiştir. İstanbul'da kaldığı iki sene içerisinde birçok İstanbul Meşayihi'yle tanışmasının yanı sıra Şeyh Vasfi Efendi ve Osman Şems Efendi gibi mühim şeyhlerle de tanışmıştır. Aynı zamanda dönemin aydınları, Ahmet Mithat Efendi, Necip Asım, Muallim Naci, Manastırlı İsmail Hakkı ile de tanışma şerefine nail olmuştur.[5]

Dergâhta kaldığı zamanlarda Fuzuli'nin "Su Kasidesi" eserinin şerhini yapıp bu esere Aynü'l-hayat ismini vermiştir. Aynı zamanda bu eserini Hazine-i Fünun ve Mektep gibi dergilerde yayımlamıştır. Yine başka bir şerhi ise Mevlâna'nın pek bilinen vasiyetnamesidir. Mevlâna'nın Vasiyetnamesi'ni şerh etmekle kalmayıp, edebi, ahlaki birçok parça ekleyerek "Haberü'l kelâm" unvanını vermiştir.[6]

İkinci Meşrutiyet öncesinde İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne dahil olan Veled Çelebi, meşrutiyet ilan edildiğinde resmi vazifelerinden istifa etmiştir ve bir süre kalemiyle geçimini sürdürmeye devam etmiştir. Ayrıca Galata Mevlevihanesi'nde şeyhlik vazifesine devam etmiştir. İkinci Meşrutiyet'ten sonra Türk Derneği isimli bir cemiyetin kurulmasına öncülük etmiştir ve bu dernek yedi sayı yayımlanabilen "Türk Derneği" ismiyle bir mecmua çıkarmıştır. Ayrıca, Galatasaray Sultanisi'nde ve Darülfünun'da Farsça eğitimi veren Veled, Sultan Reşat tarafından Çelebilik mevkiine 1910 yılında atanmıştır.[7]

Bu sıralarda Veled Çelebi, Bahariye Dergâhı'ndaki şeyhlerin eşlerinin aracılığıyla Yahya Beyzade ailesinin kızlarından olan Makbule Hanım ile evlenmiştir. Bu evliliğinden

[3] Nevin Korucuoğlu, *Veled Çelebi İzbudak,* Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1994, s.4.
[4] Nevin Korucuoğlu, age., s. 1,2,3.
[5] Veled Çelebi İzbudak*, TDVİA C.23,* Türkiye Diyanet Vakfı yay., Ankara, s. 503-505.
[6] Nevin Korucuoğlu, *age.,* s. 8.
[7] Veled Çelebi İzbudak, *age.,* s. 503-505.

Veled Çelebi'nin bir oğlu olur. O dönem İstanbul'da şiddetli soğuklar, fırtınalar meydana gelmektedir. Bu fırtınaların sonucunda depremler de olmaktadır. Böyle zorlu geçen günlerin ardından günlerden bir gün Veled Çelebi'nin eşi dünyadan göç etmiştir. Veled Çelebi çok üzüldüğü halde, çalışma hayatına ve yazı hayatına devam etmiştir.[8] 1895 senesinde ise Hazine-i Funün dergisinde pek çok şiiri yayımlanan Veled Çelebi, o sıralarda Ahmet Mithat Efendi ile dost olmuştur. Beykozdaki en büyük kazancının Ahmet Mithat Efendi olduğunu ve onun çeşitli ilminden ve bilgilerinden faydalandığını söylemiştir.[9]

İkinci evliliğini 11 Mayıs 1901 yılında yaparak Zehra Hanım ile yapan Veled Çelebi, Zehra Hanım vefat ettikten sonra üçüncü evliliğini de Enise Hanım ile gerçekleştirmiştir, kendisinin ölümüne kadar Enis'e Hanım'la evli kalmıştır ve bu evliliğinden bir kız çocuğu olmuştur. [10]

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Veled Çelebi, memleketi Ankara'ya, Atatürk'ün yanına hizmet etmek amacıyla gelmiştir. Atatürk, Veled Çelebi ve ailesini, Çankaya'da eski bağ evlerinden birine oturtmuştur. Veled Çelebi'ye daima saygı gösteren Atatürk ona, Çelebi Hazretleri diye seslenmiştir.[11]

Çankaya'daki bağ evinde uzunca bir süre oturduktan sonra Veled Çelebi ve ailesi Mithatpaşa Caddesi'nde satın almış olduğu tek kattan oluşan evlerine taşınmışlardır. 1923-1939 yıllarında ikinci dönem Kastamonu Milletvekilliği, 1939-1943 senelerinde ise Yozgat Milletvekili olarak görev yapmıştır. Yirmi sene boyunca Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde vazife icra etmiştir ve ömrünün sonuna kadar da bu vazifesini icra etmeye devam etmiştir. Mithatpaşa Caddesi'nde yaşadıkları evden sonra kızı, Devlet İzbudak ve eşi Enise İzbudak'la birlikte Olgunlar Sokağı denilen yerde bir küçük apartman dairesine yerleşmişlerdir ve Veled Çelebi bu evinde 4 Mayıs 1953 tarihinde dünyaya gözlerini kapatmıştır. Cenaze törenine iştirak edenler arasında dostları ve yakın çevresinin yanı sıra; CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü de bulunmakta idi.[12]

Veled Çelebi İzbudak'ın yeğeninin anlattığına göre, kendisi sofrada akşam yemeklerinde pişmiş bir bütün soğan yer ve yemekten sonra da bir avuç kuruyemiş yerdi. Veled Çelebi, çok zarif bir edâya sahipti ve saygılı bir kişiydi. Aynı zamanda Mevlâna

[8] Nevin Korucuoğlu, *Veled Çelebi İzbudak,* Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1994, s. 11
[9] Nevin Korucuoğlu, *age.,* s. 13
[10] Nevin Korucuoğlu, *age.,* s.15
[11] Nevin Korucuoğlu, *age.,* s. 19.
[12] Nevin Korucuoğlu, *age* . s. 39.

Celaleddin-i Rûmi'nin on sekizinci göbekten torunu idi ve bundan ötürü kendisi gerçek bir Çelebi'dir. Çelebilik'te toplanan tüm efendilik niteliklerine sahip olan birisiydi.[13]

1.2. Eserleri

Veled çelebi, yazım hayatının ilk dönemlerinde Bahaî mahlasıyla da çeşitli yazılar ve şiirler yazmıştır. Veled Çelebi, nesir ve nazım olarak da eserler sunmaya 1880 yılından itibaren başlamıştır. Zamanın ağdalı dilini kullanmasının yanı sıra, son senelerde; açık, anlaşılır Türkçeyi kullanmıştır.[14]

a) Türk Lügatı: Veled Çelebi İzbudak bu lügatı yazmak için on sene uğraşmıştır ve 12 ciltten meydana gelen bu lugatı el yazısı ile tamamlamıştır. Veled Çelebi'nin Türkçe'ye olan bilgisinin ve yeteneğinin olduğunu anlayan Necip Asım Bey, Veled Çelebi'nin dil anlamında Türkçülüğünün asıl 1897 tarihlerinde başlamış olduğunu da belirtmiştir. Böylelikle Veled Çelebi'ye, millet için hayırlı olur umuduyla, Türk kelimelerini toplamaya teşvik etmiştir. Basma, yazma, yeni-eski birçok kitabını kendisine vermiştir. Böylelikle Veled Çelebi bu kitaplardan da faydalanarak "Türk Dili'' isimli büyük lügatı hazır etmeye başlamıştır. On iki ciltten oluşan eserin çoğu sayfasında, üzerinde uzun uğraşlarla çalışıldığını gösteren düzeltme ve dipnotlar bulunmaktadır. Hatta bazı gerekli görülen yerlerde kelimelerin kullanılış şeklini belirten atasözleri, mısralar, maniler, cümleler vardır. Veled Çelebi bu eserinde; bazı sayfalarına şerhler düşmüştür ve çıkmalar yapmıştır. Veled Çelebi, toplamda 2356 sayfa olan bu eserini takriben yarım asırdan daha fazla bir zamanda ortaya çıkardığını belirtmiştir.[15]

b) Uğuz Ata Orhun Abideleri: Veled Çelebi'nin bu eseri iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü Uğuz Ata, ikinci bölümü ise Orhun Abideleri adını taşımaktadır. Cumhuriyetin kuruluş zamanında, milletimiz milli ve yeni bir kimlik arayışında iken Orta Asya Türk tarihine de parmak basılmış ve bu hususstaki Türk eserleri, yazarın kalemiyle Türkiye Türkçesi'ne kazandırılmıştır. Bu zamandaki nesil için de gayet mühim ve uyarıcı nitelikli bir bilgi kaynağıdır ve bu anıtlar şimdiki Kazakistan topraklarında Orhun Nehri'nin yakınlarında dikilmişlerdir.[16]

c) Türk Diline Medhal: Veled Çelebi bu eserinde dilimizin güzelliğini anlatmış ve Türk Dili'ne hizmet etmeyi kendisine bir borç bildiği için bu eserini yazmıştır. Eser, Türk

[13] Nevin Korucuoğlu, *Veled Çelebi İzbudak,* Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1994, s. 43.
[14] Nevin Korucuoğlu, *age.,* s. 69.
[15] Nevin Korucuoğlu, *age.,* s.70-75.
[16] Nevin Korucuoğlu, age., s. 81.

diline giriş anlamını taşımaktadır. Bu eser yüz dört sayfadır. Cumhuriyetin ilanından hemen öncesinde İstanbul'da Amire Matbaası tarafından basılmıştır. Bu eserin Türkiye'de birçok taş basma nüshası bulunmaktadır. Eserin, matbu olan iki nüshası da Ankara'da Milii Kütüphanede'dir.[17]

d) Letaif-i Nasreddin Hoca: Bu eserde Nasreddin Hoca'nın, Beyazıd zamanında ya da Sultan Orhan zamanında yaşamasından ötürü, türlü bilimler ve İslam bilimleri hususunda o dönemin seçkin bilginlerinden biri olduğu söylenmiştir.[18]

e) El İdrak Haşiyesi: Eserin hikâyesi şöyledir: Kilisli Muallim Rıfat, Veliyüttin Efendi Kütüphanesi'nde bir yazmanın sayfasının kenarlarına ve satırlarının arasına şerhler ile yazılan lugatı bulmuştur ve eklenen bu lügatleri acayip görerek El-İdrak Haşiyesi adlı eserde toplu hale getirmiştir. Toplamış olduğu lügatlere kaynak olarak ise lügat kenarındaki açıklamaları görmüş ve bu lügatleri kitapta gördüğü gibi kendine almıştır. Bu kitabın çıkması için Veled Çelebi'den yardım istemiş ve bu lügatleri, kendi Türkçemize göre şerh etmesini istemiştir.[19]

f) Livaü'l-Vifak: Semâ ile semâ meclislerinde çalınan alet ve müziğin helal olduğundan bahseden bir eserdir ve bu eser basılmamıştır.[20]

g) Lisan-ı Farisi: Farsça, hocadan öğrenilen bir dildir, halkın konuştuğu bir dil değildir. Eski kültürümüzde de büyük bir öneme sahip olan bir dildir. O dönemdeki edebiyatçılar, duygularını ve düşüncelerini genelde bu dilde ifade etmişlerdir. Yalnız bu faaliyeti ustalıkla uygulayabilmek için o lügatin kaidelerini çok iyi bilmek lazımdı. Şiirde ve düzyazıda hassas duyguları ayırt etmek adına Farsça'nın özgün kaidelerine uymak mecburiyeti bulunuyordu. Bu eserinde Veled Çelebi, Farsça'nın iyi bir edebiyat dili olduğunu ve kolayca öğretilebildiğini anlatmıştır. Aynı zamanda birçok güzel duyguyu kapsamaktadır.[21]

h) Atalar Sözü: Veled Çelebi, Atalar Sözü adlı kitabıyla, atasözlerine verdiği önemin çok büyük olduğunu belirtmiş ve göstermiştir. Bu eserde, Özbek, Kırgız, Azeri, Tatar gibi diyarlardan toplanan atasözlerinden, kendi atasözlerimizi pekiştiren, mühimmatını artıracak şekilde olanlar, gerçek olan atasözlerini meydana çıkarmaktadır. Bu sözlerin önemi

---

[17] Süleyman Efendioğlu, "Veled Çelebi İzbudak'ın Türk Diline Medhal adlı eseri üzerine bir inceleme", AÜ. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 26, Erzurum 2004, s. 23.

[18] Nevin Korucuoğlu, age., s. 96.

[19] Nevin Korucuoğlu, *Veled Çelebi İzbudak,* Kültür Bakanlığı yay., Ankara 1994, s.102

[20] Yakup Şafak, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Hz. Mevlâna ve Eserleri Üzerine ÇalışmaYapanlar, *Konya'dan Dünya'ya Mevlâna ve Mevlevîlik,* Editör: Nuri Şimşekler, Karatay Belediyesi Yayını, Konya 2007, s. 257.

[21] Nevin Korucuoğlu, *age* . s.103

türkü daha iyi anlama açısından da göz önünde bulundurulmalıdır diyen Veled Çelebi, atasözlerinin her evde okunması gereken bir eser olduğunu vurgulamıştır.[22]

I) Mesnevî: Mesnevî'nin tercümesi, Abdülbaki Gölpınarlı tarafından farklı şerhler ile karşılaştırılmıştır. Abdülbaki Gölpınarlı, Veled Çelebi İzbudak için: "Senelerce Mesnevî'yle uğraşan, bu fani hayatını, bağlı bulunduğu milletin yücelmesi için harcayan, Türklüğü ve Türkçülüğü kendine samimi bir inanç haline getiren Veled Çelebi İzbudak, Mesnevî'yi tercüme etmek için çok fazla uğraşmıştır.'' demiştir.[23]

j) Menâkıb-ı Hazret-i Mevlâna: Bu eser, Konya Vilayeti Salnamesi 1332/1914 yılları içerisinde yayımlanmıştır.[24]

k) İbtidâ-nâme Tercümesi: Bahsedilen bu eser, F. Nafiz Uzluk isimli zatın isteğiyle, Veled Çelebi tarafından başından 7260. beyte kadar çevirisi yapılmış ve 7260-8222. beyitlerin arası da F. Nafiz Uzluk tarafından tercümesi tamamlanmıştır. Bu çevirinin karalama halleri 11 defter halindedir ve SÜSAM Uzluk Arşivi'nde yer almaktadır.[25]

[22] Nevin Korucuoğlu, *age* . s.105
[23] Nevin Korucuoğlu, *age* . s.109
[24] Yakup Şafak, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Hz.Mevlâna ve Eserleri Üzerine Çalışma Yapanlar, *Konya'dan Dünya'ya Mevlâna ve Mevlevîlik,* Editör: Nuri Şimşekler, Karatay Belediyesi Yayını, Konya 2007, s. 257.
[25] Yakup Şafak, *age*., s.257.

2. BÖLÜM

2. VELED ÇELEBİ İZBUDAK'IN MESNEVÎ TERCÜMESİ

2.1. NÜSHA TASVİFİ

Konya Mevlâna Müzesi Ktp. nu.5223

Veled Çelebi İzbudak'ın Mesnevî Tercümesi, 1693 varak 30 defterden müteşekkildir. Tercümenin 1. cildi 4 defterden, 2. cildi 5 defterden, 3. cildi 6 defterden, 4. cildi 5 defterden, 5. cildi 8 defterden, 6. cildi 5 defterden meydana gelmiştir. Defterlerden 2. cilt 5. defter ile 3. cildin 1. defteri; 3. cildin 6. defteri ile 4. cildin 1. defteri; 5. cildin 1. defteri ile de aynı cildin 2. defteri bir aradadır.[26]

Defterlerin dışı beyaz kahverengi karton kapaklıdır. Ciltlerin kapakları son yıllarda yapılmış ve iç varaklardan daha büyüktür. Tercüme, normal sarı kâğıdın "a" yüzüne kolay okunabilecek bir rika hatla istinsah edilmiştir. Bütün yaprakların "b" yüzleri boş bırakılmış, bazı sayfaların altında dipnotlar vardır. Bu dipnotlar bazen bir âyet-i kerimenin veya hadis-i şerifin Arapçası, bazen de metin içinde açıklamaya gerek duyulan bir ifadedir. Dipnotların olduğu kısım günümüz dipnot sisteminde olduğu gibi asıl metinden çizgi ile ayrılmış, çizgi çoğunlukla kırmızı kurşun kalemle çizilmiş, eserin farklı yerlerinde de bu kalem kullanılmıştır. Defterlerin tamanının cilt, kâğıt ve yazı özellikleri aynıdır. Metin içinde sık sık yay ayraç, köşeli parantez, nokta ve virgül kullanılmıştır.

Üzerinde çalıştığımız tercümenin beşinci cildin son dört defterin bazı başlıklarının sağ tarafına numara verilmiştir. 5, 6 ve 7. defterin 30. varakına kadar sayfa başlarında beyit numarası verilmiştir. 7. defterin 31. varaktan, 8. defterin 12. varakına kadar başlıklardan sonra beyit numarası verilmiştir. 8. defterin 12. varaktan 5. cildin sonuna kadar beyit numarası verilmemiştir. Beşinci cildin birinci defterinin ilk sayfasının sol üst köşesinde tercümeye başlama tarihi 11 Rebiulevel 1358 (2 Mayıs 1939) Veled Çelebi, istinsaha başlama tarihi 22 Ağustos 1940 Şücaeddin yazılıdır.

5. cildin 8. defterinin son sayfasında "işbu beşinci cild-i şerif İstanbul'da Üsküdar'da Kâdıköy sahillerinden Bostancı ile Maltepe arasında Küçükyalı denilen mahalde deniz kıyısında yeni yaptırdığımız sahilhanede hatim bulmuştur.

25 Cemâziyelâhir 1358 'Arabî

[26] Ali Temizel, "Mevlâna, Çevresindekiler", *Mevlevilik ve Eserleriyle İlgili Eski Harfli Türçe Eserler,* Konya 2009, s. 129.

26 Haziran 1355 Rûmî

11 Ağustos 1393 Milâdî

Yozgat Mebûsu Veled Çelebi İzbudak"[27] yazılıdır.

"5. cilt, 5. defter: 26 varaktır.

Baş 1a:

Tilki gibi avlayıp ona feda eyle kim binlerce av karşılık bulasın.

son: 26a

O aybı tasvirine bul büsbütün yok bilme.

5. cilt, 6. deter: 23 varaktır.

Baş: 1a

Şeyhin dilenmek üzere bir günde dört defa bir emirin evine işaret-i gayb üzerine...

son: 23 a

şu ipi getirde ben bu Ebu-l Hasan'a cevap vereyim.

5. cilt, 7. defter: 47 varaktır.

Baş:1a

O anda o herif ağaca sımsıkı bağladı kıçına, bacaklarına hızlı hızlı indirdi..

Son: 47a

Takim sihirle o nakışlar harekete gelecek Musa'nın asası da gizlenecek.

5. cilt, 8. defter: 34 varaktır.

Baş: 1a

Sonra âsayı Musa sıdıkla o nakışları yiyip mahvedecek Firavun gözünede toz ve kum dolacak…

Son: 34a

Tamam olmuştur. Elhamdulilah. 7 Şaban 1360 Arabi, 17 Ağustos 1357 Rûmi, 30 Ağustos 1941 Miladi. Şücaeddin Onuk.

[27] Veled Çelebi İzbudak, *Mesnevî Tercümesi*, Konya Mevlâna Müzesi Ktp., nu., 5223, 5. cilt, 8. defter.

2.2. NÜSHALARIN KISA MUKAYESESİ

Veled Çelebi İzbudak'ın Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'nde nu.5223'te kayıtlı tercümesi, Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan bazı tercümeler ile karşılaştırılmış ve bazı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Farklılıkların ortaya konması amacıyla üzerinde çalıştığımız tercümenin bazı beyitleri, Abdülbaki Gölpınarlı'nın, Adnan Karaismailoğlu'nun tercümeleri ile birlikte tabloda gösterilmiştir.

Tablo:

Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'nde nu.5223'te kayıtlı tercüme	**Adnan Karaismailoğlu Tercümesi**[28]	**Abdülbaki Gölpınarlı'nın gözden geçirdiği MEB tarafından basılan tercüme**[29]
2375. O esnâda ansızın muhârebe sesi işitildi Arap atlarının eğerlenip çalışmaları zamanı geldi.	2375. Ansızın savaş teranesi duyuldu. Atların eğerlenme ve iş zamanıydı.	2375. Derken ansızın savaş koptu. Arap atlarına eğerleri vurup savaşa sürdüler.
2393. Bu beyit bu tercümede yoktur.	2393. Tilki dedi "bu tevekkül nadirdir az kişi tevekkülde maharetlidir."	2393. Tilki dediki: Tanrıya dayanma, nadir bulunur. Bu dayanmada mahir olanlar, pek az kimselerdir.
2394. Bu beyit üzerinde çalıştığımız tercümede yoktur.	2394. Nadir olanın çevresinde dolaşmak, bilgisizliktendir. Herkes sultanlığa nasıl yol bulur?	2394. Nadir şeyin etrafında dönüp dolaşmak, bilgisizlikten ileri gelir. Herkes, nereden padişahlığa yol bulacak.
2395. Bu beyit üzerinde çalıştığımız tercümede yoktur.	2395. Madem Peygamber kanaat etmeye hazine dedi, gizli hazine herkese nasıl ulaşır.	2395. Peygamber, kanaate hazine demiştir. Gizli hazineyi herkes elde edebilir mi?
2396. Bu beyit üzerinde çalıştığımız tercümede yoktur.	2396. Haddini bil; yukarı uçma ki fitne ve şer çukuruna düşmeyesin.	2396. Haddini bil de yukarılarda uçma. Uçma da kötülük çukuruna düşme!

[28] Mevlâna Celaleddin Rûmî, *Mesnevî v*., çev., Adnan Karaismiloğlu, Konya Valiliği İl Kültür ve Türizi Müdürlüğü yay., Konya 2016.

[29] Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, *Mesnevî* v., çev., Veled Çelebi İzbudak, (gözden geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı) İslam Kılasikleri, MEB yay., İstanbul 2001.

2423. Cihan yardımcı ile bî karar olmuştur, ihtiyaçdan dolayı herkes bir iş ihtiyâr eder.	2423. Âlem bu ortaklıkla düzen içindedir; herkes ihtiyacından bir iş seçer.	2423. Âlemin kararı böyledir. Herkes, yoksulluğundan bir işe sarılmıştır.
2505. Bu beyit üzerinde çalıştığımız tercümede yoktur.	2505. Var sayayım ki İbrahim gibi put kırdın; beden putunu ateşe feda etmek nerede?	2505. Tutalım ki İbrahim gibi put kırıyorsun, beden putunu onun gibi ateş içine atış nerede?
2506. Bu beyit üzerinde çalıştığımız tercümede yoktur.	2506. Delilin varsa işinde göster; o delille tahta kılıcı Zülfikar yap.	2506. Delilin varsa meydana çıkar da, tahta kılıcı bile o delille Zülfikar haline getir.
2559. (O neden hoştur) diye bu ona hayrandır; bu da niye hayret olunuyor diye buna şaşmış kalmıştır.	2559. Bu, ona “o, neden güzeldir?”diye hayran; şu, buna “Hayreti nedir?” diye şâşkın.	2556. Bu, o neden böyle hoş diye şaşmaktadır; o, bu neden böyle şaşıyor diye hayrette.
2945.Türkmân’ın ona verdiği bir parça tutmâç [un çorbası] tan dolayı bu derece vefakâr ve bekçi oldu.	2944. Türkmen’in verdiği tutmaç suyuyla bu şekilde vefalı ve koruyucu olmuştur.	2944. Türkmen, ona tutmaç suyu bile verse o, buna razı olur, bekçiliğini yapar.
3976. Her ağacın kökünün esrârı ve yediği şeyler, hepsi başında peyda olur.	3974. Her ağacın kökünün sırrı ve yediği başında bütünüyle belli olur.	3974. Her ağacın köründeki sır ve o ağacın yemişi tamamıyle üstünde görünür.
4014. Ben onu keratla tecrübe ettim. Senden daha güzelini ben ona ısmarladım.	4015. Ben onu defalarca imtihan ettim; senden daha güzelini ona teslim ettim.	4015. Ben, onu defalarca sınadım, ona, senden de güzel kadınları emanet ettim.

2.3. METNİN YENİ YAZIYA AKTARIMINDA DİKKATE ALINAN ESASLAR

Üzerinde çalıştığımız Mesnevî tercümesi XX.yy'ın ilk yarısında yazılmıştır. Osmanlı Türkçe özelliklerini gösterdiği gibi günümüz Türkçesinin özelliklerini de göstermektedir.

1. (-du, dü) görülen geçmiş zaman ekinin dar yuvarlak şekilleri kullanılmıştır. Çalışmamızda kelimeler ünlü uyumuna göre okunmuştur.

dogdiği: döktüğü, oldi: oldu, buyurdi; buyurdu

2. Teklik 3. şahıs iyelik düz-dar ünlü ile yazılmıştır.

gönli: gönlü, sözi: sözü

3. Sıklıkla kullanılan "ki için" ki ve için olarak okunmuştur. "ta kim" ta kim ifadesi yazıldığı gibi verilmiştir.

4. Bazı kelimeler günümüzde kulanıldığı şekliyle verilmiştir. "Altun: altın, bağçe: bahçe, amuce: amca, ya'ni: yani, onunçün: onun için v.b.

5. Uzun ünlüler, ayın ve hemze, bir kaç istisna dışında gösterilmiştir. za'îf, dîv, divâr, a'mâ, ma'mâfih, ke-enne-hu, neş'e

6. Tercümede, tırnak içinde gösterilmesi gereken bazı kısımlar, parantez içinde gösterilmiş; nokta, virgül, parantez ve köşeli parantez metin içinde kullanıldğı gibi muhfaza edilmiştir.

7. Tercümede dipnotlar köşeli parantez içinde verilen sayılarla gösterilmiştir. Dipnotlar eserde olduğu gibi verilmiştir.

8. İsimlerden sonra gelen -din eki kelimeye bitişik yazılmıştır. Celâleddîn gibi.

9. Arapça, Farsça kelime ve terkipler olduğu gibi verilmiştir. "Rabbu'l-'ibâd, Rabbu'l 'âlemin hâlet-i nez', nefsü'l-emr, âlem-i bâlâ, ta'avvüz bî-nazîr.

10. Rasûlullah, 'Aleyhisselmâm gibi kelimeler birleşik yazıldı.

11. Tercüme metninde tırnak işareti yerine, parantez kullanılmıştır. Metinde tırnak işareti, soru işareti ve ünlem yoktur.

12. Rahmet-i İlâhî, mekr-i İlâhi gibi Allah'ın adına işaret eden kelimeler büyük harfle yazıldı. Yazma eserde bazı kelimelerde yazım birliği yoktur. Faide, fayda iki şekilde de yazılan kelimeler mevcuttur.

2.4. VELED ÇELEBİ İZBUDAK'IN MESNEVÎ TERCÜMESİNİN YENİ YAZIYA AKTARIMI

2.4.1. BEŞİNCİ CİLT – BEŞİNCİ DEFTER

[1a]

2348. Tilki gibi avlayıp ona feda eyle kim binlerce av karşılık bulasın.

2349. Müridin av avlaması o tilki gibi olmalıdır. Merbut sırtlanın avı gebermiş hayvan olur.

2350. Ama aslanın [yani kutbun] huzuruna ölü av getirsen diri olur. Bostana atılan cife mezrûʿâtın nemasına yardım eder.

2351. Tilki aslana (hizmet ederim hîleler düzerek aklını çelerim) dedi.

2352. Hile ve martaval düzmek zaten benim işimdir. (Benim işim gücüm masal ile yoldan çıkarmaktır.) dedi.

2353. Dağdan ırmak kenarına koştu zaîf miskin bir eşek buldu.

2354. Ciddiyetle selâm verip ilerledi. O saf fakirin önüne gitti.

2355. (O, kuru kırda, taşlık, kurak yerde ne âlemdesin) dedi.

2356. Eşek (ister kötü bir yerde olayım yahut İrem* bağında olayım Hak bana bunu kısmet etmiştir. Ben buna şükür etmekteyim) dedi.

2357. Ben hâyır için de şer için de Hakk'a şükür ederim çünkü (kaza-ı İlahiye de takdir var) dedi.

2358. Mademki taksim eden Tanrı'dır, şikâyet küfürdür, sabır gerekir, sabır dostluk miftâhıdır.[30]

2359. Hakk'tan başkası hep düşmandır, o dosttur. Dosttan düşmana şikâyet iyi olur mu?

2360. O, bana yoğurt verirse bal istemem, çünkü her nimetin yanında bir keder vardır.

ODUNCU EŞEĞİ HAS AHIRDA ARAB ATLARINI NÂZ VE NİʿMET İÇİNDE GÖRÜP O SAADETİ TEMENNÎ EYLEMESİDİR Kİ MAĞFİRET VE İNAYET-İ İLÂHİYEDEN BAŞKA BİR ŞEY TEMENNÎ ETMEMELİDİR

* İrem: Yemen'de Şeddad isminde Tanrılık idia eden kralın yaptırdığı bahçe "dünya cenneti".
[30] Kur'ân-ı Kerim, Zuhruf 43/32.

EĞER YÜZ TÜRLÜ MEŞAKKAT ÇEKİLSE BİLE MAĞFİRET LEZZETİ HEPSİNİ TATLI KILAR. TECRÜBE ETMEDEN TEMENNİ EYLEDİĞİN HER DEVLET BİR MEŞAKKATLE BERABERDİR AMA SEN ONU GÖREMEZSİN. **[2a]** NASIL Kİ HER TUZAKDA DÂNE GÖRÜLÜR AMA TUZAK GİZLİ OLUR. SEN O DÂNELERİ TUZAKSIZ ZAN EDEREK KEŞKE O DÂNEYE GİDİP ELDE EDEYDİM DİYE TEMENNÎ EYLERSİN.

2361. Bir saka* vardı, onun da bir eşeği vardı. Çember gibi mihnetten iki kat olmuştu.

2362. Ağır yükten sırtı her taraftan yara olmuştu ölüm gününü aşk ve şevkle arıyordu.

2363. Arpa ne gezer kuru samanla bile doymuyordu akabinde de işkence ve demir şiş görüyordu.

2364. İmrahor**bunu görüp acıdı çünkü o zat eşek sahibinin aşinalarından idi.

2365. Sakaya selam verip (ne hâldesin bu eşek niçin böyle dal gibi olmuş) dedi.

2366. (Benim fakirliğimden ve taksiratımdan bu ağzı kapalı biçare saman bulamıyor) dedi.

2367. İmrahor (sen onu birkaç gün bana bırak padişah ahırında biraz istifade etsin) dedi.

2368. Eşeği ona teslim etti, o merhametli zat onu padişah ahırına bağladı.

2369. Eşek, her tarafta nimetlere müsteğrak besili güzel taze Arap atları gördü.

2370. Ayakların altı süpürülmüş, sulanmış arpaları samanları vaktinde hazır edilmiş idi.

2371. Atların kaşağılanmasını tımar edilmesini görüp başını göğe dikerek dedi ki: Ey Rabb-ı Mecîd.

2372. Farz et ki eşeğim ama senin mahlûkun değil miyim? Ben neye böyle sırtı yaralı ve zaîfim.

2373. Her akşam sırtımın yarasından açlık ve cefâdan her an ölümümü istemekteyim.

---

* Saka: Sucu.

** İmrahor: Ahır Emiri, ahır beyi.

2374. Bu atlar böyle bol yiyecekle güzel bir sûretde yaşarlar ben neye gıdasız ve musibete muttasıl* dûçâr oluyorum.

2375. O esnâda ansızın muhârebe sesi **[3a]** işitildi. Arab atlarının eğerlenip çalışmaları zamanı geldi.

2376. Düşmandan bir hayli ok yarası yediler. Onların, şuralarına buralarına oklar saplandı.

2377. O Arap atları gazâdan ahıra avdet edip hepsi sırt üstü düştüler.

2378. Ayakları urganlarla sapa sağlam bağlandı. Nalbantlar katar katar dizildiler.

2379. Saplanan okları yara mahallînden çıkarmak için hayvanların vücudlarını kızgın şişler ile delik deşik ettiler.

2380. Eşek o müthiş manzarayı görüp dedi ki: Ya Rabbî ben fakîrlikle berâber şu âkibetime razıyım.

2381. O bol nimet ve ikrâm ile o müthiş yaralardan bizârım afiyetle yaşamak isteyen dünya nimetinden vazgeçer.

SÛALLAR CEVÂBLAR İLE EŞEĞİN TİLKİYE (BEN KISMETİME RÂZIYIM) DEMESİ

2382. Tilki (Emre îmtisâl için helâl rızık aramak farzdır) dedi.

2383. Bu âlem, âlem-i esbâbdır hiçbir şey sebepsiz vücuda gelmez imdi rızkı aramak ehemmiyetle lâzımdır.

2384. Cenâb-ı Hak (Tanrı ihsânlarını arayınız)[31] buyurdu. Öyle kaplan gibi, bulduğunu gasb etmen câiz değildir.

2385. Hazret-i peygamber buyurdu ki: "Ey yiğit! Rızkın kapısı kapalı kilidi de kapısında asılıdır."

2386. Bizim hareketlerimiz, gidip gelmemiz, çalışmamız, o kilidin, o kapağın anahtarıdır.

2387. Kilitsiz bu kapıyı açmanın yolu yoktur. İstemeden ekmeğe kavuşmak Tanrının sünneti değildir.

---

* Muttasıl: Bağlı, devamlı.

[31] Kur'ân-ı Kerim, Cum'a, 62/10.

EŞEĞİN TİLKİYE CEVABI

2388. Eşek dedi ki: O tevekkülün zayıflığından ileri gelir, yoksa insana canı veren ekmeğini de verir.

2389. Hayat saltanatı ve talih mazhariyetini isteyen kimseye **[4a]** – ey oğul – bir lokma ekmek eksik olmaz.

2390. Bütün hayvanat ve haşerât hep rızıklarını yerler, ne kazanma ardınca koşarlar, ne de rızıklarının hamalıdırlar.

2391. Rızkı veren Tanrı, hepsinin nasîbini verir, herkesin kısmetini gözü önüne koyar.

2392. Rızka sabır eden kimsenin huzuruna gelir, çalışma zahmetleri senin sabırsızlığından ileri gelir.

TİLKİNİN EŞEĞE CEVABI

2393. *Tilki dedi ki: "Bu tevekkül nadirdir; az kişi tevekkülde maharetlidir.*[32]

2394. *Nadir olanın çevresinde dolaşmak, bilgisizliktendir. Herkes sultanlığa nasıl yol bulur?*[33]

2395. Madem *Peygamber, kanaat etmeye hazine dedi, gizli hazine herkese nasıl ulaşır?*[34]

2396. *Haddini bil; yukarı uçma ki fitne ve şer çukuruna düşmeyesin.*[35]

EŞEĞİN, TİLKİYE CEVAP VERMESİ[36]

2397. Eşek dedi ki: Beli kim tersine söylüyorsun cana keder ve musîbet tamah cihetinden gelir.

2398. Hiç kimse kanaatden dolayı cansız kalmadı, hırslıkdan dolayı da kimse sultân olmadı.

2399. Domuzlardan, köpeklerden bile ekmekleri deriğ edilmemiştir. Şu yağmuru, bulutu insan kendisi kazanmamıştır.

---

[32] Mevlâna Celaleddin Rûmî, *Mesnevî V*., çev., Adnan Karaismailoğlu, Konya Valiliği İl Kültür ve Türizi Müdürlüğü yay., Konya 2016, s.157.
[33] Adnan Karaismailoğlu, *age*., s.157.
[34] Adnan Karaismailoğlu, *age*., s.157.
[35] Adnan Karaismailoğlu, *age*., s.157.
[36] Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, *Mesnevî V*., çev., Veled Çelebi İzbudak, (gözden geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı) İslam Kılasikleri, MEB yay., İstanbul 2001, s.197.

2400. Sen nasıl ki çalışarak rızka âşık isen rızk da, rızk yiyene öylece âşıktır. Sen alamazsan bile kapuna kadar gelir, eğer sen onun ardından koşarsan sana baş ağrısı verir.

TEVEKKÜL MANASI BEYANINDA O ZÂHİD HİKÂYESİDİR Kİ. TEVEKKÜLÜ İMTİHÂN EDEREK ŞEHİR İÇİNDEN ÇIKIP CADDELERDEN HALKIN GELİP GEÇTİĞİ YERDEN, UZAKLARA GİDEREK ÜCRÂ VE BİLİNMEZ BİR DAĞ DİBİNDE ĞÂYETLE AÇLIĞINDAN DOLAYI BAŞINI BİR TAŞA KOYUP UYUDU CENAB-I HAKK'IN ESBÂBI HALK EYLEMESİNE VE RIZIK İHSÂN ETMESİ HUSUSUNU TEVEKKÜL EYLEDİM BÜTÜN SEBEPLERDEN DE ÇEKİLDİM BAKAYIM TEVEKKÜL DENİLEN NEYMİŞ, DEDİ. **[5a]**

2401. Bir zâhid Hazreti peygamberden işitti ki: Rızk muhakkak sûrette senin canına Hak Teâla canibinden gelir.

2402. İstesen de istemesen de senin rızkın sana muhabbetinde nâşî önüne gelir.

2403. Bir kimse bunu tecrübe için gitti çölde bir dağ vardı, orada uykuya daldı.

2404. Bakayım rızık ayağıma gelir mi? Ta kim rızk hususunda itikadım sağlamlaşsın dedi.

2405. Bir kervân yolunu kayb ederek o dağa erişti. Dağda o tecrübe edeni uyur gördü.

2406. Dedi ki bu adam burada çırılçıplak çölde yoldan şehirden uzak kalakalmış.

2407. Acaba bu ölümü, dirimi çünkü hiç kurttan düşmandan korkmuyor.

2408. Gelip ona elleriyle dokundular o akıllıda kasten hiç ses çıkarmadı.

2409. Kımıldamadı, başını da kımıldatmadı, tecrübe için gözünü de açmadı.

2410. Bu nasipsiz zaîf kimsenin açlıktan kalbi durmuştur, dediler.

2411. Ekmek ve bir tencerede de yemek getirdiler, boğazına, gırtlağına yemek dökmek istediler.

2412. O adam vaad olunan tevekkülün doğruluğunu tecrübe için kasden dişlerini kapadı.

2413. (Bu adam yiyeceksiz kalmış, açlıktan ölüp mahv olmak derecesine gelmiş) diye acıdılar.

2414. Halk koşup bıçak getirdiler, kapalı dişlerini açtılar.

2415. Ağzına çorba döktüler ekmek parçalarını ağzına tıkıştırdılar.

2416. Artık o zâhid dedi ki: Ey gönül hâlâ duruyorsun esrar-ı İlâhiyi bilip yine nazlanıyorsun.

2417. Gönlü dedi ki; biliyorum ama sûkut ediyorum canımın, tenimin rızkını veren Allah'tır.

2418. Bundan daha ziyâde tecrübe nasıl olur? Rızık sabır edenlere memnûniyetle gelir. **[6a]**

TİLKİNİN EŞEĞE CEVÂBI VE EŞEĞİ ÇALIŞMAYA TEŞVÎK EYLEMESİ

2419. Tilki dedi ki: Sen bu hikâyeleri bırak, elden geldiği kadar fakîrane çalışmaya bak.

2420. Tanrı sana çalışasın diye el ve ayak verdi. Kazan dostuna da yardım et.

2421. Herkes bir nevi᾽ çalışmada nam bırakır, başkalarına da yardım eder.

2422. Çünkü her kazanç bir elden gelmez. Hiç şüphesiz ziraat necaret bu kabildendir.

2423. Cihân yardımcı ile bir karar olmuştur, ihtiyaçtan dolayı herkes bir iş ihtiyâr eder.

2424. Bunlar arasında hazır yiyicilik şart kılınmamıştır, sünnet-i peygamber yolu iştir, çalışmadır.

TEVEKKÜL, ÇALIŞMALARIN EN İYİSİDİR DİYE EŞEĞİN TİLKİYE CEVÂB VERMESİDİR. ÇÜNKÜ HERKES TEVEKKÜLE MUHTAÇDIR (YA RABBİ BENİM İŞİMİ DOĞRU KIL) DİYE DUA EDER BU DUA TEVEKKÜLİ MUTAZAMMIDIR. TEVEKKÜL ÖYLE BİR KAZANÇDIR Kİ HİÇ BİR KAZANCA BENZEMEZ.

2425. Eşek dedi ki: Tanrı'ya tevekkülden daha iyi bir kazanç cihânda ben bilmiyorum.

2426. Tanrı'ya şükür etmek kazancının benzerini görmedim şükr-i İlâhi rızkı ziyadesiyle celb eder.[37]

2427. Konuşmakta bunların mübâhaseleri uzadı, artık sualden cevaptan aciz kaldılar.

2428. Ondan sonra tilki ona dedi bil kim yurdumuzda (elinizi tehlikeye koymayınız)[38] diye bir nehy vârid olmuşdur.

[37] Kur'ân-ı Kerim, İbrahim, 14/7.
[38] Kur'ân-ı Kerim, Bakara, 2/195.

2429. Kuru taşlık bir çölde sabır etmek ahmaklık olur. Tanrı'nın dünyası genişdir.

2430. Buradan bir çayırlığa git orada ırmak kenarında yayıl.

2431. Bir çayırlık ki cennet gibidir, orada ta bele kadar yeşillikler bitmiştir.

2432. Oraya giden hayvan **[7a]** ne bahtiyardır, yeşillikler içinde deve kaybolur.

2433. Oranın her tarafında bir pınar akar, oradaki hayvanlar, rahat emniyet içindedirler.

2434. Eşek eşekliğinden dolayı ona demedi ki ey melun mademki sen oralısın, niye böyle bitkin bir haldesin.

2435. Hani senin neşen tombulluğun fizik nerede, neden bu çelimsiz vücudun böyle zaîftir.

2436. O bahçenin izâhâtı yalan ve uydurma değilse neden? Oranın neşesiyle gözlerin mahmur değildir.

2437. Bu dilenci vaziyeti, bu görgüsüzlük dilencilikten gelir, sultanlıktan gelmez.

2438. Mademki pınar başından geliyorsun neye susuzsun, sende ahu göbeği varsa hani misk kokusu.

2439. Mademki bunları söyleyip izahat ediyorsun. Ey büyük adam niye sende bir nişanesi görünmez.

DEVE TEMSİLİNİN İRÂDI ONUN HAKKINDA DERKİ BİR SAADETTEN HABER VERDİĞİNDE EĞER SEN ONUN PARILTISINI VE ESERİNİ GÖRMEZSEN ONU HABER VEREN ZATIN O MESELEDE MUKALLİD OLMASI SÛRETİYLE İTHÂM EDİLMESİ ÎCÂB EDER.

2440. Birisi deveye sordu ki ey ayağı uğurlu nereden geliyorsun.

2441. Deve (sizin kaplıcadan sıcak pınardan) deyince oda (diz kapağından belli ya) dedi.

2442. İnatçı, kibirli Firavun Musa'nın yılanının hızını görünce mülayimâne Hazreti Musa'dan mühlet istedi.

2443. Akıllılar dedi ki eğer Firavun din Tanrısı ise fevkalâde hiddet göstermeli idi.

2444. Musâ mucizesi ister ejderhâ isterse yılan olsun, hani Firavun'un Tanrılık hışmı ve gazabı.

2445. Ellerini öptürmekle eğer o Rabb-i Âlâ olduysa Musâ ile uyuşmak için bu derece yaltaklanmak nedendir.[39]

2446. Eğer nefsin, mezenin, şarabın sarhoşu ise bilmelisin ki ruhun âlemi gayb salkımını görmemiştir.

2447. Çünkü bu âlem gururdan iğrenmekliğin senin o nuru gördüğüne alametlerdendir[40]. **[8a]**

2448. Bir kuş taʿamı kötü su ile meşgûl olursa onun tatlı sudan istifâde etmediğine delâlet eder.

2449. Belki onun îmânı, îmânı taklididir canı asıl îmânın yüzünü görmemiştir.

2450. İmdi mukallid olana, yoldan ve yol vuran şeytan-ı racimden azîm tehlike ve muhâtara vardır.

2451. Ama nûr-î İlâhiyeyi görünce emin olur, şüphe ıstıraplarından sâkin olur.

2452. Denizdeki süprüntü karaya gelmedikçe dâîmâ çırpınır durur, çünkü aslı karadadır.

2453. O süprüntü karaya mensûbdur, suda yabancıdır, yabancılıkda ise muzdarib olmakdan başka çare yoktur.

2454. Mukallidin gözü açılıp da o nakşı okursa artık şeytanın ona eli erişmez. [1][41]

2455. Eşek her ne kadar tilkiye ısrar ve hakâyıkten bahs eyliyoridiyse de serseriyâne ve mukallidâne beyanatda bulunuyordu.

2456. Suyu senâ ediyordu hâlbuki [su içmeğe] şiddet-i meyli yoktu, yüzünün elbisesi yırtıktı fakat âşık değildi.

2457. Münafığın itizarı merdûd olur, makbûl tutulmaz, çünkü gönlünden değil dudağındandır.

2458. Onda elma kokusu gelir ama elmanın zerresi yoktur. Ondaki koku insanı muazzep eylemek içindir.

2459. Harb esnasında kadının hamlesi safları bozamaz belki işi daha çapraşık bir hâle getirir.

---

[39] Kur'ân-ı Kerim, Nâzi'ât, 79/23.
[40] Kur'ân-ı Kerim, Zümer, 39/23.
[41] [1] Kur'ân-ı Kerim, Zümer, 39/23.İşaret vardır. Eshab-ı Kiram ya Resulullah bunun alameti nedir, diye sormalarıyla Hazreti Peygamber Efendimiz buyurdular ki (Bir kimseye taraf-ı hakdan sadrına inşirah necat olursa bu aldatıcı âlemden soğur sürür ve neş'e âlemine meyl eder. Ölümden de asla pervası kalmaz) demektir.

2460. Sen onu önce saff-ı harbde aslan gibi görürsün ama kılıcı ele alır almaz eli titremeğe başlar.

2461. Eyvah o kimseye kim aklı dişi olup, çirkin nefsi erkek ve hazırlanmış bir hâlde ola.

2462. Şübhesiz o kimsenin aklı mağlup olur, onun gideceği mahal de âlem-ı hüsrandır.

2463. Ne mübârek o kimseye kim aklı erkek olup**[9a]** çirkin nefsi dişi ve aciz bir hâlde ola.

2464. Akıl-ı cüz'isi erkek gâlib olup dişi olan nefsini aklı tesğir eyleye.

2465. Dişinin hamlesi sûrette cüretkârâne olsa bile onun afeti o eşek gibi yine eşekliğindendir.

2466. Kadın zaafında hayvanat zaafı galibdir, çünkü kadın kısmı renk koku cihetlerine saplanır kalır.

2467. O eşek yeşilliklerin rengi, kokusu senâlarını işitince bütün deliller muhakeme kabilinden ürktü, kaçtı.

2468. Susuz kimse yağmura muhtâcdır. Hâlbuki hiç bulut yoktur. Nefiste sığır açlığı var, sabra kadir değil.

2469. Ey baba sabır denilen şey demir kalkandır. Cenâb-ı Hak kalkana (muzafferiyet geldi) yazmıştır.

2470. Mukallid kimse beyânında yüz tane parlak delil getirir ama onu bir kıyas ve muhakeme sevkiyle söyler. Ayanen mûşâhede icâbı söylemez.

2471. Misk sürülmüş ama kendisi misk değildir. Misk kokusu gelir ama fışkıdan başka bir şey değildir.

2472. Ey mürid! Fışkı misk oluncaya kadar o revza-ı mukaddesede onun tavilât sûretiyle yayılmasını icâb eder.

2473. Eşekler gibi arpa saman yememelisin, ahular gibi Huten diyarında erguvanla gıdalan.

2474. O kudsî canlarla beraber sen de Huten diyârına gidip; karanfil, yasemen ve gülden başkasıyla yayılma.

2475. Midende o reyhân ve gül ile huy edin kim, enbiyânın gıdası olan hikmeti bulasın.

2476. Midenin bu arpa ve samanla huy edinmesini izâle edip, reyhân ve gül yemeye başla.

2477. Ten midesi insanı samanlığa çeker; gönül midesi ise reyhân tarafına çeker.

2478. Arpa, saman yiyen akibeti kurban olur. Nûr-i İlahî ile tegaddi eden mazhar-ı Kur'ân olur.

2479. Dikkat et kim senin nısfın misk diğer nısfın fışkıdır. Aman fışkıyı artırma din miskini çoğalt.

2480. O mukallid diline yüz delil yüz beyân getirir ama canlı değildir.

2481. Zaten söyleyenin kendinde can ve kuvvet olmazsa onun sözünde yaprak, yemiş bulunur mu?

2482. Halkı küstâhâne yola sevk eder. Ama kendi canı ot yaprağından daha ziyâde titrer.

2483. İmdi sözü her ne kadar kuvvetli olsa bile sözünde titreyiş de gizli olur. **[10a]**

KÂMİL VE VÂSIL ŞEYHİN DAVETİ İLE HAKDAN AYRI NÂKIS KİMSENİN SÖZÜ ARASINDAKİ FARKIN BEYANINDADIR.

2484. Nûrânî şeyh sâliki yoldan agâh eder sözüne de [irşâd] nurunu yoldaş eyler.

2485. Çalış sen de mesut ve nûrânî olasın. Sözüne şeyhin nuru da yoldaş olsun.

2486. Şıra içinde kaynayan ne ise akide halinde de yine şıra taʿamı bulunur.

2487. [İçinde kaynayan] havuç, elma, ayva, ceviz olsa dahi sen onda yine şıra taʿamı bulursun.

2488. İlim eğer nûrla karışırsa mebâhisci kimseler bile yine senin ilminde nûru bulur.

2489. Ne söylersen senin o sözün nûr-ı pâk olur gökler tabiî pâkdan başka bir şeyi yağdırmaz.

2490. Gök ol, bulut ol yağmur yağdır. Oluk onu akıtır, elinden başka bir şey gelmez.

2491. Su, oluk içinde iğretidir, ama bulut ve yağmur içinde su bulunması fıtridir.

2492. Hatırlama, düşünme hâlin oluk gibidir. Ama sana olan vahy ve keşfiyat bulut ve gökdür.

2493. Yağmur suyu bağda yüz renkli nebâtat vücuda getirir. Oluk ise komşu ile kavgaya vesile olur.

2494. Eşek tilki ile iki üç hamle mebâhese etmişse de mukallid olmakla akibet ona aldandı.

2495. Onun idrâk-ı izaneside kör ve hilelik olmadığından tilkinin gürültüsü ona sükûtu musallat eyledi.

2496. Yiyecek hırsı onu öyle zelîl eyledi kim beş yüz delil ile yine ona zebûn oldu.

O PUŞT OĞLAN HİKÂYESİDİR Kİ GULÂMPÂRE ONU DÜZERKEN (BU BELİNDEKİ HANÇER NE OLACAK) DİYE SORMUŞ. OĞLAN DEMİŞKİ: KİM BENİM HAKKIMDA FENÂ FİKİRDE BULUNURSA **[11a]** ONUN İŞKEMBESİNİ DEŞERİM, GULÂMPÂRE HEM ONUN ÜSTÜNDE VARIP GELİR, HEM DE "ELHAMDÜLİLLAH BENİM SENİN HAKKINDA BİR FENÂ FİKRİM YOKTUR." DERMİŞ. BENİM BEYTİM ÂDİ BİR BEYİT DEĞİL. BELKİ BİR İKLİMDİR. BENİM ŞAKAM MUHEN ŞAKA DEĞİL BELKİ TALEBELERE TA'LİM İÇİNDİR[1].* (SİVRİSİNEKTEN TUT DA ÜST TARAFINA KADAR ALLAH-U TEÂLA HAZRETLERİ MESE'EL İRADINA ASLA HAYÂ ETMEZ)[42] BUYRULMUŞTUR[2]. YA'NÎ NEFİSLERİN İNKÂR TARZIYLA TANRI'NIN BU MESELEYİ İRÂDEDEN MAKSADI NEDİR? DİYE SÛʿAL ŞEKLİNİ DEĞİŞTİRMELERİDİR CENÂB-I HAK CEVÂB BUYURURLAR Kİ (ÇOĞUNU AZDIRIR ÇOĞUNU YOLA GETİRİR) YA'NÎ HER FİTNE TERAZİ GİBİDİR. BİRÇOK KİMSELERİN O TARTIDAN YÜZLERİ KIZARIR BİR ÇOKLARIDA MURADA ERMEZ EĞER BİR PARÇA DÜŞÜNECEK OLURSAN NETÂYİCI ŞERÎFESİNDE MÜSTEFİD OLURSUN.

2497. Bir gulâmpâre bir kokmuş oğlanı evine götürdü baş aşağı yıkıp ona yerleştirdi.

2498. O melʿun herif oğlanın belinde bir hançer görüp (şu belindeki nedir) dedi.

---

* [1] ve [2] Cenâbı pir efendimiz îcâbında en açık hikâyeyi olanca çıplaklığıyla fütursuzca nakil buyururlar. Fakirce bu mühim bir imtihândır ki Hazreti Pîr artık nefsini tamamıyla öldürmüştür. Bizim Türkçesini yazmakdan hayâ ettiğimiz şeyleri güyâ elden, ayaktan, burundan, dudakdan bahs eder gibi apaçık söyler, doğrusu ben cehd ettiğim hâlde yazamıyorum, utanıyorum çünkü – itiraf edeyim – benim nefsim ölmemiştir, yoksa ʿâdî ehl-i zâhirin ve erbâb-ı suretin düşündüğü gibi guyâ büyük nezâket mesʿelesi değildir. Temsil irâdında Tanrı hayâ ve perva etmezse bize ne düşer?

[42] Kur'ân-ı Kerim, Bakara 2/26

2499. Oğlan dedi ki: Kim benim hakkımda kötü fikirde bulunursa hışmımdan dolayı kendimden geçerim ve işkembesini yırtarım.

2500. Gulâmpâre (Elhamdülillah, ben oyun edip, hakkında fenâ fikirlerde bulunmuyorum) dedi.

2501. Erlik olmadıkça hançerlerden ne fayda, yürek olmadıkça zaten hançerin hiç faydası olmaz.

2502. Hazreti Ali'den sana Zülfikar mirâs kalmış, sende Tanrı aslanı bileği varsa onu göster.

2503. Sen Hazreti Mesih'den bir efsûn hıfz etmiş olabilirsin. Fakat ey çirkin adam hâni İsa'nın dişi dudağı?

2504. Nasîb ve fütûhat olarak bir gemi yapmış olabilirsin. Fakat Hazreti Nûh gibi hani bir gemi kaptanı?

2505. *Tutalım ki İbrahim gibi put kırıyorsun, beden putunu onun gibi ateş içine atış nerede?*[43]

2506. *Delilin varsa meydana çıkar da tahta kılıcı bile o delile Zülfikar haline getir.*[44]

2507. O delil, sana icraya maniʿ olur. [yani icra edemezsin] **[12a]** O [senin aleyhinde] Sâniʿ Teâlâ Hazretlerinin intikamı sayılır.

2508. Hak yolundaki korkaklara sen yiğit dedin. Hâlbuki alttan alta sen herkesten den daha korkaksın.

2509. Sen herkese tevekkülden ders verirsin. Ama yine kendin havadaki sineği avlıyorsun.

2510. Ey askerin en ilerisine geçen mehnes sakalının yalancılığına bileğin gülüşlüğe şahiddir.

2511. İçin nâmertlikle dolu olan kimsenin saçı sakalı ancak kendine güldürmeye mucib olur.

2512. Tövbe et yağmur gibi gözyaşı yağdır da saçını sakalını gülünç olmaktan kurtar.

2513. Kadınla muamele için erkeğin ilacı arana ki Hamel burcundaki sıcak güneş gibi olasın.

2514. Mideyi bırakıp gönül cihetine salınarak git kim perdesiz apaçık Haktan selam gelsin.

2515. Sen gayretle birkaç adım atta aşk-ı İlahî senin kulağını öbür cihete çeksin.

---

[43] Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, *Mesnevî, V*., çev., Veled Çelebi İzbudak, (gözden geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı), Şark-İslâm Kılasikleri, MEGBS yay., İstanbul 1988, s. 206.

[44] Veled Çelebi İzbudak, *age*., s. 206.

TİLKİNİN HİLESİ EŞEĞİN KENDİSİNİ KORUMASINA VE İFFETİNİ MUHAFAZAYA GÂLİB GELMESİ VE TİLKİNİN EŞEĞİ ORMANA ÇEKMESİ.

2516. Tilki hilekârlıkta sebât ederek eşeğin sakalından tutup o, eşeği aldı götürdü.

2517. Hani o hângâhın mutribi kim (eşek gitti, eşek gitti) diye def çalsın.

2518. Bir tavşancık koca aslanı kuyuya atarsa bir tilki eşeği otlağa neye götürmesin?

2519. Kulağını tıkayıp o ömrü eda edici veliyullahın pak nefesinden başka efsun dinleme.

2520. O helvâdan hoş efsununu kimi onun ayağının toprağı yüz helvâya bedeldir.

2521. Şarâb-ı safla dolu şâhane küpler kim onun dudakları şarâbında lezzet almıştır.

2522. Onun la'l gibi dudakları şarâbını görmeyen uzaktaki can, şarâba âşık olur.

2523. Kör kuş tatlı suyu görmezse tuzlu su pınarı etrafında nasıl gezmez.

2524. Can Mûsâsı sineleri Sinâ Sahrasına döndürür kör duduların gözlerini açar.

2525. Cân âleminin Şirin-u Hüsrev'i mihmanımız* oldu onun için şehirde şeker ucuzladı.**[13a]**

2526. Âlem-i Gayb Yusuflarına bak kimi yüzbinlerce mısır şekeri çuvallarını hayvanlara yüklemişlerdir.

2527. Mısır develerinin yüzü bize müteveccihtir, ey dudular çan sesini dinleyiniz.

2528. Yarın bizim memleketimize şeker dolacaktır. Şeker çok ucuzdur. [inşallah] daha ucuz olsun.

2529. Ey helvâcılar safrası bozuk olanların körlüğüne siz dudular gibi şeker içinde yüzünüz.

2530. Şeker kamışı eziniz. Bugün iş budur, işte o kadar. Uğruna cân fedâ ediniz işte sevgili budur vesselâm.

2531. Şehrimizde bir tâne bile ekşi sûratlı kalmamıştır. Çünkü Şirin Hüsrevlere şeker saçmıştır.

* Mihman: Misafir demektir.

2532. Meze meze üstüne, şerab şerab üstüne haydi minareye çık herkese salâ et.

2533. On senelik sirke bile tatlanıyor. Katı taş ve mermer laʿl ve altın madeni oluyor.

2534. Gökteki güneş el çırpıyor onun âşkıyla zerrelerde oynuyor.

2535. Bağın yeşilliklerini hep gözleri mahmurdur, gülde dal üstünde beydiğini* çıkarıyor.

2536. Fanilik saltanatı varlığın kökünü dibinden koparıyor, ruhlar mâhzûr olup hep (Enel hak) diyorlar.

2537. Eğer tilki eşeği baştan çıkarırsa varsın çıkarsın. Sen eşek olma hiç keder çekme. **[14a]**

O ŞAHSIN HİKÂYESİDİR Kİ YÜZLERİ ZAĞFERÂN GİBİ SAPSARI, DUDAKLARI ÇİVİD GİBİ MOSMOR, ELLERİ AĞAÇ YAPRAĞI GİBİ TİRİL TİRİL TİTRER BİR HÂLDE KORKUSUNDAN KENDİSİNİ BİR KİMSENİN EVİNE ATTI EV SÂHİBİ (HAYROLA BİR VAKİA MI ZUHUR EYLEDİ) DEDİ. O DEDİKİ: DIŞARIDA EŞEKLERİ BEDAVA ÇALIŞTIRMAK İÇİN TOPLUYORLAR. EV SAHİBİ (BE MÜBÂREK ADAM EŞEKLERİ TOPLATIYORLARMIŞ, SEN EŞEK DEĞİLSİN NEDEN KORKUYORSUN) DEMEKLE CEVABEN DEDİ Kİ ÖYLE BİR HEYECÂNLA TOPLUYORLAR Kİ FARK VE TEMYİZ ORTADAN KALKMIŞ. KORKUYORUM Kİ BENİ DE EŞEKTİR DİYE YAKALAMASINLAR!

2538. O bir kimse, bir şahsın evine kaçtı, çehresi sarı dudağı mor olup, rengi de uçmuştu.

2539. Ev sahibi (hayrola neye ihtiyarlar gibi ellerin titriyor.)

2540. Vakia nedir, ne için kaçtın neye böyle yüzünün rengi uçmuş dedi?

2541. Cevâben dedi ki: Saygısız pâdişahın emriyle bugün caddede angarya olarak eşekleri topluyorlar.

2542. Ey amcasının canı, farz etki topluyorlar mademki sen eşek değilsin sana ne dedi.

2543. O da cevâp verdi ki: Eşekleri toplamakta öyle ciddi davranıyorlar, öyle kızışmışlar ki beni de eşektir diye yakalarlarsa uzak değildir.

---

* Beydik: Tomurcuk, gül göncası.

2544. Eşek toplamakta öyle elbirlikleri var ki ciddî bir şekilde araştırma ortadan kalkmıştır.

2545. Fark ve temyizi olmayanlar başımıza geçince, eşek sahibi de eşekdir diye yakalarlarsa baid değildir.

2546. Ama bizim memleketimiz sultânı öyle esassız soygunculuk yapmaz. Temyîz sahibidir, işitir, görür.

2547. Adam ol da eşek toplayanlardan korkma! Ey zamanımızın Îsaʾsı sen eşek değilsin hiç korkma.

2548. Dördüncü kat gök senin nurunla dolmuştur. Hâşâ ki **[15a]** senin makâmın ahûr ola[1][*]

2549. Her ne kadar şimdi berâ-yı maslahat ahûrda bulunuyorsan da yüzlerce yıldızlardan aydın, güneşden daha yükseksin.

2550. İmrahor başka eşek yine başkadır. Her ahûrda olan eşek olmaz.

2551. Biz niye eşeğin kuyruğuna takılalım. Sen bize gül bahçesinden taze güllerden bahset.

2552. Nardan, turunçtan, elma ağacından, şaraptan hesapsız dilberlerden bahset.

2553. Yahûd hesabsız dalgaları olan incileri insana adeta lakırdı söyleyen ve görüş sahibi olan denizden bahset.

2554. Yahûd o kuşlardan kimi gül toplarlar, altından, gümüşden yumurta yumurtlarlar.

2555. Yahûd o şahinlerden kimi keklik beslerler, hem tepe üzeri hem arka üstü uçarlar.

2556. Dünyada ayak ayak ta göklerin kenarına ulaşacak sûrette gizli merdivenler vardır.

2557. Her kere için de ayrıca bir merdiven var, her gidişin de ayrıca bir gökyüzü var.

2558. Herbiri öbürünün halinden haberdâr değil, başı kıçı bulunmaz, hududsuz bir memlekettir.

2559. (O neden hoştur) diye bu ona hayrandır. Bu da neye hayret olunuyor diye buna şaşmış kalmıştır.

2560. Tanrı arazisinin sahrası geniştir. Her ağaç ayrıca bir zeminden baş göstermişdir.

---

[*] [1]: Hazreti Îsâ din kitaplarınca dördüncü kat gökde sâkindir. Hazreti Îsâ dünya da iken bir de eşeği varmış. Farisi Edebiyatında eğer Îsâ'dan bahs olundukça eşeği de zikr edilip, altında gibi bize Hazreti Îsâ'nın henüz dünyada bulunması mecazen (dünya ahûrunda sakin olmak) ile ta'bir olunmuşdur.

2561. Ne güzel memleket ne geniş arsadır diye ağaçlar üstünde dallar yapraklar şükreylerler.

2562. Bülbüller o katmerli çiçeğin etrafına toplanıp yediğinden bize de ver, derler.

2563. Bu sözün sonu gelmez. O tilki ve aslan ile hastalığı ve açlığı bahsine geri dön! **[16a]**

TİLKİNİN EŞEĞİ ASLAN HUZURUNA GETİRMESİ EŞEKİN ASLANDAN KAÇMASI VE TİLKİNİN ASLANA –EŞEK UZAKTA İKEN NEYE ACELE ETTİN- DİYE ʿİTÂB EYLEMESİ ASLANIN (HAYDİ TEKRAR BİR DAHA ALDAT) DİYE ÖZÜR DİLEYİP YALVARMASI HAKKINDADIR.

2564. Aslan onu kâmilen parça parça eylemesi için tilki eşeği otlak mahalline getirmesi.

2565. Fakat aslana uzak idi, aslan açlıkla didişmekte olduğundan eşeğin yaklaşmasına sabır edemedi.

2566. Kendisinde sabreylemeğe kuvvet ve imkân kalmadığından, aslan daha uzaktan müdhiş bir gümbürtü salıverdi.

2567. Eşek onu uzaktan görünce sıçrayıp dağın dibine kadar kaçıp nalları fırlattı.

2568. Aslana tilki, ey pâdişahımız, cenk esnâsında niçin sabretmedin, dedi.

2569. Ta kim o azgın sana yaklaşaydı da küçük bir hamle ile ona gâlib geleydin.

2570. Acele koşmak şeytan hilesidir. Sabır ve hesaplı hareket Tanrı ihsânıdır.[*]

2571. Uzakta idi hamleyi görünce kaçtı. Zaafın zahir olup yüzün suyu döküldü.

2572. Aslan dedi ki: Ben daha kuvvetim yerindedir sandım, meğerse ben bu zafiyetden tedbirsiz ve görgüsüz olmuşum.

2573. Yine açlığım ve ihtiyacım haddini geçti. Açlıktan sabrım, aklım kayboldu.

2574. Elinden gelirse tekrar tedbirinle onu geri çevirmeğe himmet edersen.

2575. Sana ben çok minnettar olurum. Çalış bakalım olabilir ki kurnazlıkla geri çevirirsin.

2576. Tilki dedi ki: Evet, eğer Tanrı yardım edip de onun kalbine körlükden bir mühür vurursa. **[17a]**

[*] Bu beyitte peygamber efendimizin "Acele etmek şeytandandır; yavaş ve düşünerek iş yapmak ise Allah'tandır!" hadisine işaret vardır. Ali Yıldırım, *Mesnevî Hadîsleri (Tesbît ve Tahrîc),* Damla yay., İstanbul 2008, s.199.

2577. O vakit o gördüki korkunç hâli unutur. Böyle olmak onun eşekliğinden uzak değildir.

2578. Fakat yine onu getirirsem, hemen koşma ki tekrar tedbirimiz havaya gitmesin.

2579. Aslan dedi ki: Evet ben tecrübe ettim ki, çok hastayım vücudum gevşemiştir.

2580. Eşek tamamıyla bana yaklaşmadıkça ben kımıldamayayım, durduğum yerde sâkin olayım.

2581. Tilki gitti dedi ki, pâdişâhım himmet et de onun aklını gaflet bürüsün.

2582. Eşek dahî Tanrıya tövbe edip her kötü ademe aldanmamaya ahd eyledi ise de

2583. Ben o eşeğin tövbesini alt üst edeyim, ben parlak mukavelenin ve aklın düşmanıyım.

2584. Eşeğin kafası bizim çocuklarımızın elinde top gibidir. Onun fikri bizim eğlencemiz, oyuncağımızdır.

2585. Zühalin devrinden hâsıl olma aklın, akl-ı külli yanında yeri yoktur. [1]*

2586. Onun maʿlumatı utaridden ve Zühalden hâsıl olmuştur. Bizimki ise adalet meşreb Tanrımın ihsanındandır.

2587. Bizim tuğramızın zineti Tanrının insana taʿlim eylemesidir. [2]** Bizim maksadlarımız, Hak tarafından bahş olunan ilimdir.

2588. Biz o nûrânî güneşin terbiyesini gördüğümüzden o sebeple (Rabbül ala) dan dem vururuz.

2589. Bunların cümlesiyle beraber tecrübesi olsa bile bu tecrübe kabilinden yüz türlü gürültüyü kırar geçirir.

2590. Mümkündür ki o gevşek meşrebli eşek tövbeyi kırıp onun o kırmasından derhâl şe'met erişe. **[18a]**

* [1] Eski nücûm ilminde her yıldızın insanlara bir te'siri olduğuna kâ'il olurlardı. Talihi Zühal olursa meş'umdur. Zühre olursa mübârekdir, gibi ahkâm kondururlardı. Burası tahsil mahalli değildir.
** [2] (İnsana bilmediği şeyleri öğretti.) Alak suresi 5. Ayet (26/5) ayet-i kerimesine işarettir.

O MEBHAS BEYÂNINDADIR Kİ TÖVBEYİ VE ʿAHDİ BOZMAK BELÂYI VÛCUDA GETİRİR BELKİ DE MÜSENNAH OLMAYI MUCİBDİR. NASIL Kİ ASHÂB-I SEBT VE HAZRETİ İSÂ YÂRÂNI HAKKINDA VAKİʿ OLMUŞTUR NASIL Kİ (ONLARDAN MAYMUN VE HINZÎR KILINMIŞTIR)[1][45] BU ÜMMET-İ MUHAMMEDİN MÜSENNAHI GÖNÜLDEN OLUR.

2591. Sağlam sözü bozup da ahdi kırmak sonunda la'nete mucib olur.

2592. O ashâb-ı sebtin tövbe ve ahdi bozmaları müsennahı, helakı gayzî mûcib oldu.

2593. İmdi Cenâb-ı Hak o kavmi maymun yaptı. Çünkü onlar Hakla cenkleşerek ahdlerini bozmuşlardı.

2594. Bu ümmet-i Muhammed de cismâni müsennah olmak yoktur fakat - ey fetanetli zat - onların kalbi müsennah olur.

2595. Onun kalbi maymun kalbi olursa, tabîi onun toprağı yani cismi o cihetten hakîr görünür.

2596. Eğer onun gönlü hüneri ihtiyâr etmiş olsaydı mahzı sûreti cihettinden o eşek hiç hakîr olur muydu?

2597. O Ashâb-ı Kehf'in köpeğinin sîreti ve maneviyatı güzel idi. Sûretin köpek olması ona hiçbir nakısa verdi mi?

2598. Zâhirdeki halk onların yüz üstü devrilmelerini görsün diye Ashâb-ı Sebt'in müsennahı sûri oldu.

2599. Başka yüzbinlerce kimse tövbelerini bozduklarından dolayı domuz ve eşek [ve sâire] olmuştur.

TEKRAR ALDATMAK ÜZERE TİLKİNİN FÎRÂR EDEN EŞEK YANINA İKİNCİ DEFA GELMESİ.

2600. İmdi tilki çabucacık eşeğin yanına geldi eşek (senin gibi arkadaştan kaçınmalıdır) dedi.

2601. Ey nâmerd ben sana ne yaptım ki beni ta ejderhanın önüne kadar götürdün.

2602. Ey inatçı hayvan mayanın pisliğinden başka canıma senin **[19a]** kin eylemekliğini mûcib ne olabilir?

[45] [1] Kur'ân-ı Kerim, Bakara 2/65.

2603. O kimseden ona bir zarar erişmediği hâlde, insanın ayağını sokan akrep gibisin.

2604. Yahûd bizden kendine bir zahmet ve zarar erişmediği hâlde canımızın düşmanı olan şeytan gibisin.

2605. Belki şeytan tabiaten insanın can düşmanıdır, insanı helâk eylemekten zevk duyar.

2606. Hiçbir âdemoğlunun izini bırakmaz. Kendi çirkin tabiatnı ve huyunu hiç bırakır mı?

2607. Çünkü onun zatındaki habâset hiç îcâbsız olarak zulüm ve adavet cihetine onu çeker.

2608. Her zaman seni çadırına kadar çağırır kim seni ansızın kuyuya yuvarlasın.

2609. Falân yerde âlâ havuz var, pınarlar var der, maksadı seni baş aşağı havuza yuvarlamaktır.

2610. Binlerce ihtişamlı insanları o melʿun kötülüğe, felakete sürüklemiştir.

2611. Hiçbir günah, hiçbir tesebbuket etmiş zararı yok idi, zaten insanoğlundan ona ne zarar erişebilir.

2612. Tilki dedi ki: O sihir tılsımı idi, kim senin gözüne aslan gibi göründü.

2613. Yoksa ben vücutça senden çok zavallı olduğum hâlde işte gece gündüz orada yayılıyorum.

2614. Eğer oraya öyle bir tılsım yapmasalardı her boğaz düşkünü oraya hücum ederdi.

2615. Filden, gergedandan dünya dolusu hayvanlar vardır, tılsım olmasa bu çayırlık yeşil kalır mıydı?

2616. Öyle korkunç bir şey görürsen korkma diye ben sana bir ders verecektim.

2617. Fakat gönlüm sana acımakla meşgul olduğundan dolayı sana bu bâbda malûmât öğretmek hatırımdan çıktı.

2618. Seni son derece aç ve rızıksız gördüğümden ilâç ve gıda cihetine gelsin diye koşmuştum.

2619. Yoksa (o bir hayaldir, cisim değildir.) diye sana o tılsımı şerh ve îzâh ederdim.

EŞEĞİN TİLKİYE CEVABI

2620. Eşek (çekil karşımdan bre düşman senin çirkin sûratını görmeyeyim.) dedi.

2621. Seni bedbaht yaratan Tanrı çirkin sûretini de alçak ve fena eyledi.

2622. Sen bana ne yüzle geliyorsun. Gergedanın sağrısı bile senin yüzün kadar fena değil.**[20a]**

2623. (Ben seni çimenliğe götüreceğim.) diye sen apaşikâr gördüğüm hâlde, sen yine hîle ve tezvir yapmağa kalkışıyorsun.

2624. Her ne kadar ben eşeklerin bile hayâ edeceği nesneyim, yahûdda eşeğim.

2625. Artık benim cânım yok mu? Ben bunu nasıl satın alırım.

2626. O amansız heybeti ki ben gördüm, bir çocuk görseydi derhâl pîr-i fâni kesilirdi.

2627. O azmanın heybetinden cansız yüreksiz kendimi dağdan aşağı attım.

2628. O apaçık azabı olduğu gibi görünce, o heybetten dolayı hemen ayağım bağlandı.

2629. Ahd ettim ki ey Hûda-yı zûl-mennân! Sen benim ayağımdaki şu bağı çöz.

2630. Ey yardımcı Tanrı! Ahd ettim nezr ettim ki bir daha kimsenin vesvesesini yutmayayım.

2631. Benim o duam ve ağlayıp, munâcâtım üzerine Cenâb-ı Hak o demde benim ayağımı çözdü.

2632. Yoksa o erkek aslan bana erişmişti, aslanpençesi altında eşek ne olurdu?

2633. O kağan aslan hîle ile senin gibi kötü dostu benim tarafıma tekrar gönderdi.

2634. Hiçbir eşi, evlâdı olmayan Tanrı hakkı için kötü dosttan kötü yılan daha iyidir.

2635. Kötü yılan saf adamın canını alır; ama kötü dost insanı cehennemde ebedi kılar**.**

2636. Kötü dost söylemeden, konuşmadan insanın gönlü ondan gizlice ondan huy kapar.

2637. Kötü dost bir kere sana gölge saldı mı o bed mayasından sermaye çalar.

2638. Senin aklın sarhoş bir ejderha olsa bile, kötü dost ona karşı zümrüt gibidir.[1]*

2639. Onu görmekle aklının gözü hârice fırlar; onun silâhı saplaması seni tâʿun elinde bırakır.

TİLKİNİN EŞEĞE CEVAB VERMESİ

2640. Tilki dedi ki: Bizim sakamızda tortu yoktur, fakat vehim ve hayâlet denilen şey ufak değildir.

2641. Ey sade dil, bunlar hep senin vehim ve hayalindir, yoksa benim sana karşı ne karışık ne de dolaşık fikrim yoktur.

2642. Sen bana çirkin hayâlinle nazâr etme, dostlara niçin kötü zanda bulunursun.

2643. İhvân-ı safâya **[21a]** hüsn-i zan ile onlardan fenâ hareket zuhur eylese bile [afet].

2644. Bu fenâ vehim ve hayâl bir kere zuhûr edince yüz binlerce dostu birbirinden ayırırdı.

2645. Şefkatli dost eğer sana cevr ve imtihân eylese dahî akıl için münâsib olan suizan eylememektir.

2646. Hususane ben yârânın kötü kısmından, kötü damarlı kimse değilim o senin gördüğün kötü bir şey değil, tılsım idi.

2647. O senin şeklinden suizanna düştüğün kötü bir iş bile olsa dostlar hatayı af buyururlar.

2648. Evhâm, hayâl, ûmit korku âlemleri sâlikler için ʿazîm bir sed ve mânidir.

2649. Nakışları vücuda getiren bu hayâl âleminin nakışları dağ gibi olan İbrâhîm Halîle bile zarar oldu.

2650. Vâhim âlemine düşünce büyük İbrâhîm peygamber bile (bu benim Tanrımdır.)dedi.[1]**

2651. Te'vîl cevherini delen o zat yıldızları zikr ederken, böyle te'vîl söyledi.

2652. Göz bağı olan vehim ve hayal âlemi öyle bir dağı yerinden kopardı.

2653. Onun bile sözü (bu benim Tanrımdır.) oldu. Artık kazın, eşeğin hâli ne olur?

2654. Hayâl gibi olan akıllar, evhâm denizlerine, hayâl girdaplarına battı.

---

* [1]: Farisi edebiyatında yılana karşı zümrüt gösteriliyorsa, onu görünce derhal gözü kör olurmuş.

** [1]: Kur'ân- ı Kerim'in mutad mahallerinde Hz. İbrâhîm'in çocukken ayı gökte gördüğünde (hazâ Rabbî) dediği bir tafsil hikâye buyrulmuştur. Kur'ân-ı Kerim, En'âm,6-76.

2655. Dağlar bile bu tufandan rûsvây oldu. Nuh'un gemisinden başka nerede emân vardır.

2656. Bu yakîn yolunun, yolunu bile vuran hayâlden erbâb-ı dîn yetmiş iki millet olmuştur.

2657. Ama yakine erişmiş olanlar vehîm ve hayâlden kurtulmuştur onlar, onlar kaşın kılına hilâl demezler.[2]*

2658. Ama kendisine Hz.Ömer'in nuru sened ve delil olmayan kimsenin eğri bir kaş kılı yolunu vurur.

2659. Heybetli, korkunç yüz binlerce gemi evham denizinde tahta tahta parçalanmıştır.

2660. En aşağılardan kıvrak filozof Firavun'un ayı bile evham burcunda **[22a]** havfe uğramıştır.

2661. Karısı orospu olan kim olduğunu kimse bilmez, bilen de asla kendisinden şüphelenmez.

2662. Vehmin seni sersemlettiği hâlde neden sen başka vehm ardında dolaşırsın.

2663. Ben kendimin benliğimden âcizim, sen benim karşıma bütün bir benlik olarak yine geçmiş oturuyorsun.

2664. Ben candan bensiz ve bizsiz birisini isterim kim o hoş çevgânın topu olayım.

2665. Kim ki bensiz olursa [nefsi ile mukayyet değil] bütün (ben)ler odur; nefsinin dostu ve esiri olmayan herkesin dostudur.

2666. Aynada nakış ve çizik olmazsa kıymetlidir çünkü o bütün nakış ve sûretleri hikâye eyler. [ve gösterir].

ŞEYH MUHAMMED SEREZİ' GAZNEVÎ HAZRETLERİNİN HİKÂYESİDİR KUDDUSE SİRRÛH

2667. Gazne'de ʿarifâne Muhammediden zerkiyâb olmuş bir zâhîd vardı ki adı Muhammed, künyesi de (Serezi) idi.[1]**

* [2]: Birinci cildde ramâzan münâsebiyle hilâli görmek için mağrib cihetine baktıklarında ashâbdan biri hilâli gördüğünü idda etti. Hz.Ömer parmağını ıslatıp o sahâbenin kaşını sıvadı. Gözü önüne inen eğri bir kıl kalkan oldu. Hz.Ömer (şimdi bak) dedi. Bakınca hilâli görmedi hilâl sandığı o biricik eğri kaş kılı olduğu anlaşıldı.

** [1]: ve[2]: (serez) Üzümün tepesindeki yumuşak sapdır ki insana gıda olabilir. Demek ki bu zâhîdin o durduğu dağda yabani üzüm çubukları olurmuş ki dünyanın birçok yerlerinde bu mevcuddur.

2668. Dâima yedi sene ona her akşam matlûb gıda olmak üzere iftârı üzüm çubuğu tepesi idi.[2]

2669. Sultan-ı vücûd olan Rabb-ı Maʿbûddan nice acayipler görmüştü. Ama asıl maksadı Sultân-ı Rahman'ın cemâlini görmek idi.

2670. O hayata kanmış zat bir dağ tepesine çıkmış (ya bana görün yahûd da kendimi aşağı atarım) dedi.

2671. Cevâb geldi kim daha o ihsan zamanı gelmedi sen [dağdan aşağı] düşsen bile yine seni öldürmem.

2672. Kemâl-i âşkından, o kendini aşağı bıraktı bir suyun en derin mahaline düştü.

2673. O hayata doymuş zat tepe aşağı düşmekten ölmeyince ölüm ayrılığından dolayı mâtem tuttu.**[23a]**

2674. Çünkü o hayat ona ölüm görünüyordu, dünya işleri onun nazarında makûs olmuştu.

2675. Âlem-i gaybdan o ölüm dileniyordu (benim canım ölümdedir) nefhasını söylüyordu.[1]*

2676. Ölüm içinde hayat kâbil olunca hayatını helâk eylemeğe karar vermişti.

2677. Hazreti Ali gibi kılıç, hançer ona kokulu çiçekler gibi olmuşdu. Nergis, nesrin gibi çiçekler onun canının düşmanı olmuş idi.

2678. Bir nîdâ gelip (sahradan şehre git) diye gizlilik ve âşikarlık âlemi mâverâsından tûhâf bir ses geldi.

2679. Dedi ki: Ey kıl kadar ince sırlarımı bilen Tanrım buyur, ben şehirde ne hizmet görürüm?

2680. Buyuruldu ki hizmetin o dur kim nefsine hakaret olmak üzere kendini Abbas-ı Debs yapacaksın.[2]**

2681. Bir müddet ağyarım olan halktan para al, o parayı fakîr dervişlere erişdir.

2682. İşte bir müdet hizmetin budur, denildi o da ey canımın sığınağı, başım üstüne dedi.

---

* [1] Bu cümle, Hallâc-ı Mansur'un şu beyitinde alınmıştır. "Ey güvendiğim kişiler; beni öldürünüz! Gerçektende benim ölümümde hayat vardır!"

** [2]: Acemde gayet ârsız bir dilenci adıdır.

2683. Zâhîd ile Tanrısı arasında böyle birçok sûal, cevâb ve macera geçti.

2684. Öyle kim yerler, gökler, nurlara gark oldu ve muhâsebet esnâsında hepsi konuşuldu.

2685. Lâkin ben o sözü her süprüntü şarâb-ı, esrâr-ı içmesin diye kısa kesdim.

BİR KAÇ SENE SONRA ŞEYHİN GAZNE ŞEHRİNE ÇÖLDEN GELMESİ VE İŞÂRET-İ GAYB İLE HERKESE ZENBİL TUTMASI VE TOPLADIĞINI FUKÂRAYA DAĞITMASI.

2686. O Tanrı fermânına itâʿat eden zat şehre müteveccih oldu Gazne şehri cemâlinden nûra gark oldu.

2687. Halk sevincinden istikbâle koştu o ise hızlıca gizli bir yoldan şehre girdi.

2688. Bütün ʿayân ve büyükler ayaklanıp onun için köşkler hazırladılar.

2689. O dedi ki ben gösteriş için gelmedim, hakaret ve dilencilikten başka bir sıfatla gelmedim.

2690. Ben dedikoduya ʿazm ederek gelmedim. Belki de elimde zenbîl ile kapı kapı dolaşmağa geldim**.[24a]**

2691. Emir kuluyum. Hakdan emir sâdır oldu kim dilenci olacağım, dilenci.

2692. Dilenirken de nâdir, zarîf nükteler savurmayacağım. Dilencilerin en süprüntüleri yolundan başkasına gitmeyeceğim.

2693. Ta kim ben tamamıyla hâkarete müstağrak olacağım, nasibim havasdan, avamdan sövüp, saymalar işiteceğim.

2694. Hakkın emri cândır ben onun naibiyim. Hak bana tamah etmek emrediyor. Tabii tamah eden de zelil olur.

2695. Mademki din sultânı benden tamah istiyor. Bundan sonra kanaatin başına toprak saçılsın.

2696. Tanrım zelillik istiyor, ben nasıl azizlik etrafında dolaşırım. O dilencilik isitiyor, ben nasıl beylik çalımı satarım.

2697. Bundan sonra benim hayatım, dilencilik ve hakarettir. Benim dağarcığımda yirmi Abbas-ı debs gizlidir.

2698. Şeyh elinde zenbil (efendi Allah rızası için Hak tarafından sana sadaka meyli ihsân olundu mu?) diye zenbil dolaştırıyor idi.

2699. Onun esrârı ve maneviyatı arş ve kürsî fevkinde iken onun işi (Allah rızası için, Allah rızası için) demek idi.

2700. Enbiyâdan her birisi hep böyle hareket ederler. Halk müflis hâlbuki bunlar dilenirler.

2701. Onlar (verin Hak yoluna, verin Hak yoluna)[46] derler. Başka bir tarzdan (Hakka yardım ediniz)[47] demek isterler.

2702. O, Şeyh kapı kapı sadaka niyaz eder, hâlbuki göklerde şeyhe yüz kapı açılmıştır [onu davet eder].

2703. Onun ciddi sûrette yaptığı dilencilik, boğazı için değil, Allah için idi.

2704. Boğazı için yapsa bile o boğaza Tanrı nûru hücûm eyler [zâhir lokmasına mahal olmaz ki].

2705. Ona göre ekmek, tatlı süt [yani yiyip içmek] yüzlerce fakirin çilesinden üç gün orucundan iyidir.

2706. Sen ona ekmek yiyor deme. O nûr içer sûretde biçer görünse bile hakikatte lâle diker.

2707. Meselâ o parıltı gibi ki o şuma'adan yağ içer fakat o içmesiyle cemaat-i beşeriye için nûrlar saçar.

2708. Tanrı ekmek yiyin (israf etmeyin) [48] dedi fakat nûr içmek **[25a]** için [şu kadarcıkla] iktifâ ediniz demedi.

2709. Çünkü o ekmek yiyen boğaz, bir iptilâ boğazıdır bu nûr boğazı isrâftan emin ve tâşkınlıktan fariğdir.

2710. Ona emr ü fermân oldu. Öyle hırs ve tamahla değil öyle bir cân hırsa tabiiʿ olamaz.

2711. Eğer Kimya bakıra (sen kendini bana ver) derse, o ziyâdelik tamahdan ileri gelmez.

---

[46] Kur'ân-ı Kerim, Hadîd, 57/11
[47] Kur'ân-ı Kerim, Muhammed, 47/7
[48] Kur'an-ı Kerim, A'raf, 7/31

2712. Cenâb-ı Hak yedi tabaka arzın definelerini şeyhin huzuruna arz etmişti.

2713. Şeyh dedi ki: Ya Rabbi ben âşığım, eğer senden gayrısını ararsam fâsığım.

2714. Sekiz cenneti gözüm önüne getirseler de; ben de cehennem korkusuyla, hizmet ve ibadet edersem,

2715. Ben kendi selametini arayan bir mü'min olurum çünkü her ikisi de bedene âittir [ruha değil].

2716. Aşk-ı İlâhiyeden gıdasını alan aşığın yanında yüz beden hıyâr-ı şinih misali sebzeye değmez.

2717. O zeki şeyhin malik olduğu beden başka bir şey idi. Sen onu beden diye yâd etme.

2718. Bir adam aşk-ı İlahiye aşığı olursa da sonra da mükâfât istesin. Meselâ hem Cibril-i Emin hem de hırsız [bu nasıl olur].

2719. O Leylâ'nın perişân aşkı yanında cihân mülkü bir yeşil yaprak idi.

2720. Toprakla altın onun yanında müsâvî idi altın ne demek cânı için bile bir muhâtara tasavur etmezdi.

2721. Aslan, kurt ve sâir yırtıcılar ona vâkıf olup kâne akraba gibi etrafında dönerlerdi.

2722. Çünkü bu hayvanlık huyundan tertemiz olmuş ve aşkla dolmuştu. Eti, yağı da zehirli olmuştu.

2723. Aklın şekerler akıtan lezzeti vahşilere zehir olur. Çünkü iyinin iyiliği, kötünün zıttıdır.

2724. Yırtıcılar âşıkların etini yiyemezler: aşk, iyilerin de kötülerin de yanında maruftur.

2725. Farz-ı misâl olarak aşkı yırtıcı, vahşi yese bile aşıkın eti zehir olur, onu öldürür.

2726. Aşkın gayri her şey aşkın gıdasıdır. Aşkın gagası önünde iki cihân bir tâne misâlidir.

2727. Hiç bir tâne bir kuşu yer mi? Hiç samanlık atı yer mi?

2728. Kulluğunu eda eyle mümkündür ki aşk olursa kulluk kesbîdir, amel ve ibadetle elde edilir.

2729. Kul talihinden azâdlık tamâ eder, aşık ebediyen azâdlık dilemez.

2730. Kul daima hil'at **[26a]** ve maaş beklemek huyundadır, aşıkın hil'at ve taltîfi heman dostun cemalidir.

2731. Aşk dedikoduya sığmaz aşk dibi bulunmaz bir denizdir.

2732. Denizin damlaları sayılamaz yedi deniz o deryâ önünde ufacık kalır.

2733. Ey filân bu sözün sonu gelmez. Şeyh-i zamanın kıssasına avdet et.

SEN OLMASAYDIN, SEN OLMASAYDIN GÖKLERİ YARATMAZDIM KELÂM-I ŞERÎFİ MANÂSINDADIR.

2734. Böyle [muhterem] bir şeyh semt semt dilenci oldu aşk böyle lâubâlidir sakının ha!

2735. Aşk koca denizi güğüm gibi kaynatır. aşk koca dağı kum gibi sürter.

2736. Aşk gökleri yüz yerinden yarar. aşk arzı kolayca sarsar.

2737. Aşk-ı pâk Hazreti Muhammed'le eş oldu Tanrı aşktan dolayı (Levlâke) dedi.

2738. Hazreti Muhammed aşkında tek ve bînâzir olduğundan Tanrı onu enbiyâ içinden seçti.

2739. Eğer pâk aşk için olmayaydı, ben göklere vücûdumu verirdim, buyurdu. [49]

2740. Ben o âli gökleri onun için yükselttim ki; aşkın makâmı yüksekliğini fehm edesin diye.[50]

2741. Gökten başka menfeatlerde zuhûr eyler o yumurta gibi tâbiî olur bu da piliç gibi kalır.

2742. Aşıkların mezellet ve tevâzularını bilesin diye arza ben kâmilen hakir ve zelil kıldım.[51]

2743. Dervişlerin tebdilatını bilesin diye ârza yeşillik ve yenilik bahş eyledim.

2744. Aşıkların sebât husûsunda vasf-ı hâlini bilesin diye bu muhkem dağları sana misâl gösterir.

2745. Ey oğul! Gerçi o maânadır, bu nakıştır ama yine senin anlamana yaklaşıp medâr olur.

---

[49] Şeyh Azîz Hüdâyî hazretleri;"Şu zâfın ki ola meddâhı Rahman ne vech ile onu medh ede insân?" şeklinde dile getirir. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 229.

[50] Cenâb-ı Hakk; gökleri temiz âşkın sembolü yaptı. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, age., s.230.

[51] Allah, yeryüzünü de fani âşkın sembolü yaptı. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, age., s.230.

2746. Meselâ kederi dikene teşbih ederler, aynen diken değil ama hatırlatırlar.

2747. Kasvetli gönülü taşa benzetirler. Tabii teşbih münâsib değil ama misâl olarak irâd edilmiştir.

2748. Kalbin aynı tasvire sığmaz sen o ayıbı tasvirine bul, büsbütün yok bilme.

2.4.2. BEŞİNCİ CİLT – ALTINCI DEFTER

[27a]

ŞEYHİN DİLENMEK ÜZERE BİR GÜNDE DÖRT DEFA BİR EMİRİN EVİNE İŞARET-İ GAYBİYE ÜZERİNE ZENBİL TUTMASI BU ARSIZLIK ÜZERİNE EMİRİN ŞEYHİ PAYLAMASI ŞEYHİN DE EMİRE ÖZÜR DİLEMESİ

2749. Şeyh dilenci gibi bir günde dört kere bir emirin köşküne dilenmeye gitti.

2750. Elinde zenbil (Allah rızası için, hayatı yaratan zat, bir dilim ekmek istiyor) diyordu.

2751. Ey oğul bunlar ters çevrilmiş nallardır.[1]* Akl-ı küllîyi bile sersem eder.

2752. Emir bunu görünce dedi ki: Ey arsız sana bir şey söyleyeceğim, bana hasis diye ad koyma.

2753. Bu ne biçim sağrı kadar kalın sûrat, bu ne iş bir eve dört kere gelinir mi?

2754. Ey şeyh burada seninle kim mukayyeddir [ki bu kadar cüretlisin] Ben senin gibi erkek ve korkunç dilenci görmedim.

2755. Sen dilencilerin dahi hürmetini ve yüzü suyunu giderdin. Sen ne kadar çirkin bir Abbaslık tutturdun.

2756. Abbası Debas senin atının haşasını tutar.[2]** Hiçbir zındığın böyle menhus nefsi olmasın.

2757. Şeyh dedi ki: Ey emir Sus! Ben emir kuluyum, işimden haberdâr değilsin. Bu kadar coşma.

2758. Eğer ben kendimde ekmek hırsı görseydim, o ekmek isteyen karnı yırtardım.

2759. Yedi sene cismimi kavuran, aşk ateşinden dolayı ben kırda üzüm yaprağı ve filizi yidim.

2760. Kuru taze yaprak yemekden şu cismimin rengi yemyeşil olmuşdu. **[28a]**

2761. Mademki sen insanlar atası mahcupluğuna varissin âşıklara öyle laubalîyane bakma.

---

* [1]: Tersi çevrilmiş nal: Nal haber olmak üzere, yeni eve nal asmak kabilinden bir kanaattir. Bir kimseyi şaşırtmak, aklını almak için, bir yere tersi çevrilmiş nalı asdıkları anlaşılıyor. Veya bu kabil bir şeydir.

** [2]: At haşasını tutmak: Eski zamanda kibarlar kapıları önüne ata binerler. Uşakları da atın kıçı üzerine gelen eğerine ellerini koyup beRaber giderlerdi.

2762. Kılı kırk yaran akiller ki heyet ilmini candan anlamışlardır.

2763. Hile, sihir, felsefe ilimlerini her ne kadar hakkıyla anlamamışlarsa da.

2764. Mümkün mertebe çalışıp akranlarının hepsini geçmişlerdir.

2765. İşte aşk gayret gösterip bunlara yüzünü kapadı böyle bir aşk güneşi onlara dahi görünmedi.

5766. Gündüzün yıldızı görecek derecede keskin göz nurunu bile aşk güneşi yüzünü çevirdi.

2767. Bundan geç, haydi nasihat dinlesen âşıkları aşk gözüyle gör.

2768. Vakit nazik can da intizar mahallindedir o anda kendi özrümü söyleyemem.

2769. Sen lakırdıya bağlanmayarak merâmı anla, âşıkların sinesini tırmalama.

2770. Sen bu neşeden bir şüphe hâsıl ettin ya, işine ihtiyatı elden bırakma, sırlı dikkatli ol.

2771. Vacip var, ca'iz var, muhâl var ey bize sığınan sen ortayı ihtiyâr et.

ŞEYHİN NASİHATTEN VE ŞEYHİN DOĞRULUĞU KENDİNE AKS EYLEDİĞİNDEN DOLAYI, O EMİRİN AĞLAMASI O KÜSTAHLIKTAN SONRA HAZİNESİNİ KÂMİLEN BOŞALTMASI VE ŞEYHİN ÇEKİNİP KABÛL ETMEMESİ VE (BEN EMİR VE İŞARET ALMADIKÇA KENDİ KENDİME TASARRUFTA BULUNAMAM) DEMESİ

2772. Şeyh bunu söyleyip hay hay ağladı, gözyaşları bir yanağından yuvarlandı.

2773. Şeyhin sadakati emire aks eyledi, aşk her demde böyle tuhaf yemek tenceresi kaynatır.

2774. Aşkın doğruluğu cemadata tesir eder vakıf bir gönüle tesir ederse acayıp midir?

2775. Musa'nın doğruluğu, asaya dağa tesir etti belki de heybetli denize tesir etti. **[29a]**

2776. Hazreti Muhammedi'in doğruluğu ayın cemâline aks eyledi, belki de parlak güneşin yolunu vurdu.

2777. Feryâd da her ikisi de birbirine yüz çevirdi. Emirde fakîr de her ikisi dahi ağladı.

2778. Bir müddet hayli kan ağladılar, emir ona dedi ki: Ey âkil zat.

2779. Hazinemden her ne istersen seç, zaten sen bunların binlercesine hak kazanmışsın.

2780. Ev, senindir her neye meyl edersen seç, zaten iki âlem senin için azdır.

2781. Şeyh dedi ki: Böyle (sen kendi elinle bir şey seç) diye bana destûr vermediler.

2782. Ben kendi kendime müdahale ederek girmek şeklinde fuzulluk yapmağa muktedir değilim.

2783. Bunu bahane edip söz mühresini kaptı [Sûküt edip karar eyledi] Maʾni odur ki emir ve ihsanda sâdık değildi.

2784. Sâdık idi ama pürüzsüz ve hadsiz değildi her doğruluk şeyhin nazar-ı kabûlüne erişmez.

2785. Şeyh dedi ki: Bana Tanrım öyle fermân buyurdu ki haydı dilencicesine bir parça ekmek dilen.

ALEM-İ GAYBDAN ŞEYHE ÖYLE İŞARET GELMESİ KİM: O İKİ SENE ZARFINDA BİZİM FERMÂNIMIZLA ALDIN VE VERDİN, BUNDAN SONRA DA VER FAKAT ALMA, ELİNİ OTURDUĞUN HASIRIN ALTINA SOK. SENİN İÇİN EBU HUREYRE'NİN DAĞARCIĞI GİBİ [1]* BİZ ONA BİR HÂSİYET VERDİK NE ARARSAN BULACAKSIN. TA ÂLEM-İ HALİKININ MALÛMU OLSUN, KİM BU ÂLEM ARDINDA BİR ÂLEM DAHA VARDIR KİM EĞER ONUNLA TOPRAĞI TUTAR İSEN ALTIN OLUR ÖLÜ GİRSE DİRİLİR, NAHS EĞER GİRSE SÜʿADAGİR[2]** OLUR. **[30a]** ONA KÜFÜR GELİRSE İMÂN OLUR ZEHİR GELİRSE TERYAK OLUR. O NE BU ÂLEMİN İÇİNDE, NE DE DIŞINDA, NE DE ALTINDA, NE DE ÜSTÜNDE NE BİTİŞİK NE AYRI (NASILDIR, NE TÜRLÜDÜR) SÛALİ HARİCİNDE HER DEMDE ONDAN BİNLERCE ESER ZUHURA GELİR. MESELA MÜCERRED EL İLE EVELDEN ZUHURA GELEN ZAAT-I MÜCERRED GÖZ İLE O GÖZÜN GAMZESİ MÜCERRED DİL İLE DİLİN FESÂHATİ GİBİ O VÜCUDUN NE İÇİNDE NE DIŞINDA NE BİTİŞİK NE AYRI ʿAKİL OLANA İŞÂRET KÂFİDİR.

2786. O iş adamı iki senede bu işi gördü, ondan sonra ona taraf-ı haktan emir geldi.

---

* [1]: Hazreti Ebû Hureyre'nin (r.a.) bir dağarcığı olup onda umulmayan nesneler bulunurmuş. Ne lâzım olursa, elini dağarcığına sokar çıkarırmış

** [2]: Nahs girse süʿadagir olur, eski nücum ilminde yıldızlardan, burçları bir nevi ʿ tarzda birleşirken. Kimin yıldızı ise onunçün mütehavvis sayılırdı. Diğer bir nevi' de ölünce saded bilinirdi. Tabii bunlar doğru ilmi şeyler değildir diye yıldızlar yani bâşka nerelerle insan arasında ne müna'sebet var.

2787. Bundan sonra herkese ver fakat isteme. Biz sana âlem-i gaybdan bu kadarını verdik.

2788. Birden bine kadar senden kim ne isterse elini hasırın altına sok onu çıkar.

2789. Haydi sen merhametim hazinesinden ehemmiyetsiz bir tarzda ver toprak elinde altın olursa ver.

2790. Senden ne isterlerse ver sen ondan korkma Tanrı ihsânını sen çoktan daha çok bil.

2791. Bizim ihsânımızda ne zâyiʾ etmek ne de eksiltmek olamaz, bu keremi ilahiyede ne pişmanlık ne de tehassür olamaz.

2792. Ey güvenç, elini hasıraltına sok kötü gözden sakınmak için bu tarzda ihsân eyle.

2793. Îmdi hasıraltından avucunu doldurup beli kırık yardıma muhtaç fakire ver.

2794. Bundan sonra minnetsiz olan ücret kısmından ver, kim dilenmiş inci isterse ver.

2795. Haydi sen (Tanrı eli, onların eli üstündedir.)[52]. Sırrına müzahir ol Tanrı eli, gibi karşılıksız rızık dağıt.**[31a]**

2796. Borçluları borçtan kurtar cihan didişmesin yağmur gibi sen de yemyeşil yap.

2797. Bir senede işi bu yolda ceryân etti Rabbu'l âleminin kesesinden boyuna altın dağıtıyordu.

2798. Kara toprak elinde altın olurdu, Hâtem-ı Tayi karşısında ki dilenci sınıfında bir kimse sayılırdı.

ONLAR, SÖYLEMEDEN BORÇLARI MİKTARINI VE GÖNÜLLERİN-DEKİ MURADLARINI HAZRETİ ŞEYHİN ONLARIN KALBLERİNDEN BİLMESİ KİM (HALKIMA BENİM SIFATIMLA ÇIK) SIRRI İŞTE BUDUR.

2799. Her fakîr ihtiyâcını söylemese dahi o gönüllerini bilip o miktarda verirdi.

2800. O beli eğri muhtâc gönlünde ne tutarsa o miktarını bilir eksiksiz gediksiz onu verirdi.

2801. Ona dediler ki ey amca o adamın kalbinden bu kadar para istediğini ne bildin.

2802. O derdi ki gönül evi halvet olmuştur. Cennet gibi dilenmek kusurundan pakdır.

[52] Kur'ân-ı Kerim, Fetih,48/10.

2803. Onda aşk-ı İlahiden başka hiçbir nesne yoktur. Tanrı'ya vasıl olmak halinden başka bir şey yoktur.

2804. Ben evi iyiden kötüden silip süpürdüm şimdi evim aşk ahdi ile dolmuştur.

2805. Derunumda haktan başka ne görürsem o benim değil dilencinin aksidir.

2806. Su içinde ağaç veya dal görünürse o ağacın aksinden hâriç olamaz.

2807. Ey yiğit eğer su içinde bir sûret görürsen o nakş haricindekinin aksidir.

2808. Lâkin su, pislikten hâli oluncaya kadar beden ırmağını temizlemek şarttır.

2809. Ta kim suda bulanıklık ve süprüntü kalmaya artık emin ola kim onda yüzün aksi görünür.

2810. Ey fakîr vücudunda çamurlu sudan başka ne vardır. O gönül düşmanı suyu çamurdan pâk eyle.

2811. Sen ise o sevdadasın ki bu ırmağa daha ziyade toprak dökersin.**[32a]**

HALKIN GÖNLÜNÜ BİLMESİNİN SEBEBİ

2812. Suyun içi bu süprüntülerden temiz olunca çehrelerin aksi hariçten suda zuhur eyler.

2813. İmdi senin için temizlenmemiştir. Ev şeytanla nesnâsla haşeratla doludur.

2814. Ey mücadeleden ötürü eşeklikte kalan kimse sen İsa'nın ruhaniyetinden nasıl koku alırsın.

2815. Bir hayal baş gösterecek olursa onun hangi gizli yerden başını çıkaracağını ne bilirsin.

2816. Hayalet derunundan süpürülünceye kadar zühd ve riyazette vücud hayal gibi olur.

TİLKİNİN HİLESİNİN EŞEĞİN KENDİNİ KORUMASINA GALİP GELMESİ.

2817. Eşek çok çalışıp ona özürler söyledi. Fakat köpek açlığı eşeğe musallat olmuştu.

2818. Hırsı galip gelip sabrı zaifledi. Şepid ekmeği aşkı çok boğazı kesmiştir.

2819. Hakikatleri elde eden Hazreti Peygamber bundan dolayı (Fakirlik küfür olayazdı) buyurdu.

2820. O eşek açlığın esiri olmuştu, ölüm bile olsa ölürüm farz et dedi.

2821. Hiç olmazsa bu açlık azabından kurtulurum. Eğer yaşayış bu ise ölmekliğim daha iyidir.

2822. Eşek önce tövbe edip yemin eylemişse de eşekliğinden dolayı âkibet zabt oldu.

2823. Hırs adamı kör, ahmak, cahil eder. Ahmaklara ölümü bile kolay gösterir.

2824. Ebedi hayatın saflığına malik olmadıklarından ölüm eşeklerin canına kolay değildir.

2825. Ebedi hayata malik olmadığından dolayı bu cinnettir. Onun ecele meyl etmeğe cüreti ahmaklığındandır.

2826. Çalışta imdi cana malik olasın, ta kim ölüm geldiği gün için sana bir hediye olsun.

2827. Âlem-i gaybdan ona ihsan dalını sallar diye Rezzak-ı âleme itimadı da yoktu.

2828. Gerçi ara sıra vücuduna açlık musallat olursa da daha şimdiye kadar açlık faziletini tatmamıştı.

2829. Açlık olmasa öğürüp kusma akabinde daha yüz türlü **[33a]** hastalık sana baş gösterir.

2830. Gerek vücudu sarsmamakta gerek hafiflikte gerek tesirde açlık zahmeti kendin o illetlerden evlâdır.

2831. Açlık hastalığı hep hastalıklardan daha temizdir hususen açlıkta daha çok menfaat ve hüner vardır.

PERHİZİN, AÇLIĞIN FAZİLETİ BEYANINDADIR.

2832. Dikkat et kim açlık ilaçlar sultanıdır. Açlık canında saklayasın. Onu öyle hor görme.

2833. Hep beğenilmeyen şeyler aç olunca hoş gelir, güzellik hüner hoş olanda acıkmayınca reddedilir.

TEMSİL

2834. Birisi küflü ekmek yiyordu, bir sorucu kimse de böyle bir şeye nasıl iştahın gelir, dedi.

2835. O dedi ki: Açlık sabırla katmerlenirse o vakit arpa ekmeği bana helvâ olur.

2836. Sabır edersem her vakit helvâ yemek elimden gelir. Onun için tabii sabırlıyım.

2837. Açlık herkese zebun olmaz çünkü dünyada yulaf, saman tarlasının haddi hesabı yoktur.

2838. Açlıktan kuvvetli aslan kesilsinler diye açlığı Tanrı has kullarına vermişlerdir.*

2839. Her âdi dilenciye açlık nimetini verirler mi? Yulaf, saman çoktur. Onun önüne koyarlar.

2840. Saman ye saman, sen ona layıksın, sen su kuşu değilsin ekmek kuşusun.

O MÜRİD HİKÂYESİDİR Kİ ŞEYH ONUN HIRSINA, GÖNLÜNE VÂKIF OLDU ONA LİSANIYLA NASİHAT ETTİ VE NASİHAT ZIMMINDA DA ONA HAK TEÂLA'NIN EMRİYLE TEVEKKÜL KUVVETİ İHSAN EYLEDİ.

2841. Bir şeyh müridi ile dinlenmeden bir memlekete gittiler kim orada ekmek kıt idi.

2842. Gafletten dolayı daima açlık ve kıtlık korkusu müridin fikrinde zuhur eylerdi.

2843. Şeyh uyanık ve gönüllere vâkıf idi müride dedi ki, bunca bir endişe sancısı çekeceksin.**[34a]**

2844. Ekmek kederinden ötürü yanıp kavruluyorsun. Sabır ve tevekkülün gözünü dikmişsin.

2845. Sen o aziz nazeninlerden değilsin ki seni cevizsiz ve fıstıksız bıraksınlar.

2846. Açlık Tanrı haslarının cân gıdasıdır. Senin gibi âdi dilenciye zebun olur mu?

2847. Vazgeç, sen o zatlardan değilsin kim bu matbahtan sen ekmeksiz katıksız kalasın.

2848. Bu avam boğaz düşkünleri için kâse üzre kâse, ekmek üstüne ekmek yığılmıştır.

2849. O ölünce, bir bir-i ardınca ekmek, yemek çekilir ve denilir ki ey açlık korkusundan kendini öldüren.

2850. Ey keder sancısıyla kendini öldüren sen gittin ekmek kaldı, kalk al.

2851. Haydi tevekkül etmeğe bak korkudan elin ayağın titremesin rızkın sana senden ziyâde âşıktır.

2852. Âşıktır boyuna huy huy feryâd eder. Ey fuzulî sabırsızlığından sana bu feryâdı verdiler.

2853. Eğer senin sabrın olaydı rızık gelirdi. Âşıklar gibi kendini sana musallat eylerdi.

2854. Bu titreme sıtması açlık korkusundan değildir, tevekkülde tok olarak yaşanılabilir.

---

* Bâşkaları için korkutucu olan açlık, Allah'ın sevgili kullarını, saadete ulaştıran, nefsaniyetten kurtuluşa çıkaran bir hâldir. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 231.

BÜYÜK BİR ADADAKİ ÖKÜZ HİKÂYESİDİR Kİ HAK TEÂLA O BÜYÜK ADAYI NEBÂTATLA KOKULU OTLARLA DOLDURUR KİM BUNLAR ÖKÜZÜN GIDASI OLUR AKŞAMA KADAR ÖKÜZ BUNLARIN HEPSİNİ YİYİP DAĞ PARÇASI GİBİ ŞİŞMAN OLUR. GECE OLUNCA KEDERİNDEN KORKUDAN UYKUSU GELMEZ. (BÜTÜN SAHRAYI YAYILDIM YARIN NE YİYECEĞİM) DİYEREK BU HAVFDAN HİLÂL GİBİ ZAİF OLUR. SABAHLEYİN KALKAR BAKAR SAHRAYI DÜNDEN DAHA YEŞİL DAHA ÇOK GÖRÜR. YİNE YER YİNE ŞİŞMANLAR GECELEYİN YİNE O KEDER KALBİNİ İSTİLÂ EDER. İŞTE SENELERCE BUNU BÖYLE GÖRÜR DE YİNE İTİMÂD ETMEZ. **[35a]**

2855. Dünyada yeşil bir ada var fakat onda ancak bir tâne öküz var.

2856. Akşama kadar bütün sahrayı güzelce otlar iri, lâtîf, güzîde bir şekil de olur.

2857. Gece olunca (yarın ne yiyeceğim) diye bu kederden bir tek kıl gibi ip ince olur.

2858. Sabah olunca sahra yine yemyeşil olur. Yeşil otlar ekinler ta bele kadar boylanmış olur.

2859. O öküz sığır açlığıyla içine bir kere dalar, akşama kadar baştanbaşa hepsini otlar.

2860. Yine iri, besili, kocaman olur. Cismi yağla kuvvetle leba leb dolar.

2861. Akşam olunca heyecandan sıtmalanır. Yaylım mahalli derdinden zaif olur.

2862. Yarın tegaddi vakîtte ne yiyeceğim, diye kedere düşer o sığırın senelerce işi işte budur.

2863. Hiç düşünmez ki ben senlerce bu yeşillikte bu çimenistanda otluyorum.

2864. Hiçbir gün rızkım eksilmedi. Benim korkum, kederim, yüreğim yanması ne olacak.

2865. Akşam olunca o şişman öküz (eyvah, azığım elimden gitti) diye zayıflar.

2866. Nefs o öküzdür, sahrada bu dünyadır. O öküz ekmek derdinden zayıflar.

2867. Acaba gelecek zamanda ne yiyeceğim yarının gıdasını nereden arayacağım der.[*]

2868. Senelerce yedin hiç gıda eksilmedi. İstikbâli terk et, geçmişe bak.

[*] Bu beyit, Şeyh Sâdî' nin şu beyitini hatırlatır."Bu dünyada kiymetlii ömrümüz şu düşüncelerle harcandı gitti; Yarın ne yiyeceğim? Kışın ne giyeceğim?" Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 234.

2869. Yediğin türlü yemekleri hatırla geçmişe bakıp da inleyip durma, bu öküz kıssasını şöylece bırakta o eşek ile aslandan haber eriştir.

ASLAN EŞEĞİ AVLADI, ASLAN ÇALIŞMAKTAN SUSAMAKLA SU İÇMEĞE GİTTİ, AVDETİNE KADAR EŞEĞİN CİĞERİYLE YÜREĞİNİ TİLKİ YEDİ KİM HAYVANIN EN LATÎF YERİDİR. ASLAN ARADI **[36a]** YÜREĞİ VE CİĞERİ BULAMADI. TİLKİYE (HANİ YÜREKLE CİĞER) DEDİ. TİLKİ DEDİ Kİ: EĞER ONDA YÜREK VE CİĞER OLSAYDI O GÜN ÖYLE BİR CEZAYI GÖRDÜ. BİN TÜRLÜ TEDBİRLE CANINI KURTARABİLDİ. BU SÛRETDE SANA TEKRAR GELİR MİYDİ? (EĞER BİZ İŞİTİR VE GÖRÜR OLAYDIK CEHENNEM EHLİNDEN OLUR MUYDUK?)[53] BUYURULMUŞTUR.

2870. Tilkicik eşeği ta aslanın önüne kadar getirdi. O cesur aslan onu parça parça etti.

2871. O vuhuşun sultanı didinmeden susadı bir parçacık su içmek için pınara gitti.

2872. Tilkicik o ciğeri, yüreği yedi çünkü o esnâda ona fırsat hâsıl olmuştu.

2873. Aslan pınardan tekrar yemeğe avdet etti. Eşekten aradı, ne yüreği ne de ciğeri var idi.

2874. Tilkiye dedi ki: Bunun ciğeri, yüreği ne oldu? Canlı mahlûkatta mutlaka bu ikisi de bulunacak.

2875. Tilki dedi ki: Eğer onun yüreği yahud ciğeri olsaydı, buraya tekrar gelir miydi?

2876. O kıyameti, o mahşeri gördü, o dağdan yuvarlanmayı, o dehşeti o firarı gördü.

2877. Eğer onda ciğer veya yürek olsaydı, o mehatiden dolayı bu âlemden çıkar giderdi.

2878. Gönlünde nur olmazsa, o gönül değildir. Ruh bulunmazsa çamurdan başka bir şey değildir.

2879. O sırçada eğer can nûru olmazsa, o sidik şişesidir. Sen ona kandil adı verme.

2880. Kandildeki nur, nur-ı İlahiyedir. Bu şişe saksı halkın zaafıdır.

2881. Onun için kap çoğalabilir, fakat ziyâda ancak birlik olabilir.

2882. Elini kandil nûrunu karışdırdılar. Onların nurlarında sayı ve birkaç dânelik sıfatı yoktur.

[53] Kur'ân-ı Kerim, Mülk, 67/10.

2883. Yahudi **[37a]** zarfların tadından dolayı müşrik oldu. Mümin ise nûru gördü ve hakîkati îdrâk etmiş oldu.

2884. Ruhun nazarı kabına düşünce Şit'i, Nuh'u iki görür.

2885. Irmağın suyu olursa, ırmak odur. Canı olana da adam derler.

2886. Şu görünenler adam değiller, bunlar sûrettirler, ekmeğin ölüsü, şehvetin maktuludurlar.

KENDİNDE ZUHURA GELEN BİR HÂL SEBEBİYLE ÇARŞIDA GÜNDÜZÜN ELİNDE ÇERAĞ İLE GEZEN RÂHİP HİKÂYESİDİR.

2887. Bir rahip gündüzün gönlü âşkla dolu olduğu hâlde çarşı etrafında geziyordu.

2888. Fuzullerden biri dedi ki: Ey falan her dükkân önünde ne arayorsun?

2889. Apaydın gün ortasında elinde çerâğla ne arıyorsun, bu ne biçim olaydır.

2890. Dedi ki: O nefesten diri bir kimseyi her cihette arayorum.

2891. Ey hür ve âlim zat, adam dediğin nedir, bu çarşı adamlarla doludur.

2892. Dedi ki: İki yollu caddede yani hışım ile hırs esnasında bulunan bir adamı arayorum.

2893. Hışım ve şehvet esnasında merdliğini muhâfaza eden nerede, onu arayorum, sokak sokak dönüp duruyorum.

2894. Şu iki hal arasında merd nerede der, kim bu gün ben ona cânımı fedâ edeyim.

2895. Dedi ki: Sen nadir bir şey arayorsun ama iyi bil kim kazâ hükmünden gâfilsin.

2896. Asıldan bî haber olduğun halde fera'e nazar ediyorsun, biz feriz asıl îse kaderin ahkâmıdır.

2897. Kaza şu dönen çarhın yolunu azdırır, yüz utarid. Kazâ ahmak eder[1].*

2898. Şer çare âlemini dar eder, demiri, mermeri su gibi eritir. **[38a]**

2899. Ey yoluna adım adım karar veren kimse hamların hamı, hamında hamısın.

2900. Mademki değirmen taşının döndüğünü gördün. Bari gel de ırmaktaki suyu da gör.

* [1]: Utarid Yıldızı eski nûcum âlemine göre zekâ temsilidir.

2901. Çünkü toprağın havalandırdığını görüyorsun. Toprak arasındaki rüzgârı da gör.

2902. Fikir tencerelerinin kaynadığını madem ki görüyorsun, onlar arasında akla da nazar eyle.

2903. Cenâb-ı Hak kerem ve ihsanı esnasında Hazret-i Eyûb'e dedi ki: Ben senin her kılına sabır verdim.

2904. Ama sen kendi sabrına o kadar bakma, sırı gördüğün gibi sabırı vereni de gör.

2905. Nice bir dolabın döndüğünü görürsün. Başını çıkar da sürʿatle birde suyu gör.

2906. Sen nasıl (ben görüyorum) dersin. Ama o görüşün çok güzel alâmetleri vardır.

2907. Şöyle kısaca [deniz üstünde] köpüğü göresin. Sana bir hayret gelir. Bir de denize bak.

2908. Köpüğü gören esrarı beyân eder. Ama denizi gören, hayran olur.

2909. Köpüğü gören nice niyetler eder ve tasvirlerde bulunur ama deryayı görenin kalbi derya olur.

2910. Köpüğü gören saymaya dalar ama denizi görenin ihtiyarı elinden gider.

2911. Köpüğü gören dolaşır durur ama denizi görenin gönlünde karma karışıklık kalmaz.

ATEŞE TAPAN KÂFİRE MÜSLÜMANIN SÛALİ

2912. Bir kimse kâfire ey filân Müslüman ol da sende ehl-i îmandan olasın dedi.

2913. O da dedi ki: Allah isterse mümin olurum. İhsanını daha artırırsa imanım da ya'kîne ermiş olurum.

2914. Müslüman dedi ki: Canın cehennemden kurtulmak için Tanrı imânını ister.[54]

2915. O menhûs nefis, o çirkin şeytan seni kâfirlik ve kelb cihetine çeker.[55]

2916. Kâfir dedi ki, ey insaflı kimse mademki onlar galibdirler ben kuvvetli olanlara arkadaş olurum. **[39a]**

2917. Gâlib olan kimsenin arkadaşı olabilirm. Galib olan kendine cezb eylediğinden tabi o tarafa düşerim.

[54] Kur'ân-ı Kerim, Yunus, 10/25.
[55] Kur'ân-ı Kerim, Bakara, 2/268.

2918. Allah benden büyük bir sadakat istedi. Ama onu ileri götürmezse mücerred istemesinden ne faide vardır.

2919. Nefisle şeytan isteklerini ileri götürdüler. O inayet ile kahr olup hır-du hâş oldu.

2920. Sen bir köşk ve saray yaptın içini çok güzel nakışlarla boyadın.

2921. İstedin ki o hayır makâmı bir mescid olsun. Başka birisi gelip orayı kilise yaptı.

2922. Sen üstte giyilecek güzel bir elbise olmak için bir bez dokumuştun.

2923. Sen elbise yapmak istedin ama muhalifin aksilik olsun diye o bezi şalvar yaptı.

2924. Ey benim canım, kim gâlip ise onun reyinin zebunu olmaktan başka bezin elinde ne çare var.

2925. Tabii o zebun oldu bezin ne günahı var. Gâlibin mağlubu olmayan kimse kimdir.

2926. Bir kimsenin arzusu hilâfına birisi gidip başka birinin mülkü ve evi içine diken dikti.

2927. Ev sahibi o yolda hakir bir kimse olmakla onu böyle paçavraya çeviriyorlar.

2928. Ben de istediğim kadar taze ve yeni olayım mâdem ki böyle bir hakarete yar olmuşum çaresiz eski püskü olacağım.

2929. Nefsin istediğine bu yolda sıkıntıyla cefâ (Allah'ın dediği) olur kelâmı âlâ yerinde kalır.

2930. Ben ister ateşe tapanların bile utandıkları bir şâhısı veya puta tapan kâfir olayım yine Allah'a bu yolda kötü zanda bulunamam.

2931. Mesela Allah istemeden ve Allah'a rağmen Allah'ın mülkünde hükümdarlık etsin.

2932. Saltanat-ı İlâhiyeyi o kadar tahkir etsin ki nefsi yaratan Tanrının nefes almaya ve ses çıkarmaya kudreti olmasın.

2933. Tanrıyı defetmek yeter, ona yaraşanda odur. Ama şeytana muttasıl gussa ve kederi artırır. **[40a]**

2934. Mademki bu encâmında gâlib olan odur o şeytana kul olmak gerektir.

2935. Olmaya kim şeytan benden intikâm almaya imdi o sûrette obür âlemde Hüda-yı zül-menânın beni kayırması nerede kalır.

2936. Şeytan ne dilerse onun istediği olduğu takdirde benim işim kimin himmetiyle yoluna girer.

BÂB-I İLAHÎYEDE ŞEYTANIN MEFKʿÎ

2937. Hâşâ kim Allah ne dilerse o olur mekânda da la mekânda da hâkim odur.

2938. Hiç kimse onun mülkünde onun emrî olmaksızın bir kılın iki katlı tepesine ilâve yapabilsin.

2939. Mülk onun mülküdür. Emrü fermân da ancak onundur.

2940. Onun şeytanı onun kapısında en küçük bir köpektir.

2941. Türkmânın kapısında eğer bir köpek olursa kapısına yüzünü, başını koyar.

2942. Evin çocukları kuyruğunu çekerler çocuklar elinde hor hakîr olur.

2943. Ama eğer bir yabancu oradan geçecek olursa, ona erkek aslan gibi hamle eder.

2944. İmdi o "kâfirlere karşı en şedîd davranır." dostlara karşı gül, düşmanlara diken olur.[56]

2945. Türkmânın ona verdiği bir parça tutmâçtan [un çorbası] dolayı bu derece vefâkar ve bekçi oldu.

2946. İmdi Cenâb-ı Hakkın vücuda getirdiği şeytan köpeği kim ona iyi kötü adamların yüzsuyundan gıda verdi.

2947. Halkın yüzsuyu tutmâç çorbası makamındadır kim şeytan köpeği ondan gıdalanır.

2948. Kudret-i ilâhiye çadırı kapısında onun cânı Hükm-i Rabbanîye nasıl kurban olmaz sen söyle.

2949. Tanrı tâlîblerinden Tanrı kapısından kovulmuşlardan güruh güruh kapı eşiğine ayaklarını dayayan köpek gibi.[57]

2950. Dergâh-ı Ulûhiyet kapısında köpek gibi damarları harekete gelerek zere zere emir beklerler.

2951. Ey şeytan köpeği bu taraflara halk ayak bastıkları vakit sende onları imtihan eyle.

---

[56] Kur'ân-ı Kerim, Fetih, 48/29.
[57] Kur'ân-ı Kerim, Kehf, 18/18.

2952. Hamle kıl, menʿet, bak bir kere aşk yolunda kim dişi kim erkektir. **[41a]**

2953. İmdi (eûzü) ne içindir köpek baş kaldırıp da çabucak hücuma koşarsa.

2954. (Bu eûzü) o dur ki gene sen dersin ki ey hıtâ memleket-i Türkün köpeğini çağır bana yol aç.

2955. Senin çadırına yol bulabileyim senin ihsânından yüksek makâmından hâcetim vardır.

2956. Eğer Türk köpeğine satvet göstermekden âcîz ise bu (eûzü) bu yalvarma câʿîz değildir.

2957. Eğer Türkün köpekten (eûzü) çeker, bende mekânımda köpeğe karşı ʿâcîzim.

2958. Sen içeriye girmeye muktedir değilsin ben de dışarıya gelmeye (kadir değilim) derse.

2959. İmdi Türkün de, konuğunda başına toprak, çünkü bir köpek ikisinin de boyunu bağlıyor.

2960. Hâşâ kim böyle olsun, eğer Türk bir haykıracak olsa köpek dediğin ne oluyor aslan kan kusar.

2961. Eğer kendine Tanrı Aslanı ünvânı veren senelerce bir köpeğin elinde ʿâcîz kalmışsın.

2962. Bu köpek senin için hiç av avlar mı? Sen apaşikâre köpeğin avı olmuşsun.

SÛNNÎ MÜMİNİN CEBRÎ KÂFİRE CEVÂP VERMESİ VE SÛNNÎNİN KULUN İHTİYÂRINI ÎSBÂT ZIMNINDA DELİL SÖYLEMESİ KİM SÜNNET-İ ENBİYÂYI KİRÂM ALEYHİ SELAMIN AYAKLARI ALTINDA ÇİĞNENMİŞ YOLDUR BU YOLUN SAĞINDA CEBİR ÇÖLLERİ VARDIR KİM KENDİNDE İHTİYÂR GÖRMEZ. EMRÎ NEHY ÎNKÂR EDER VE TEʿVÎL EYLER VE EMRÎ NEHYİ ÎNKÂR ETMEKTEN CENNETİ ÎNKÂR LÂZIM GELİR. CENNET MÜMİN-İ MUVAFFAKIN MÜKÂFATIDIR. CEHENNEM DE MUHALİFLERİN CEZÂSIDIR. EMRÛ NEHYİ VAR BUNU SÖYLEMESEM ENCÂMI NEREYYE VARIR (AKLA İŞARET KÂFİDİR) O YOLUN SOLUNDA DA KADER OVALARI VARDIR Kİ ONLARADA HÂLIK TEÂLÂ HAZRETLERİNİN KUDRETİNİ **[42a]** HALİKİN KUDRETİNE MAĞLÛB BİLİRLER ONDAN DA NİCE FESÂDLAR ZUHURA GELİR KİM O KÂFİR CEBRÎ SAYSIN.

2963. Mümin derki ey cebrî hatalı kâfir kendininkini söyledin işte cevap getirdim.

2964. Ey satranç oynayan sen bir oyun gördün şimdide enine boynuna hasmının oyununu gör.

2965. Kendi mazeretin kitabını okudun. Ne duruyorsun sûnnînin kitabını da oku.

2966. Kazayı İlâhiye bâbında cebricesine nükte söyledin. O maceranın sırrını benden dinle.

2967. Hiç şüphesiz bizde ihtiyâr vardır. Sen aleni hissi inkâra kadir değilsin.

2968. Hiç kimse taşa (gel) demez, zaten taş parçasından ne vefa bekler.

2969. İnsanoğluna (haydi uç) demez yahut (ey kör geleni gör) demez.

2970. Tanrı "ʿâmâya icbâr yoktur."[58] buyurdu. Genişlik bahş eden Tanrı insanları müşkilâta sokar mı?

2971. Hiç kimse taşa (geç geldin) demez yahud (ey değnek bana niçin vurdun) demez.

2972. Hiç kimse mecbur olana bu yolda sûâl eder mi yahud mazur olanı kimse döver mi?

2973. Emri, nehyi, hiddet, hürmet, sitem eylemek–ey temiz adam – ihtiyârı olandan başkasına yapılmaz.

2974. Zûlm ve sitemde ihtiyâr gerekdir, işte bu nefisten, şeytandan murâd eylediğim bu hasedir.

2975. Derununda sâkin bir ihtiyâr vardır, Yusuf misali sevgiliyi görmedikçe [onu yakalamak için o ihtiyârın] elini incitmez.

2976. Nefsinde bir ihtiyâr ve arzu vardır, matlûbun yüzünü görür sonra tüyünü kanadını açar.

2977. Köpek uyurken ihtiyârı gider, işkembeyi görünce kuyruk sallar. **[43a]**

2978. At da arpayı görünce kişner, kedi eti görünce mav… der.

2979. Ateşte kıvılcım hâsıl eden körükleme gibi bir şeyi görüş insandaki ihtiyârın hareketine sebep olur.

2980. O vakit İblis gibi ihtiyârın harekete gelir. O kılavuz kadın gibi olur. Sevgiliden haber getirir.

2981. Sevgili kendi matlûbluğunu arz edince uyur gibi sâkin olan ihtiyârın harekete gelir.

[58] Kur'ân-ı Kerîm, Fetih, 48/17.

2982. O melek, şeytana rağmen hayırları sana arz eder, içinden feryâd eder.

2983. Senin hayırlı ihtiyârın harekete gelsin diye [seni çağırır] çünkü arz edilmezden önce bu iki huy uyuyor idi.

2984. Îmdi ihtiyâr damarlarını harekete getirmek için melek, şeytan ikisi de kılavuzluk ederler.

2985. Meleklerin ilhamları, şeytanların vesveseleri hayrı veya şeri ihtiyâr etmekliğin için on kişilik derecesinde çoğalır.

2986. O lezzetli namazın hitâmında onun için iki yanındaki meleklere selâm verilir ve dersin ki.

2987. Sizin o güzel ilhamınız ve duânız bir kâtiple namaz kılmasını ihtiyâr edişim husûl buldu.

2988. Yine bir günah işlediğinde şeytana lânet edersin çünkü onun vesvesesinden belin bükülmüştür.

2989. Bu iki zıt gizlice gayb perdesi arkasından sana marûzatını arz eyler.

2990. Gayb perdesi önünden kalkınca kendi kılavuzlarının yüzlerini görürsün.

2991. Sözlerini de zararsızca anlarsın ki perde arkasından söyleyenler bunlar idi.

2992. Şeytan der ki: Ey taibiʿatına, cismine esir olan, ben sana yalnız arz ettim, zorlamadım.[59]

2993. O melek derki: Ben sana (bundan neşelenirsin, bundan daha kederin artar) demedim mi?

2994. O, falan gün ben sana (cennet cihetine yol o taraftandır) diye böyle söylemedim mi?

2995. Biz senin hayat artıran ruhunun dostlarıyız, babanızın en muhlis secde edenlerindeniz. **[44a]**

2996. Bu zamanda yine biz hizmet ederiz size efendimiz tarafına salâ ederiz.

2997. O şeytan gürûhu babanın düşmanı idiler (Âdem'e secde ediniz) emrinden kaçındılar.[60]

[59] Kur'ân-ı Kerîm, İbrâhim, 14/22. İşaret var.
[60] Kur'ân-ı Kerîm, A'râf,7/11.

2998. Sen o şeytanı tutdun bizi bıraktın, bizim hizmetlerimizin hakikatini takdir eylemedin.

2999. Bu zamanda bize de onlara da ayân bir sûrette bak, sesimizden sözümüzden gör ve anla.

3000. Geceleyin dost sohbetini dinlersin sabahleyin söz söyleyince bilirsin ki odur.

3001. İki kişi geceleyin sana bir haber getirirlerse sabahleyin lâkırdı edince her ikisini de anlarsın.

3002. Aslanla köpeğin sesi geceleyin kulağa erişir her ikisinin sûreti karanlıkta görülmez.

3003. Sabah olup da yine haykırdıklarında o âkil kimse seslerinden onları anlar.

3004. Hûlâsa şudur ki, arz olunan şeytan ve ruh her ikisi de ihtiyarın numunesidir.

3005. Biz de gizli bir ihtiyar vardır [hayır ve şerden] iki matlub görününce [o ihtiyar] artar [Şeytan Şerre, Melek hayra çeker].

3006. Üstadlar çocukları döverler o, teʿdibi kara taşa yaparlar mı?

3007. Hiç taşa (yarın gel) gelmezsen müstehak olduğun fenâ cezâyı (sana yaparım) der misin?

3008. Hiçbir akıllı zat kaya parçasını tokatlar mı? Hiçbir kimse taşı paylar mı?

3009. Akla göre cebir kaderden daha fenadır çünkü cebrî hissin münkeridir.

3010. Kaderiler hissi inkâr eylemez. Ey oğul Tanrı efâli hissi olmaz.

3011. Hûda-yı Celîlüşânın efâlini inkâr eden delilin delâlet ettiği şeyi inkâra varır.

3012. Meselâ birisi duman var ama ateş yoktur, derse yahud parlak şema'a olmaksızın şema'nın nuru var deye.

3013. Bu adam ayân beyân ateşi görüyor mahzâ inkâr için yok diyor. **[45a]**

3014. Elbisesi tutuşuyor da yine ateş yoktur diyor. Elbiseyi dikiyor da yine iplik yoktur diyor.

3015. İmdi bu cebr davâsı bir safsata olur, bu cihetten de kâfirden daha kötü olur.*

3016. Kâfir âlem var Allah yoktur diyor çünkü (Ya Rabbi) diye çağırıyor, cevâb alamıyor.

3017. Bu ise hiç zîya yoktur, diyor. Safsatayı karma karışık bir davâdadır.

3018. Bütün âlemi ihtiyâr bâbında emri nehy bunu getir onu getirmeyi ikrâr eyler.

3019. Cebrî ise (emr, nehy yoktur insanda da ihtiyâr yoktur, bunların hepsi hatadır) der.

3020. Ey arkadaş hissi hayvan bile îdrâk eylediğini haliyle gösterir. Ama hayvanın dilini îdrâk etmek ince iştir.

3021. Bir şeyi hissetmek bizim ihtiyârımız altındadır. Çünkü insana bir işi teklif mümkündür.

> VİCDÂNDAKİ İHTİYÂR HÂSSASI MESELÂ İHTİYÂR GİBİ, MUZTAR KALMAK GİBİ HİDDET GİBİ SABIR GİBİ, TOKLUK VE AÇLIK GİBİ ŞEYLER HİSSE-İ TAALUK EDER SARIYI KIRMIZIDAN ONUNLA TEFRÎK EDER KÜÇÜĞÜ BÜYÜKTEN, ACIYI TATLIDAN, MİSKİ TEZEKTEN AYIRIR VE KATIYI YUMUŞAKTAN DOKUNMAK HİSSİYLE TEFRÎK EYLER, SICAĞI SOĞUKDAN YANMIŞ ÇOK SICAKTAN, YAŞI KURUDAN. DUVARI TUTMAKLIĞI AĞACI TUTMAKDAN İŞ BU HİSLE AYIRIR. İMDİ VİCDÂNİYENİN MÜNKERİ HİSSİN MÜNKERİ OLUR. MÜNKERİ HİSDEN DAHA FAZLA OLARAK VİCDANEN, HİSDEN DAHA ZAHİRDİR. ÇÜNKÜ HİSSİ ZABT ETMEK KÂBİLDİR VE HİS ETMEKTEN MEN' EDİLE AMA VÎCDÂNİYENİN YOLUNU VE MUDAHİLİNİ KAPAMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR AKLA İŞÂRET KÂFİDİR. **[46a]**

3022. Vicdâna âit idrak hissi makâmında olur ey amca her ikisi de bir cedelde cereyân eyler.

3023. Ona (ol, olma) demek hoştur emri, nehyi ve macerâlar söylemeler kâbildir.

3024. Şöyle ki: Yarın bunu yapayım, onu yapmayayım dersin, ey güzel bu ihtiyârın delilidir.

3025. Falân fena işden dolayı pişman olmaklığa ihtiyârın cenabından irşâd olundun.

---

* Bunlar, her şeyden şüphe ederler, sofistlere şüpheciler (sceptiqus) da denir. Kaynağını Eski Yunan felsefesinden alırlar. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 245.

3026. Bütün Kur'ân-ı Kerîm emirdir, nehiydir ve ʿârdır vaîddir. Mermer taşına emr edilmesini kim görmüştür.

3027. Hiçbir âlim, hiçbir âkil kayaya, taşa hiddetlendiği kinlendiği görülmüş müdür?

3028. (Ben size şöyle olunuz, böyle olmayınız) dedim ey cansız ve âcizler niçin dediğim gibi olmadınız, der mi?

3029. Akıl hiç ağaca, taşa hüküm ve emr eder mi? Hiç cenk çalan, cenk resmini çalar mı?

3030. Ey eli bağlı, ayağı kırık köle, kargıyı al muharebe meydanına gel der mi?

3031. Yıldızları, gökleri yaratan Tanrı hiç câhilâne emirde ve nehiyde bulunurlar mı?

3032. Cenâb-ı Hakdan acizlik ihtimâlini def eyledin. Öyle ise niçin câhil, ahmak, sefih evsâfını verdin.

3033. Tanrı kudretinde aciz olmaz faraza olsa bile câhillik acizlikten beter olur.

3034. Türk konuğuna ikrâm olarak (kapımın cihetine köpeksiz kepeneksiz) gel.

3035. Sakın sûrette felan cihetten gir kim köpeğim sana dişlerini dudaklarını kapasın der.

3036. Sen onun aksini yapıp kapıdan girersen tabii köpeğin yaralamasında hastalanırsın.

3037. Sende kölelerin gittiği gibi git kim Türkün köpeği sakin ve dostluklu olsun.

3038. Sen yanında bir köpek veya tilki getirirsen her çadır dibinden köpekler kaynaşır.

3039. Hakdan mâʿadâsında ihtiyâr yoksa mücrime karşı neden sende hiddet zuhura gelir.

3040. Onun cürmü günahını gördüğünde **[47a]** o düşmana karşı neye dişlerini sıkarsın.

3041. Meselâ evin damından bir direk kırılıp üstüne düşerek seni şiddetle yaralarsa.

3042. Hiç sana damın direğine adavet gelir mi? Hiç ona karşı adavete bağlanır kalır mısın?

3043. (O, benim canımın düşmanı ve hasmımdır, öyle olmasa neye bana çarpıp da elimi kırdı) der misin?

3044. Küçük çocukları niçin döversin de, neden dolayı büyükleri suçdan münezzeh kılarsın?

3045. Malını çalan için polise (hırsızı yakala elini ayağını kes hapset) dersin.

3046. Eğer o haremine tecâvûz edecek olursa o senden yüzbinlerce adavet görür.

3047. Ama sel gelip de eşyayı alır götürse âkil kimse ona adavet eyler mi?

3048. Rüzgâr gelip de kûlâhını kaparsa hiç kalbin rüzgâra hiddetlenir mi?

3049. Sende ki o, hiddet cebricesine özür bulmaya kalkışmayasın diye sende ki ihtiyârı beyân içindir.

3050. Deveci deveye vurur da o deve vurana doğru kasd ederse, devenin hiddeti onun vurduğu değneğe değildir.

3051. Îmdi deve ihtiyâr hâssasinden koku almıştır.

3052. Köpek de böyle sen ona bir taş vurursan hemen geri dönüp sana hamle eder.

3053. Gerçi atılan taşı ısırır ama sana hiddetinden öyle yapar çünkü sen uzaksın hâlbuki sana da eli erişemez.

3054. Hayvan aklı bile "ihtiyârı" bildiği hâlde ey insan aklı "ben bilmem" deme. Utan!

3055. Bu pek zâhîrdir ama gece taâmı temʿı onu yiyecek kimsenin gözünü nura karşı kapatır.

3056. Çünkü onun meyli külliyen ekmek, yemek cihetinedir, tabii gündüz yoktur diye başını gece cihetine çevirir.

3057. Hırs, güneşi bile gizlerse sırtını delile çevirecek (delilden baş çevirecek) olursa neye acâîb olsun**. [48a]**

TAKDÎR-İ İLÂHİ VE KAZAYI RABBANÎ İHTİYÂRİ İNSANÎ SELB* EDİCİ DEĞİLDİR, MANÂSINA OLARAK HALKIN İHTİYÂRINI ÎZÂH EDER BİR HİKÂYEDİR.

3058. Hırsız polise (sultanım işlediğim kabâhat Tanrı'nın hûkm-i kazâsıdır) dedi.

3059. Polis de dedi ki: A iki gözümün nûru benim de sana verdiğim cezâ yine hûkm-i İlâhîdir.

3060. Bir kimse bir dükkândan bir turp çalıp (ey akıllı adam, Tanrımın hükmüyle ben bunu yaptım) derse.

* Selb: Gasp etme, zorla alma.

3061. Sende tepesine bir iki yumruk indirir ve (ey dolaşık fikirli, bu dayakta hükm-i İlahiyedir, turpu buraya bırak demektir.) dersin.

3062. Ey fuzul, bir nebât için bu mazeret bakkalın yanında kabûle mazhâr olmzsa.

3063. Eğer sen böyle özürlere itimâd edecek olursan yılanın ejderhanın etrafında dolaşmış olursun.

3064. Ey akılsız saf adam sen böyle özür dilemekten dolayı kanını, malını, karını hepsini sebil etmiş olursun.

3065. Herkes senin sakalını yollar sonra da kendini çâresiz ve muzdar göstererek özür dilemeğe kalkışır.

3066. Hûkm-ı İlahi eğer senin için ihtizare sebep olursa imdi bana da öğret ve fetvâ ver.

3067. Çünkü benim de yüz türlü arzu ve iştahım var ama korkumdan ve beni istilâ eden cihetten dolayı elim bağlanmıştır.

3068. İmdi lütfet bana bir özrü talîm eyle ve benim elimden ayağımdan bağı çöz.

3069. Meselâ sen (ben de bir ihtiyâr, bir düşünce vardır) diye kendince bir sanaat ihtiyâr eyliyorsun.

3070. Ey Efendi eğer sende ihtiyâr olmazsa **[49a]** birçok sanaatlar içinde o sanaatı neye ihtiyâr eyledin.

3071. Meselâ dostun senden birkaç para aparsa cânında cenkleşmek ihtiyârı açılmış olur.

3072. Nefs ve hava nöbeti gelince sana yirmi kişilik ihtiyâr gelir.

3073. Ama Tanrı nimetine şükrün nöbeti gelince o vâkit ihtiyârın yoktur ve bir taştan aşağısın.

3074. Cehenneme karşı senin mazeretin şu olur ki bu, yanmak hususunda beni mazur tut [ben yanmayayım].

3075. Bir kimse böyle hacetle seni mazur tutarsa da, bu hacet seni cellâd elinden kurtaramaz.

3076. Îmdi dünya bu hükümle intizama girmiş, o âlemin hâli hep sana malûm olmuşdur.

CEBRÎYE CEVÂBEN BİR HİKÂYEDİR. VE İNSANLARDAKİ İHTİYÂRİ İSBÂT EYLER VE EMRİN NEHYİN SIHHATİNİ GÖSTERİR VE

CEBRİNİN SERD EYLEDİĞİ MAZERET HİÇ BİR MİLLETTE HİÇBİR DİNDE MAKBÛL OLMADIĞINI VE İŞLEDİĞİ BİR İŞİN CEZASINI KURTAR MADIĞINI BEYÂN EYLER, İBLİS CEBRİ İDİ KUR'ÂN-I KERÎMDE (BENİ AZDIRDIĞINDAN DOLAYI)[61] DİYE BAŞLAYAN AYET-İ KERÎME BUNU BİLDİRİR. AZ ÇOĞA DELÂLET EDER.

3077. Herifin biri bir ağaca çıkıp yemişleri hırsızcasına hızlı hızlı sallıyordu.

3078. Bağın sahibi gelip dedi ki â alçak herif Tanrıdan utanmıyor musun böyle ne yapıyorsun.

3079. Herif dedi ki: Allah'ın bağından Allah'ın kulu Allah'ın verdiği yemişi yerse.

3080. Amcası sen ne paylıyorsun ganî Tanrıma bencillik nispet eyliyorsun.

3081. Bağ sahibi uşağa dedi ki: Ulan Aybek, şu ipi getir de ben bu Ebu'l Hasana cevap vereyim.

[61] Kur'ân-ı Kerîm, A'râf, 7/16.

2.4.3. BEŞİNCİ CİLT – YEDİNCİ DEFTER I. KISIM VE II. KISIM

2.4.3.1. I. Kısım

[50a]

3082. O anda o herifi ağaca sımsıkı bağladı kıçına bacaklarına hızlı hızlı indirdi.

3083. Herif (Cenab-ı Hakʾtan utan, bu günahsız kulu inleye inleye öldüreceksin) dedi.

3084. Bağ sahibi dedi ki: Bu Allah'ın kulu, Allah'ın değneğini diğer kulunun sırtına güzelce yerleştiriyor.

3085. Değnekde Allah'ın, o sırt ve yanda Allah'ın bende onun fermânını îfâ ediyorum.

3086. Yemiş çalan dedi ki: Cebrîlikten tövbe ettim. Bundan sonra ihtiyâr, ihtiyâr, ihtiyâr.

3087. Hakkın ihtiyârları kulun ihtiyârını vücuda getirdi. Onun ihtiyârı toz içinde bir sûvâri gibidir.

3088. Onun ihtiyârı bizim ihtiyârımızı icâd eyler. Emr-i ilâhi ihtiyâra istinâd eder.

3089. Her mahlûkun iktidarında ihtiyâri şeklinde bir hâkim vardır.

3090. İhtiyârsız olarak avını kulağından yakalar ve Zeydʾe götürür.

3091. Lâkin hiçbir alet olmayarak zıllullahın ihtiyârını ona kemend yapar.

3092. Onun ihtiyârı Zeydʾi bağlar. Köpeksiz, tuzaksız onu nasıl avlıyor.

3093. O dülger bir sopaya hâkim olur, obür ressâm da güzel bir kimse resmine hâkim olur.

3094. Demirci demirin hâkimidir. Binâ yapan da elindeki aletlere hükmünü icrâ eyler.

3095. Yalnız nâdir olan budur ki bütün ihtiyârlar, Tanrı ihtiyârına kulluğun îcâbınca secde kılar.

3096. Senin kudretin cenk ederek cemâdlığı cemâdattan giderebilir mi?

3097. Hakkın ihtiyârlar üstünde kudretini öyle bil kim onlardan hiçbir ihtiyârı nef ve izâle eylemez.

3098. Mûrâd-ı İlahiyeyi kemâl-i vechile beyân eyle kim öyle cebre ve delâlete nisbeti olmaz.

3099. (Benim küfrüm mûrâd-ı İlahiyedir) dediğin vakitte kendinin mevcut bir arzun olduğunu da bil.

3100. Senin isteğin, senin küfrüne mucib **[51a]** değilse talipsiz küfür tenakûz söylemeğe varır.

3101. Acze emr ediş çirkin ve mazmûmdır. Hûdavend-i Rahimden ise hışm ve kin daha fenadır.

3102. Öküz boyunduruğa girmezse döverler, fakat bir öküz uçmazsa döverler mi?

3103. Öküz fuzuliliğinden dolayı mazur olmayınca, öküz sâhibi niçin mazur ve zaif olsun.

3104. Mademki hasta değilsin başını bağlama, ihtiyârın olunca herkesin sakalına gülme.

3105. Çalış da Tanrı şarabından bir tazelik hâsıl edesin. Ondan sonra talihin ihtiyârsız olasın.

3106. O vakit bütün ihtiyâr şarab-ı İlâhinin olur. Sen ise mestâne mazur-ı mutlak-ı kesebilirsin.

3107. Ne söylersen o şarabın sözü olur, ne süpürürsen şarabın süpürdüğü olur.

3108. Şarab-ı İlâhi kadehinden nuş eden sarhoş adaletten, doğrulukdan başka ne yapar.

3109. Cadûlar Firavun'a dediler ki sen sabret sarhoşun elden ayakdan pervâsı yoktur. [1]*

3110. Asıl bizim elimiz ayağımız o vücuda getiren Tanrınındır, sûrî el bir gölgedir ve kıymetsizdir.

(MÂŞALLAH KÂNE =TANRININ DİLEDİĞİ OLDU) KELÂM-I ʿALİYESİ MANÂSIDIR YANİ ALLAH'IN İSTEDİĞNİ VE RIZÂSINI DİLEYİNİZ, BAŞKALARININ HIŞMINDAN VE RED EYLEMESİNDEN MÜTE'ESSİR OLMAYINIZ. BU (KÂNE) LAFZI- ARABÎ LİSANDA-MÂZİYE GEÇMİŞ ŞEYE DELÂLET EDERSE DE TANRI İŞLERİNDE GEÇMİŞ GELECEK OLMAZ**.[52a]** ALLAH YANINDA SABÂH AKŞAM OLAMAZ, BUYURULMUŞTUR.

3111. Kulun, Allah'ın dediği olur sözü, sen işinde tembel ol, demek değildir.

3112. Belki îhlâsa, cidiliğe teşvikdir hizmettinde daha çok kâbilyetli ol demekdir.

* [1]: Mʿalumdır ki Firavunun Hazreti Mûsa'ya karşı getirdiği sihirbâzlar, Hazreti Mûsa'nın asası mûcizesini görünce Îmân ettiler. Onun üzerine Firavun onları ellerini ayaklarını kesmek üzere tehdîd edince onlar (biz îmân şarabını içip sarhôş olunca elden ayaktan pervâmız yoktur) dediler.

3113. (Sen büyük zat ne dilersen mûrâdın vechile iş senin işindir) deselerdi.

3114. O vakit sen kendini tembel edersen câiz olurdu. Çünkü ne söylesen ne istesen o olur.

3115. (Allah ne dilerse o olur.) dediklerinde mutlak vaadi olarak hüküm onun hükmüdür, demektir.

3116. O sûrette niçin on adam kudretinde onu yâd ederek, onun etrafında kula lâyık şekilde dönemiyorsun.

3117. Eğer (vezir ne dilerse alıp vermede arzû onundur) derlerse.

3118. Başına iyiliklerini, keremini döksün diye yüz adam kuvvetinde, etrafında dolaşır mısın?

3119. Yahûd da vezirden de kasrından da firar mı edersin, bu hareketin onun muvaffakiyetini arzu eylemen olmaz.

3120. Makûs bir tarzda bu sözden –ey azgın– sen tembel ve îdrak ve hâtırı makûs olursun.

3121. Emir falân efendinin emridir, demek dikkat et kim ne demektir. Yâni ondan başkasıyla oturma demektir.

3122. O efendinin hizmeti etrafında ol çünkü emir kendisinindir. Çünkü düşmanı öldürüp dost canını kurtaran odur.

3123. O Efendi ne isterse onu bulursun abesle uğraşma onun hizmetini ihtiyâr eyle.

3124. Mâdem ki hüküm eden odur. Onu tut, işte o kadar, ondan başkasının hükmü ve yardımı olamaz.

3125. Seni kuvvetlendiren, ümîd var eden, gayretlendiren, utandıran te'vîl hakdır.

3126. Ama seni **[53a]** gevşeklendirirse hakîkî olarak bunu bil kim o te'vîl olmaz tebdil olur.

3127. Bu te'vil, ümidsizlerin iki elini birden tutup da ona daha ziyâde gayret vermek içindir.

3128. Kurʿân'ın manâsını yine Kurʿân'dan sor, işte o kadar, bir de hevasatını ateşe vuran kimseden sor.

3129. O kimse Kurʿân huzurunda kurbanlık olmuştur, İlâhiye Kûrʿân onun ruhunun ayni olmuşdur.

3130. Bir yağ ki külliyen güle fedâ olmuş ola onu sen hâ gül yağı diye kokla, hâ gül diye kokla.

YİNE BUNUN GİBİDİR KİM BUYURULMUŞDUR: KALEM KURUDU VE YAZDI KİM TAATLA İSYÂN MÛSAVİ DEĞİLDİR, EMİNLİKLE HAYIRSIZLIK BERÂBER DEĞİLDİR. KALEM KURUDU O YOLDA KİM ŞÜKRAN İLE KÜFRAN BİR DEĞİLDİR. KALEM KURUDU KİM "TANRI İYİLİK EDENLERİN ECRİNİ ZÂYİ EYLEMEZ"*

3131. Yine böyle (kalem kurudu) kelâm-ı aliyesi en mühim bir meşğûliyete teşvik içindir.

3132. Îmdi kalem yazdı ki tesirde cezâda her işin kendine uygun karşılığı vardır.

3133. Tersi hareket edersen kalem kurudu kim tersi husûl bulur, doğru hareket edersen saâdet husûle gelir.

3134. Zûlm yaparsan kalem kurudu, kim kötü adamsın adalet işlersen kalem kurudu, kim mükâfât görürsün.

3135. Çalarsa kalem kurudu, kim eli kesildi demektir, şarâb içerse kalem kurudu, kim serhôş oldu.

3136. Sen lâyık görür müsün lâyık olur mu? Cenâb-ı Hak ceryân eylemiş. Hükm-i kazâdan mazûl hükmünde olsun.

3137. Yani (iş artık benim elimden çıktı. Benim karşıma o kadar gelme, o kadar feryâd etme) [62] desin.

3138. Belki **[54a]** mʿaanî odur ki: Kalem kurumuştur. Benim indimde adaletle zûlm müsâvî değildir.

3139. Hayırla şer arasında fark bıraktım. Yine fark koydum ki beterin beteri vardır.

3140. Eğer senin edebin arkadaşından zerre kadar fazla olursa onu Hakkın kerem ve ihsânı belleye.

---

* [1] : Kalem kurudu tabiri mahsustur. Yani yazacağını yazdı. Kalemin ucu kurudu. Bir daha yazmak himaye bir daha yazdırmaza muvafıktır. Yazdırmadıkça yazmaz ve artık batırılmadığından işbu yazılanlardan bâşka bir hükm bu kadar demektir. Binâenaleyh falân mes'ele hakkında (kalem kurudu) kelâmı (falân hükm değişmez) kuvvetindedir. *Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/120.*

[62] Kur'an-ı Kerîm, Ra'd, 13/39.

3141. O zerrenin kadri olarak sana fazla inâyet kılar. O zerrenin mükâfâtı dağ gibi baş gösterir.

3142. Bir pâdişâh ki onun huzurunda emin adamla zalimin farkı olmaya.

3143. Onun kavgasından titreyen ile onun ciddi muâmelesiyle alay eden kimse.

3144. Pâdişâh yanında her ikisinin de farkı olmazsa o pâdişâh olmaz kara toprak başına olsun.

3145. Senin mûcâhedêlerinde eğer bir zerre fazla olursa Hakkın terazisinde o tartılıp ehemmiyet verilir [mükâfât görür].

3146. Bu pâdişâhlar hizmetinde canını çıkarırsın. Onlar ise senin kusurunu veya doğruluğunu tefrikden haberdar değildir.

3147. Münâfıklar (Bu adam senin aleyhinde bulunuyor) demişlerse o pâdişâh yanında senin senelerce ettiğin hizmet zâyi olur.

3148. Ama gâyetle işitici ve görücü olan pâdişâhlar pâdişâhı yanında münâfıklar sözü hiçbir mevki tutmaz.

3149. Bütün münâfıklar ondan meyûs olurlar bu sefer bize müteveccih olup, birçok nasihatte bulunurlar.

3150. Bizim yanımızda pâdişâhı çekiştirmeye koyulurlar. **[55a]** haydi beyhude uğraşma. Kalem kurumuşdur. Vefâkârlığa kalkışma derler.

3151. Kalem kurumuştur ne manâsı bu olur mu yani cefâ ile vefâ bir olur mu?

3152. Belki cefaya cefâ gerekdir: Cefâ'ül-Kalem=Kalem kurudu vefaya vefâ münasibdir; cefâ'ül kalem=Kalem kurudu.

3153. Af etmek olabilir fakat kulun ibadet ve takvadan yüzü ağarması sûretiyle ümîdler parlaması hani ya!

3154. Hırsız af olunursa cânını kurtarmıştır fakat pâdişâh hizmetinde hâzine-i hümâyûn nâzırı olur mu?

3155. Ey dînî mübîn yolunda eminliği olan lâhûtî meşreb zat sen gel [ancak sana talibiz] her sultanın tâcı ve her ordu bayrağı eminlikden elde edildi.

3156. Eğer bir şehzâde babasına hain olursa başı bedeninden ayrılır.

3157. Ama hindî bir köle vefâ gösterirse devlet ve ikbâl ona (çok yaşa) diye nöbet kösü çalar.

3158. Ne kölesi, bir köpek bile bir efendi kapısında vefakârlık gösterirse reis hazretlerinin gönlünde ona karşı yüz türlü rıza ve teveccüh hâsıl olur.

3159. Bundan dolayı bir köpekin ağzını öperler, eğer aslan olursa artık onu bâhtiyâr kılarlar. [Sen kıyas et]

3160. Meğer öyle bir hırsız kim bilahâre hüsni hizmet ederek onun sadâkati kabahatlerinin kükünü koparır.

3161. Yanî yol kesen Fuzul gibi kim doğrulukla hareket edip tevbe cihetine on adam gayretiyle hücûm eylemişdir.

3162. Nasıl kim sihirbâzlar sabırda ve dinde vefakârlık husûsunda Firavunun yüzünü kara çıkardılar.

3163. İşledikleri cürmün diyeti olarak ellerini ayaklarını fedâ eylediler. O sadâkat yüz yıllık ibadetle nasıl elde edilebilir?

3164. Sen elli sene hizmet ettiğin hâlde böyle bir sıdk ve ihlâs elde edebildin mi? **[56a]**

O DERVİŞ HİKÂYESİDİR Kİ HORASAN DEFTERDÂRININ SÜSLÜ KÖLELERİNİ GÖRDÜ KİM SIRIM SIRMA DOKUMALI KAFTÂNLARLA MÜCEVHERÂT İŞLENMİŞ KÜLÂHLARLA ARAP ATLARINA BİNMİŞ GİDİYORLARDI. DERVİŞ (BUNLAR HANGİ BEYLERDİR NE BİÇİM SULTANLARDIR) DİYE SORDU; BUNLAR BÖYLE BEY PAŞA DEĞİLLER, HORASAN DEFTERDÂRININ KÖLELERİDİR) DEDİLER. DERVİŞ BAŞINI GÖĞE KALDIRIP DEDİ Kİ: EY BUNUN AHVÂLİNİ BİLEN ULU TANRIM! KULLARINI YAŞATMAK HUSUSUNU HORASAN DEFTERDÂRINDAN ÖĞREN. HORASANDA DEFTERDÂRA ÂMİD DERLER.

3165. Herât şehrinde bir derviş büyüklerden birinin kölesini görmüştü kim.

3166. Atlas elbiseleri, altın kemerleri vardı. Derviş başını göğe kaldırdı.

3167. Dedi kim: Ey Hüdâ-yi zülmennisi hizmetçi kullanmak istersen.

3168. Bizim şehrimizin başı ve seçmesi olan şu reisimizden köle kullanmasını öğren.

3169. O derviş muhtaç, çıplak ve aç idi, kış gününde hava tesiriyle tiril tiril titriyordu.

3170. O kendini beğenmiş derviş bir serbestlik kıldı nasılsa keyfe gelerek bir cüret gösterdi.

3171. O dervişin Tanrı'nın binlerce ʿâtîfet ve ihsânına itimâdı vardı ve kendisi ʿâriflerden olup, Tanrı'nın nedimi ve hususi dostu idi.

3172. Pâdişâhın nedimî eğer bir küstahlık ederse sende de o kâbiliyet ve o makama ehliyet yoksa onun gibi yapma.

3173. Tanrı sana bel ihsân etmiştir kim altın **[57a]** kemerden daha iyidir. Bir kimse birisine tâc verirse, Tanrı baş verir.

3174. Ennihâye bir gün pâdişâh o defterdarın bir kabâhatine muttali olub elini ayağını bağladı.

3175. Çabuk efendinizin definesini gösteriniz diye o kölelere işkence eyledi.

3176. Ey süprüntüler, onun sırrını bana söyleyiniz yoksa sizin dilinizi, boğazınızı keserim dedi.

3177. Onlara bir ay kadar her işkenceyi yaptı, gece gündüz ezâ ve cefânın envaını tatbîk eyledi.

3178. Hepsini bu yolda parça parça eyledi de o zatın bir kölesi dâhi îhtimâm eyledikleri efendileri esrârını söylemediler.

3179. O adama rûyasında hâtıf dedi ki: Ey efendi sen de kulluğu bunlardan öğren, huzûrumuza böyle gel.

3180. Ey Yûsuf'un postunu soyan bir günde seni kurd parçalarsa kendi kabâhatin bil.

3181. Kendi dokuduğunu yine kendin giy, kendi ektiğini yine kendin âfiyetle ye.

3182. Bu birbiri ardınca gelen kederler hep senin efʿâlinin neticesidir. (kalem kurudu) kelâmının manâsı işte budur. [kim artık yazdığı değişmez demektir].

3183. Yanî bizim âdetimiz doğru yoldan şaşmaz iyiye iyilik olur, kötüye kötü.

3184. Çalış kim Hazreti Süleyman sağdır. Mademki sen diyorsun onun kılıcı kesicidir.

3185. Melik olursa kılıçtan emindir. O Süleyman'dan hiç korkmaz.

3186. Süleyman'ın hûkmü dive geçer, meleğe değildir, eziyet yerde olur, gökyüzünde olmaz.

3187. Sen bu cebrî terk et kim çok boştur tâ kim cebrin sırrının sırrı ne olduğunu bilesin.

3188. Sen bu tembeller güruhunun cebrini terk et ta kim cân gibi olan cebrden haber alasın.

3189. Ey kendisinin güzel ve güzeller farkında olduğunu zan eden kimse maşukluğu terk et de âşık ol.

3190. Ey maniî geceden daha sakin olan kimse kendi sözüne daha nice bir müşteri arayacaksın. **[58a]**

3191. Senin karşında baş sallarlar, hep zamanın bu sevda ile geçdi.

3192. Sen bana hasudlukda kıvranma diyorsun. Hiç gayb eden kimse neye hased eder.

3193. Süprüntülerin talîmi ey sağlam bilgili kimse taş parçasına küçük küçük nakışlar yapmayınız.

3194. Sen kendine ne aşk ve görgü talîm et, taş üzerine yazı yazmak işte budur.

3195. Sana vefâkâr şâkird[*] olan kendi nefsindir başkası fânidir, nerede ararsın nerede.

3196. Başkasını ulama ve yüksek zat eylemekle meşgul olunca kendini huysuz ve bomboş kılarsın.

3197. Gönlün o ʿAdn bahçesine erişince artık söyle sözünün tükenmesinden korkma.

3198. O dosdoğru (söyle)[**] emri bundan dolayı vârid olmuşdur kim (eksilmez, söyle. Bu deryadır.) demektir.

3199. Kezâlik (susunuz)[63] tarzındaki ayet-i kerimenin tebliğide (çok telef etme zirâ bağ susuzdur) demekdir.

3200. Ey peder, bu sözün sonu gelmez, bu kabil sözleri terk edip neticeye bak.

3201. Beni gayret bırakmaz kim karşında otursunlar da sana gülsünler, çünkü onlar âşık değillerdir.

---

[*] Şâkird: Öğrenci, talebe veya çırak demektir.
[**] Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli ayetlerde Hz. Peygambere yapılan hitap.
[63] Kur'ân-ı Kerîm, A'râf, 7/204.

3202. Kerem ve ihsân perdesi ardında âşıklarının her anda senin uğrunda nara atdıklarını görürsün.

3203. Sen o âlem-i gayb âşıklarına âşık ol, beş günlük âşıkları o kadar yâd eyleme.

3204. Sana hile ve incizablarını boyuna yutturdular senelerden beri sen onlardan bir habbe görmedin.

3205. Tarîk-i ʿâmede nice bir hengâme bırakacaksın, tabanlarını patlatdın da hiçbir maksâd hâsıl olmadı.

3206. Sıhhat vaktinde herkes dost ve ahbâbdır, derd ve keder vaktinde Hakkdan başka ülfet edecek kimdir?

3207. Gözün, dişin ağrıdığın da istimdada, yardım taleb eyleyenlere eriş Ulu Tanrı'dan başka kim vardır.

3208. Öyle ise hep o derdi, hastalığı hatırla Ayaz gibi çarıkla post giyde ibret al.

3209. O post ki Ayaz'ın elinde sımsıkı tuttuğu senin o cebr hastalığıdır. **[59a]**

SÜNNİNİN ÎSLÂMA DAVET EYLEDİĞİ VE CEBR İTİKÂDINI TERKE ÇAĞIRDIĞI KÂFİR CEBRİNİN TEKRAR CEVÂB VERMESİ İKİ TARAFTAN DA ŞÜBHE VE İTİRAZIN UZAMASI. O ŞÜPHE VE CEVÂBINI ANCAK HAKÎKİ AŞK KESB ATAR KİM AŞK HAKİKATİNİN ŞÜBHE VE İTİRAZA KARŞI PERVÂSI YOKTUR. "O BİR İNÂYET-İ RABBANİDİR Kİ CENÂB-I HAK DİLEDİĞİNE İHSAN EYLER."[64]

3210. Kâfir cebri cevaba başladı öyle kim ona natıkayı insanlar hayran kalırlardı.

3211. Ama eğer ben o sûalleri, cevabları kâmilen söyleyecek olursam bu mübahaseden geri kalırım.

3212. Bizim ondan daha mühim beyanatımız vardır kim onunla senin anlayış hassın necat bulur.

3213. Ey galiz anlayışlı kimse, biz sana ondan bir parçasını söyledik, kanun-ı küllide ondan peyda olur.

[64]Kur'ân-ı Kerîm, Hadîd, 57/21.

3214. Ta insanlar haşr oluncaya kadar, cebriler ile kaderiler arasında bu bahs cereyân edecektir.

3215. Eğer hasma karşı müdafadan âciz olaydı onların mezhebi ortadan kalkardı.

3216. Eğer cevaplarından bir çare-i halâs olmayaydı, o tarîk helâkten ürkerlerdi.

3217. Onlar gidişlerinin delaʿile cevâb-ı mukaffi olunca, Cenâb-ı Hak ona bir çâre-i hâlas verdi.

3218. Ta kim hasmın gösterdiği şüpheden cûd ve elzem olmaya, ta kim hasım ona karşı gelmesinden mahcûb kala.

3219. Ta kim bu yetmiş iki millet ʿaleʿel - devâm kıyamete kadar âlemde – bu hâl ile – bakî kalalar.

3220. Bu cîhan zulmet ve gâiblik âlemi olduğundan zaten dünya gölge ile bir devâm olacakdır.

3221. Kıyamete kadar bu yetmiş iki milletin yüzü bir îcâd edici, yeni bir şey çıkarıcıya karşı olsun.

3222. Eğer bir mahzen üzerinde birçok kilidler olursa o mahzenin bahâsı çok kıymetde olduğuna delâlet eyler. **[60a]**

3223. Ey tecrübe görmüş kimse yolun dolambaç ve engebeli ve haydutlu olması mazûr olan mahâllin kıymet ve ehemmiyetine delâlet eder.

3224. Arabların hırsızlığı çölün uzunluğu o civâr da Kaʿabenin kıymetdâr olduğuna delâlet eyler.

3225. Makbul olmayan her gidişin ve her yolun ukbası ve maniî ve yol vurucusu olursa,[65]

3226. Bu gidiş onun hasmı ve kindâr düşmanı olur, mukallid de bu iki yolda hayran kalır.

3227. yolda her iki zıdın sırrını görünürde her zümre kendi yolunda güzelce gider.

3228. Eğer cevabı yoksa kavgâyı kapatır kıyamete kadar o yolda devam eyler.

3229. Gerçi doğru cihet bize gizli ise de bunun cevâbını büyüklerimiz bilirdir.

---

[65] Kur'ân-ı Kerîm, Rûm, 30/32.

3230. Vesvesenin ağzını kapatan âşktır; işte o kadar, yoksa vesveseyi kim kapatmıştır.

3231. Âşık ol güzel bir dilber ara, ırmak ırmak su kuşu ara.*

3232. Yüzüyün suyunu gideren suyu alır götürür müsün? Fehmini bilip tahrîb eden şeyi nasıl fehm edersin.

3233. Aşk âleminde parlak ve kıymetdâr mʿakûlât vardır ki bu mʿakûlâtın gayridir.

3234. Senin şu aklından başka Hak âleminin aklı vardır kim göklere müteallik şeyler onunla îdare olur.

3235. Ta kim sen bu akıl ile erzâkı elde edersin öbür akıl ile de tabakat-ı semavâtı kendine makâm eylersin.

3236. Eğer aklını aşk-ı İlahiyede oynar ve sarf edersen Tanrı sana on mislini hatta yediyüz mislini verir.

3237. O kadınlar akıllarını bu uğurda sarf ederek Yûsuf âşkının köşküne kadar yükseldiler.

3238. Ömür sâkisi bir demde akıllarını yağma eylemekle bâkî hayatlarında akılla doyurdular.

3239. Her Yûsuf'un her güzelliğin esâsı Cemâli Zülcelâldır. Ey karıdan aşağı kimse sen o cemâle fedâ ol.

3240. Ey cân bahsı aşk keser işin o kadar çünkü dedikoduya karşı o feryâdına erişir.

3241. Âşkdan natıkâya bir hayret gelir, bir hâldeki mâcerâyı beyân eylemek haddi değildir.

3242. Eğer cevab verecek olsa **[61a]** avurdundan bir cevher düşer, diye korkar.

3243. Olmaya kim ağzından cevher düşmeye diyerek hayırdan şerden şiddetle ağzını kapatır.

3244. Nasıl kim Ashâb-ı Peygamberden bir zat dedi kim: Hazreti Peygamber Efendimiz, bize Kur'ân-ı Kerîm ahkâmını okuttuğun da.

3245. O gûzîde Peygamber nîmet sohbetlerini dağıtıkları vakitte bizden huzur ve yüz kat vakar isterdi.

3246. Şöyle kim başın üstünde bir kuş olurda onu kaçıracağım diye canında helecan hâsıl olur.

* Su kuşu: Sevgili, dilber, mürşide işarettir.

3247. Îmdi hiç yerinden kımıldamak istemezsin. (aman güzel kuşum havalanmasın) dersin.

3248. Nefes almak istemezsin, öksürüğünü tutarsın (sakın, olmaya kim o Hüma uçmasın) dersin.

3249. Birisi acı tatlı bir şey söyleyecek olursa (sus) diye parmağını dudağına koyarsın.

3250. Hayret, o kuşdur kim seni susturur, tencerenin ağzını kapatır, sesini kesdirir de seni fıkırdatır, coşturur.

AYAZ'A KASDEN PADİŞÂHIN SÛAL EYLEMESİ KİM CEMADATTAN OLAN ÇARIK İLE POSTE Kİ HAKKINDA NE DERSİN. MAKSADI AYAZ'A BU BÂBDA SÖZ SÖYLETMEK İDİ.

3251. Ey Ayâz senin çarığa pöstekiye bu derece muhabbetin nedir bana o mâcerâyı anlat.

3252. Leylâsı yüzünden Mecnûn olan gibi kim pösteki ile çarığı perestişgah eylemişdir.

3253. İki eskiye muhabbeti hatta canını rabt eylemiş her ikisini de bir hücreye asmışsın.

3254. Bu iki eskiye ne vakte kadar söz söyleyeceksin, cemada kadîm sırrı üfleyip nisbet eyleyeceksin.

3255. Ey Ayaz arabın yaylasına da çadır kurduğu mahalle aşkını anlattığı gibi sende aşkını uzun uzadıya beyân ediyorsun.

3256. Çarığın hangi sadrâzam çarığıdır. Pöstekinde sanki Yûsuf'un gömleğidir. **[62a]**

3257. Ne kadar fenalık eylemişse bir senelik kabahatini keşişe anlatan hiristiyan gibi.

3258. Kim o papazın günahını af etmesini ister keşişin af etmesini Tanrı afı tanır.

3259. Hâlbûki o keşişin o günahtan o îstâmdadtan haberdar bile değildir, aman aşk yaman cadû, yaman üstâddır.

3260. Yüz Yusuf'un dostluğunu ve meylini aşılar kendisi Hârut ve Mârût'dan daha sihirbazdır.

3261. Onu andırır bir sûret vücuda getirir. O sûretin câzibesi de seni dedikoduya sevk eyler.

3262. Âşıkların birbirine söylediği gibi sen de sûret karşısında esrârını söylersin.

3263. Hâlbûki orada ne sûret var, nede heykel var öyle iken onda yüz elest ile yüz belâ zûhura gelmiştir.

3264. Nasıl ki gönlünü kaptırmış ana, daha yeni ölmüş çocuğunun kabri önünde.

3265. Son derece ciddiyet ile ve pek tabiî vaziyetle yavrusuna karşı yanar yakılır. O câmîd vaziyet ona, canlı olarak görünür.

3266. O ana o mezâr toprağını zîri ve ayakta sanır o süprüntüde göz, kulak farz eder.

3267. Ananın heyecânı zamanında önündeki mezâr toprağının her zerresinin aklı olur, kulağı olur.

3268. O, toprağı ciddi sûrette işitici farz eder, bu sihirbâz meşrebli aşka hoş bir nazarla bak.

3269. O ana mezarın taze toprağına coşkun bir halde dâîma yüzünden gözünden yaşlar dökerek yüz sürer.

3270. Bir hâlde kim sağ iken cânı gibi yavrusunun yüzüne öyle yüzünü koymamıştır.

3271. Mâtemden birkaç gün geçince o ateş o aşk o yanış – yakılış eksilir.

3272. Ondan sonra artık o mezarda bir uyku sezilir. Tabii cânsızdan cânsız doğar.

3273. Çünkü aşk efsununu kapıp gitti. Kızgın ateş gidince kül kaldı.

3274. Ölü aşkı devâmlı olmaz sen aşkını hayat artıran Hay ve Kayyûm hazretlerine hasr eyle.

3275. Gencin âyinede gördüğünü pir, **[63a]** ondan çok evvel kerpiçte müşâhade eyler.

3276. [Pirden maksadım] yüz binlerce ümidsizler elini tutan aşkının piridir, aksakallı değildir.

3277. Sûretler aşk insânı firâkda tutar. Mülâkât esnâsında ise sûret-pezîr olmayarak baş gösterir.[*]

3278. O ukalalığın o serhoşluğun aslının aslı benim sûretlerde görünen bizim hüsnümüzün aksidir.

[*] Şeyh Galip hazretleri âşk ile ilgili şöyle der: "Dert ve mihnettir, belâdır adı âşk!/ Bir marazdır, ibtilâdır, adı âşk!" Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 266.

3279. Perdeleri bozmadan kaldırdım hüsnümü vasıtasız hâlde tecelli ettiririm der.

3280. Çünkü sen benim aksimle o kadar meşgul oldun ki zatımın vasıtalardan ve hicâbdan tecridinin kuvvetini buldun.

3281. Benim cezbem bu cihetten revân olunca o artık ortadaki çekiyi görmez.

3282. Perde arkasından lütf-u ilâhiyyeden cürm ve hatasına mağfiret ister.

3283. Taşlık arasından pınar akıttığında taşlık içinde su gizlenmiş olur.

3284. O taştan su cevheri aktığından dolayı ondan sonra artık ona kimse taş demez.

3285. Bu sûretleri sen kâse farz et onun içinden Hak ne akıtırsa onunla şereflenir.

MECNÛNA AKRABASININ ŞÖYLE SÖYLEMESİDİR KİM LEYLA'NIN GÜZELLİĞİ ALALÂDEDİR. FEVKÂLADE DEĞİLDİR. ONDAN DAHA DİLBERLERİ BİZİM ŞEHRİMİZDE PEK ÇOKTUR, BİR, İKİ ON TÂNESİNİ SANA GÖSTERELİM, BİRİSİNİ BEĞEN. BİZİ DE KENDİNİ DE BU DERTTEN KURTAR VE MECNÛNUN ONLARA CEVABI.

3286. Ahmaklar cahilliklerinden nâşi mecnûna (Leylâ'nın hüsni fevkalâde değildir. Alelâdedir) dediler.

3287. Ondan daha iyi yüzbinlerce ay gibi dilberler (bizim şehrimizde mevcuddur.) dediler. **[64a]**

3288. Mecnûn dedi kim: Sûret şişedir, güzellikde şarâbdır. Şarâbı Tanrım bana onun cemâl-i şişesinden verir.

3289. Onun aşkı sizin kulağınızı kendine çekmesin diye yine size de onun şişesinden sirke verdi kim.

3290. Cenâb-ı Hak Azze ve Celle'nin eli her iki kimseye bir şişeden hem zehir hem bal verir.

3291. Şişeyi görürsün fakat o şarâb doğru olmayan göze yüz göstermez.

3292. Cân zevki olan sevgililer ancak yakınlarını ve kocasını görür hısımlardan başkasına bir nişân göstermez.

3293. O sevgililer daima yakını görücülerdir ve bu kab hicâbları da çadır gibi [yakını hata eylemiştir]. [66]

3294. Deniz bir çadırdır. Onda olan su, kaz için hayat kuzgun için ölümdür.

3295. Meselâ zehir, yılana gıda ve rızıktır ama onun zehiri başkasına derddir, ölümdür.

3296. Her nimetin her mihnetin sûreti buna cehennem ona cennettir.

3297. İmdi bütün eşya cisimlerini görürsünüz. Fakat onlarda birer gıda vardır ki onları görmezsiniz

3298. Her bir cisim kâsede ibrik gibidir, onda hem gıda var, hem cân yakıcı zehir vardır.

3299. Kâse peydâ, gıda onda gizlidir, ondan ne yediğini bilen bilir.

3300. Yûsuf'un cemâli güzel bir şişe gibi idi. Babası ondan neşe verir yüz türlü bade içdi.

3301. Yine kardaşlarına otdan zehirli su oldu kim onlarda hışım ve kini artırdı.

3302. Yine o Yûsuf çehresinden Zelihâ onun âşkıyla başka türlü tatlı bir afyon çekdi.

3303. O Züleyha Yakûb'un neşesi hilâfında olarak Yûsuf'dan başka bir gıda aldı.

3304. Şerbetler türlü türlü, ayrılık birdir, senin âlem-i gayb şarabından şübhen kalmasın.

3305. Şarâb âlem-i gaybdandır, ayrılık bu âlemdendir. Ayrılık peydâ, şarab içinde gayetle gizlidir. **[65a]**

3306. Namahremler gözünden çok gizlidir ama mahremlere zâhir ve ayândır.

3307. Ya ilâhi gözlerimiz sarhoş oldu. Kusurumuzu af eyle yüklerimiz ağırlaştı.

3308. Ey şarkı garbı dolduran gizli zat, sen şark ve mağrib nurlarına da tefrik eyledin.

3309. Sen bizim sırlarımızı keşf eden bir sırsın. Sen bizim ırmaklarımızı coşturan bir kaynaksın.

3310. Ey kendi gizli ihsânı aşikâr olan Tanrı sen su gibisin biz de değirmen gibiyiz.

3311. Sen rüzgâr gibisin biz de toz gibiyiz, rüzgâr gizli fakat toz meydandadır.

---

[66] Kur'an-ı Kerîm, Rahmân 55/72

3312. Sen baharsın biz de hoş ve yeşil bağız bahar gizli ama ihsânı aşikârdır.

3313. Sen cân gibisin biz el ayak misaliyiz. İlk ayağın açılıp kapanması candan husûle gelir.

3314. Sen akıl gibisin biz bu dil misâliyiz. Bu dil o beyânatı akıldan alır.

3315. Sen neş'eye benzersin. Biz gülüşüz yanî neş'enin ve hüsn-i hâlin neticesiyiz.

3316. Her demde hareketimiz idi, olan zat-ı zül-celâlin şâhidi bulunan (Eşhedü) kelâmı gibidir.

3317. Değirmen taşının sallanarak sönmesi su ırmağının vücuduna (Eşhedü= şehâdet ederim) gibidir.

3318. Ey benim evhamımdan dedikodumdan hâric olan zat benim de benim temsilimin de toprak başına saçılsın.

3319. Seni güzel evsâfla tâsvir hususunda kulun sabır edemez her demde sana (cânım ayağın altına serilsin) der.

3320. O çoban kim diyordu: Ya Rabbi çobanının dostunun yanına gel.

3321. Ben de senin gömleğinden bit arayayım çarığını dikeyim, eteğini öpeyim.

3322. Aşk ve muhabbetde kimse çobana müsâvi olamazdı fakat Tanrı'nın teşbihinde ve senâsında kusuru vardı. **[66a]**

3323. Aşk-ı İlâhi denizi coşunca onun gönlüne dokundu. Senin ise ancak kulağına dokundu.

3324. Onun aşk çadırını ta göklere kurmuşdu. Cânı da çobanın çadırındaki köpeği misâli olmuşdu.

CÛHÂNIN HİKÂYESİDİR KİM CÂR ÖRTÜNÜP VAʿÂZ ESNÂSINDA KADINLAR ARASINDA OTURMUŞTU. ÖYLE BİR HAREKETTE BULUNDU KİM BİR KADIN DA ONU ANLAYIP BİR NARA URDU.

3325. Çok güzel ifadeli bir vaiz var idi minber altında erkekler kadınlar toplanırdı.

3326. Cuhada yaşmak ferace tutunup kendini bildirmeyecek bir şekilde kadınlar arasına karışdı. [1]*

3327. Birisi vaazden şu meseleyi sordu: Kasık kılı namazın noksanına sebeb olur mu, dedi.

3328. Vaîz dedi ki: Kasık kılları uzarsa o kimsenin namazı çok kerâhet olur.

3329. Sen onu ya kireçle yahud ustra ile çıkar kim namazın mükemmel, güzel, iyi olsun.

3330. Soran kimse tekrar dedi ki: O uzunluk ne kadar olursa namazım eksik olur?

3331. Dedi kim: Ey sâʿil, bir arpa boyu uzarsa onu kazımak farz olur.

3332. Cûhâ yanındaki kadına kuzunm hemşire bak bir kere benim kasığım o derece olmuş mu?

3333. Allah rızâsı için elini uzat bakalım. Mekruh derecesine varmış mı? dedi.

3334. Kadın herifin şalvarına elini sokunca **[67a]** kadının eline avadanlık şiddetle dokundu.

3335. Kadın derhâl bir nara attı vaîz (kadının kalbine benim sözüm dokundu) dedi.

3336. Birisi dedi kim: Ey âkil kalbine dokunmadı. Eline dokundu eğer kalbine dokunaydı vay onun hâline.

3337. Sihirbâzların gönüllerine bir parça dokundu da asa ile onların eli bir oldu. [1]**

3338. Onlar elleri ayakları kesilmekten o kadar az incindiler kim bir ihtiyârın elinden asasını alsan daha çok incinirdi.

3339. Onların (gururu yok) [2]*** naraları göklere erişdi. (Kes kes kim cânımız cân koparmakdan kurtulsun.

3340. Şimdi anladık biz bu vücûd değilmişiz. Bu cismin haricinde biz Hak tarafından yaşıyormuşuz, dediler.

3341. Ne mübarektir o zat kim kendini bildi, serveri bir emniyet içinde bir köşk yaptı.

---

* [1] Cûhâ: Abbasiye zamanında zuhûr eylemiş dalkavuk bir kimsedir Nasreddin Hoca gibi birçok fıkraları vardır.

** [1] Ma'lumdur ki Hazreti Mûsâ'ya karşı Firavun sihirbâzlar getirdi. Onlar Hazreti Mûsâ'ya iman ettiler. Firavun onların ellerini ayaklarını kesdi.

*** [2] Kur'ân-ı kerîm'de işbu Hazret-i Mûsâ ve sihirbâzlar kıssasında (kâlûl-ahîrlenâ) ayet-i kerimesi vardır, ona işarettir.

3342. Çocuk ceviz ve fıstık için ağlar. Akıllılar yanında o gayet ehemmiyetsiz bir şeydir.

3343. Gönül yanında vücûd ceviz, fıstık gibidir çocuk erler marifetine erişebilir mi?

3344. Ehl-i hicâb olan kimse[3][*]çocuk demektir erkek ona derler kim o şüpheden kurtulmuş ola.

3345. Eğer bir kimse sakalla, yumurtayla adam olsaydı her keçinin de birçok sakalı ve tüyü vardır.

3346. Koşa koşa bunları kasaba kadar götüren keçi kötü bir resdir.

3347. Birisi (Ben çok ilerlemiş kimseyim) diye sakalını tarar [azimet satar] evet ilerlemişsin ama ölüme gama doğru. **[68a]**

3348. Haydi bir gidiş ihtiyâr et bırak şu sakalı (ben sen) gibi sözleri ve teşvişleri terk et.

3349. Ta kim gül kokusu gibi âşıkların önlerine düş ve gülistanda yol gösteren olasın.

3350. Gül kokusundan maksad nedir, aklın fikrin nefesidir kim o ebedi yolun kılavuzudur.

PÂDİŞÂHIN AYAZ'A (TEKRAR ÇARIKLA POSTEKİNİN ESRARINI SÖYLE KİM KAPI YOLDAŞLARIN O İŞARETİNDEN NASÎHAT ALALAR ÇÜNKÜ (DİN ZATEN NASİHATTEN İBÂRETDİR) DEMESİ.

3351. Ey Ayaz çarığın sırrını beyân eyle çarık önünde bu kadar niyazın nedir [onu anlat].

3352. Ta kim senin Sungurûna, Bekbaruk postekinin ve çarığının sırrının sırrı mahfî kalmaya.

3353. Ey Ayaz kölelik senden nûr buldu senin nurun aşağı zeminden gök cihetine koşdu.

3354. Kölelik azadlığın hasret olduğu şey oldu çünkü sen köleliğe hayat bağışladın.

3355. Mü'min odur kim gidiş geliş hayatında kâfir onun îmânına münhasır ola.

BÂYEZÎD-İ BESTÂMÎ ZAMANINDA (MÜSLÜMAN OL) DENİLEN BİR KÂFİRİN HİKÂYESİ O KÂFİRİN DE ONLARA CEVÂBI HAKKINDADIR.

3356. Bâyezîd-i bestâmi zamanında bir kâfir var idi ona mesûd bir Müslüman dedi.

3357. Kim: Ne olursun da Müslüman olsan da yüzlerce necât ve sürurluk bulsan.

---

[*] [3] Ehl-i hicâb gözleri açılmayan ma'neviyatı, hakikati görmeyen ehl-i irfân ve erbâb-ı maneviden olmayan şu bütün zahir adamlar.

3358. Dedi ki: Bu imân dediğin ey mürid eğer şeyh-i âlem Bâyezîd'in îmânı ise.

3359. Ben ona tâkat getiremem çünkü o cânın çalışıp tahammül eylemesinin fevkindedir.

3360. Gerçi dîn, imân hakkında yakînim yoksa da lâkin onun îmânına ben gayetle mü'minim.

3361. Îmânım vardır ki o cümlenin fevkindedir gâyette latîf ve nurlu ve ziyalıdır.

3362. Her ne kadar mührüm ağzımda muhkem durursa da gizliden gizliye onun îmânına benim îmânım var. **[69a]**

3363. Ama eğer imân dediğin sizin îmânınız ise benim ona ne meylim var ne de istirhâmım vardır.

3364. İmâna karşı yüz kat meyli olan kimse sizi görünce meyline fütur gelir [vazgeçer].

3365. Çünkü İslâmın nâmını ve lâfzını görecek hâlbuki manâsını bu tabii çöle (mefâze) denilmesi gibidir. [1]*

3366. O kimse sizin imânınıza bakarsa onun imâna olan aşkı donar kalır.

O ÇİRKİN SESLİ MÜEZZİN HİKÂYESİDİR Kİ KÂFİR MEMLEKETİNDE EZÂN OKURDU. BİR KÂFİR ONA HEDİYE GETİRMİŞTİ.

3367. Fenâ sesli bir müezzin kâfir memleketinde ezân okuyordu.

3368. Kaç kere ona ezân okuma çünkü kâfirlerin bizimle cengi, adâveti daha uzuyor dediler.

3369. O çekinmeyerek ısrar edip hiç futursız orada ezân okurdu.

3370. Halk umûmî bir fitne çıkacak diye korkuyordu, hâlbuki bir kâfir elinde elbise ile geldi.

3371. Bir dost gibi gelerek ona şemʿa, helvâ ve latîf bir elbise getirdi.

3372. O ezânı, sesi rahat bahş eden müezzin nerededir diye soruşturuyordu.

3373. O çirkin sesden ne rahatlar husûla geldi kim o ses bizim kiliseye geliyordu.

3374. Latif ve mükemmel bir kızım var kim o müslümân olmasını arzu eyliyordu.

* [1] Mafaza: Kurtulacak, necât bulacak mahal demektir; çöl ki Araplar içün en korkunçdur. Bir taraftan açlık susuzluk, sıcak şiddetinden bayılmak belki de ölmek var. Diğer taraftan urbân yolcuyu tam çöl ortasında çırılçıplak soyar asıl suyunu ekmeğini alır. Yolcu ölüme mahkûm kalır. Arab işte bunca felâketlerden tefâil ederek (mafaza) der.

3375. Bunca kâfirler nasihat ettikleri hâlde bu sevdâ hiç onun başından eksilmedi

3376. Onun gönlünde imân muhabbeti zuhura gelmişti bu gam bûhûrdânlık gibi idi, ben de öd ağacı gibi idim.

3377. O her an İslâm zincirini sallamasaydı bile ben dâima ʿazâb ve işkence içinde idim.

3378. Ona karşı hiçbir çâre bilemedim vakta ki bu müezzin ezân okudu.

3379. Kız dedi kim bu nefret edilir ses **[70a]** nedir kim fenâ bir şekilde benim kulağıma geliyor.

3380. Ben ömrümde böyle çirkin ses bu mabedde ve kilisede işitmedim.

3381. Hemşiresi dedi ki: Bu ezan sesidir kim Müslümanların adetlerini bildirir.

3382. İnanmadı bir başkasına da sordu o da evet babam öyledir, dedi.

3383. Artık inanınca onun yüzü sapsarı oldu. Gönlü Müslümanlıktan soğudu.

3384. Bende teşvişden, ʿazâbtan kurtuldum. Dün akşam o hususda korkusuz bir uyku uyudum.

3385. Müezzinin sesinden rahatım işte bu idi, teşekkür için hediye getirdim, o adam hani?

3386. Müezzini görünce dedi ki: Şu hediyeyi kabul et, çünkü sen bana iyilik ettin. Yardımın dokundu.

3387. Senin bana ettiğin ihsandan ve iyilik den dolayı ben senin dâimi kölen olurum.

3388. Eğer mülk ü mâl hususunda birincilerden olaydım ağzını inci ile doldururdum.

3389. Sizin imânınız hep rîyâ ve sûridir, o kötü sesli, müezzin gibi yol vurucudur.

3390. Lâkin Bayezid'in imânından ve sadakatinden benim canıma gönlüme nice hasret erişti.

3391. O kadın gibi kim eşeğin çiftleşmesini gördü. (Eyvâh nedir bu emsalsiz erkek) dedi.

3392. Eğer çiftleşme denilen şey bu eşeklerin gibi ise bizim kocalarımız bizim önümüze işiyorlar demektir.

3393. Îmânın hakkını hep Bâyezîd Hazretleri verdi. Böyle bir inci aslana aferinler olsun.

3394. Onun îmânından bir katre eğer denize düşse bütün deniz o katre içine batar kalır.

3395. Ormana düşen bir ateş parçası kim o parça ile bütün orman mahv olur.

3396. Padişahın asker kalbindeki hâyali gibi kim o hayal muhârebe de düşmanları mahv eder.

3397. Hazreti Muhammed'de bir kıvılcım zuhur eyledi, bütün kâfirlerin, yahudilerin cevheri mahv ve fani oldu.

3398. Îmân eden emniyet içine girdi. Bakiyelerin küfrü de iki şek ve şübhe arasında kaldı.

3399. Evelkinin hiç halis küfrü kalmadı, ya Müslüman oldu yahud da onda bir korku bırakdı.**[71a]**

3400. Bu temsilimiz hile ile aldatmak kabilindendir, bu temsiller o nûr-ı Muhammed'inin zerresinin bile küfri olamaz.

3401. Benim temsilim mücessem bir nesneden zerre bile değildir, nefsim kabûl etmene güneş ziyâsı zerre olamaz.

3402. Zerre tabirinden gizli bir maksad vardır, bu anda sen deryâyâ mahrem değilsin sen bir köpüksün.

3403. Şeyhin îmânın nurani güneşi şeyhin canının parlaması gününde görünecek olaydı.

3404. Bütün bu aşağı ʿâlem göklere kadar hazineye gark olurdu, baştanbaşa bütün gökler cennet kesilirdi.

3405. Onun parlak nûrdan bir cânı vardır, hakir arzında bir teni vardır.

3406. Acaba o bu mudur, yoksa o mudur, söyle çünkü her demde şüphe ve taharri zuhur eyliyor.

3407. Ey birâder eğer o bu ise ona der kim onun nûrundan yedi kat gökler dolmuştur.

3408. Yok eğer o, o ise ey dost bu beden nedir? Acaba bu ikiden hangisidir ve kimdir?

O KADIN HİKÂYESİDİR KİM KOCASINA ETİ KEDİ YEDİ DEDİ. KOCASI KEDİYİ TERAZİ İLE TARTTI. KEDİ YARIM BATMAN GELDİ DEDİ KİM: BE KADIN ET YARIM BATMAN İDİ, BİRAZ DA FAZLA İDİ. EĞER BU ET İSE HÂNİ KEDİ, KEDİ İSE HANİ ET.

3409. Bir adam vardı hâne reisi, bir de karısı vardı. Gâyet hilekâr âsi ve zâlim idi.

3410. Herif ne getirirse kadın telef ederdi, herif de sükûta mecbur kalırdı.

3411. O âile sâhibi misafir için ikiyüz derece gayretle evine et getirdi.

3412. Kadın eti şarâb ve kebâbla yedi, herif geldi yolsuz bir cevâbla def etti.

3413. Herif dedi kim hâni et, misâfir geldi, misâfir önüne taam getirmek gerekdir.

3414. Kadın (o eti şu kedi yedi, eğer lüzumu varsa başka et al) dedi.

3415. Herif kölesine (Aybek, **[72a]** şu teraziyi getir ben ayarle kediyi tartayım) dedi.

2.4.3.2. II. Kısım

3416. Kediyi çekdi yarım batman geldi, o zaman herif dedi kim: Ey hilekâr karı.

3417. Et altı okka dirâzede ziyadedir ey hilekâr, kedide altı okkadır.

3418. Bu eğer kedi ise hâni et, et ise göster bana hâni kedi.

3419. Bâyezîd bu ise o ruh nedir, Bâyezîd o ruh ise bu sûret nedir?

3420. Ey arkadaşım hayret içinde hayrettir bu ne senin kârındır ne de benim kârımdır.

3421. Her ikisi de odur ama ekim dikim meselesinde dâne esastır. O saman parçaları ferîdir.

3422. Hikmet-i ilâhiye bu zıdları birbiriyle bağladı, ey kasab bu uyluk eti gerdanla beraberdir. [1][*]

3423. Ruh kalıpsız iş göremez. Cansız kalıb ise donuk ve soğukdur.

3424. Uyanık kalıb ile o gizli can, işte bu ikisinden cîhân esbabı düzeldi [yoluna girdi].

3425. Toprağı başa vursan başı yaramaz, suyu başa vursan yine yarmaz.

3426. Sen bir başı yarmak istersen su ile toprağı birleştirip [kesek yapmalısın].

3427. Bir kere başı yardın mı, ayrılış zamanında toprak, toprak cihetine [su, su yanına] gider.

3428. Hakkın hikmetidir kim yalvarış ve cenkle şişeden bir çiftleşme husûle geliyor.

3429. O vâkit artık daha bir takım çiftleşme [ve birleşme] ler husûle gelir kim kulaklar işitmemiş gözler görememiştir.[**]

3430. Eğer kulak [o esrârı] işitecek olursa kulak kalır mı? O artık söz dinleyebilir mi?

3431. Meselâ eğer kar, buz güneş görürse o buzluktan ümidini kesmiş olur.

3432. Damarsız, düğümsüz hâlis su olur. Rüzgârın lâtif birşekilde esmesinden zırhlar peyda eder.

---

[*] [1] Bugün dahi bizim bu diyârlarda maʾrûfdur kim kasab müşteriye but eti gibi lop et verdiğinde yanında mutlaka bir parça gerdân gibi heman kemikden ibâret bir parça ilave eyler. Bu misâl Cenâb-ı Hakkın ruh gibi azîz bir mevcudiyete cisim gibi mücerred kalıbı taht ve ikametgâh kıldığının beyanıdır.

[**] Bu beyitte şu hadise işaret vardır: "Cenab-ı Hak buyurur ki; Ahirette Sâlih kullarıma gözün görmediği, kulağın işitmediği, insanın tasavvur edemeyeceği nʿimetler, güzellikler hazırladım." Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 277.

3433. Îmdi [o su] her ağacın **[73a]** canına dermân olur. Onun kudümünden her ağaç hüsni tâlihi sâhibi olur.

3434. O donmuş buz ise kendi kendine donar kalır, ağaçlara hep (dokunma bana) der.[67]

3435. Onun cismi ne başkasıyla karılır kanılır nede başkası ona karışır, onun kısmeti ancak nefsi düşünmekten ibarettir.[*]

3436. Zâyide olmaz, içince ciğeri tazeler, [harareti keser]. Ama ruz-i hızır sultanının müjdecisi olmaz.

3437. Ey Ayaz senin yıldızın çok yüksektir. Öyle her burç onun sırrına lâyık değildir.

3438. Senin himmetin öyle her vefâkârlığı beğenir mi? Senin saflığın öyle her sefayı ihtiyâr eder mi?

O EMİRİN HİKÂYESİDİR KİM KÖLESİNE ŞARÂB GETİR DEDİ. KÖLE GİTTİ ŞARÂB DESTİSİNİ GETİRİYORDU YOLDA BİR SOFÎ VARDI ŞERİAT AHKÂMINI İCRÂ EDEREK BİR TAŞ VURUP DESTİYİ KIRDI. EMİR İŞİTTİ, ZÂHİDİ TERBİYE EYLEMEĞE KASD EYLEDİ. BU VAKA HAZRETİ ÎSÂ ZAMANINDA OLDU KİM HENÜZ ŞARÂB HARAM DEĞİLDİ AMA SOFÎ İHTİYÂT ETTİ EMİRİ EĞLENCEDEN MAHRÛM ETMİŞ OLDU.

3439. Gönlü güzel, işret eder bir emir vardı. Her zevk ehlinin ve bîçarenin ilticâgâhı idi.

3440. Şefkatli bîçâreleri kayırır, adaletli, altınlar ihsân eden derya dıl bir mücevher idi.

3441. Erler sultanı, Müslümanlar emiri, yolu yordamı bilir, esrara vakıf dostunu gözetir idi.

3442. Hazreti îsâ zamanı cenâbı Mesih devranı idi. Halkın sevgilisi, can incitmez sevimli bir zat idi.

3443. Akranından güzel gidişli bir emir ansızın bir akşam misâfir gelmişti.

3444. Neşelerini düzeltmek için şarâb lazım oldu, şarâb o zaman mûsâ'adeli ve helâl idi.

---

[67] Kur'ân-ı kerîm, Tâhâ, 20/97.

[*] Bu beyitte, şu hadise işaret var: "Mümin, insanlarla uyuşur, uzlaşır. İnsanlarla anlaşamayan, uzlaşamayan ve kendisi ile uzlaşılamayan kişide hayır yoktur. Fakat insanların hayırlısı, insanlara en çok faydalı olanıdır." Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 278.

3445. Şarâbları az idi, kölesine (haydi destiyi doldurup bize şarâb getir) dedi. **[74a]**

3446. Hâlis şarâbı olan filân rahip den al da bizim cânımız da hâs ve âmme derdinden kurtulsun.

3447. O rahibin şarabının bir cer'ası, o tesîri hâsıl eyler kim, bu tesîri ancak binlerce ibrik ve şarâb kabili eyleyebilir.

3448. Abâ içinde sultanlar bulunduğu gibi onun şarâbında da gizlice bir hâssa vardır.

3449. Sen onun parça parça abâsına bakma altının da dışını siyahlatırlar.

3450. Kötü gözden saklamak için sevimsiz bir şekle konmuştur. Hariçte ise karartılmış lâ´l bize gümüşdür.

3451. Define ve mücevherât ev ortasına konur mu? Defineler hep virânelerde olur.

3452. Adamın definesi de viraneye gömülmüş olmakla onun çamurdan cismi o l´aîne göz bağı oldu.

3453. O çamura hakaret gözüyle bakdı, cânı da (benim çamurum sana göz bağıdır) diyordu.

3454. Köle iki desti şarâbı alıp güzelce koşuyordu, o aralık ruhbanlar kilisesi cihetine gelmişdi.

3455. Gümüş para verir altın gibi şarâb aldı, taş verdi karşılık mücevher aldı.

3456. Şarâb şahların tepesine fırladığında onlar sâkinin başına altun tâc koyarlar.

3457. Zevk ve neş`eleri ayaklanıp kölelerle padişahlar birbirine karışmışdı.

3458. Köpükler gidip hep cân olmuşlardı. O zaman taht ile tahta müsavi olmuşdu.

3459. Akılları başlarında iken su ile yağ gibidirler. Sarhoşluk hâlinde de ten cân gibidirler.

3460. Herise gibi onda hiç fark yokdur, ona mûstağrak olmayan hiçbir fark görülmez.

3461. O adı güzel emirin köşküne o köle böyle bir şarâb götürüyordü.

3462. Afetler içinde karma karışık olmuş, kederli, kuru beyinli bir sofî karşısına çıkdı.

3463. Cismini göklü ateşleriyle eritmişdi. Evini hakdan başkasından pak eylemişdi.

3464. Pervasızca kusurları terbiye edip nice binlerce yaralara merhem koyardı.

3465. Her saat kalbi ibâdet ve ictihadda görülürdü. Gece gündüz o ictihadatına bağlanmış kalmışdı.

3466. Senelerce aylarca toprağa, kana bulaşmış, **[75a]** sır ve sükûtu da bir gece yarısı firâr eylemişdi.

3467. Sofî (testilerdeki nedir) dedi. Köle (şarâb) dedi. Kimindir o diye tekrar sordu.

3468. Köle (filân büyük emrindir) dedi. Sofî (Tanrı rızası arayan böyle mi çalışır.) dedi.

3469. Hem rıza-yı Hak hem iyş-ü nüş hem şeytan içkisi hem de yarım akıl.

3470. Senin aklın zaten içmeden pejmürdedir, başka akıllarda aklına inzimam etmeli (kim iş görebilmeli).

3471. Ey sarhoşluk tuzağına tutulmuş kuş sarhoş iken senin aklın nasıl olursa kıyas et.

ZİYÂ-YI DELK HİKÂYESİDİR KİM ÇOK UZUN İDİ. KARDAŞI ŞEYH'ÜL-İSLÂM TÂC-I BELH'DE GÂYETLE KISA İDİ. BU ŞEYH'ÜL-İSLÂM BİRÂDERİNDEN HOŞLANMAZDI. ZİYÂ GELDİ, ŞEYH'ÜL-İSLÂM'IN DERSİNDE BULUNDU. T´AZİMATINI ÎFÂ EDİP GEÇDİ OTURDU. ŞEYH'ÜL-İSLÂM ONA ŞÖYLE NİİMU KIYÂM YAPTI. ZİYÂ DEDİ KİM EVET ÇOK UZUNSUN YA ONDAN DA BİR PARÇA ÇAL.

3472. O Ziyâ-yı Delk hazır cevâb bir zat idi. Onun kardaşı Tâc-ı Şeyh'ül-İslâm idi.

3473. Belh merkez hükümetinin Tâc-ı şeyh'ül-islâmı piliç gibi kısa boylu küçük bir adamdı.

3474. Bu her ne kadar fâzıl-u züfünun bir merd idi ise de zarafet de kardaşı Ziyâ çok ileri idi.

3475. O çok kısa, Ziyâ ise gayet uzun idi. Şeyhü'l-İslâmın da yüzlerce kibir ve azameti vardı.

3476. Bu [tahsili kıt] kardeşine kibirle bizar idi, ama Ziyâ da emsalsiz vâ`iz idi.

3477. Şeyhü'l-islâm mahfilde derste iken ziyâ geldi. Huzur kadılarla asfiyâ ile dolu idi.

3478. Şeyhü'l-islâm bütün ´azametiyle kardeşine şöyle bir yarım kıyâm yapdı.

3479. Ziyâ ona dedi kim: Evet çok uzunsun ya! O servi boyunda-sevabına-bir parça çal.[**76a**]

3480. İmdi ey emir, ey akıl düşmanı sen de akıl nerede fikir nerede kim bu şarâbı içersin

3481. Yüzün pek güzel ya, bir de allık sürün Habeşînin sûratına allık gülünç olur.

3482. A azgın sende nûr ne gezer kim şöyle gölgelik ve dalğınlık aramağa kalkışasın.

3483. Gölgeyi gündüzün aramak kâidedir. Sen ise bulutlu gecede gölge aramağa kalkışmışsın

3484. [Zamanı Abbaside] avamın neşelenmesi için şarâb helâl olsa bile dostu arayanlara haramdır.

3485. Âşıkların şarâbı yürek kanıdır. Gözleri de yola ve menzile müteveccihtir.

3486. Böyle yolda korkunç çölde şarâb ki böyle yüzlerce kûsüfe uğramış bir fikir kılavuzusun.

3487. Sen bütün kılavuzların gözüne toprak saçarsın. Kervânı azdırıp, helâk eylersin.

3488. Nefsi'l-emmârede arpa ekmeği bile haramdır, yazıktır, sen nefsin önüne kepek ekmeği koy.

3489. Tanrı yolu düşmanına hakaret et, hırsızı minbere çıkarma darağacına çıkar.

3490. Hırsızın elini kesmeyi sen muvafık gör ve kesmekden acizsen bari bağla.

3491. Sen onun elini bağlamazsan o, seninkini bağlar, sen onun ayağını kırmazsan o seninkini kırar.

3492. Sen düşmana şarâb ve şeker veriyorsun ne için, bırak zehir içsin, toprak yesin.

3493. Gayrete gelerek şişeye bir taş vurdu, şişe kırıldı, köle şişeyi alıp sûfîden kaçdı.

3494. Emirin yanına geldi, emir hâni şarâb dedi, o da emir huzurunda macerayı bir bir anlattı.

EMİRİN HİDDETLİ OLARAK SÛFÎYİ TERBİYE EYLEMEĞE GİTMESİ.

3495. Emir ateş kesildi, doğruca fırladı. (Göster bana sûfinin evi nerededir?)

3496. Şu ağır gürz ile başını o akılsız kahpe analı, başını yarayım. **[77a]**

3497. O şeriat emrini icrâ eylemeyi ne bilir o köpekliğinden dolayı kendini tanıttırmayı ve şöhret kazanmayı bilir.

3498. Bu riyâkârlıkla kendine bir mevki edinip kendisine bir şeyler kazanmasını bilir.

3499. O hiçbir hüner bilmez ancak halka karşı riyakârlık yapmasını bilir.

3500. Eğer o deli fitne deşeleyici ise delinin ilâcı eşek nesnesi denilen kamçıdır.

3501. Ta kim şeytan kafasından çıka eşek sürücülerin dayağı olmadıkça eşek yürür mü, dedi.

3502. Emir elinde topuzla harice fırladı yarı sarhoş gece yarısı sûfînin evine geldi.

3503. Hiddetinden sûfîyi öldürecek oldu, sûfî yün yığını altına gizlendi.

3504. Gizlice o sûfî kimse ip bükücülerin yükü altında emirin sözlerini işitiyordu.

3505. Sûfî [kendi kendine] bir adamın çirkinliklerini yüzüne söylemek için sûratı katı ayna olmak gerekdir, dedi.

3506. Demirden ayna sûratı gerekdir, kim (gör şu çirkin sûratını) diye sana söyleyebilsin.

(DELKAK)IN TİRMİZ-İ ŞÂHÎ SEYİD ŞAHI MÂT EYLEMESİ HİKÂYESİ

3507. Şah Delkak'le satranç oynuyordu. Şahı derhâl mât etti, şahın hışmı kabardı.

3508. O kibirli şah şeh şeh diyerek satranç taşlarını birer birer başına vurdu.

3509. (Ey kaltaban al şahını) diyordu, Delkak sabr etti (elâmân) dedi.

3510. Şah bir el daha oynamasını emr etti. Delkak zemheride çıplak adamın titremesi gibi titriyordu.

3511. Bir el daha oynadı yine Şâh mât oldu. Şeh şeh demek vakti geldi, tam sırası idi.

3512. Delkak fırlayıp **[78a]** bir köşeye sindi. Korkusundan hemen altı keçeyi bir bir üstüne üzerine çekdi.

3513. Şâhın incitmesinden kurtulmak için örtüler ve altı keçe altına gizlice büzüldü.

3514. Şah (hey!...Ne yapıyorsun, bu nedir) dedi. Delkak (ey güzide şâhımız şah şah şah şah) dedi.

3515. Örtü altına saklanmadıkça senin gibi hışımlı ateş saçan zata hak söylenebilr mi?

3516. Ey şâhım sen mât oldun, ben de şahımın zahmetinden şâh mâtım, işte böyle örtü altından sana şeh şeh derim.

3517. Şâhın gürültüsünden dayak atmasından ve al tut sözlerinden mahalle dolunca.

3518. Halk derhâl sağdan soldan toplandı, (ey reisimiz af ve hoşnutluk vaktidir) dediler.

3519. Onun beyni kuru, şu anda onun aklı çocukların aklından fehminden daha azdır.

3520. Sofuluk, ihtiyarlık, zafiyet zafiyet üstüne o zafiyetler içinden ona bir küşâyiş müyesser olmamıştır ki.

3521. Zahmeti çekmiş sevgilisinden ihsân görmemiş çok darlık görmüş ama işinin ücretini görememiş.

3522. Ya onun işinin bir kıymeti yokdu yahud da takdir-i ilâhiyede daha mükâfat zamanı gelmemişdi.

3523. Yahud da onun çalışması Yahudi çalışması kabilinden idi yahud da ücret daha vaktine muvaffak idi.

3524. Ona bu derd ve musîbet yetişir kim bu kanlı derede bu biçâre kimsesiz kalmışdır.

3525. Hasta gözüyle o, bir köşeye oturmuş sûratını ekşitip dudağını da sarkıtmıştır.

3526. Bir göz hekimi yok kim onun derdine çâre bulsun ne de kendisinin aklı var kimi bir sürme çeksin.

3527. Birtakım çekinme ve de düşünme ile çabalanır iyi oluncaya kadar işi hemen acaba, demekdir.

3528. Dost dîdârına kadar olan yoldan uzaktadır feşeri kışır âşkıyla onun kafası beyni kalmamışdır.

3529. Bu son zaman Tanrıya onun (bu hesaptan nasibim ancak eziyet çekmektedir) tarzında sitem etmesiyle geçdi. **[79a]**

3530. Bazı zamanda talihiyle kavga ederek (herkes uçuyor bizim kanadımız kesik) der.

3531. Koku ve renk içinde müceheş olan kimse sûfî olsa dahi onun huyu dardır.

3532. Bu utanılacak meskenden çıkılmadıkça huyu güzel, kalbi ferah olur mu?

3533. Ondan dolayı sûfîlere ferah gelmedikçe onlara bıçak, ustıra vermemelidir derler.

3534. Çünkü içinin darlığı sebebiyle nâil-i murâd olmamak ve endişeye müstağrak olmak hasebiyle karnını deşer.

HAZRETİ PEYGAMBER SALLALLAHÜ ALEYHİ VE SELLEM EFENDİMİZİN KENDİNİ HİRA DAĞINDAN ATMASI ÇÜNKÜ UZUN ZAMAN CEBRÂİL ALEYHİSSELAM KENDİSİNE GÖRÜNMEMİŞDİ. VE CEBRÂİL GÖRÜNEREK (KENDİNİ ATMA KİM SAÂDETLER KARŞINDADIR) DEMESİ.

3535. Hazreti peygamberin hicrânı yükselince, kendini dağdan atardı.

3536. O zamana dek kim Cebrâil ona sakın yapma fermân-ı ilâhiyeden sen nice devletlere erişeceksin denildi.[68]

3537. Hazreti Mustafa kendini atmakdan sakîn olurdu. Yine hicrân hûcüma başladı.

3538. Yine o kendini dağdan aşağı gam ve kederden nâşî baş aşağı atdı.

3539. Yine o Cebrâil (Ey bînazîr padişah bunu yapma) diye göründü.

3540. Ta hicab keşf olununcaya kadar böyle oldu en nihaye o cevheri koynunda buldu.

3541. İnsanlar her hikmet için kendilerini öldürürler mihnetler esası işte budur neye çekip dururlar.

3542. Fedâkârlık cihetinden herkes bir hayrete düçâr olmuşdur. Bizlerden her birimiz bir huyun fedasıdır.

3543. Kendi uğrunda fedâ olmak lâyık bulunan bir şeyden dolayı cismini fedâ eden ne bahtiyardır.

3544. Murad hak ise öyle bu yolun fedâyisidir kim orada ölmekte bile yüz türlü hayat vardır.

3545. Aşık maʿşuk ve daimi muʿâşeret bunlar iki âlemde de güzel sayd ile müstefid olmuşdur. **[80a]**

3546. Dünyada herkes bir mesleğin fedasıdır kim o yolda ömür sarf edilmiştir ve onda ölüm vardır.

[68] Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/117

3547. Garblarda şarklarda ölüm vardır kim onda ne teşvik eden ne de teşvik olunan vardır.

3548. Efendilerim âşıklara merhamet ediniz. Onların hâli helâk olmakdan sonra helâk olmakdır.

3549. Ey şah sen onun katılıklarını af eyle. Onun derdine ve talihsizliğine nazar eyle.

3550. Ta kim Tanrı seni af eylesin. Günahını da mağfirete karışdırsın.

3551. Sen gafletten çok şişeler kırdın. Af ümidine de mezbût oldun.

3552. Affet kim mükâfât olarak afe nâil olasın. Lüzûmu hâlinde tâkdir-i ilâhi kılı yarar.

ŞÂHIN ŞEFÂATÇİLERE KOMŞULARA CEVÂB VERMESİ KİM NİÇİN ZÂHİD KÜSTAHLIK ETDİ DESTİMİ KIRDI BEN BU HUSUSDA ŞEFÂʿAT KABUL ETMEM YEMİN ETTİM ONUN CEZÂYI ŞERASINI VERECEĞİM

3553. Şâh dedi ki kim o kimdir ki bizim destimize taş atıp kıra.

3554. Benim semtimden erkek aslân geçse bile korka korka yüz türlü ihtirâtla geçer.

3555. Bizim bendemiz neye gönlümüzü kırdı, neye bizi misâfirler yanında mahcûb eyledi.

3556. Onun kanından daha kıymetli olan şerbeti dökdü şimdi de karı gibi bizden kaçıyor.

3557. Ama şimdi o benden cânını nasıl kurtarır hatta kuş olsa da havaya uçsa [yine boştur].

3558. Ben kahrımın okunu onun kanadına saplarım. Geberesi kanadını, tüyünü koparırım.

3559. Katı taş içine girse dahi çalışır çabalarım onu taş içinden çeker çıkarırım.

3560. Ben onun sırtına öyle bir darbe indiririm ki o bütün pezevenklere medâr-ı ibret olur.

3561. Herkese riya, bize de mi onun o gibi daha yüz tanesinin cezâsını veririm.

3562. Onun kanı için gözünde bir serkeşlik zuhûr eyledi ağzından ateşler saçıldı. **[81a]**

İKİNCİ DEFA ŞÂHIN ELİNİ AYAĞINI ÖPMEĞE ZAHİDİN ŞEFAʿATÇİLERİNİN VE KOMŞULARININ MÜHÂCEMESİ.

3563. Şefaʿatçiler şâhın hay u huyundan gürültüsünden dolayı kerâtla elini ayağını öptüler.

3564. Ey emir, kin gütmek sana yakışmaz şarâb olmasa bile sen şarâbsız yine sarhoşsun.

3565. Şarâb sermayeyi senin letafetinden kazanır. Suyun letâfeti senin letafetine hasret çeker.

3566. Ey kerim padişahlık kıl, onu afet, ey kerim oğlu kerim oğlu kerim.

3567. Her şarâb bu büyük çehrenin kuludur, her sarhoş sana hased eyler.

3568. Sen hiçbir vakit gül renkli şarâba muhtaç değilsin. Sen allığı terk et. Kendin allıksın.

3569. Ay Zühre gibi çehresi kuşluk güneşi olan ey allıklar renginin dilencisi olan.

3570. Küpünde gizlice coşan şarâb senin yüzün iştiyakından aleni coşar.

3571. Ey kâmilen derya olan bana ne yapmak istersin ey bütün varlık yokluğa neye ararsın.

3572. Ey parlak ey neyi toplamak istersin ey yüzü önünde ayın bile yüzü sararan zat.

3573. Sen hoşsun, güzelsin, bütün hoşlukların da madenisin öyle ise niçin şarâbın mihnetini çekersin.

3574. Başın üzerinde (biz onu mükerrem kıldık) Tacı vardır. Göğsüne de (sana kevseri verdik) Kemeri kuşatmıştık. [1] [69]

3575. İnsan cevherdir gökler ona arzdır. [2][*] Bütün eşya Fer'idir ve mertebedir, insan mutâvidir.

3576. Ey akıllar, tedbirler, fikirler kölesi olan zat **[82a]** mademki sen böylesin niçin kendini ucuz satıyorsun.

3577. Sana hizmet herkese farzdır. Hiç cevher arzdan atiye ve ihsân ister mi?

3578. Ehemmiyetsiz isimlerden sen maʿlûmât istiyorsun değersiz helvâdan sen zevk ararsın.

3579. İlim denizi bir rutubet içinde gizlenmişdir üç karış vücudda koca bir âlem gizlenmişdir.

3580. Şarâb yahud semâ yahud cima ne oluyor kim sen ondan neş'e ve istifâde arayasın. [1][**]

---

[69] [1] Ve lekad kerremnâ beni Âdem (Kur'an-ı Kerîm, İsra, 17/70) ve İnna atayna kel kevser (Kur'an-ı Kerîm, Kevser, 108/7.

[*] [2] Eski hikâyeye göre her şeyin esasına ruhuna cevher derler ki asla ziyâ'ı olmaz arz –o cevherin kaba kabuğu kılığı makamındadır kim değişir, bozulur, mahv olur.

[**] [1] Semâ' Mevlânâ zamanında da çalgı çalıp besteler okuyup raks eylemenin mecmuuna derlerdi.

3581. Güneş bir zerreden borç istiyor zühre yıldızı bir küpecikten şarâb dileniyor. [2]*

3582. Keyfiyeti bulunmayan cân [3]** keyfiyete mahsus olmuşdur. Güneş ukdeye mahbûs olmuşdur, ne yazık. [4]***

ŞAHIN ONLARA YİNE CEVÂP VERMESİ

3583. Şâh dedi kim: Hayır benim başka şarâbla başım hoşdur, ben bu hoşluklarla hiç kanâʿat eder miyim?

3584. Ben isterim ki yasemin gibi gâh öyle gâh böyle eğileyim.

3585. Bütün korkudan ümidden kurtularak söğüt gibi her tarafa eğileyim.

3586. Rüzgârdan türlü türlü rakslar yapan söğüt dalı gibi sağa sola döneyim.

3587. Şarâb neşesiyle âdet edilen kimse hey efendi bu hoşlukları beğenir mi?

3588. Kendileri hak neşesiyle yoğrulmuş olduklarından peygamberler bu hoşluklardan harice çıkmışlardır.

3589. Cânları o hoşlukları gördüklerinden dolayı bu hoşluklar onlara oyuncak görünmüşdür.

3590. Cânlı güzelle yaşayan kimse ölüyü sinesine çeker mi? **[83a]**

(DİYÂR-I AHİRET İŞTE HAYAT ODUR EĞER BİLİYORLARSA)[70] MEÂLİNDEKİ AYETİ KERİME TEFSİRİDİR KİM O ÂLEMİN KAPISI, DUVARI, SUYU, İBRİĞİ HEP CANLIDIR, SÖZ İŞİTİRLER, ONUN İÇİN HZ. PEYGAMBER (DÜNYA CEYFEDİR, TALİPLERİ DE KÖPEKLERDİR) BUYURMUŞLARDIR.

3591. O âlem zerre zerre hep canlıdırlar nükteden anlarlar, söz söylerler.

3592. Onlar ölü âlemden eğlenmezler. Bu yem hayvanlardan başkasına lâyık değildir.

3593. Bir kimsenin meclisi, vatanı bahçe olursa gider de külhanda şarâb içer mi?

3594. Temiz ruhun biri illiyyinde çifttir, makamı fişkı olan kurddur.

---

* [2] Zühre eski hikmet ilminde ve nücûm ilminde aklın âşığın eğlencenin misali idi.
** [3] Keyfiyet bir mananın mahiyeti, tarifi tavsifidir.
*** [4] Eski nücûm ilminde güneşin tavsif olunan manevi dairesinde (akide-i zenb) denilen bir noktadır.
70 Kur'an-ı Kerîm, Ankebut, 29/64.

3595. Tanrı sarhoşları için temiz şarâb verilmişdir, münkirlerede menfür tuzlu su verilmişdir.

3596. Hazret-i Ömer'in adaletini elde edemeyenin, yanında kan dükücü Haccac, adildir.

3597. Çocuklara cansız bebek verirler çünkü onlar canlıların bebeğine eğlencesine vakıf değildir.

3598. Onlar erlikten bilek kuvvetine mâlik olmadıklarından çocuklara ağaçtan kılıç daha iyidir.

3599. Kâfirler, peygamberlerin resmiyle kanaat etmişlerdir. Onların kiliselerine o resimler nakş edilmişdir.

3600. O büyüklerin biz parlak bir devrine erişdiğimizden, bizim artık gönlüne nakışla pervamız kalmamıştır.

3601. Bu birisinin nakşı ziyâde kalmış, öbürünün ki ay gibi gökyüzündedir.

3602. Bunun ağzı ehl-i meclise nükde söyler, öbürü ise Hakla konuşur ve onunla hemhaldır.

3603. Zahir kulağı bu efsaneyi zabt eyler. Cân kulağı ise (kün) esrarını cezb eyler.

3604. Zahir gözü beşerin hülyasını zabt eder, sır gözü ise (gözler şaşmadı) [1][71] nüktesi komşularıdır. **[84a]**

3605. Zâhir ayağı mescid safın da, derste saf olur. Mâna ayağı ise gökler üzerinde tavaf eyler.

3606. Böylece sen buları cüzi` cüzi` say bu, vakit içinde öbürü zaman mefhûmundan haricdedir.*

3607. Vakit dâhilinde olanın müddeti ecele kaderdir. Öbürü ise ezel zamanlarının idyârıdır.

3608. Bir adı iki devletin başı da diğer vasfı da iki kıble imamıdır.

3609. Artık ona halvet ve çileye lüzüm kalmadı. Hiçbir bulut onu kapamadı.

3610. Onun halvethânesi güneşin kurusu ve guynidir. Yabancı, gece ona perde olabilir mi?

---

[71] [1]Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/17. "Mazağel beseru vemateğa" Ayeti kerimesidir.

* Bu beyitte: Bedenimizin ölünceye kadar, vakitle mukayyet olduğu, ruhumuzun ise vaktin dışında kaldığı beyan edilir. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 292.

3611. Özür ve perhizi gitti, buhranı kalmadı, onun küfrü iman oldu artık küfür kalmadı.

3612. Elif gibi doğruluğundan nâşı öne geçdi artık onun hiçbir vasfı kalmadı.

3613. Kendi huyları evsaftan tek kaldı. Cân kendi cânını artıranla uryân kaldı.

3614. Tek ve bî nâzır şahın huzuruna uryân olarak gidince, şâh ona kudsi evsafından libâs giydirdi.

3615. Şâhın evsafından bir hıl´at giyindi, kuyudan müzeyyen köşke uçtu.

3616. Tortu saf olursa böyle olur leğenin dibinden çıkıp leğen tepesine fırlar.

3617. Toprak îczasına bulaşmak şeametinden dolayı leğen dibinde tortulu olmuşdu.

3618. Nâhoş arkadaş onun kanadını, tüyünü bağlamıştı, yoksa esasen pek kıvrak idi.

3619. (Yere ininiz.)[72] İnayeti yükselttiklerinden onu Harut gibi baş aşağı asdılar.

3620. Harut gök meleklerinden idi, Tanrı ´atabetinden nâşî şöyle mu´allak asıldı.

3621. Baştan uzaklaşıp, kendini baş ve reis kılarak kendi kendine ilerlediğinden dolayı baş aşağı asıldı.[**85a]**

3622. Sepet kendini su ile dolu görünce, kendince istiğnâ hâsıl etti, denizden ayrıldı.

3623. Çünkü onun ciğerinde bir katre su kalmayınca deniz yine merhamet edip onu tekrar davet eyledi.

3624. Öyle sebebsiz ve bir hizmet mükâfatı olmayan merhamet kim öbür mubârek sa´adet deryadan gelir.

3625. Deryâ erbâbı [olan Ehlullah] sarı çehreli olursa da aman sâkın sen yine deniz etrafından dolaş.

3626. Ta kim ihsân makamının lütfü gelip onun cevher [hassası] olarak yine çehre kızarsın.

3627. Çehre sarılığı renklerin en iyisidir. Çünkü o didara intizârda olduğuna delâlet eyler.

3628. Ama çehrede kırmızılığın parlaması cânın onunla kanaat eylediğine delâlet kılar.

3629. Çünkü bu tama´a zâif sarı ve zelil kılar. O alilik dertten ve illetden gelmez.

---

[72] Kur'ân- Kerîm, Bakara, 2/36.

3630. Hastalıksız sarı çehreli görünce calinus hekimin aklı bile hayrân kalır.

3631. Eğer sen envarı İlahiyeye ümidvar olursan Hazreti Peygamberin (ümid ve tamah eden kimsenin nefsi zelil olur). Kelâmı sırrına mazhar olursun.

3632. Tamah gölgesi olmayan nûr-u latîf ve âlî olur. O şebikli kalbur gölgesi gibi olur.

3633. Âşıklar tenlerini uryan isterler, ğânilerin ha elbisesi olmuş ha yalnız vücudu olmuş [müsavidir].

3634. Oruç tutanlara bir nevi` sofra hazırlanır, eşek sineğine göre ha yemek, ha bulaşık tencere.

YAPTIĞIN İŞİ İZAH ET MÜNKİRLERİN T´AN EDENLERİN MÜŞKİLLERİNİ HAL EYLE ONLARI TEREDÜTTE BIRAKMAK MÜRÜVVET DEĞİLDİR, DİYE PADİŞAHIN AYAZ'DAN TEKRAR NİYAZI HAKINDADIR. **[86a]**

3635. Bu söz haddinden, derecesinden ileridedir ey Ayaz imdi sen halini beyân eyle.

3636. Senin hâlin tecdid nevi´ndedir. Sen bu ahvâle razı olur musun?

3637. Sen o hoş halleri beyân eyle o beş altı nevi´nden derslerin başına toprak saç.

3638. Batın hâli eğer ifâdeye gelmezse tek çift [gibi rumuz] içinde zâhir hâlini söyleyeyim.

3639. Çünkü yârimizin letafetinden ve taltifinden dolayı bizim acılıklarımızın cânına nebât şekerinden daha hoş gelmiştir.

3640. O nebât şekerinin bir parça tuzu denize dökülecek olursa, denizin bütün acılıkları tatlanır.

3641. Ey emin böyle yüz binlerce ahval gelip yine âlem-i gaybe gittiler.[73]

3642. Hiç bugünün hâli yarına benzemez. Nasıl ki ırmak akarken akıntısını döndürmek kâbil değildir.

3643. Her günün eğlenmesi başka türlüdür. Her günün fikrinin başka bir tesiri olur.

[73] Kur'ân-ı Kerîm, Kâf, 50/15.

İNSANLARIN MİSAFİRHÂNEYE BENZEMESİ VE TÜRLÜ DÜŞÜNCELERİN DE HAZRETİ İBRÂHÎM HALİLULLAH GİBİ DOSTU HEM YABANCIYI TALTİF EYLEYEN ZATA MUŞÂBEHETİ HAKKINDADIR.

3644. Ey genç bu ten misafirhanedir. Oraya her sabah yeni misafir gelir.

3645. Sakın ki bu benim gerdanımda kaldı, yine de ´adame doğru uçar, deme.

3646. Gaybe müşâbih olan cihânda gönüllere misafir olarak ne gelirse onu hoş tut.

O MİSAFİR HİKÂYESİDİR Kİ EV SÂHİBESİ HANIM DEDİKİ YAĞMUR TUTTU MİSAFİR, BOYNUMUZA ASILDI, KALDI.

3647. Birisine ansızın misafir gelip onun boynuna gerdanlık kesildi.

3648. Ona sofra **[87a]** çekip ikrâm gösterdi. O gece onların mahallesinde de düğün vardı.

3649. Kocası karısına gizlice dediki: Ey kadın bu gece evimize iki yatak yap.

3650. Bizim yatağımızı kapı cihetine yap. Misafir için de başka bir yere yap.

3651. Kadın başım üzerine diye seve seve hizmet edeyim, ey iki gözüm emrin baş üzerine dedi.

3652. Kadın her iki yatağı da yapıp, düğün evine gitti, oraya yerleşdi.

3653. Aziz misafirle, kocası evde kaldılar kuru, yaş bir takım mezeler koydular.

3654. Gece sohbetinde, ta gece yarısına kadar iyi fenâ sergüzeşte âid her ikiside güzel fıkralar nakl ettiler.

3655. Ondan sonra misafir gece âlemine ve uykuya intikâl edip kapı ardındaki yatağa yattı.

3656. Kocası mahcubiyetinden (cânım efendim senin yatağın burasıdır) diye o zata bir şey söylemedi.

3657. Ey kerîm zat uyumak için yatağınızı öbür tarafa serdik, diyemedi.

3658. Karısıyla verdiği karar değişdi, orada misafir uyudu.

3659. O gecede orada öyle bir yağmur yağdı ki, bulutların o derece dolğunluğuna şaştılar.

3660. Kadın kocası kapı cihetine o amcada öbür tarafa yatmıştır fikriyle gelip.

3661. O anda gelin hanım çırılçıplak yatağa girdi. Tereddütsüz misafirin yüzünü öptü.

3662. Dedi ki: Ey büyük zat, korktumki filân gelir, filân gelir, filân gelir.

3663. Misafirimizi de yağmur çamur alıkoydu. Beyin sabunu gibi sana yapıştı kaldı.

3664. Bu yağmurda çamurda nereye gidebilir, senin başına cânına ceza oldu.

3665. Hemen misafir sıçrayıp dedi ki: bırak kadın benim çizmem var, çamura filâna**[88a]** aldırmam.

3666. Ben gidiyorum siz hoşça kalın. Misafirlikde, hiçbir vakit gönül rahat etmez.*

3667. İnsan çabucak meskeni cihetine gitmeli, yolculuğun hoşluğu insanın yolunu da vurur.

3668. O, yegâne misafir ürküp kaçınca kadın söylediği o soğuk söze pişmân oldu.

3669. Kadın, her nekadar beğ efendi hoşluk olsun diye bir latîfe yapdımsa beni muahaze eyleme dedi.

3670. Kadının bir öpüp yalvarmasının fâydası olmadı. Kalktı gitti onları hasrette bırakdı.

3671. Ondan sonra karı koca, mâtem elbisesi giydiler. Şâmdânsız mum şeklinden onun hayalini görüyorlardı.

3672. Misafir gitti. O zatın nurundan sahrâ cennet gibi gece karanlığından tek kaldı.

3673. Misafir bu mâcerânın gamından ve mahcubiyetinden kendi evini kendine misafirhâne kıldı.

3674. Gizli bir yoldan karı kocanın deruniyle her zaman misafirin hâyali konuşurdu.

3675. Ben yüz türlü ihsânları Hızır gibi bir dost olarak size saçtım. Ama nâsibiniz yokmuş dedi.

HER GÜN SABAHLEYİN GÖNÜLE GELEN FİKİRLERİN YENİ MİSAFİ-RE TEŞBİHİNİ VE MİSAFİRPERVERLİĞİN FAZİLETİ VE MİSAFİRE İKRÂM HAKKINDADIR.

* Burada mânevi yolculuk kasd edilmektedir. Çünkü Hakk yolunun yolcuları bir yere takılıp kalmazlar. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 295.

3676. Her dem yeni bir fikir sinene, her gün aziz misafir gibi gelir.

3677. Ey cân sen fikri şahıs makamında tut. Çünkü şahıs fikirden kâdr ve mertebe ve hayat bulur.

3678. Eğer âmelî fikir, neşenin yolunu vurursa neşenin hizmetini görmüş olur.

3679. Çatık kaşlı evi yabancı şeylerden süpürür ta kim haber menbaından sana yeni bir neşe gelir.

3680. Muttâsıl yeni yapraklar bitsin diye gönül dalından sarı yaprakları sallar düşürür.

3681. Arkadan yeni zevk hâline eren **[89a]** gelsin diye eski neşenin kökünü söker.

3682. Yüzü kapalı gün görünsün diye keder, pörsümüş eğri kökü söker.

3683. Gam gönülden neyi döker ve sökerse muhakkakdır ki karşılık daha iyisini getirir.

3684. Hususen bu hakikati bilenlere kim gam erbâb-ı yakinin bendesidir.*

3685. Bulut ve yıldırım ekşi sûrat göstermese güneşin dâimâ gülümsemesinden çubuklar yanar.

3686. Saâdet, hoş gönlünde misâfir olur. Yıldız gibi hâne hâne gider.

3687. Senin burcunda bulunduğu zaman sen de onun tâlihi gibi tatlı ve kıvrak ol.

3688. Ta kim aya erişdiğinde senden gönüller sultanına teşekkür etsin.

3689. Hazreti Eyûb yedi sene Tanrı misâfiri olan hastlaıklarla olanca sabır ve rızasıyla hoş geçindi.

3690. Ta kim katı sûratlı musibet zâil olunca huzur-ı ilâhide yüz türlü şükürler ede.

3691. Ve denile kim, benim gibi sevdiklerini şehid eden sevgiliye karşı Eyûb bir lahza yüzünü ekşitmedi.

3692. Vefâkârlığından ve Tanrı ilmine karşı mahcubiyetinden o felâkete karşı sütle bal gibi oldu.

---

* Musibetler daha çok peygamberlere, velilere ve müminlere kısmet olur. Bunlar, gamdan, kederden mânevî zevk duyarlar. Kamîl insanların yeri gam viranesidir. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 297.

3693. Fikr-i sineye taze taze güle güle onun önüne gelir ve yine gider.

3694. Ve şöyle der: Ya Rabbi beni fikrin şerrinden sakla ve beni iyiliğinden mahrum etme, nâil eyle.

3695. Ya Rabbi beni gördüğüm vechile teşekküre müdâvim eyle ve geçmiş olan şükrümü hasret tâkîb eylemeyesin.

3696. Sen ekşi sûratlı fakirini koru ve o ekşiyi şeker gibi tatlı âddeyle.

3697. Bulut zâhirde ekşi sûratlı ise de bulut bahçeler getirir, kuraklığı öldürür.

3698. Sen gam fikrini bulut gibi say sen o ekşi sûratlıya o kadar sûratını ekşitme.

3699. Belki matlûb olan gevher onun elinde bulunur çalış da o senden hoşnut gitsin.

3700. Eğer onda gevher yoksa gani de değilse sen kendi tatlı âdetini artırmış olursun.

3701. O âdetin başka bir yerde işine yarar, **[90a]** belki bir zaman sana lâzım olur.

3702. Eğer bir düşünce senin meserretine mâni‘ olursa o sâni‘ Te‘âlâ hazretlerinin emriyle ve onun hikmetiyle olur.

3703. Sen onu üç beş diye hakîr sayma ey yiğit belki karâne erişmiş bir yıldız olur. [1][*]

3704. Feri‘adır deme sen onu asıl ‘addeyle ta kim taleb okun matlûb hedefine erişmiş olsun.

3705. Sen onu fer’i ve faydasız saysan bile gözün asla muntazır olmuş olur.

3706. İntizar zehir tadında olabilir. Sen o çekiş ve tadışda dâima ölümlü olursun.

3707. İşte o intizârı ölümün aslı farz et ve kucakla kim ölümü beklemek ölümden kurtulasın.

PADİŞAHIN, AYAZI TALTİF ETMESİ.

3708. Ey doğru meşrepli ehl-i niyâz olan Ayaz, senin sadâkatin denizden de dağdan da artıktır.

3709. Ne şöhret istilâsında ayağın kayıp dağ gibi aklın çöp gibi aksın gitsin.

3710. Ne de hiddet ve kin esnasında sabrın gevşeyip karar ve sebatı kalmasın.

[*] [1] Yıldızın Karâne Yerleşmesi: Ay, güneş, büyük yıldızlar dairesine bir yıldızın o gâvsı kabilinden bir tabirdir bunların hükmü kalmamıştır.

3711. Sen de öyle bir erlik vardır kim, o sakal ve avadanlık değil, öyle olsaydı, eşeğinki kendini erler sultânı yapardı.

3712. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîmde kimleri ricâl diye yâdetti bu cismin hiç orada yeri olur mu?

3713. Ey peder hayvan ruhunun ne kadrî olur? Bir kere kasapların çarşısından geç.

3714. Yüzbinlerce karınlar üzerine başlar asılmıştır kıymetleri yağlı kuyrukdan âdî kuyrukdan çok azdır.

3715. Avadanlık içinde hareket eylediğinde kocanın aklı kara şehveti aslan kesilir. **[91a]**

(KENDİNİ KORU DA HÂMİLE KALMAYASIN) DİYE BABANIN KIZINA VÂSİYETİ.

3716. Bir Efendi vardı, onun da bir kızı vardı. Zühre yanaklı ay yüzlü yasemin sineli idi.

3717. Bâliğ olunca kızını bir kocaya verdi namzetlik hususunda kocası onun emsalinden değildi.

3718. Karpuz erişip de sulanınca onu kesmezsen telef ve helâk olur.

3719. Zaruret olunca kızı bir fesâd olmasın diye küfüvi olmayan bir kimseye verdi.

3720. Kızına dedi kim bu yeni damaddan kendini gözet sakın hâmile kalma.

3721. Zarûrî olarak seni bu fakire verdik böyle yabancı sayılır kimselerde vefâ olmaz.

3722. Ansızın fırlar herkesi terk eder çocuğunu da senin üzerine bize yük kalır.

3723. Kız (Pekiyi babacağım öyle yapayım senin nasihatin makbul ve kıymetdardır) dedi.

3724. Her iki günde, her üç günde o baba kızına (aman dikkat et) derdi.

3725. Bir gün kız ondan ansızın hâmile oldu karı koca ikisi de genç olunca hâli ne olur?

3726. Bir müddet onu babasından gizledi derken çocuk beş yahud altı aylık oldu.

3727. Meydana çıktı. Babası (bu nedir, ben sana, sen bundan uzaklaş demedim mi) dedi.

3728. Demek benim o nasihatlarım hava mıydı kim sana nasihat ve vâzım hiç faîde vermedi dedi.

3729. Kız dedi kim: Baba ben nasıl sakınayım er ile avrat ateşle pamukdur.

3730. Pamuk ateşten kendini koruyabilir mi? Yahud ateş içinde pamuk kendini saklayıp gözetebilir mi?

3731. Babası dedi ki: Ben sana onun yanına yanaşma onun erlik suyunu kendine çekme demiştim.

3732. O beli gelmek, neş'elenmek zamanında kendini ondan **[92a]** geri çekivermelisin.

3733. Kızı dedi ki onun beli gelmesi ne zamandır bu gayet gizli ve bilinmesi uzak şeydir.

3734. Baba dedi ki: Gözü yumak gibi yumuk olunca anla kim: Beli gelme zamandır.

3735. Kız dedi ki onun gözü yumak gibi oluncaya kadar şehvetten benim gözüm kör olur.

3736. Hırs vaktinde hışım vaktinde cenk ve cedâlede her hakir akîl sebat edemez.

> GÖLGEDE BESLENMİŞ MÜCÂHEDE YAPMAMIŞ, ÂŞKIN DERDİNİ YARASINI TATMAMIŞ, HALKIN HUZURUNDA YER ÖPMESİNDEN VE ELİNİ ÖPMEDEN ONA HÜRMETLE BAKMAKTAN VE ONLARIN ONU PARMAKLA GÖSTERMESİNDEN İŞTE ZANMANIMIZDA SÛFÎ ANCAK ODUR DEMELERİNDEN MAĞRUR OLMUŞ VE EVHÂM HASTASI OLMUŞ. O MEKTEB HOCASI GİBİ Kİ ÇOCUKLAR ONA SEN HASTASIN DEMİŞLER VE YİNE BU VEHİMLE Kİ BEN MÜCÂHİDİM. BENİ BU YOLDA PEHLİVAN TANIRLAR. KÂNE GAZİLERLE GAZÂ ETMİŞİM, ZÂHİRDE HÜNERİMİ DE GÖSTERİRİM. CİHÂD-I EKBERDE MÜSTESNAYIM. CİHÂD-I ASĞARIN İSE YANIMDA HİÇ EHEMMİYETİ YOKTUR. [74]

3737. Bir sûfî askerle gazâya gitmişdi ansızın harb alametleri göründü.

3738. Sûfî eşyayla çadırlarla z'afâ ile kaldı süvariler ta saf harbe sürdüler.

3739. Yolcu ağırlıkları yerinde kaldı. Pehlivanlar askere doğru at sürdüler.

3740. Cenkler edip gâlip avdet ettiler, ganimetlerle müstefid olup geri geldiler.

3741. Al sen de şunu diye sûfîye ganimetten hisse verdiler o, dışarıya atıp hiçbir şey almadı.

---

[74] Kur'ân-ı Kerîm, Tekâsûr, 102/3-4.

3742. Sen neye hiddetlisin diye sordular, ben gazâdan mahrum kaldım, dedi.

3743. O kadar **[93a]** tâltîflerden sûfî hiç memnûn olmadı çünkü o da muhârebe esnasında silah çekmemişdi.

3744. Sûfîye dediler kim: Esirler getirdik, öldürmek için, onlardan birini sen al.

3745. Kafasını kes, sen de gâzî olursun. Sûfî bir parça hoş oldu. Yüreğine kuvvet geldi.

3746. Abdestde su insana çok temizlik verir ama su olmayınca teyemmüm etmelidir.

3747. Sûfî gazâ yapmak için o bağlı esiri çadırın arkasına götürdü.

3748. Sûfî o esir ile orada çok geç kaldı, halk acaba fakîr ne oldu, dediler.

3749. İki eli bağlı bir kâfir vardır ki vacibül katldır onu gebertmek hususunda te'hîre sebeb nedir?

3750. Birisi işi anlamak için ardınca gitti. Kâfiri dervişin üzerinde gördü.

3751. Kâne dişi üzerinde erkek gibi, o esir de derviş üstüne aslan gibi çıkmıştı.

3752. Elleri bağlı olduğu hâlde hiddetinden sûfînin gırtlağını dişiyle çğniyordu.

3753. Gâvur dişleriyle onun boynunu çiğnerdi derviş de başı aşağı kanı akıyor, boynu sallanır bir halde idi.

3754. Gâvûr elleri bağlı kedi gibi olduğu hâlde, silâhsız onun boğazını yaralamıştı.

3755. O esir onu dişleriyle yarı ölü hâline getirmişti o, fakirin boğazı yarası kan içinde idi.

3756. O da tıpkı senin gibi kim nefsinin elleri bağlı sen de o sûfî misâli onun altına düşmüşsün.

3757. Ey meşrebi hasebiyle bir tepecikden âciz kalan kimse, senin önünde yüzbinlerce dağ var.

3758. Bu kadar bir parçanın heybetinden ölümcül hâle geldin. Dağ gibi hendekleri nasıl geçersin?

3759. Gaziler himmet şevkiyle hiç acımadan o anda kâfiri kılıcıyla öldürdüler.

3760. Sûfînin yüzüne de su, gül suyu serptiler. Dalgınlığından, baygınlığından kendine geldi.

3761. Kendine gelip etrafında o halkı gördü. Macera ne oldu diye sûfîye sordular.

3762. Allah âşkına azizim bu ne hâl, sen hangi şeyden dolayı böyle bayıldın, dediler.

3763. Yarı ölü, eli **[94a]** bağlı bir esirin altında neye böyle baygın bir hâle geldin, dediler.

3764. Sûfî dedi ki: Başını kesmeğe kasd ettiğim de o yaramaz gözlü herif hışımla bana öyle tuhaf bir şekilde baktı ki.

3765. Gözünü gererek o bana baktı gözlerini oynattı aklım başımdan gitti.

3766. Onun gözünün dönmesi bana bir tabur asker gibi geldi. Nasıl korkunç idi ki söylemeyi ben beceremiyorum.

3767. Kıssayı, kısa kes o gözden dolayı işte böyle kendimden geçdim ve yere düşdüm.

CENGÂVERLERİN DERVİŞE NASİHATLERİ KİMİ SEN DE BÖYLE YÜREK BÖYLE ÖD VAR İKEN KİM ELİ BAĞLI ESİRİN GÖZÜ DÖNMESİYLE AKLIN BAŞINDAN GİDİYOR. ELİNDEN HANÇER DÜŞÜYOR. SAKIN HA DERGÂHIN MATBAHINA DEVAM ET YABANCILAR YANINA GİTME.

3768. Halk dedi kim: Sen de bu yürek oldukça gazâ ve cenk etrafında dönme.

3769. O eli bağlı esirin gözünden kemik kırılıp sen gark olunca.

3770. İmdi başları kılıçlarıyla top gibi oynayan erkek aslanların hamlesi arasında

3771. O boyunları vurmanın takırtıları ile çamaşırcıların tak takları imtihâne girişiyorlardı.

3772. Sen mademki erlerin cengine aşina değilsin. Kendi kanında nasıl yüzebilirsin.

3773. Vücudsuz birçok başlar yuvarlanıyordu. Tensiz birçok baş da kan içinde davul gibi idi. [1]*

3774. Gazâda atların ayağı altında yüzlerce kimseyi fâni eden gaziler kendileri onun civarında mahv ve fâni olmuşlardı.

3775. Böyle bir sıçandan uçup kaçan akıl o muharebe safında nasıl kılıç çekebilir.

* [1] Su ve sâir maile kaynadığında veya ekşidiğinde üstünde kabarcıklar peydâ olur ki ona (davul) derler.

3776. Muhârebe denilen şey lapa yemek değildir, kim yiyip bitirdikten sonra da ağzını yenine silesin.

3777. Öyle lapa yemek değildir sen burada kılıcı gör, bu muharebe safında demirden Hamza pehlivan gerekdir.

3778. Muharebe öyle her nazik **[95a]** yüreklilerin işi değildir kim o her hileden koşucu atlar gibi kaçsın.

3779. Bu iş Türklerin kârıdır, hanımların işi değildir, hanımların işi değildir hanımların işi ev ev gezmektir.

AYYAZ RAHMETULLAHÎ ‘ALEYH HİKÂYESİDİR KİM ŞEHÎD OLMAK ÜMİDİYLE YETMİŞ KERE GAZÂYA GİTMİŞDİ. SÎNESİ ‘URYÂN OLARAK GAZÂ EYLEMİŞDİ. BUNDAN ÜMİDİ KESİLİNCE YÜZÜNÜ CİHÂD-I ASGARDAN CİHÂD-I EKBERE ÇEVİRDİ. HALVETİ İHTİYÂR EYLEDİ. ANSIZIN GÂZÎLER KÖSÜ VURULDUĞUNU İŞİTTİ, İÇİNDEN NEFSİ GAZÂYA KOŞMAK ZİNCİRLERİ KIRMAĞA KALKIŞTIĞI VE NEFSİNİN BU MEYLİNDEN DOLAYI NEFSİNİ İTHÂM EYLEDİĞİ HAKKINDADIR.

3780. Ayaz dedi ki: Doksan kere meydan-ı harbe gidip çıplak vücudumla kendimi düşman saflarına vurdum.*

3781. O kadar kılıç ve oklar içinde zırhsız idim maksadım tam yerine bir ok yemesini istiyordum.

3782. Tam öldürücü yerinden bir ok yemek evet talihli bir şehidin nasibidir.

3783. Vücudumda yarasız bir yer yoktur, şu vücudum ok yarasından elek gibi olmuştur.

3784. Fakat okların hiçbiri tam ölüm merkezine tesâdüf etmedi bu talih meselesidir, ne yiğitlik ne de kuvveti zekâdır.

3785. Şehidlik canıma nasîb olmayınca hemen halvete çileye koşdum.

3786. Riyâzat etmek zaif düşmek sûretiyle cismimi cihâd-ı ekbere bıraktım.

* Bu beyitte adı geçen Ayyazî’nin bir soyadı olduğu, asıl adının Ebubekir Ahmed bin Muhammed olduğu söyleniyor. (Nafahatû’l-Üns, Lâm’i Çelebî Tercümesi, s.244.)

3787. Asker gazâya hasımla uğraşmaya hareket eyledi diye gaziler davulu sesi kulağıma çalındı.

3788. Sabahleyin şu hiss kulağıyla işittim ki nefsim içimden bana haykırıyordu.

3789. Kalk yürü gazâ vakti geldi kendini muharebeye rabt ve hazır eyle.

3790. Dedim ki ey habis **[96a]** vefâsız nefs senin gazâya meylin neredendir nereden.

3791. Doğru söyle ey nefis, bu bir hilekârlıktır. Yoksa şehvet nefsi ibadetten çok uzaktır.

3792. Eğer doğru söylemezsen, riyazetde seni şiddetle sıkıştırırım.

3793. Nefs, ağzı olmadığı hâlde beyanatını kıssa-ı hakla ve yüksek sesle söyledi.

3794. Dedi ki: Sen beni her gün öldürüyorsun. Canımı kâfir canı gibi çekip çıkarıyorsun.

3795. Sen beni uykusuz, gıdasız bir hâlde öldürüyorsun da kimse hâlimden haberdâr değildir.

3796. Ama gazâda bir yara yemeden halâs olurum halk da benim merdliğimi fedâkârlığımı görürler.

3797. Dedim ki ey hakir nefis münafık olarak yaşadın ve her ne sıfatta olsan yine münafık olarak ölürsün.

3798. Sen iki cihânda da mürâ'i oldun onun için iki âlemde de manâsızsın.

3799. Nezir ettim ki, bu cismim sağ olduğu müddet hiçbir vakit halvetten başkaldırmayayım.

3800. Çünkü ten halvette ne yaparsa kadın veya erkek için yapmaz.

3801. Halvette onun hareket veya sükûnü ve herbiri ancak Hak Teâlâ için olur.

3802. Bu ibâdet büyük muharebedir, o düşmanla harb küçük muharebedir. Her ikisi de Rüstemler Haydarlar kârıdır. *

3803. Öyle bir nara haykırdığında aklı fikri cisminden uçan kimsenin işi değildir.

3804. Öyle kimselere münâsib olan kadınlar gibi hasımla karşılaşmaktan kargı ile boğuşmaktan uzak olmaktır.

3805. O da sûfî, bu da sûfî ne yazık. Öbürü berikinden helâk oldu bir kılıç gıdası oldu.

3806. O sûfî şekil oldu. Onun canı yoktur. Bu kâbil sûfî sûfiler yoluna sed ve mani' olur.

---

* Halvette nefisle yapılan savaş büyük savaştır. Dışarıda düşmanla yapılan savaş küçük savaştır. Bu iki savaş da Hz. Ali ile Zaloğlu Rüstem'in işidir. Mevlanâ Celâleddin Rûmî, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, trc., Şefik Can, Ötüken nşr., İstanbul 1997, C. 5, s. 304.

3807. Çamurdan yapılmış cismin kapısına, duvarına gayret-i İlahiye yüz sûfî sûreti nakş eyledi.

3808. Ta kim sihirle o nakışlar harekete gelecek Musa'nın asası da gizlenecek.

2.4.4. BEŞİNCİ CİLT – SEKİZİNCİ DEFTER

[97a]

3809. Sonra Asa-yı Mûsâ sıdkla o nakışları yiyip mahv edecek firavun'un gözüne de toz ve kum dolacak.

3810. Başka bir sûfî daha var kim: Saff-ı harb arasına yirmi kere hasmı gebertmeye gelmiştir.

3811. Hücûm esnâsında Müslümanlarla berâber olmuş fakat Müslümanlar çekildiğinde çekilmemiştir.

3812. Yaralandı fakat o yarasını sardı. Yine hasmına karşı hamle ve hücûm kıldı.

3813. Maksadı kolayca bir yara ile ölmeyip saff-ı harbde yirmi yara bile.

3814. Bir yara ile ölmek ve can onun elinden kolayca gitmek onun için çok yazıktır.

O MÜCÂHİD HİKÂYESİDİR KİM PARA KESESİNDEN HER GÜN BİR DİRHEMİ HENDEĞE AZAR AZAR ATARDI KİM MAKSADI NEFİSLE MÜCÂDELE ETMEK İDİ VE NEFSİN HIRS VE ARZUSU VE VESVESESİ İLE UĞRAŞMAK İDİ NEFSİ BUYURDU KİM: HENDEĞE ATIYORSUN. BİRDEN AT KİM BEN DE KURTULAYIM.

3815. Birinin elinden kırk dirhemi vardı her gece birini deniz suyuna atardı.

3816. Ta kim hakikatsiz nefse müşkil olsun teninde canını koparmak meşakkati uzasın.

3817. O zat hücûm esnâsında, Müslümanların önüne geçer idi ardında ise hasımdan kolayca dönmezdi.

3818. Bir yara daha yedi, onu da sardı, yirmi kere öyle yaptı elindeki kargı ve ok kırıldı.

3819. Ondan sonra artık kuvveti kalmadı. O âşık da sadâkatden nâşî sadâkat mekânına düştü.[75]

3820. Sadâkat can vermektir koşunuz Kurʿan-ı Kerîm'de (sadık erler) ayetini okuyunuz.[1][76]

3821. Bu hep **[98a]** ölmeler sûretin helâki değildir. Bu beden ruh elinde bir alettir.

3822. Nice hamlar var kim zâhirde kanını döktü. Fakat diri olan nefsi bir tarafa kaçtı.

---

[75] Kur'an-ı Kerîm, Kamer, 54/55

[76] [1] Min'el-mu'minine ricâlun sadekû mâ 'âhedû (A)llâhe 'aleyhi.) Ahzab suresi 33/23. Ayet

3823. Silâhı kırıldı fakat haydut diri kaldı hayvanı kan dökdü ama nefis sağ kaldı.

3824. Atı öldü. O sersem, yol katetmedi. Ham çirkin, hakkdan bîhaber olarak kaldı.

3825. Her kanını döken şehîd olsaydı ölmüş kâfirde (Ebû Saʿid) olurdu.

3826. Nice şehîd ve güvenc nefs vardır kimi dünyada ölmüş olduğu hâlde diri gibi yürür.

3827. Haydudun ruhu öldü kılıcı olan cismi elinde bâkîdir gazâ taleb eder.

3828. Kılıç o kılıç ama adam o adam değildir fakat bu sûret seni hayrette bırakmaktadır.

3829. Nefs tebdil edince beden kılıcı Hûda-yı zulmennan Hazretleri idâresi altında durur.

3830. Birisi merddir ama gıdası hep derddir, diğeri de toz gibi içi boş bir adamdır.

GAMMAZ BİR KİMSENİN MEDHİ VE KÂĞIDA YAZILMIŞ BİR HALAYIK RESMİ GÖSTERMESİ VE MISIR HALİFESİNİN ÂŞIK OLMASI VE HALİFENİN MÎR AMÎRİ BİRÇOK ASKERLE MUSUL KAPISINA GÖNDERMESİ, BU MAKSAD İÇİN BİRÇOK KATL VE MEMLEKETİN HARABINA SEBEP OLMASI.

3831. Kovucunun biri Mısır halifesine Musul Şahı bir hûrî ile çiftleşti dedi.

3832. Onun kucağında bir hâlâyık var kim onun gibi dilber âlemde yoktur.

3833. Hüsninin hududu yoktur. Beyân-ı kâbil değildir, resmi şudur kâğıda yazılmıştır.

3834. O pâdişâh kağıdtaki resmi görünce hayran olup elinden kadeh düşdü.

3835. O anda ağır askerle Musul cihetine bir kumandan gönderdi.

3836. Dedi kim zorla, o dilberi vermezse **[99a]** onun kapısını, sarayını kökünden harâb eyle.

3837. Verirse onu bırak dilberi al getir kim ben o dilberi tahtımda kucağıma çekeyim.

3838. Kumandan askeriyle Musul cihetine gitti. Binlerce yiğit, tabl ve âlem mukininda idi.

3839. Hesapsız asker çekirge gibi etrafına toplanırlar maksadı şehir halkını kâmilen helak etmek idi.

3840. Muhârebe için her tarafta Kaf Dağı gibi mancınıklar dikildi.

3841. Okların ve mancınık taşlarının açtığı yaralar ve kılıçların yıldırım parlaması gibi parıltıları.

3842. İşte böyle bir hafta kanlı muhârebeler oldu, katı taştan burçlar yumuşak mum gibi gevşedi.

3843. Musul şahı böyle korkunç muhârebeyi görünce içerden kumandan huzuruna elçi gönderdi.

3844. Müslümanların kanından ne istersin? Bu ağır muhârebede müslümânlar helâk oluyor, dedi.

3845. Eğer muradın Musul şehri ise bu memleket sana kanlı muharebeye hâcet olmaksızın hazırdır.

3846. Ben şehirden çıkayım gideyim, sen gel beyhûde seni mazlumlar kanı tutmasın.

3847. Muradın altın, mal, mücevherât ise bu sana şehre mâlik olmaktan kolaydır.

MÜSLÜMANLAR KANI DAHA ZİYÂDE DÖKÜLMESİN DİYE MUSUL ŞAHININ HÂLAYIĞI BU HALİFENİN ADAMINA TAKDÎM EYLEMESİ.

3848. Kaleden kumandan huzuruna memur gelince kumandan, içinde hâlayığın resm ve vasfı yazılan kâğıdı eline tutuşturdu.

3849. Şu kâğıda bak ben işte bunu istiyorum. Hemen vermeye bak yoksa galebe bendedir, dedi.

3850. Memur avdet edince o erkek şah (sûretin ne değeri olur al götür) dedi.

3851. Ben ʿahdü imânımda putperest değilim put, puta tapana lâyıktır, dedi.

3852. Memur hâlayığı getirince o kumandan derhâl onun hayaline âşık oldu.

3853. Aşk bir deryadır, gökler onun üzerinde köpüktür. Yûsuf çehrelilerin talibi Züleyhâ gibi **[100a]** dönmektedir.

3854. Göklerin dönmesi bil kimi âşkın dalgalanmasındandır aşk olmasaydı cihân donar kalırdı.

3855. Hiç cemâdlar nebatda mahv olur muydu, hiç nemâ bulanlar ruha feda olurmuydu?[1]*

3856. Ruh da nefesimden Meryem'in hamile kaldığı öyle bir nefese fedâ olur muydu?

3857. Her biri kendi yerinde donar kalırdı. Çekirge gibi hiç uçar ve matlubu arar mıydı?

3858. Zarre zarre o kemâlin âşıkları taze ağaç gibi yukarı doğru başlarını uzatmıştır.

3859. Onların kavuşması Tanrı tesbihidir. Cana nâil olmak için cisimlerini temizlerler.

3860. Kumandan kuyuyu yol sandı tuzlu su hoşuna gidip tane saçtı.

3861. Onu, uykuya yatıldığında görülen hayal sanıp onunla çiftleşti ve suyu döküldü.

3862. Uykudan kalkıpta, hemen uyandığında baktı kim o oyuncak uyanıklıkta yoktur.

3863. (Eyvâh hiç uğruna yüzümün suyunu döktüm, o cilvekârın hayfaki işvesine aldandım) dedi.

3864. Bu yüzden pehlivânında mertlik yokdu onun için erlik suyunu böyle bir kumsala döktü.

3865. Aşk biniti yüz tâne gemi kırıp (ben ölüme aldırmam) dedi.

3866. Aşk meselesinde ben halifeye aldırır mıyım? Benim vücudum onunla müsâvî ve karılıp katılmıştır.

3867. Böyle yatıp tutuşarak artık **[101a]** uğraşma bir büyük zatla müşâvere eyle.

3868. Müşaveret nerede, akıl nerede? Hırs seli tahribâta niyet edip tırnakları uzatmıştır.

3869. Önünde sed var ardında sed var. O yanak meftunu önü ardını nereden görecek.

3870. Tilki aslanı kuyuya düşürmek için kara sel can kasrına geldi. [kaza-yı Rabban-i zuhûr etti].

3871. Dağ gibi aslanları atmak için kuyudan ma'dûm hayali gibi göründü.

3872. Hiçbir kimseyi kadınlarla mahrem kılma. Çünkü bu ikisi pamukla kıvılcım gibidirler.

---

* [1]Malumdur ki, eşyâ bugünkü görüşe göre bir nazar şöyledir. Eşyâ (nebât, cemâd, hayvânat)dır. Daha yüksek nazar (cemâd) yoktur bunun ziraat zîhayatdır. Ancak zamanına, mekânına, imkânına göre tür türlü teceli eder. Bir nebât sudan, topraktan bir şeyler alarak küçük bir tohum iken; dallı budaklı ağaç olur. Bu vücudu nereden aldı. Elbette topraktaki türlü türlü hasselerden ve zerrelerden aldı. O ot, o ağaç, o yaprak, türlü hayvanlara gıda oldu. Hayvanlarda insanlar gıdası oldu. Acaba insanlar nenin gıdasıdır? Dünyadan bâşka dünya, insandan bâşka insan yok mu? O melekler, cinler, periler nedir?

3873. Tanrı suyundan yıkanmış ateş olmalıdır kim Yûsuf gibi bülûğu hâlinde bile ma'sûm kala.

3874. Latîf ve servî boylu Züleyhâ âşkından dolayı aslanlar gibi kendini öldüre.

3875. Kumandan Musul'dan avdet edip, yola düşdü bir ormana, çalılığa kondu.

3876. Âşk ateşi o derece yanıyordu kimi o yeri gökten ayıramıyordu.

3877. Çadırdaki o ay çehreli dilbere gitti akıl nerede halîfe korkusu nerede?

3878. Şehvet, bir kere bu yolda kıvılcım saçmaya başladı mı o şûʿale ile aklı diken gibi yakar.[1]

3879. O nefsde ve o anda onun ateşli gözüne yüz tane halîfe sinekden daha küçük gelir.

3880. O kadına tapan herif şalvarı çıkarıp da kadının bacakları arasına oturunca.

3881. Avadanlık tam yerine doğruca yerleşdiği esnâda asker arasından bir kıyametdir bir gürültüdür koptu.

3882. Hemen sıçrayıp soyunup elinde ateş gibi zülfikârla askerler safında saldırdı.**[102a]**

3883. Baktı kim: Kamışlıktan bir erkek kara aslan ansızın askerin ortasına girmiş.

3884. Dedi ki arab atları kışkırıp her tavla her çadır birbirine girmiş.

3885. Erkek aslan içinden bir nara attı. O nara deniz dalgası gibi havada büklüm büklüm oldu.

3886. Pehlivan gayet merd ve pervâsız idi. Sarhoş erkek aslan gibi aslanın karşısına geldi.

3887. Bir kılıç vurup kafasını iki şak etti. Hemen o ay çehrenin çadırına koşdu.

3888. Yine kendini o huriye gösterdi, erkekliği evvelki gibi dimdik ayakta idi.

3889. Öyle bir aslanla boğuşduğu halde erliği yine yerinde kalarak uyumadı.

3890. O ay çehreli şirin yüzlü dilber onun erkekliğine taʿccübde kaldı.

3891. O anda onunla çiftleşdi. Derhal o iki cân birleşdiler.

3892. Bu iki cânın birbiriyle çiftleşmesinden âlem-i gaybdan başka bir cân daha erişti.

3893. Eğer ana rahminde teşkil esnâsında onun yolunu vuran olmasaydı o cân doğmak yolundan görünürdü.

3894. Gerek dostlukla gere ʿadavetle her nerede iki kimse birleşirse yakinen bir üçüncü doğar.

3895. Fakat o sûretler ʿâlem-i gaybda doğar. O cihete gidersen gözünle görürsün.

3896. O neticeler senin birleşmenden doğdu imdi, her birleşen nesneden hemen mesrûr olma.

3897. Onun doğma vaktini bekle. Zürriyetlerinin anaya babaya uymalarını doğru bil. [1][77]

3898. Çünkü her birinin sûreti, nutku, cismi senin ʿamellerinden vücuda getirdiğin efʿâlden zuhura gelmiştir.

3899. O güzel perdeden, onların sesleri gelir. Ey bizden gâfil olan kimse hâydi çabuk gel, derler.

3900. Erkeğin, kadının cânı âlem-i gaybda intizârda olup (ne ağır ağır yürürsün, adımını sür'atle at) derler.

3901. O kumandan, o yalan âlemin sabâhında yolunu şaşırıverdi. Yoğurt çömleğine düşen sinek gibi oldu. **[103a]**

O ASKER KUMANDANIN YAPTIĞI HİYÂNETTEN PİŞMÂN OLMASI VE HÂLÂYIĞA O GEÇEN AHVÂLDEN BİR ŞEY SÖYLEMEMESİ İÇiN YEMİN VERMESİ.

3902. Birkaç günde bu hâl üzere olup, ondan sonra o ağır kabâhata pişmân oldu.

3903. Ona yemin verdi kim ey nûranî dolunay sakın ha padişah bundan haberdar olmasın.

3904. Halife hâlâyığı görünce mest oldu. Onunda leğeni damdan düşdü.

3905. Evsafını resimde gördüğünden yüz misli daha güzel buldu zaten görülen işitilene benzer mi?

3906. Vasf etmek göz ve fikir için tasvirden ´ibarettir sûret göze ´âiddir, kulağa değildir.

3907. Bir adam söz bilir bir kimseye sordu ey güzel sözlü kimse, Hak - batıl nedir?

---

[77] [1] Vellezine amenû vettebe'at-hum zurriyyetuhum biîmanin elhaknâ bihim zurriyyetehum… Ayeti kerimedir. Kur'ân-ı Kerîm, Tûr, 52/21

3908. O zat kulağını tutup dedi kim bu batıldır, göz hakktır, gözün yâkinide muhakkaktır.

3909. O kulak bir nisbet dâhilinde bu göz önünde bâtıl oldu ey emin her sözün nisbeti böyledir.

3910. Eğer baykuş güneşten gizlenirse güneşi tahayyül etmekten kapalı değildir.

3911. Onun korkusu onu tahayyülünden gelir ve onu tahayyül etmekden dolayı zûlmet cihetine gider.

3912. O nûru tahayûl edersen onu korkutur ve onu zûlmetler gecesine yapıştırır.

3913. Onun hayâlinden ötürü onun tasavvuruna ve tasvîrine düşman olur. Keennehû sen benim sevgilime, dostuma yapışmış ve merbut olmuşsun der.

3914. Ey Musa sana olan tecelli dağa ´aksetti **[104a]** o hayâl olan´aks senin tahkikine tahamül edemedi.

3915. Sakın, ancak senin kâbiliyetin olan ve ancak senin tarîk vusûlünün bulunan ´aks-ı hayâle mağrûr olma.

3916. Hiç kimse muhârebeyi düşünmekle korkutmadı. (muhârebeden evel şecâ´at olmaz) denilmiştir bunu bil, işte o kadar.

3917. Kancık adam tasavvurunda harbi düşünerek kendince Rûstem'ler gibi yüz türlü hareket yapar.

3918. Hamamda ki Rüstem resmini her hâm fikirli sükûnetle tasavvur edebilir.

3919. Ama o işitme, tahayyulu görülünce, kancık adam ne olur Rüstem bile sarsılır.

3920. Çalışta kulak yolundan gözüne vâsıl olsun. O batıl görülen nesne Hak olsun.

3921. Ondan sonra artık kulağın göz tabiatında olur. Yün gibi hissiz olan iki gözün beş misli kabiliyetli cevher olsun.

3922. Bilki bütün vücud ayna gibi olur. Kâmilen göz ve sine cevher olur.

3923. Kulak bir hayâl vücuda getirir, o hayâl de o cemâle kılavuz olur.

3924. Çalışta bu hayâl artsın ta kim mecnuna rehberlik eden kılâvûz olsun.

3925. O ahmak halifede birkaç gün o hâlâyıkla hayvânatını tatmin etti.

3926. Saltanat denilen şey bâkî kalmayınca–ey uyumuş kalpli – sen o hâlâyık sahibini de rüya farz eyle.

3927. Gün doğudan batıya kadar cihan saltanatını elde ettin sây bâkî kalmadıktan sonra sen onu yıldırım add eyle.

3928. Cellâd gibi gırtlağına sarılarak olduktan sonra o yurdun beyliği kabilinden ne işine gelir.

3929. Bu âlemde dahî emniyet mahalli vardır. Sen münâfığın lâfına bakma o makbûl kelâm değildir. **[105a]**

AHRET MÜNKERLERİNİN DELİLİ VE BU DELÎLİN ZAYIFLIĞI

3930. Delîli şudur ki her vakit (eğer başka bir ´âlem olaydı bende görürdüm) der.

3931. Birçok akıllıların ahvâlini görüp bilmezse âkil olan zat hiçbir vakit akıldan vaz geçer mi?

3932. Âkıllı olanlar aşk ´âlemi ahvâlini görmezse âşkın güzel talihli ayı asla eskimez.

3933. Yûsuf'un güzelliğini kardeşlerinin gözü görmedi, böyle olmakla Yakûb'un gönlünden gâ'ib oldumu.

3934. ´Asayı evelce Musa'nın gözü bir ağaç gördü, ama gayb gözü onu yılan ve karga gördü.

3935. Sır gözü baş gözü ile daima cenk eder oldu, sır gözü gâlib gelip delil ve cismini gösterdi.

3936. Musa'nın gözü kendi elini ´âdî gördü ama gayb gözü huzûrunda bir nûr olarak zuhûra geldi.

3937. Bu sözün sonu yok kemâl cihetinden her şey mahrûm olanlara göre bir hayâl sayılır.

3938. Hakikat onun ´indinde ´âri nakş ve süret olursa öylelerin yanında dostun esrarını beyân eyleme.

3939. Boğazla öndeki m´ahud ´âza bizim ´indimizde hayâl olursa tabiî olarak daima cân cemâlini gösterir.

3940. Boğazla m´ahud ´âza her kimin yolu ve huyu ise (sizin de dininiz var, bizim de dinimiz var)[78] ayeti onun hakındadır.

3941. Böyle inkâra karşı sözü kısa kes ey Muhammed eski gâvura çok söyleme! **[106a]**

HALÎFENİN ÇİFTLEŞMEK İÇİN O GÜZEL ÇEHRE YANINA GELMESİ

3942. Hlîfe çiftleşmek arzu etti yakın olmak için o kadının yanına gitti.

3943. Onu düşünür düşünmez avadanlığı dim dik oldu arzuyu artıran yanıp kalkma hususuna fesad eyledi.

3944. O kadının bacakları arasına oturunca kaza-yı İlahi zuhura gelip onun neş'sini bozdu.

3945. Farenin hışırtısı kulağına geldi, çomağı uyudu şehveti külliyen kaçtı.

3946. Öyle bir evhama uğradı kim bu hışırtı hasıraltından bir yılan hızlıca hareket etti sandı.

HALÎFENİN ŞEHVETİNİN ZAAFİYETİNDEN VE KUMANDANIN ŞEHVETİ KUVVETTİNDEN DOLAYI O HÂLÂYIĞIN GÜLMESİ VE HALÎFENİN DE HÂLÂYIĞIN GÜLMESİNDEN M´ANA ANLAMASI.

3947. Kdın bir zan üzerine onun gevşekliğini görünce kahkahaya başlayıp onu gülme tuttu.

3948. O pehlivânın aslanı öldürdüğü hâlde aletinin hâlâ dimdik olduğu hatıra geldi.

3949. Kadının gülmesi galebe etti ve uzadı çalıştı ama ağzını kapatamadı.

3950. Bengiler [afyoniler] gibi şiddetle güldü, gülmek artık fayda ya da ziyana da gâlib geldi.

3951. Ne düşündüyse gülmesi arttı, sel bendi gibi ansızın yıkılıverdi.

3952. Ağlamanın **[107a]** gülmenin gönüldeki gam ve neş`enin her birilerinin müstakil ma`deni olduğunu bil.

3953. Her birinin bir mahzeni var, ey birâder onun anahtarı da Cenâb-ı Fettah [Açıcı] nın elinde bil.

3954. O hâlâyığın gülmesi bir türlü durmadı, îmdi hâlife hiddetlenip sinirlendi.

3955. Heman kılıcını kınından çıkarıp, ey alçak gülmenin sebebini söyle.

[78] Kur'ân-ı Kerîm, Kâfirûn, 109/6.

3956. Bu gülüşden gönlüme bir şüphe düşdü, doğruyu söyle bana tezvirât yutturamazsın.

3957. Doğrunun hilafıyla beni aldatırsan yahud bana hile ile cazib bir bahane uydurursan.

3958. Ben onu anlarım, benim gönlümde bir aydınlık vardır, ne söylemek lâzımsa onu söylemek gerekdir.

3959. Padişahın gönlünde iri bir ay var, vaki´a b´azı b´azı o ay bulut içine gizlenir.

3960. Gezerken gönülde bir çerâğ vardır, kim hışm ve hırs hâlinde o legen altına saklanır.

3961. O feraset işte şu zamanda benim arkadaşımdır, eğer söylenmesi îcâb eden hakikat her ne ise onu söylemezsen.

3962. Ben şu kılıçla boynunu uçururum. Artık o vakit bahane bulmanın da hiç fâidesi olmaz.

3963. Ama doğrusunu söylersen seni azâd ederim. Tanrı hakkını bozmam. Seni memnun ederim.

3964. O zamanda yedi mushafı birbiri üzerine koyup yemin etti ve şu yolda meseleyi takrir eyledi. **[108]**

GÜLMENİN SEBEBİNİ SÖYLE YOKSA SENİ GEBERTİRİM DİYE HALİFENİN TEHDİDİNDEN VE KILIÇ KORKUSUNDAN DOLAYI HÂLÂYIĞIN SIRRINI HALÎFEYE İFŞA EYLEMESİ

3965. Kadın âciz kalınca ahvâli önce Zâlilerin Rüstemi olan kumandanın merdliğini söyledi.

3966. Yolda cereyân eden hâlleri birer birer halifeye beyân eyledi.

3967. Aslanı öldürmesini, çadıra ´avdetini avadanlığının gergedan boynuzu gibi dimdik durmasını anlatdı.

3968. O öyle bir kuvvetle kim aslan avlamakla hiç değişmedi bir kararda durdu.

3969. Sende de öyle bir gevşeklik var kim bir fareciğin hışırtısını işittin aklın başında gitti.

3970. Ben senden bunu ondan da onu görünce o sebepten dolayı ey şâh-ı cihân güldüm.

3971. Cenâb-ı Hak bütün sırları aşikâr eyler. Mademki bitecektir öyle ise fenâ şey tohumu ekme.

3972. Su, rüzgâr, bulut, güneş, gizli olanları topraktan meydâna çıkarmıyor mu?

3973. Sonbahardan sonra bu taze bahar kıyametin vücuduna halis bir hândır.

3974. Bahar vakti sırlar peydâ olur, büyür ne yediyse rûsvay olup, meydâna çıkar.

3975. O şeyler boğazından dudağından harice fırlar, kökünde ne varsa; yolu, mezhebi ne ise görünür.

3976. Her ağacın kökünün esrârı ve yediği şeyler, hepsi başında peydâ olur.

3977. Güzellik seninde gönlüne ızdırâb veren şey, içtiğin şarâbın bütün hımârı zâhir olur.**[109a]**

3978. Fakat o hımârın rahatsızlığı hangi içdiğin şarâbdan zuhur eylediğini ne bileceksin.

3979. Bu sendeki himâr işte o ektiğin tanenin çiçeğidir, onu agâh ve zeki olan anlar.

3980. Meselâ erlik suyu ekmektedir hiç ekmeğe benzer mi? İnsan erlik suyundandır hiç onun aynı mıdır?

3981. Ecinni ateşden yaratılmıştır, ateşe benzer mi? Bulut dumandır ama duman gibi olmaz.

3982. Ma´nâ cihetinden İsâ Cebrâilin nefesinden yaratılmıştır. Onun mâ´nâsı sûret gibi midir?

3983. İnsân topraktan yaratılmıştır toprağa benzer mi? Üzüm çubuğa asla benzemez.

3984. Hiç hırsızlık darağacına benzer mi? İbâdet hiç ebedi cennete benzer mi?

3985. Hiçbir kök ve esâs eserine benzemez. Onun için hastalığın ve baş ağrısının aslını bilemezsin.

3986. Lakin bu ceza hiçbir vakit esâssız olmaz. Hiç Cenâb-ı Hak günâh işlemeden ´azâb eder mi?

3987. Ama bir usul vardır, öldüren de o şeydir ona benzemese bile yine ondandır.

3988. Îmdi bil kim çektiğin zahmet kabahatinin neticesidir. Bu yediğin darbe şehvetinden ileri gelmiştir.

3989. Eğer ´ibret alarak o günahı bilmesen bile çabucak ağlayarak, af ve mağfiret dile.

3990. Secde edip yüz kere de kim: Ya Rabbî, bu uğradığım keder muvafık ve lâyık olacağı şüphesizdir.

3991. Ey Sübhân, Allah, sen zulümden, sitemden paksın. Sen hiç günahsız câna derd ve keder verir misin?

3992. Ben cürmî mu'ayen olarak bilmem lâkin gam ve gussa için bir cürüm işlemek îcâb eder. **[110a]**

3993. ′İbret almak için mademki sebebini setr eyledin, o cürmi de kapalı kıl.

3994. Çünkü bu cezâ benim cürmümü izhâr etmiş olacak cezâmı verince hırsızlığım meydana çıkacak.

PÂDİŞAHIN ′AZM Ü NİYET EYLEMESİ KİM O HİYÂNETE VÂKIF OLUNCA ONU ÖRTECEK, AF EDECEK HÂLÂYIĞI DA O KUMANDANA VERECEK ZİRÂ ANLADIĞIM O FİTNE KENDİNİN MÛSUL EMÎRİNE YAPTIĞI SÛ′Î KASDININ CEZÂSIDIR. (KÖTÜLÜK EDEN KENDİ ALEYHİNDE CEZÂYA DÛÇÂR OLUR) VE (TANRI'NIN TARASSUD MAHALLİNDE İNTİZARDADIR.)[1][79] BUYURULMUŞDUR. VE HALİFE KORKTU KİMİ KUMANDAN İNTİKÂM ALIRSA ONUN CEZÂSI DA BAŞINA GELİR. NASIL Kİ BU ZULM VE TAMAHIN CEZÂSI BAŞINA GELMİŞTİR.

3995. Pâdişah cürm ve kabâhatini ve ısrârını düşünerek kendi kendine tövbe ve istiğfâr eyledi.

3996. Kendi kendine dedi kim benim insanlara yaptığımın cezası benim cânıma erişti.

3997. Mevkiye dayanarak başkasının eşine sûikast etmek cezası benim başıma geldi kazdığım kuyuya düştüm.

3998. Ben başka bir kimsenin kapısını çaldım, pek tabii oalrak, o da benim kapımı çaldı.

3999. Bir kimse insanların ehlibeytine fâsıkâne bir niyette bulunursa o kendi âilesine pezevenklik etmiş olur. **[111a]**

[79] [1] Men ′amile sâlihan feli nefsihi ve men esâ'e fe ′aleyha. Fussilet suresi 41/46. Ayet.= İyilik yaparsa nefsine ′âiddir. Kötülük yaparsa kendi ′aleyhinde cezâ görür me'alindeki ayet-i kerimedir ve (İnne Rabbeke lebil mirsâd) ecr ilk ayet. Kur'ân-ı Kerîm, Fecr, 89/14. ′Ayeti Şerif.

4000. Çünkü onun cezâsı cürmünün aynısı olur. (Kötülüğün cezası kendi misli olur)[1][80] buyurulmuştur.

4001. Mademki sebep olup hâlâyığı kendine celb ettin sende onun aynı fiiline ve belki daha şiddetlisine deyûsluk edersin.

4002. Ben mûsul şahının hâlâyığını gasb ettim, benden de hemân çabucak onu gasb ettiler.

4003. O kumandan benim eminim ve lâlâm idi benim hiyânetim onu da hâin etti.

4004. Kin gütmenin, intikâm almanın sırası değil ben bu ham işi kendi elimle yaptım.

4005. Ben o muhterem beğden intikâm alacak olursam, o tecâvüzde başkaca başıma gelir.

4006. Nasıl ki, bu bir cürmümün cezâsını buldum bir kere tecrübe ettim onu tekrar tecrübe etmem.

4007. Mûsul şahının kederi boynumu kırdı bir başkasını daha aramak elimden gelmez.

4008. Cenâb-ı Hak bize her şey'in cezâsı olduğunu bildirdi. (Siz günaha ´avdet edersiniz biz de cezasına ´avdet eyleriz.) buyurdu. [2][81]

4009. Bu mes'eleyi uzatmanın fâydası olmayınca en iyisi sabr etmek ve kayırmakdır.

4010. (Ya Rabbî biz nefsimize zulm ettik) hatâ eyledik ey merhametleri ulu Tanrım sen merhamet eyle. [3][82]

4011. Ya Rabbi ben kumandanı af ettim **[112a]** sen de benim yeni günâhlarımı eski cürümlerimi aff et.

4012. Yine dedi kim: Ey hâlâyık, sen bu mes'eleyi sakla, kimseye söyleme.

4013. Ben seni o emîr ile çiftleştireceğim sakın sen bu meseleden bir yerde dem vurma.

4014. Ben onu kerratla tecrübe ettim. Senden daha güzelini ben ona ısmarladım.

4015. Bin hâlâyığı emânet ettiğim gibi tamamı tamamına buldum. Bu mes'ele benim yaptığımın cezâsı bir kazadır.

---

[80] [1]: (ve cezâu seyyietin, seyyietun misluhâ- Şûrâ, 42/40. Fermân-ı kutsisidir.
[81] [2]: Ve ine ´ademme ´adna…) ayeti şerifesidir.
[82] [3]: (Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ) Kur'ân-ı Kerim, A´raf, 7/23.

4016. İmdi o emîri huzuruna da'vet eyledi nefsindeki hışmı düşünen kahr ve şiddeti mahv ve izâle eyledi.

4017. Ona karşı güzelde bir bahane buldu ben bu hâlâyıkdan çok soğudum.

4018. Çünkü çocuklarımın anası kıskançlığından dolayı dâima işkence içinde yaşıyor.

4019. Çocuklarımın anasının üzerimde çok hakkı var o böyle cevr ve cefâya lâyık hânım değildir.

4020. Çok kıskanıyor kanlar yutuyor. Bu hâlâyıkdan ötürü derd ve meşakkat çekmektedir.

4021. Mademki bu hâlâyığı birisine vermekliğim lâzımdır, o sûrette azîzîm en münasibi sensin.

4022. Çünkü sen onun için hayâtını ortaya koydun o sûretde onu senden başkasına vermek münâsib değildir.

4023. Hâlâyığı af edip eliyle emîre verdi hışımını da hırsını da şöyle bir tarafa bırakdı.

(BİZ ONLAR ARASINDA MA'İŞETLERİNİ TAKSİM EYLEDİK. İLA AHÎRİ) AYET-İ KERÎMESİ [1][*] BEYÂNIDIR KİM KİMİSİNE EŞEKLERİN ŞEHVET VE KUVVETİNİ VERİR, KİMİSİNE DE PEYGAMBERLERİN, MELEKLERİN ´İRFÂN DÜNYASINI BAHŞ EYLER (HEVA VE HEVESDEN BAŞ ÇEVİRMEK **[113a]** SERVERLER KÂRIDIR AMA BÜSBÜTÜN TERK-İ HEVÂYA ANCAK PEYGAMBER KUVVETİ İSTER) (ŞEHEVÂT-I OLMAYAN TOHUMLARIN MAHSÛLÜ ANCAK KIYAMET ALÂMETİ BİR ŞEY OLUR)

4024. Her ne kadar eşek erkekliğine nisbetle gevşekliği varidiyse de onda peygamberler merdliği var idi.

4025. Hışımla şehevât-ı ve harisliği terk ediş hakiki mertliktir ve onda peygamber damarı olduğuna delâlet eyler.

4026. Varsın onun damarında eşek erkekliği olmasın. Hak onu uluğ beylerbeyi diye yâd eyler.

4027. Ben ölü olayım da yalnız Hak bana nazar eylesin. Uzakta kalan ve merdüd olan sağdan daha iyidir.

---

[*] [1]: Nahnu kâsemna beynehum ma´îşetehum Zuhruf 43/23 ayet-i kerimesidir.

4028. İşte erlik derûnî ve benni budur öbürü deri ve kabuktur. O cehenneme götürür, bu cennete götürür.

4029. Birincisi (Cennet istenilmeyen şeylerle süslendi) sırına mazhardır,[*] diğeri (cehennem iştah olunan şeylerle süslendi) hükmüne mazhar olmuştur.

4030. Ey Ayaz! Ey erkek aslan! Ey devi geberten, eşek erkekliği varsın artmasın, akıl erliği gerekdir.

4031. Yüz tane vezirin aklı ermeyen şey senin yanında çocuk oyuncağıdır. İşte mertlik budur.

4032. Ey benim emrimin lezzetini tadip, emrimi ifa eyleme hususunda canını feda eyleyen.

4033. Emrin kasasını ve emrin zevk ve çâşnisini sen ma´nevî beyânat zımmında şimdi dinle. **[114a]**

DÎVÂN VE İCTİM´ÂGÂH ORTASINDA PÂDİŞÂHIN BİR MÜCEVHERİ VEZİR-İ ÂZAMIN ELİNE VERİP (BU NE DEĞER) DİYE SORMASI MÜCEVHER KIYMETİNDE VEZİRİN MÜBALAĞA ETMESİ PÂDİŞÂHIN ONA (ÖYLE İSE BUNU KIR) DEMESİ VEZÎRİN DE (BEN BUNU NASIL KIRAYIM) DEMESİ İLÂ AHİRA

4034. Pâdişâh bir gün dîvân canibine teşrif edip bütün erkân-ı devleti orada bulmuştu.

4035. Parlak bir cevher çıkarıp, vezirin eline hemân verdi.

4036. (Bu cevher nasıldır, ne değer) dedi. Vezîr (yüz eşek yükünden daha fazla altın değer dedi).

4037. Pâdişâh (kır) dedi vezir dedi kim: Ben nasıl kırarım, ben senin malının, hazinenin hayırhahıyım.

4038. Ben bu gibi paha biçilemeyen mücevherin heder olmasını revâ görür müyüm? Dedi.

4039. Pâdişâh (yaşa) deyip ona hil´at ihsan eyledi o merd pâdişâh ondan mücevheri aldı.

4040. O senha sultânı giydiği bütün elbise ve hûlleyi vezire ihsân etti.

4041. Onu bir müddet lâkırdı ile meşğûl etti yeni hâdiselerden eski meselelerden bahs etti.

---

[*] Hadis-i Şerif " Cennet, hoşa gitmeyenlerle, güçlüklerle kuşatıldı; cehennem de isteklerle kuşatıldı." (Adnan Karaismailoğlu, Mesnevî, C.5, s.257)

4042. Ondan sonra (bu cevher tâlibi yanında ne eder) dedi. Hâciblerden birinin eline verdi.

4043. Dedi ki: Daire-i saltanatınızın yarısı pahasına değer.

4044. Tanrı hükûmetinizi her bir tehlikeden korusun. Kır dedi.

4045. Dedi ki: Ey kılıcı güneş parıltılı, bunu kırmak çok yazıktır, yazık.

4046. Onu kırmaya kimin eli kımıldar ben pâdişâhımın hazinesine **[115a]** nasıl düşman olurum.

4047. Pâdişâh hil´at verip ma´âşını artırdı. Onun aklını bir hayli medh eyledi.

4048. Bir sâ´at sonra birinin eline cevheri verip onu da tecrübe ederek o da geri verdi.

4049. Hep pâdişâh böyle teklif etti, hep beğler bu yolda cevâp verdiler. Her birerlerine kıymetdâr hil´atlar bahş eyledi.

4050. Pâdişâh hepsinin aylığını artırdı. O kıymetsizleri doğru yoldan kuyuya doğru götürdü.

4051. Hepsi birer birer veziri tak´lîd ederek elli-altmış emîr hep böyle söylediler.

4052. Her ne kadar dünyanın direği taklîdle dururşa da her mukallid imtihân ve tecrübede rüsvây oldu.

MÜCEVHER ELDEN ELE DOLAŞARAK SON DEVREDE AYAZ'A GELMESİ VE AYAZ'IN ZEKÂSI VE ONLARI TAKLÎD ETMEMEMESİ VE PÂDİŞÂHIN İHSÂNLARINA VE MA´ÂŞINI ARTIRMASINA MAĞRÛR OLMAMASI VE PÂDİŞÂHIN O SAHATÂKÂRLARIN AKILLARINI MEDH ETMESİ HÂLBUKİ MUKALLİD MÜSLÜMAN BİLE SAYILMAZ. MÜSLÜMÂN OLUR AMA NÂDİR VÂKÎ´ OLUR. KİM MUKALLİD İ´TİKADINDA SEBÂT EYLER, KENDİNDE GÖZÜ AÇIK OLANLARIN SEBÂTI OLMADIĞINDAN, MUKALLİD BU KÂBİL İMTİHÂNLARDAN SELÂMETE ERİŞEMEZ. MEĞER Kİ, TANRI ONU KORUSUN. ZÎRÂ HAK BİRDİR AMA ONUN ĞÂLATA DÜŞÜREN ZIDDI VE HAKKA BENZEYEN NEV'İ ÇOKTUR O ZIDDI TANIYAMADIĞINDAN HAKKI DA TANIYAMAMIŞ OLUR AMA ONUN TANIYAMAMASIYLA BERABER HAK ONA ´İNÂYET NAZARIYLA BAKARSA ONUN TANIMAMASI ZİYÂN VERMEZ. **[116a]**

4053. Ey Ayaz! Şimdi neye söylemiyorsun, bu cevher bu parlaklığıyla bu hüneriyle ne değer.

4054. Benim ifâdesine kadir olamadığım kıymetten daha fazladır dedi. Pâdişâh dedi kim: öyle ise hemân ufak ufak kır.

4055. Taşlar yeninde olmakla hemen hurd-u hâş eyledi zaten matlûb da o idi.

4056. Tâli'inin veya devletinin tesadüfi idi kim ondan bu nadir hikmet zuhûra geldi.

4057. O bütün saf zat yahûd da bunu rüyâda görmüş olmalıdır kim koltuğu altına taşlar hazırlamıştı.

4058. Yusuf gibi kim ona kuyu dibinde Hak tarafından işinin sonu keşf olmuşdu.

4059. Bir kimseye feth ve zafer haber verince nâ´il-i murâd olmak da murada ermemek de onun ´indinde müsâvidir.

4060. Kime kim vasl-i canan tekefûl ederse o muharebede mağlubiyetten korkar mı?

4061. Hasmı mât etmek ona yakinen ma´lûm olursa, atın filin bileceği mes'elesi onca terhât kabilindendir.

4062. Herhangi bir at arayan onun atını götürürse varsın at gitsin, değil mi kim orduda ilerleyen odur.

4063. İnsanın atla ne münasebeti olur at muhabbet ilerlemek içindir.

4064. Sûretler için bu nice elem çekme sûret zahmeti olmadan ma´nâyı elde et.

4065. İşin sonunun kederini çekmek zâhid kârıdır o mahşer günü hâli ne olacağını düşünür.

4066. ´Ârifler işin evvelinden ´akıllı davranırlar Onun için ahretin kederinden ahvâlinden fârîğ olmuşlardır.

4067. ´Ârifte işte bu havf ve ümîd olduğundan onların her ikisinin gamını önden yemişdir. **[117a]**

4068. O, önce mercimek ektiğinde hac zamanında ne olacağını bilir.

4069. O ´ârifdir korkudan, umutdan kurtulmuşdur Tanrı kılıcı hây ve huyu ikiye biçmiştir.

4070. Korku, umut ona haktan gelir korkutanı olmuş, umut da ´ayân olmuştur.

4071. Ayaz o has cevheri kırınca hep o emîrlerden feryâd ü fiğân zuhûra geldi.

4072. Dediler ki: Bu ne pervâsızlıkdır vallahi bu nûrânî cevheri kıran kâfirdir.

4073. Böyle kıymetli bir cevheri böyle hatır için Ayaz gibi bir kimseye değeri meçhul kalabilirmi.

4074. O cemâ´at ise hepsi de cahilliklerinden, körlüklerinden dolayı pâdişâhın emri mücevherini kırmışlar idi.

MÜCEVHERİ NEYE KIRDI DİYE EMİRLERİN AYAZ'A TA´AN VE TEŞNİ´A ETMELERİ VE AYAZ'IN DA ONLARA CEVAB VERMESİ.

4075. Ayaz dedi kim: Ey adlı sanlı büyük zatlar, pâdişâhın emri mi daha kıymetli yoksa mücevher mi?

4076. Sizin yanınızda sultânın emri mi daha iyidir, yahûd şu güzel mücevher mi, Allah için söyleyiniz.

4077. Ey gözlerini pâdişâha değil mücevhere dikenler sizin kıbleniz gul-i beyâbânî olduğu yerdir, yolun caddesi değildir.

4078. Ben gözümü pâdişâhdan döndürmem ben müşrikler gibi taşa tevzih eylemem.

4079. Cevheri olmayan canlardır kim parlak taşı intihâb eder de pâdişâhımızı arkada bırakır.

4080. Sen gül renkli oyuncaklara arkanı çevir de, renkleri vücuda getiren aklı dahî hayrân eyle. **[118a]**

4081. Gel kendin ırmağa gir, destiyi artık taşa çal, koku, renk gibi şeyleri ateşe vur.

4082. Eğer dîn yolunda yol vuruculardan değilsen kadınlar gibi renge kokuya tapma.

4083. O büyük zatlar başlarını öne alıp o unutkanlıklarından o tavrı candan özür dilediler.

4084. O zaman her birerlerinin gönlünden iki yüz türlü ah duman gibi göklere doğru uzandı.

4085. Pâdişâh eski celladına emr etti kim benim sürûr-ı saltanatımı bu süprüntülerden temizle.

4086. Bir taşdan ötürü bizim emrimizi kıran bu süprüntüler benim süruru saltanatıma lâyık mıdırlar?

4087. Böyle erbâb-ı fesâdın ´indinde bizim emrimiz parlak bir taş için hâkir ve kesâd düşmüşdür.

PÂDİŞAHIN ÜMERÂYI KATL EYLEMEĞE KASDI VE AYAZ'IN (EY PÂDİŞÂHIM ´ÂLEM-İ AF, DAHA EVLÂDIR) DİYE ŞAFÂ´AT ETMESİ.

4088. İmdi muhabbeti müzdâd olan Ayaz heman fırlayıp o ulûğ sultânın tahtı önüne koştu.

4089. Secde edip, kendi boğazını tutarak dedi kim: Ey ´âzametine gökleri bile hayrân eden pâdişâh.

4090. Ey ol Hümâ kim Hümâlar mübârek kanı senden alırlar ve her sahâda sahâveti senden öğrenir.

4091. Ey Kerîm kim cihânın keremleri senin ihsânın huzûrunda mahv olur.

4092. Ey Latîf pâdişâh kim kırmızı gül, seni görünce mahcûbiyetinden gömleğini başdan aşağa yırtar.

4093. Senin af ve ihsanından bütün afvların gözü doymuştur senin afından ötürü, tilkiler bile aslana karşı **[119a]** cür´et göstermişlerdir.

4094. Bir kimsenin emrine karşı pervasızlık gösterirse, yine senin afından başka neye dayanır?

4095. Bu günâhkârların gafleti ve küstâhlığı ey af menba´ı senin fart-ı afından ileri gelmişdir.

4096. Dâ´imâ gaflet küstâhlıkdan zuhûra gelir halkın ta´zimi onun gözünden ağrıyı giderir

[Kendini görür].

4097. Fenâ şekilde alışmış olan gaflet ve unutma halkın ta´zîminden büsbütün alevlenir.

4098. Onun heybeti uyanıklık ve zekâ tevellüd eder unutma yanılma gönlünden hârice fırlar.

4099. Memleket düşmân tarafından yağma olduğu esnâda halkı uyku tutmaz kimse benim eşyâmı çalmasın diye uyanık bulunur.

4100. Eşya uğruna uyku kaçınca boğaz yanî hayât korkusuyla uyku ve unutma kalır mı?

4101. (Ya Rabbî eğer unutursak bizi cezalandırma)[83] kavl-ı şerif buna şâhiddir kim unutmak da bir vechile yine günah sayılır.

4102. Çünkü Tanrı ta´zîmini hakkıyla ikmâl etmemişdir yoksa unutkanlık onunla harb etmezdi.

4103. Her ne kadar unutma zaruri ve naçar idiyse de o kimse unutmak esbabına neşeyiş eylemekde muhtâr idi.

4104. Çünkü o Tanrı ta´zîmini ehemmiyetsiz tuttu o da unutma hâsıl edip ondan da sehv ve hata zuhûra geldi.

4105. Bir sarhoş gibi kimi o cinâyeti irtikâb eyler sonra o ben yaptığımda ma'zûr idim der.

4106. Ona birisi der kim: Ey kötülük işleyen o ihtiyâr cihetine gitmek senden oldu.

4107. Kendinden geçmek kendi kendine gelmedi sen da´vet eyledin. İhtiyârın kendi kendine gitmedi, sen kovdun.

4108. Eğer sarhoşluğu kendi teşebbüs **[120a]** etmeden ileri geleydi cân sâkisi ahdini hıfz eylerdi.

4109. O sarhoşluk sana arka olur ve senin tarafından i´tizâr eylerdi. Tanrı sarhoşunun ben kölesi olayım.

4110. Cümle cihânın afları, ey bütün nasîbleri bahş eden senin afının ´aksinden bir zerredir.

4111. Bütün aflar senin afının senâsını söylemiş ve (o afın naziri yoktur ey insanlar dikkat edin) demiştir.[84]

4112. Onlara cân bağışla hem de onları kendinden tard eyleme. Ey kâmurân! Onlar senin güzel matlubundur.

4113. O senin yüzün görmüştür sen ona rahm eyle o senin acı ayrılığını nasıl çeker?

4114. Sen ayrılıktan hicrandan bahs ediyorsun her ne istersen yap da onu yapma.

4115. Altmış kat yüz binlerce acı ölüm senin yüzünün ayrılığı misâli değildir.

4116. Sen erkekden kadından ayrılık acısını ey penagâhımız mücrimlerden uzak eyle.

---

[83] Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/286.
[84] Kur'ân-ı Kerim, İnsân, 76/1. Ve Hacc,22/1. Ayetlere işaret vardır.

4117. Sana vâsıl olmak ümidiyle ölmek hoşdur fakat ayrılığın acısı ateşin fevkindedir.

4118. O cehennem ateşi içinde kâfir (eğer Tanrım bana bir kere nazar eylese ne olurdu) diyecektir.

4119. O nazar çünkü bütün eziyetleri tatlandırıcıdır. Sâhirler için ellerini ayaklarını kesdirme husûsunda kan bahası olmuştur. **[121a]**

FİRAVUN SİHİRBAZLARININ SİYÂSET ESNÂSINDA (ZARARI YOK BİZ TANRIMIZ CİHETİNE MÜTEVECCİH OLDUK)[85] DEDİKLERİNİ MÛBİN AYET-İ KERÎMENİN TEFSİRİ.

4120. Pervâmız yoktur, n´arasını gökler işitdi gûyâ çarh-ı asumân onun ardında çevgân oldu.

4121. Firavun'un işkencesinden bize zarar yoktur Hakkın lütfu başkasının kahrına gâlib gelir.

4122. Ey azgın, sen bizim sırrımızı bileydin, ey kalb gözü kör, bizi bu işkenceden kurtarırdın.

4123. Haydi gel burada gör kim bu erganun (keşke kavmim [nail olduğum sa´âdeti] bileydi) nefhasını çalıyor.[86]

4124. Îhsân-ı İlahî bize Fir´avun makâm-u mizacını verdi ama öyle senin ki gibi muâvenetsiz Firavunluk değildir.

4125. Ey Mısırla ve Nil Nehriyle mağrûr olan, başını kaldır da Tanrı tarafından hayat bağışlanmış saltanatı gör.

4126. Eğer sen şu pislenmiş hırkayı terk edersen heves ve arzunu cân denizine gark eylemiş olursun.

4127. Ey Fir´avun sen bu süvari Mısır'dan elini çek cân mısrı arasında nice yüz Mısır vardır.

4128. Sen halka ben Rabbinizim dersin ama bu iki arasındaki farkdan gâfilsin.

4129. Rab olan hiç kendi Rabbinden korkup titrer mi? (ena = ben) sırrını bilen cisimle, cânla mukayyed olur mu?

4130. İşte (ena) biziz kim (ena) dan kurtulmuşuz y´anî hep afet olan ve pûr meşaket-i bulunan enâniyetten kurtulmuşuz.

---

[85] Kur'ân-ı Kerîm, Şuaâra, 26/50.
[86] Kur'ân-ı Kerîm, Yâ-sîn, 36/26.

4131. Ey köpek o enâniyet **[122a]** sana meş`ûm oldu, ama bizim hakkımızda mübârek devlet oldu.

4132. Sende o kinci enâniyet olmasaydı, hiç bize bu hoş devlet ve ikbâl tecelli eder miydi?

4133. Bu fâni dar û diyârdan kurtulduğumuzun şûkrânesi olarak biz sana şu dâr ağacından nâsihat ediyoruz.

4134. Bizi öldüren bu dârağacı rıhlet ve ´azimet Burakıdır. Bizim diyâr-ı mülkümüz olan şu dünya gurur ve gafletden ´ibaretdir.

4135. Bu bir nev´i hayattır ki ölüm resmine gizlenmiştir. Öbürü de o biçim bir ölümdür ki, hayat kabuğuna gizlenmiştir.

4136. Nûr, nâr gibi nâr da nûr gibi görünür. Yoksa dünya hiç (darü´l-gurur = Aldatıcı ´âlem) olur muydu?

4137. Sakın ´acele etme. Önce yok ol. Ğurup edip battığında şark=Doğu Cihetinden ziyâ ver.

4138. Ezeli enâniyetden gönül hayran oldu bu zahir enaniyeti ona soğuk oldu ve onun için ´âr oldu.

4139. Cân o benliksiz enâniyetten hoş oldu o cihânın enâniyetinden firâr edici oldu.

4140. Benlikten kurtulunca hakîki ben oldu meşakketsiz benliğe ´aferinler olsun.

4141. Onu kendinden gani görünce o kaçar o enâniyet ardınca koşar.

4142. Sen onun tâlibisin o senin tâlibin olmaz, sen ölünce o sana hem tâlib hem rağidir.

4143. Sen dirisin hiç ölü yuyan seni yıkar mı? Sen tâlibsin hiç matlûb seni arar mı?

4144. Bu bahisde eğer akıl yol görücü olaydı Fahr-ı Razî dîn râz ve esrârını bilici olurdu.*

4145. Lakin (tatmayan bilmez) denilmesinden **[123a]** dolayı o imâmın ´aklı ve hayâlâtı ancak hayret artırmış oldu.

4146. Bu (ena=ben ve cevr) düşünmekle keşf olur mu? O (ena) fâni olduktan sonra insana keşf olur.

4147. Bu akılılar onu ararken hulûl ve ittihad derinliklerine düşerler.

* Fahreddîn Râzî: Meşhur tefsir sahibi bir bilgindir, m.1210 yılında vefat etmiştir.

4148. Ey güneşin parıltılarında fâni olmuş yıldızlar gibi kârâbetinden dolayı figan bulan Ayaz.

4149. Bilki katre gibi cismaniyet cihetinden tebdil eyleyen ve hulûl ve ittihâd fitnelerine düşmeyen Ayaz.

4150. Af eyle ey aff-ı kendi sandukunda bulunan, lutûf cihetinden sen herkese şefa´at eyleyen herkes senin mesbukundur.

4151. Ey (kün) emri hülasası sultan, ben kim olayım ki sana af eyle diyeyim.

4152. Ey bütün benlikler eteğine sarılan zat ben kim olayım ki senin benliğinle beraber olayım.

AYAZ'IN ŞEFÂ´ATCILIK HUSÛUSUNDA KENDİNİ GÜNAHKÂR BİLMESİ VE BU CÜRMÜNÜN ´ÖZRÜNÜ DİLEMESİ, BU İ´ATİZARDA DAHÎ KENDİNİ MÜCRİM BİLMESİ, BU TEVAZ'U PÂDİŞÂHIN ´AZAMETİNDEN VE BU ´AZAMETİN BİLİNMESİNDEN İLERİ GELİR. KİM (BEN SİZİN İÇİNİZDE HAKKI EN İYİ BİLENLERDENİM VE HAKDAN EN ZİYÂDE KORKANLARDANIM) BUYURMUŞLAR VE (TANRI KULLARI İÇİNDE HAKDAN EN ÇOK KORKANLAR ÂLÎMLERDİR)[87] BUYURULMUŞTUR.

4153. Ben sümükle, pisliğe bulanmış merhameti ortaya atıp da ´ilimle yoğurulmuş hilm cihetine yol gösterebilir miyim?

4154. Eğer ben onu boynuna **[124a]** tokat vurmakla zebun kılmak da´vâsında olursam yüz binlerce tokata lâyık olurum.

4155. Ben nasıl sana bildirerek huzurunda kerem şartını sana hatırlatayım.

4156. Senin ma´lûmun olmayan ´acaba nedir cihânda senin hâtırlamadığın var mıdır?

4157. Ey cehaletden pâk olan senin ´ilmin cihân-ı kendine gizli kalmaktan nebze-i pâkdir.

4158. Hiç olan kimseyi sen adam yerine koydun onu sen güneş gibi nûr ile yükselttin.

4159. Sen beni mademki Kemâl-i kereminden bir kimse yapdın eğer yalvarırsam niyâzımı dinle.

[87] Kur'ân-ı Kerîm, Fâtır, 35/28.

4160. Sen beni mademki nakş-ı vücudumdan dışarı çıkardın o şaf´âti de sen kendine yapmış olursun.

4161. Bu vatan benim vücudum eşyasından hâli olunca artık evin yaşı kurusu benim olmaz.

4162. Mademki duâyı su gibi benden ceryân ettirdin, duâmı kabul ederek nebâtımın bitirmesini de ihsân eyle.

4163. Mademki duâyı evelce vücuda getiren sen oldun güzellik icâbeti ricâ eden de sen ol.

4164. Ta kim o şâh-ı cihân bu bendesi için o mücrimleri af eyledi, diyeyim.

4165. Bu kendini beğenmiş olan ben baştanbaşa derd idim şahım her dertlinin tedavisini yaptı.

4166. Ben bütün şur-ü şerle dolu bir cehennem idim, o şâhın ihsânı ile beni kevser yaptı.

4167. Günah cezâsı olarak cehennem kimi yaktıysa tekrar onun cesedini yine ben bitiririm.

4168. Kevserin hâssası nedir? Her yanmış vücud ondan yine biter ve tedârik edilmiş olur.

4169. O Kerem Münâdisi der ki: Cehennemin katre katre yaktığını ben yine geri vücuda getiririm. **[125a]**

4170. Cehennem hazân vakti soğukluğu gibidir. Kevser ise bahâr ve gülistân gibidir.

4171. Cehennem ölüm ve fâni olmuş gibidir. Kevser ise Tanrı canibinden sur üfürülmesi gibidir.

4172. Ey cehennemde vücudları yananlar Tanrı ihsânı sizi kevser cihetine çekiyor.

4173. Ey Hayyü Kayyüm senin lütfun (ben mahlûkatı benden istifâde etsinler diye yarattım) buyurdu.

4174. (Ben onlardan istifâde etmekliğim için değildir.) Kelâmın senin ihsânındır kim o ihsanından hep nâkıslar dost olur.

4175. Bu varlığa tapan kullarını af et af deryasına af evlâdır.

4176. Halkın afvı ırmak ve nil nehri gibidir. Su zümresi yine kendi deryâlarına koşarlar.

4177. Her gece bu çamur parçası vücutlardan aflar ey pâdişâhım sana doğru gelirler.

4178. Sen yine onları seher vakti uçurursun kim maksad geceye kadar onları bu bedenlerde mahbûs eylemektir.

4179. Tekrâr akşam vakti kanatlarını çırparak o sarayın ve damının âşkıyla uçarlar.

4180. Maksadları budur ki, bu bağlılık ipini koparıp kendin ikbâle erişilen senin huzuruna erişseler.

4181. Baş aşağı tersine dönmekten emin olarak havada kanad çırpıp (Biz yine ona avdet edeceğiz)[88] derler.

4182. Geliniz,[89] diye ses gelir Hakkın Kerem ve ´inâyetinden bundan sonra hırs ve keder geri döner.

4183. Dünyada çok gariplikler çektiniz ey büyükler benim kadrimi bilmiş olunuz, derler.

4184. Mest-i nâz istirâhat olarak benim, bu ağacımın altında ayaklarınızı şöyle uzatıp bırakınız.

4185. Dîn yolunda yorulan ayaklar hurilerin kucağında idi, istirâhat eylerler.

4186. Bu sûfîleri **[126a]** seferden avdet eylemişlerdir, diye huriler muhabbetkârâne ayaklarını ovalarlar.

4187. Güneş ziyâsı gibi sâf olan sûfîler bir müddet toprağa ve kirli yerlere düşmüşlerdi.

4188. Güneş ziyâsı gibi olan ´ali kursa doğru kirlilik eseri olmayarak tertemiz avdet eylediler.

4189. Ey Rabb-î Mecîd bu günâhkârlar güruhunun da hep başları duvara dokundu.

4190. Her ne kadar şahın zarlarına mât olmuşlarsa da yine cürm ve hatalarına vâkıf oldular.

4191. Ey lütfu mücrimlere yol vücuda getiren Tanrı onlar hep ah ederek şimdi sana müteveccih olmuşlardır.

4192. Haydi hemen cürmden bulaşıklar için Fırat'a ve iğtisâl mahalli olan af pınarına yol göster.

4193. Ta kim o uzun günahtan iğtisâl edip namaz kılmak üzre pâklar safına gireler.

---

[88] Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/156.
[89] Kur'ân-ı Kerîm, Âl-i İmrân, 3/61,64.

4194. (Biz saflarız)[90] hükmünce nûr deryasına müsteğrak olarak endâze haricinde olan saflarda bulunalar.

4195. Söz bu hâlin vasfına gelince hem kalem kırıldı, hem de kâğıt yırtıldı.

4196. Hiç toprak çanak denizi ölçer mi, hiç kuzu aslanı kaldırır götürür mü?

4197. Eğer perde altında isen o perdeden çık kim acaib bir tarzda saltanat müşâhade edersin.

4198. Sarhoş kavim eğer senin şişeni kırdılarsa senin sarhoşun olanın elbette bir özrü vardır.

4199. Onların sarhoşluğu mevki ve ikbâl ile ve mal ile değildir ey güzel işli zat senin bâdendendir.

4200. Ey Şehin Şâh onlar senin inayetinin sarhoşudurlar ey keremkâr kendi sarhoşunu sen af et.

4201. Hitâb esnasında **[127a]** senin ´âtifet ve in´âyetin o neş`eyi verir kim onu yüz küp şarâb veremez.

4202. Mademki beni sen sarhoş etdin bana had-ı şer´i vurma şeri´at sarhoşu iken had vurmaz.

4203. Ayılırsam o vakit vur, zaten ben hiçbir vakit ayılmam ki.

4204. Ey Hudayı zûlmenin senin şarabını içen kıyamete kadar aklı başına gelmekten ve had vurmakdan kurtulmuştur.

4205. Sarhoşlukları hududunda idi, durdururlar sizin muhabbetiniz de fani olan kalkıp gitmez.

4206. Senin ihsânın gönlümüze (ey âşkımız ayranına bağlanmış olan kimse) dir.

4207. Sinek gibi ayranımıza düşmüşsün, sen sarhoş değilsin, ey sinek sen bâdesin.

4208. Eğer bal denizine at sürersen ey sinek gergesler senden sarhoş olurlar.

4209. Dağlar zereler gibi senin sarhoşundur, nokta, perkar, yazı senin elindedir.

4210. Kendisinde titredikleri fitne senden titrer her ağır kıymetli cevher sana ucuzdur.

4211. Eğer Hudâ bana beş yüz ağız verseydi, ey cân u cihân ben senin şerhini o vakit söylerdim.

---

[90] Kur'ân-ı Kerîm, Sâffât, 37/165.

4212. Ey esrârı bilen Tanrı bir ağzım var o da senden mahcubiyetinden ötürü kırıktır.

4213. Ben kırık isemde bu bil-cümle ümitler ağzından zuhura gelen ´âdem âleminden de kırık değilim.

4214. Letafetle iyilikle ´âdem âleminden hârice fırlamasın yüz binlerce asâr gaybe mütenazırdır.

4215. Ey kerem ve ihsânı önünde cân fedâ eylediğim sevgilim senin tekâzalarından başım dönüyor.

4216. Bizim rağbetimiz senin tekâzalarındandır. Bu yolcunun eli çabuk olması Hakkın cezbesidir.**[128a]**

4217. Rûzgarsız toprak hiç yukarı yükselir mi? Denizsiz hiç gemi yüzer mi?

4218. Ab-ı hayat önünde kimse ölmedi senin suyunun önünde ab-ı hayat tortu mesabesindedir.

4219. Ey dostlar ab-ı hayat o cân kıblesi olan cânandır, bahçe sudan yeşillenir ve yüze güler.

4220. Ölüm şarâbı içenler onun âşkından canlıdırlar. Gönüllerini hayattan ve ab-ı hayattan söküp kurtarmışlardır.

4221. Senin âşkının suyu bizim elimize geçince ab-ı hayattan bizim yanımızda değersiz kaldı.

4222. Her cân ab-ı hayattan kaynar ama ab-ı hayatın suyu ve revengi sensin.

4223. Ben o keremin gaybisini görünce sen bana her demde haşr olmak ve ölümün kudretini vermiş oldun.

4224. Ya Rabbî tekrar dirilteceğine îtimaddan dolayı ölmek şimdi bana uyumak gibi oldu.

4225. Ya Rabbî [değil benim vücudumun tekrar dirilmesi] eğer yedi deniz her demde serâb olsa ey suların suyu sen onun kulağından tutup tekrar getirirsin.

4226. Ecelden akıl titrer ama o şuh olan aşk keskin yağmurdan korkması gibi ecelden korkar mı?

4227. Mesnevî sahifelerinden bu beşinci suhufdur, cân çerağı burçlarında yıldızlar gibidir.[1][*]

4228. Her his yıldızdan yol bulamaz ancak yıldızdan anlayan gemici yol bulur.[**]

4229. Başkalarının kısmeti bakmaktan başka bir şey değildir onun seyrinden kıranından haberdâr değillerdir.[2]

4230. Bu şeytan yakan yıldızlarla geceden sabaha kadar aşinâ ol. **[129a]**

4231. Her biri su-i zan sâhibi şeytanı def etmek için gök kalesine neft atarlar.[1][***]

4232. Yıldızlar şeytanlara karşı akreb [2] gibidir ama müşterinin en yakın hâmisidir. [3]

4233. Kavs her ne kadar şeytanı okladılarsa da [4] mezurât ve meyveler için su dolu kovadır. [5]

4234. Hut her ne kadar azgınlık gemisini kırarsa da [6] öküz gibi dostun mezrûatını eker. [7]

4235. Güneş her ne kadar geceyi aslan gibi yırtarsa da lâale ondan atlas hila´t erişir.[8][#]

4236. ´Âdemden baş gösteren her vücud birine zehir, diğerine şekerdir.

4237. Dost ol ve kötü huydan berî ol da zehir küpeciğinden şeker yiyesin.

4238. Hazreti Ömer Faruk'a zehir onun için zarar vermedi kim ona teryâk[##] Faruk'a şeker oldu. [9] **[130a]**

---

[*] [1,2]burç, sa`rr / kıran – bunlar hep eski nücüm ilmine göre ıstılahıdır. (burç) yıldızların mekânı (sa`rr) talih-i saadet veren yıldız, (kıran) iki yıldızın birleşmesi.

[**] Kur'ân-ı Kerîm, Kâf, 50/15. Bu konuda Şeyh Gâlib şöyle der: "Bildim ki bu cümle şûru kavga,/ Kavgayı seven bir âfetindir."

[***] [1] Neft atmak: Eski muharebelerde yangın çıkarmak dâhildeki muharibleri kaçırmak sâire içün kullanılırdı.

[#] [2] Akrep: Eski nücum ilminde burçdur.

[##] [9] Bir nüshada son beyit olarak şu beyit görülür:
Heyn becu tiryak Faruk ey gulâm tâ şüyi Fârûk durak / Vesselâm

Bu beşinci cildin hâtimesine hattat şu satırları yazmıştır:

Tamâm, şod defteri pençem ez defterhayı Mesnevî der türbe-i mutahhara-ı hazreti Hüdavendigâr kaddesellahü sirruh rûz-ı pencşenbe şanezdehum mah-ı Receb sene selasü ve işrîn ve seb´amah ve'l-hamdülillahi vahdehu.

Tercüme: Mesnevî cildlerinden beşinci cild Hazreti Pîr efendimizin türbe-i mutahharalarında Receb ayının on altıncı günü yedi yüz yirmi üç senesinde tamam olmuştur.

İş bu beşinci cild-i şerîf İstanbul'da Üsküdar'da Kadıköy sahillerinden Bostancı ile Maltepe arasında Küçükyalı denilen mahalde deniz kıyısında yeni yaptırdığımız sahilhânede tercümesi hitâm bulmuştur.

25 Cemazielahir 1358 Arabi

26 Haziran 1355 Rumî

11 Ağustos 1939 Mîlâdi

Yozgat Mebûsu Veled Çelebi İzbudak

Fakîr pür- taksir tarafından istinsahı da muvakkat me'muriyetiyle beylik Âhur nâm mahalde bulunduğum esnâda istasyon civârındaki kereste fabrikasına âid bir odada tamam olmuştur. Elhamdülillah.

7 Şa´ban 1360 Arabi

17 Ağustos 1357 Rumi

30 Ağustos 1941 Miladi

Şücâeddin Onuk

SONUÇ

Mesnevî'nin günümüze kadar farklı zamanlarda ve farklı şahıslar tarafından pek çok kez tercümesi yapılmıştır. Yapılmış olan tercüme çalışmalarından birisi, Veled Çelebi İzbudak'a aittir. Bu çalışmaya konu olan mensur tercüme, Mesnevi'nin en eski nüshası olan Veledi nüshaya dayanarak Cumhuriyet Dönemi'nde Anadolu'da yapılmış olan ilk tam tercümedir. Eser Mevlâna Müzesi'nde 51 numarada kayıtlıdır. Önceki bölümlerde de bahsettiğimiz gibi Anadolu'da Mesnevi'nin daha öncede tercümeleri yapılmıştır ancak bunları sayıları çok fazla değildir. Bunun temel sebebi Osmanlı Devleti döneminde edebiyat ehli Mesnevi'nin tercümesine çok ihtiyaç duymamış olması ve orijinal dilinden okuyup anlamayı yeğlemiş olmalarıdır. Bundan dolayı Cumhuriyetle birlikte temel dini ve edebi eserlerin tercümelerine ihtiyaç duyulmuştur. Veled Çelebi İzbudak, Mesnevi'yi baştan sona tam olarak tercüme ederek önemli bir işe imza atmıştır. İzbudak'ın tercümesi kendisinden sonra gelenler için adeta bir yol gösterici olmuş ve tercüme sayısı hızla artmıştır.

Veled Çelebi İzbudak'ın Mesnevi tercümesi Abdülbaki Gölpınarlı tarafından gözden geçirilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilk baskısı 1942-1946 senelerinde olmak üzere birçok kez yayımlanmıştır. Ancak Gölpınarlı'nın gözden geçirerek yayımlattığı eser ile orijinal nüsha arasında pek çok farklılıklar bulunmaktadır. Gölpınarlı'nın temel olarak aldığı eserde önemli büyük çapta değişiklikler yapmış olması eserin orijinalini biraz gölgede bırakmıştır. Bundan dolayı tezimizde çalıştığımız bu eserin tamamının yeni yazıya tıpkıbasımından aktarılması önemli bir çalışmadır. Gölpınarlı'nın hangi saiklerle değişiklikleri yaptığı hususu ayrı bir çalışmanın konusudur.

Büyük İslam mutasavvıfı Mevlâna Celaleddin Rumi'nin Mesnevîsi üzerine pek çok çalışma yapılmış olsa da; Veled Çelebi İzbudak'ın elimizdeki Cumhuriyet Döneminde yapılmış ilk mensur tercümesi şüphesiz bu alandaki öncü çalışmaların başında gelmektedir. Bu eserin orijinal haliyle yeniden yayımlanması bundan sonra yapılan çalışmalarla mukayese edilebilmesi açısından son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

Ayverdi, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük,* C. I-III, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2011.

B. Fürûzanfer, *Mevlâna Celâleddin*, çev., Feridun Nfiz Uzluk, MEB yay., İstanbul 1963.

Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Otto yay., Ankara 2014.

Ceyhun, Semih, "*Mesnevî*", Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 29, Ankara 2004.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2012.

Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.

Eflakî, Ahmet, *Ariflerin Menkıbeleri I-II*, çev., Tahsin Yazıcı, İslam Klasikleri, MEB Yayınları, İstanbul 2001.

Gölpınarlı, Abdulbaki, *Mevlâna Hayatı, Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler,* Varlık Yayınları, İstanbul 2012.

İzbudak, Veled Çelebi, *Mesnevî Tercümesi*, Konya Mevlâna Müzesi Ktp., nr., 5223.

Kanar, Mehmet, *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük,* Say Yayınları, İstanbul 2016.

Kara,Mustafa, *"İZBUDAK,Veled Çelebi"* DİA., C.23. İstanbul, 2001, s.503-505.

Karakoç, Sezai, *Mevlâna*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2018.

Korucuoğlu, Nevin, *Veled Çelebi İzbudak,* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994.

Kur'ân-ı Kerîm ve Karşılıklı Muhtasar Meâli, Hazırlayan: Hayrat Neşriyat İlmî Araştırma Merkezi Meâl Heyeti, Hyrat Neşriyat Matbaası, Isparta 2011.

Mecdeddin Ferîdûn Sipehsalar, *Mevlâna ve Etrafındakiler Risale-i sipehsalar*, haz., Mustafa Çıpan, Kapı yay., İstanbul 2019.

Mevlâna Celâleddîn Rûmî, *Konularına Göre Açıklamalı Mesnevî Tercümesi, Mesnevî I-VI,* trc., Şefik Can, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2017.

Mevlâna Celâleddin Rûmî, *Mesnevî* I-VI, çev., Adnan Karaismailoğlu, Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yay., Konya 2016.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mecâlis-i Seba (Yedi Meclis*), çev., Abdülbaki Gölpınarlı, İnkılâp yay., İstanbul 2010.

Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî I-VI*, çev. Veled Çelebi İzbudak, (Gözden geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı), Şark İslam Klasikleri, MEGSB Yayınları, İstanbul 1988.

Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, *Mesnevî I-VI,* çev., Veled Çelebi İzbudak, (gözden geçiren: Abdülbaki Gölpınarlı) İslam kılasikleri, MEB yay., İstanbul 2001.

Okucu, Naci, *Şeyh Gâlib Dîvânı, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Şiirlerinin Umûmî Tahlili*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2011.

Sami, Şemseddin, *Kamûs-ı Türkî,* Çağrı Yayınları, İstanbul 1996.

Şafak, Yakup, "Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Hz.Mevlâna ve Eserleri Üzerine Çalışma Yapanlar", *Konya'dan Dünya'ya Mevlâna ve Mevlevîlik,* Editör: Nuri Şimşekler, Karatay Belediyesi Yayını, Konya 2007, s. 249-268.

Şafak, Yakup, Mevlâna Celâleddîn-i Rûmi, *Bütün Eserleri Seçmeler,* Konya Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2013.

Şafak, Yakup, Yusuf Öz, *Tekke'den Meclis'e Sıra Dışı Bir Çelebi'nin Anıları*, Timaş Yayınları İstanbul 2009.

Şimşekler, Nuri, "Mevlâna'nın Eserleri ve Eserlerinden Seçmeler", *Konya'dan Dünya'ya Mevlâna ve Mevlevîlik,* Editör: Nuri Şimşekler, Karatay Belediyesi Yayını, Konya 2007, s. 47-70.

Tarlan, Ali Nihad, *Mevlâna*, Hareket Yayınları, İstanbul 1974.

Temizel, Ali, *Mevlâna, Çevresindekiler, Mevlevilik ve Eserleriyleİlgili Eski Harfli Türkçe Eserler,* SÜ. Mevlâna Araştırma ve Uygulama Merkezi yay., Konya 2009, s. 137-139.

Yeniterzi, Emine, *Sevginin Evrensel Mühendisi Mevlâna*, YDV Yayınları, Ankara 2018.

Yıldırım, Ali, *Mesnevî Hadîsleri (Tesbît ve tahrîc),* Damla yay. İstanbul 2008.

TIPKI BASIM

MEVLÂNA MÜZESİ
İDARİ KÜTÜPHANESİ
Kitaplığı No 5223

(۲۷۴۸) (۱)

ملکان که آولیه اوکا خدا ایلدیکم بکار به آو فاکیاده بولدیسین.
مریک آو آولدسی اوتملکان قل اولمالیدر. بردور میرتضوناک
آدی گیرمسه میراده اولور. آما آصلاناک [یعنی ظهیر] حضرته
کراو آوکلیسناک دیری اولور. برستانه آتیلاره چیقه من دوعا تاک
تماشه یاریم ایدر. ملکان آصلاته (هدمتایدم حیدر دونده ناک
غفلان چلدیم) دیدی. حیدر ماه والی دونه ناک تاتاریم ایتمه-
نیم ایتمه کرهم ماحالا بولدیه چیقما - مخفه) دیدی. لماغده ایراده
کتابه قوشدی ضعیف سکین حیاتناک بولدی. چیقه سم دیپ
ایلدیدی اوصاف فقیرناک اوکنه گیندی. (اودقوی قیده لماشه
قرالده یوده نه عالمده سین) دیدی. اتناک (اینه کرتیه یوده
اولیم یاخوداتم یاخنده اولدیم هرکیا بوفی صحت اتمک - یوق
میراکین ده تراکین ده هدتاکایدم چونکه وضای آیده نزلتری
باشنه بیتی نمی اتمه دلیدر. آکر یوز تولو صحت کلدیه
مخفت لذف عینی لایلی قیلدیر. بحریه اتمه دیدناک
هردولت بیر شتناه بولدیر. اما سوم اوی کوره من سین

(۲۷۴۹) (۲)

ایشتدی هربر آدملناک آکرله نیب یالیتمه لری زمانی کلدی. دوستانه
بیر میلی اردم یاپسن چیدیلر اوتاک تولرانیه برالرنیه اوزاده صاچیوزی،
اوهربر آدی غزاده آخره عورت ایپیب هیچ میرتضوناک دوشدیلر.
آیا آدی اوزغانلره صاچیوزی یاغدیری یاغدیری یاغدیری یاغدیری
دیلیدیلر. صاچیوزاه اوتاری یاره محمده چیقاجه ایچون میرتضوناک
وجودلرینی قیز غین شیطانلر دلیلیک دشمک ایتدیلر. اتناک اوچیمه
منظره یی کوروب دیدی که یارب بن فقیرلکلا براز شوکافیته رحیم
ادیدیل نعمت داکرام ایله اوسه محمده یالکزده بیزاسم ماعیتله یاشامرده
ایتیه بن دنیا نعمتنده واز کیم.

سؤالر جوابلر ایله اتناک ملکان یه (بن قسمه رحیم)

رحیم

ملکان (مره اتناک ایچون مقبل رسده آرامور فرصه) دیدی. بوعالم
عالم اسباب - هیچ برشی سببسز وجوده کلمز. اسمدی رشتی آرامور
اکمیه لازمدر. چاشنه (ناکری اصاناتنی آرایکز) بروسدی
اولیا فایلرکی برلرینی غصب اتمک جائز کلیدر. عفو ایچابیه
برلرینه دی که ای کلیسه رشوتلک فایسی فایالی کلیدی ده نکاسنده
آصلیدر. بزیم هرکسلرمز کیبی کلهمز ده چاشیمز اوکیلیدک
اوتوپاغناک آتاضایدر. کلیسنه برتاپی یی آچمانلر برلر
یوقه - ایسته یه ده الکد فادوشمه ناکرنیک سنی دکیلدر.

اتناک ملکان یه جوابی

اتناک دیدی که: اوتوکلات صنعتکلرنده ایلری کلیر یوقه انسانه جانلی
ویره آکلایی ده دیرر. حیات سلامتی وعالم نظم فنی ایسته یی کیبه یه

MEVLÂNA MÜZESİ
İDARİ KÜTÜPHANESİ
Kitaplığı No 5223

(۴)

تا جلکه کرلمزاده دانه کوردلر. آما لمزاده کزلی اولور.
سن اوزانه لری لمزاده ن ایدیک کاتک اوزانه یه
کیپیب اده ایده بیم بیرتمنی ایلدیسین

(۲۷۶۱) بیر شماوزی اوتناک ده بیراتناک وزیری چیرکی محمده ایلی فاناولدی
آغیریکده صیف کرلمزده یاده اولدی تولیم کرتیی عمره وشوفه
آیلیردی. آریه نه کزن فوردصاماتیله طوپاپوردی عمده ده
اتناکیه ودیرتمیه کوره جوردی. ایمروغوز یزی کوردیه آجدی چونکه
اوزاتناک صاحبناک آتمالرنده ایدی. شایه سعدم دیپیب
زنه حامده سین یراتناک نه ایچون برلرال کی اولدسه) دیدی. لرم
فقیرکوره دنصحیل تمده بر آخری نایالی بجاده صاماته برلاجوب)
دیدی. ایمروغوز (سن اوفی بیر فایق کوره کیایلده یادشاه آفیرنده
بیلزه استفاده انجیسین) دیدی. اتناک اوکانیلم ایندی اوموصلی
زات اوفی یادشاه آخیرنیه یاغدوری. اتناک طرفنده نجاده
منظوره بیسان کوزه ل تاده عرب آتاری کوردی. آیاتاری آلن
سوبرولمه صورتمسه آیه لری صاماتاری دنفنده عاصرایلمه لری.
آتاری قاشاغیدنه سنی تیماسایلسنی کوردیه باشنی کرلمزکه رکه رک
دیدیکه: ای سب مجیب. فرصه ایت که اتکام آماسناک حاجات
دکیلیم بن نه یه برلر صیف بالک وضعیتم. فراقتاک
میرتمناک یاده سنده آیاده دیمنده که آنه اولیم بن ایتدکم
بر آتمر برلر بول بیر چکه کوزل بیر صورتده یاتیلر بن نه یه هذا ایپ
دوه صیته. متعلی دوه یاسلاوزیدیر. اوانتاده آنترین محاربه سی

- ای اوغول - بیرلیکه آلمك آكسیك اولمز . بر زور عیالمك وشراب
صبه ـ تاریخی بیرلر نه قاداغی آرزیجه توشارلر نه ده ـ زاغلیمك
همالیدیلر . ـ رزقی دیه تاکری تعیینات ویمیه ویرر هرکسك قسمتی
کوندی اوکینه قویار . ـ رزقه صبا بیله کیمسه نك حضوریه گیدر چالیشمه
ـ رهتلری شك صبر ـ زلغمکدر ـ ایلری گیدر .

تلکبانك اشکه جاقی

اشك دیدی که : بلی کیم سنی سودیور سین جانه کدر ویصبت طوغرمه گیدر
صبح گیجه فاعده زورلری چاغیر قالماری هرکیمسه زورلری ده کیمسه یوقاری
اولماری . طوغرلرینه کوکیدن بیله آمکاری ریغ ایدر مسه ـ سوکیلمزی
یورلری انسانه کلمیور قزاغمامسه ـ . سوء نامیله چالیشه یه ـ رزقه عائله
ایدر ـ رزقه ده ـ رزقه پیدا نه اولیه جه عاسقه ـ . سوء آلماز ـ رك بیله
قایوکه قدر گیدر اکرسن اولمك آرزوسنه قوشارسك کاباسه آغزیسی
دیوبر .

توکلی معنا سی بیاننده اذ لقمه حکایه سیدکه
توکلی اینجه بر ایرك شهرایچنده چیفیت جاده لرنده
خرقه گیمیه کیرکلی بر دیوانه ذاتله کیرك اوچون
وبیلمیور طلاع ویرمه غائبانه آچلمنده لوریور یاشی
یرلرته توریب اویوری جناب حمك ایسیاسی غائبه
ایله به سنه ورزوه سایه تخه سی خصوصیه توکل
ایلیم یورنوه سیمار دیه ده چالیلم باقاجم توکل
رزیانی نه ایچسه . دیدی

بیرآدم حضرت بیغمبر دیه ایستدی که : رزقه مخصوص صورتده سنك مایکه
صرفعالی چاغیرمه کلیر . ایشلرك ده ایشمه سرك ده سنك ـ رزقك
کاه مخیمه ناسی اوکیدر کلیر . بیکیسه یوق بیچه ایچون کیدی چاره یرلرك
واردی ادواره اویتیه بیلمدی . باغه بیم ـ رزقه آیاغیچه کلدی تاکیم
ـ رزقه مخصوصه اعتماد مایغه سرسلین دیدی . بیکاره دائم
یولنی غیب ایدرك اولمغه ایدیسی لمغه اونچه یه ایده ی اویور ـ
کوردی . دیدی که یرآدم پراده چیقیل چیقارمغه چاره یرلرته بیه دیه
اونماره قالمقاسه . بیچاره یرلری دیرمیز چونکه کیمسه قورده دیکمانه سه
توتمیاییر . کیمسه اوکا الیرله طوتوندیرمك اوغملی ده قصد کیمسه یاشاتماری
کیمسه یاری باشنی ده چیقیلماتماری تجربه ایچون کوزنی ده آچماری .
یرلرینه خصوصیه کیمسه نك آچلمنده قبی طوغرمشه ـ دیدیلر . آلمك
ویرمیزلر ده ده بیلمك کیدیلر بر غائبه ـ غیرلرغه بیلمك دوکلك
ویرمیزلر ده ده بیلمك کیدیلر بر غائبه ـ غیرلرغه بیلمك دوکلك
ایدیلر . ادآدم دعدد لرنه توکلك طوغرد لغنی تجربه ایچون قصد
دیاری فایاری . یرآدم بیه چاغیر قالمنده آچلمنده توکلی دیه
کلمه بیه آچیلیر . غائبه توریوب چیقارکیدیلر فایاك دیکدی آچیلیر
آغزیه چوب یا دیکمایاك آلمك یاچلرینی آغزیه چیفیت یرلر . آچیلیر دیکلر
دیدی که ای کوکل غائبه طوغرمیور سین اسرآلی یلیسیه نه تانیوریور سین
کرکان دیدیکله یلیوب آما کاون ایچون چاغیك کیمسه ـ زینی ویرمه
الیدر . یرزقه لقمانیاده تجربه تاچلاولمز ـ رزقه صبایله ده محو تبدیل کلیر .

تلکبانك اشکه جاقی چالیشمایه تشویقلمه یه

تلکبان دیدیکه سوء بر کمایه لری بیلمه ایدیه کلکدن قدر تعقیبانه چالیشمایه لمه
تاکری کمایه چالیشمسه سوء یرآدم آیانه دیوری قاداغه دوشیکده بلدیرك
هرکس بیرنوع چالیشمه ده نام پاتیه یاشه رزقه نه بلدیرم ایدیه . چونکه
هرقاداغ بیرآدم کلمیور چونکه شیرك ـ زاغت تجارت یرچیلیدیه ـ
چیقارمه یاره یچون یرقزاغ اولمشه ـ اشیا جنظریوری هرکس بیرمیه اشیا ایدیه ـ
زیرآدمه ـ سنده عاجزیه بیچیلیك ترلمه چیلیمشه ـ سنت چیقیری یرلی
ایدیه ـ چالیشمه دیه ـ

توکلی ، چالیشمه لرك آبیسیه ـ دیه اشك ـ تلکبان یه چاره
ویرمه سیه ـ چونکه هرکس توکل مخالفیه ـ (یارك ـ بیم
ایشیمی طوغرولیه) دیه دعا ایدیه ـ بررعاتکی مخالفیه ـ
توکل ایله یرزقه ـ انجمه که چونکه بیرقاچ یچه یاکه مه

اشك دیدیکه : تاکری یه توکلمه ده راضا اولی بیرقاچ چوجغه بن بیلدیرم
تاکری یه کاه اشیك قاچ اشیك ـ بن کورمیه کورمیه ـ رزقه
زیاده سیه چالیشایه . قوزغمشه ده بن لرك بیلمه لری اوزاری
آرتیرمه سوالدیه چالیشه عاجز قالدیلر . اونه صوکره تلکبان اکا دیدی
بیل کیم بوره ویزده (الکاری کیمسه یه قویماییکز) دیه بونلری دیدیلمشه .
قوزغمشه بیرچوله چیقیمیك اضطراب اولدی تاکریلك رزقی کلمشه
برآدمه بیرچاپیرلغه کیمسه اوزاده ایدیه کمایه ـ باپیلی ـ بیرچاپیرلغه که
بنت کیمسه اوزاده قالمقدر بیلمکلکی چیقمشه ـ اولایه کیمسه چوله

نه چیقیارسه قیصلکلی اچیقه دوه غائبلرلر ـ اولغائبك قصدلرنده بیرکیمسه
آقا ـ اولاره کی حیوانلك اختیاریه اچیقه دیلر ـ غائبك اکلمشه نه
لرلرك اوکا دیمیدی که ای طوغرمیه یاکه سوء اولایسین نه یه یرآدم
قیاسك بیرچاپیرلغه سوء ـ قصای غائبك ظلم یرلغاتك قویمشه نه
نه ده بیرچاپیرلغه دیرلك بیرلیه ضعیفیه ـ اولا چوجغاتك اخلاق یاکه داویدیه
دیکلیه نه ده اولغائبك نفسه سیه کوزلرك محو ـ دیکلیه ـ بیرچاپیرلغه دیکلیه
دیکلیه کورسه لرك یچیلیکه نه کلیه سلطانه قدر ـ ماراکه یکاه یاشمه نه
دیکلیه کورسه لرك یچیلیکه نه کلیه سلطانه قدر ـ ماراکه یکاه یاشمه نه
چیقیرسه نه یه خوشرسه سنده آکرکوبه کی کاه قصای ملك قوزغمی .
یاراغم که بنادی سوزیه ـ ایضاح ده ایچون سه ای بیرك آدم نه یه
سوده یرغائه سی کوره ـ وغز .

دوه تلکبانك ایراده اولمغه همنده نه که بیرسعادته غیرلرکیمه
اکرسن اولغائبك یاچیقین دانیری کورمه سك اوف غیرلرغائبك
ادمسه ده غیرلماکی صورتیه انجام ایدیلمسی یاچایه ـ

بیرسین دوه یه صورکه ای آیاغی اغوزك ناه یه کیچیسین . دوه (سزك
قایلیق دیه چیچاغه یکاه دیه) دیه یچه اوده (دیز قایاغکده یاکه یا) دیدی . غائبك
کیچی قوزغه سی کیمسه یه هنری کورمیه یچه یه مرجانه حضرت مرکز دیرطلب
اینمدی . غصلطار دیدیکله اکر قوزغه دن تاکریسی یه قوزغلماده عدت کرمنه
ایدی . مثلی بچه سی اینجاره لمغه یه بیلدیه ـ اولسه کاه قوزغه تاکریه
قصی وغیبی . اکاری اویدیه کمك آرادیه ـ اعضا اولدیه متلاقیه اویه شمه
بچون بوسه یه یاقلمغه یه دیدیه . اکرغائبك زغبك ـ تلاقیك سرخوشی
ایسه سوء بیلدیکه کمك غائبك اوتوری کورکیمك عمرلمغه دیدیه ـ
یکاه یوغائبك دیه اکرغائبك کمك غائبك اوتوری کورکیمك عمرلمغه دیدیه ـ

[illegible] اولور. [illegible] اولمق حالی صورتده استعاره اولنمیه‌جق
اولدقجه‌در. کیمسه‌نک ایچنی اچمق اچمانک یرینه
کورمه‌مشدر. ایکی مثل اولدقجه برلشدیرمک دیکر
تکرار اولنمامشدر. آما نه‌اکرهای کورنجه اپچی اولدی. شرح اولنمالیدر
کورن اولدی. کرک دکی سوزدن فائده یه کلمکله دائما پیشیرمه طوره
اصلی فائده‌در. اوسوزدن فائده یه سنمیوب سوزه یا بالجمله شی‌ه
منطبق اولمقدر باشقه یاپه‌یوقدر. تعلمک کوزی آچیلیب ده اوننی اوزره
آنجه شیلری بلمک ایکن الجاریه‌نک مز. آنلک کلمه‌لرنه نکلاه ایراد وضع اولنیه‌جق
ایراد ایچون سوزیانه وضع اولنمامش یاناشه برلشدیرمه‌دی. صوکره یا ایچنه
[صوایچکه] شدن یاخود برقدری یازیلیسه یازیلمیه‌جق دیو خطا حاسوب
ایدیلمک اخطاسی بردد اولور. معمول لغتلرنه چوقلقله کوکلمه کیل طوتمه‌مشدر
ایدیلدی. تاقلمک اخطاسی بردد اولور. معمول لغتلرنه چوقلقله کوکلمه کیل طوتمه‌مشدر
ایده الما قوتوسی کیبی آما الماییلک ذکر اولنمه‌سی برنسنه‌نک دیکر اولنمه‌سی
ایچنده. هرایکسنده تانیلیه‌جق صفتلری برنسنه‌نک دیکر اولنمه‌سی
ایچنده. هرایکسنده تانیلیه‌جق صفتلری برنسنه‌نک دیکر اولنمه‌سی
بیرحالکه کیتمیه. سوکره‌ی اوکیه صفت جریده آصیریکی کوریسیوب آما جمله‌ایله آلیه
بیرحالکه کیتمیه. سوکره‌ی اوکیه صفت جریده آصیریکی کوریسیوب آما جمله‌ایله آلیه
آلمالی. ایکی وجه اوکیه یه‌کیم غلط یازیلیسه اولوب جیکرکن نفسی
آلمالی. ایکی وجه اوکیه یه‌کیم غلط یازیلیسه اولوب جیکرکن نفسی
ایچنک کلمه باشلمه‌در. ای

او (سنگ علیرضا) سانچوفای حرفهایت آقای صابلیر. حدیرانه وکیه
نوزفاده سه کیب دیدگ حالیرکه آلنده آلله سوه کرکه ده راهاتوناکسین.
سن کرکه نرکه نه دیسی دیرکسین آمایه کدیلک کلدیکه کی سیکی اولدیرسین.
او = عسکرلرک آلدیرسه کین محمت صافیلرنک یانی نجیلنده بولنیلک کرکدکلرنی
سرن قلدی. ایکی نارمرکلر طرفلرندن کیمه نلک صابی صافیلی آنجمن کنه نه
کولدوره به بی برجب اولر. توبه ایت یاغمورلی کرنباشی یاغدیرده صاچاقلی
صافیلکی کولدکرلرندنه قورتیلر. فارنیله مثله ایچین اکرکلاسه عدویی آلقاکه
صلی پرد. چندکی چیچاوکلر کوزنه کی اولله سیلک. معده به چراتیب گوزلرنی
چوقه صالیرنه کیتیلر. بم پرده سز آیه آچیرد چندرسلدم کلسین. سن چوقله
یرقاغر آدیم آتنده محتاجلرین سلک فردیکلی اویرچوقله یکلسین.
یرقاغر آدیم آتنده محتاجلرین سلک فردیکلی اویرچوقله یکلسین.

یکلیلک جدیسی اکلک کتیسی فردیسانه و دعنی حاضرلانه به
یکلیلک و یکلیلک اکلی اوسانه چکیه سی
عاجز کاوه ی و یکلیلک اکلی اوسانه چکیه سی
یکلکن جدیکار لغه جاتایه رک اکلک صافیلنه لوزیه اداکلی آلدرلرندن
حاضر اوصافیلنه لغات طوقیکم (اسلک کیتدی، اسلک کیتدی) دیه رک یکلیلکین
رحاضر کنجیه توجه اصطرف خوریه آمارسه یرکلکن اکلی اوندوقه نه به
کوتره سین. فردیکلی ضیاریب اوامطرایه یکی ولی للرلک یاک
نفسنده یاشه اقنوه دیکله به. او حاضر عوجه اقنوی کیم اوله آیاغلک
طرباغی یرنه حاضر یه لر. ترلاب صافیله لرلک حاضر کوزلیکم اولک
طرباغی یرنه حاضر یه لر. ترلاب صافیله لرلک حاضر کوزلیکم اولک
طرفاری شاپنه لغت آلمشه. افلک لغه کی طرفاری شاپنه
کره یه بیراوزنده کی جامه، شاپنه جاشوراولر. کوزنوسه فاضی صوت
کره سه طرنلو صوریکاری الحاضنده ناچلکرنه. جامه سی برسی
سنلری سنا صوچسنه روندره یه کو. طرلیلک کوزلری آچاه.
جامه عاضلک شیدن هنوی حرامنه اولری اوکیوته شکراوجزلری.

عالم غیب بر سنده یا مکیم [۱] یرنه یکیله به معدکدی جوالقری جیلنده
یرکنماند ده. مصروه لرنلک یرنی بنزه منزعه ای طوطیلر چالیسین
رکیه یکلر. یا بن بنیم ممکنه نکار طرله یاقده. نکار جوقه اوجزی رسالنه [۲]
اچاه اوجزه اولسون. ای هاله جیار ضرلی یرنده اولنلرلک کوزکنه سنز
طوطیلرکی نکار اچنده یرنکلر. نکار قامنی اکلیلر برکوه ایسه بر درلیته
اوقده اوغرنیه جانه نما ایکیلرنه سوکیلی بوده دایلیم. شهرچوده بیر دانه
یلدکنی حیوانلر قالماسته. چونکه شیدن صوکره نکار صاچیته. مزمره
ارسنوته شان شرلر اوسنه صابی ماده به چیه کوکه صاچیلر. اوده
سنلک سیرکه یلدلماندیچیه. قافی طاسه رمزی. نعل دانلره معدن
اولیه. کوکه کی کوتنه الچیه چیه. اولک عشقیه زده لره اوتیلیه.
باغلک. بسلیکلرلک هیچ کوزلری محمد بر نکلی اوستنده بیه یکلی
اوغلک. قاچلیک سلطنتی دلغلک کوکلی ریشه نه قوپاچیه. دهار
صنعاچیه. سرده اولیه هیچ (انا الحق) دیه لر. اکر نکلی اکلی باشنه چیقاچه دیه
اوغلی تحمیه یه جاک.

[۱] جنابلیدا فقیه اچاچنه الی اچیه کتابه بدا اوزنه حیدرلغنه فوزیه به
[۲] نقل بر یه دیلر، نقیه به برسم یه اچتاته که حضرت پیر اکریلیسین عامه

اوتیکلیلک کتابه سیه که بزلری نه عذابکی صابی صادی
طرفاری چیوکی سرمی سه. اداری آغاچر یاپرغی کی تیرلی نیره
نیزه. بیر هاله فردوسه کتیسی بیرکیه نلک اوتنه
آندی اوصابی (عبدالله بردوغمی زاده - اجدی) دیه
اوردیکه: لطف یه اکلک یارلقا چالیشه رحمه ایچین
طرلیدیلر اوصابی (به بابلک آرام اکلکی طرلیدیلرسه
سن اسلک رکلیسین نه به فردیسیلک) دیکلر طرلیا دیکه
اوتیر چوقیاله طرلیدیلرکه فردیه نیره اوغاده فالقسه
فردیسیم که بی ره اسکه. بیر یاقالاماسلیه
اوتیکیه پتوچیلک نه ونیه قاچیدی چیه کی صابی طرلیی سه اولیه
رکی ره ایچنی. نه وصابی (عبدالله نه به) اعتبارلک الدلک نیزه یه.
وقده نه سه. نه ایچین قاچیدلک نه به یرلر یزلیلک نکلی رحمه دیدی.
یرلیا دیکه: صابیسین یارلک اسلک اوله یوکسه ماجده آغاچ یاالله یه
اکلکی طرلیدیلر. اوغوسلک ماچه فرحاتیلک که طرلیدیلر مادام که
سن اسلک رکلیسین کاچه دیدی. اوده جراد دیردیکه. اکلکی فردیچه
اولیه چوقیاله طرلیدیلر. اوده جراد دیردیکه. اکلکی فردیچه
اوغلی فردیسیم که بی ره اسکه. بیر یاقالاماسلیه
اوتیکیه پتوچیلک نه ونیه قاچیدی چیه کی صابی طرلیی سه اولیه
رکی ره ایچنی. نه وصابی (عبدالله نه به) اعتبارلک الدلک نیزه یه.
وقده نه سه. نه ایچین قاچیدلک نه به یرلر یزلیلک نکلی رحمه دیدی.
یرلیا دیکه: صابیسین یارلک اسلک اوله یوکسه ماجده آغاچ یاالله یه
اکلکی طرلیدیلر. اوغوسلک ماچه فرحاتیلک که طرلیدیلر مادام که
سن اسلک رکلیسین کاچه دیدی. اوده جراد دیردیکه. اکلکی فردیچه
اوغلی فردیسیم که بی ره اسکه. بیر یاقالاماسلیه
اوتیکیه پتوچیلک نه ونیه قاچیدی چیه کی صابی طرلیی سه اولیه
رکی ره ایچنی. نه وصابی (عبدالله نه به) اعتبارلک الدلک نیزه یه.
وقده نه سه. نه ایچین قاچیدلک نه به یرلر یزلیلک نکلی رحمه دیدی.
یرلیا دیکه: صابیسین یارلک اسلک اوله یوکسه ماجده آغاچ یاالله یه
اکلکی طرلیدیلر. اوغوسلک ماچه فرحاتیلک که طرلیدیلر مادام که
سن اسلک رکلیسین کاچه دیدی. اوده جراد دیردیکه. اکلکی فردیچه
اوغلی فردیسیم که بی ره اسکه. بیر یاقالاماسلیه
اوتیکیه پتوچیلک نه ونیه قاچیدی چیه کی صابی طرلیی سه اولیه
رکی ره ایچنی. نه وصابی (عبدالله نه به) اعتبارلک الدلک نیزه یه.
وقده نه سه. نه ایچین قاچیدلک نه به یرلر یزلیلک نکلی رحمه دیدی.
یرلیا دیکه: صابیسین یارلک اسلک اوله یوکسه ماجده آغاچ یاالله یه
اکلکی طرلیدیلر. اوغوسلک ماچه فرحاتیلک که طرلیدیلر مادام که
سن اسلک رکلیسین کاچه دیدی. اوده جراد دیردیکه. اکلکی فردیچه

سلک شاپلک آخره اوله [۱]. هرنه یه یچمدی یاری معلمت آخره ده
یرلرنیچیلک ده یرلرنه چلد یرلرده آیچیه کوتنده ذاهاتوکسین.
ایچوه نیه باشه اسلک بنه باشنده هر آخره اولنه اسلک اوغلی. بنه
نه به اسلک فردیه غله لماقیولم سوه بنه ماله یاچه سنده ناده کلاه ده یچلیه
نادره فردیه یچه لماقیولم سوه بنه ماله یاچه سنده ناده کلاه ده یچلیه
الطلاوی اولنه انچیاری انانه عادتا لوتیدی سوچیه وکه سوسه صاچی اولنه
کذیکوه یچیلیه. یاخود اوغوشلاده یکم قویدیلر آلنده کوکوشلاده
یرسه طوپوسه طوپوسلر. یاخود اوس هیلر دیکم اکلیلک سلاله کم یاوزی
کم آنده اوشتاده چالیلر. زیاده آیاده آیاغنه ناکوکلرلک آنیه اولاشه چیه
صوسنده کیزی دریندلره. کوکوده انچین آیچیه چیدیلره طاکوکلیسین
آیچیه یکوکه یزندلره. کوچیدی اوبیرلیک عالمنه غیدلر. وکیل یاشی
نیچی یولوزنان. عدده سزیه ممکنلر. (اونه ره خوشه) بیر یاوکنا عیاله بروه
به عیت اولوچیه بیر یکا شمه قالمنه. ناکوی اغلیشیه چوسی
آیشه یوه اوزاده قالمنه. وده وتیزی اوغایاله یاسیزه کوچوه یلک
صاچی ره اسکه. یه یاقالاریله بیچ. آیاچیر صلاقلر.
اولیه اساسیچی صوریچیه یاچیز صاچیه. اینیچ کوره. آیم اولیه
اسلک طوپوسلیه قوزیه ای تاچز عیسی سن اسلک رکلیسین
اسلک طوپوسلیه قوزیه ای تاچز عیسی سن اسلک رکلیسین
لچیچ قوچه. وده وتیزی قاتی کوک سلک قوزیه طوپوسه. ماسکه

[۱] حضرت عیسی روح قدس نامی کوکه کس کنه. حضرت عیسی زیاده
اکچیه یرده. اسلک طاسه نامی ایچیاته اکه عیسی عیاله بحث اولنوچیه اسکه ده
ذکر ایدیلدی اندیه حضرت عیسی عیاله بحث اولنوچیه اسکه ده
(زیاده آخره نه سه کوی اولسه) اوتیچیه اولنوچیه.

(۲۵۷۶) (۱۶)

تکلیفت اینکه آصدوته حضور به کنی تکلیف اینکه
آصدوته قایمی و تکلیفت اصدوته - اینکه
اونا نده اگه نه به خدا تیفت - دیر نمایاد تکون
آصدوتت (صدایی نیاد) بیدها آلتا) بید عده
بید بیب بالا رسی صفحه ده.

آصدوته اوف کامل یا ده یا دیر اید بیچن تکلیف اینکه اونا دوته نکه کنی تکون
فقط آصدوته اونا دلیدی آصدوته آچیفت دیر تیکه دیر اولا نیفته اینکه
با نوشته سه میاید ده دی. کند بنده میاید که قرت راکنا تا لا نیفته
آصدوته اها اونا نده ده صدمه بیر کو مجبوری صالیوری. اینکه اوف
اونا نده کو دیچه میچه اینب لها فت ریز قارار قایب نا لوی دیر قرتی
آصدوته تکلیف ای یار شرم اهز فیت آنا سنده نچین میاتیفت
ریبی. نایم اد آنه غیر تکا با فعد شه بی ده کو میوفت برهمه اید
ادکا غالب کا بیدت. عهد دنوشته شیفا نه میکنید عبد و صابط
دکت نا کری اها نایب. اونا نده ایی همه ای کو دیچه قایمیفت
تا کری یا دیم ایب ده اونیفت قیز کو دیکه بیر صدر دو دیر ۹۰.

(۱) اسکنجم عامله ظهر بلیدیفت انا نا ده نا بی اولا دیفته قا لی اولا دلری
لها اهز نیش اولا دیکه مشوده. نه ده اولا دسه یا که ده که احکام نوشته دلری
پرلیس تعیین محل دکنید.

(۲) (عالم الدنیا نه عالم نیعلم) آیتی که یه نه اشاره.

(۲۵۷۷) (۱۷)

او وقت اوکو رکی تو نو فرنج عالمه اد نو تو نو. بولیه اولا دلیفت اشکلنده اونا نه
رکنده. فقط یه اوف کیز بر سم هم نو شته که نکاه تحریر نمیاید کتابت بین.
اصدوته بیدکه نه وقت بن نچه یه اینم که یه هوته هنیم و جرم گه و شنده.
اینکه نا بید کیا یا فعد شه نچه بن نچیلد نا بیه یم طرد بیفم یه ساکن اولیم
تکلین کنی دیدی که یا کرهم اهتمامات نده اونیفت صفای عشقت بوسه بین
اینکه راهنا کری یه نوبه ایب بیب هکو تو نو نامه آلتا نا بیه عیالیدی بیه
یه اداکیفت نوبه سنی آلنه اوسف ایده یم یه یا اولا دیفته نا بل و عقلیفت
دوستما فیم. اینکه قضای بنیم چوجوقلیفت الده طوتیب. اونیفت
کاری بنیم اکلنجه دیدیکا غیر.

اینکه دوشنده شکل اولیفت عشق کل
با نشه بی بوقده-۹۰ اونیفت معاصفای عضا دیه و نه عاشه شکل اولیفت.
بیز کی ایسه عاشقت متربه نا کو چیلیفت اها نا شنده. بنیم لوطوقلیفت نچیه
نا کر نیلیفت. انسانه نیعلم ایده سیده [1]. بنیم متصلریم چوغر غرلرنده خبر اولیفت
عاشه. بنیم اولوقلیفت کو نشلیفت نریه سنی کو. دیکر نده اوسیمه (دیکر علی) نه
یم دوستدر. بولیفت هیچ سیمه یا بر تجربه سنا دیه یه بو تجربه قیلیفت
بز تو لو کو. دلنچه دیلیفت کیدیکر. نکه دیکه اکه و شنگ متبلیفت اشکلنده
نریه بی تیپ ایب اولیفت اوکیده سنده وشکل شاشت ایده.

(۱) اسکنجم عامله ظهر بلیدیفت انا نا ده نا بی اولا دلیفته قا لی اولا دلری
لها اهز نیش اولا دیکه مشوده. نه ده اولا دسه یا که ده که احکام نوشته دلری
پرلیس تعیین محل دکنید.

(۲) (عالم الدنیا نه عالم نیعلم) آیتی که یه نه اشاره.

(۲۵۷۸) (۱۸)

او نجمت یا نشه دیکه نریه بی دیری بو نمه یا دیفته
دیوده کیزیه نکه ده سنچ اولا دلی مرحمه. نا صل که اینچ بیت
دهفت عیا یا لاف عشقه نفر اولیفته. نا صل که اولا دنده
نا بیوته دنفر نیلیفت. [1] بولیفت محبوک سنچی گو گولا دلا دلر.

نا عاقبت سوزی بوزده ده عربی نیچه حرکاته لغتی مرحمه اولا.
اد اصحاب سنیلیفت نریه دیری بو نا لری سنچی. شعرکی. شعر نی مرحمه
اولدی. ایدی شیاب خه اونری نا بوته یا بی چوکه اولا دنده شکل شیلیفت
عربه لرنی بز ستدی. براصه محمد ده چماعی سنچ اولمیوفت. فقط
- ای قطا لی ثابت - اولیفت قابی سنچ اولا. اونیفت قابی نا بوته لیلیا لرینه
طبیعی اونیفت طوزلغی دین جمعی اوچیفته عبیر گو دیفت. اکر اونیفت گو کلی
لفظی اشیاء اچیلا دلی دی محمد حرفی چیفته اداکیفت هیچ عبیر اولیفت.
اد اصحاب گو نشلیفت سیفی دمعنویاتی گو نا لیدی هو نشلیفت کو دیفت
اولدی اکا هیچ بیر نفیعه دیریکه. ظاهر دکا فاعله اولیفت بز نا دستی دو یا لری
گو سوده یه اصحاب سنیلیفت سنچی عبد اولدی. با شنه بز نکلیفت به کیمه نریه نری
یا زنا نا نفه دیفت طوغری دا سنیلیفت (ذکر نوع) اولمشدر.

نکاه آلنجی اولدیفته نریه ایدیا سنیلیفت یا نشه

اینچی وقت کلمه سی

ایدی نکلین یا بیه جا چیفته اکیفت یا نشه کلدی اکیفت (سنیلیفت گی آ نی نشه
نا چیلیفت) دیدی. ای نامرد. بو کا نه یا پیم که بن نا نا نه. هیلیفت اکو
نده کیدیکه. ای عاصی عبیر نه یا بیه کلیفت یه نشه یا نشه چاچه سنیلیفت

[1] (واضع علم النحو اعتقدوا المناسبة فقالوا لم كونوا ذرة عاصين)
آیتی که یه سیده.

(۲۵۷۹) (۱۹)

کیلیفت نکلیفتلی مرحمه نه اولا نه چلیدر. اوکیمه نه دیکار خبر ایدیکی کی حالده
انسانیفت آیا نفی هرفا نه عضب کی سیوه. یا خود بیز نده کی نه بیز چیفت
وخدا ایدیکی حالده چا یلیفت. دوستما فی اولیه شیفا نه کی سیوه. نکه نسانه
لمعا نسانیفت چا فا دوستما نیه. انسانی دیدیکی ایدیکه نه نده نه عبیر.
کیچی یه آم اوغلیفت اپنی چیفتیفت. کندی چیکیکن طبیعتی و خوی هیچ بیز قیمتی. بیرکه
اونیفت نا نه کی نیا نت هیچ ایا بیز اولا نه نظم و عقد دی چیفته اوف دیکر.
صرف ما نی یا ده یه قدر یا خیر کم سنی آنیوق قو نیه یه بولدا رسیون.
دیوده یه اعصر خوفی دا. یکا یا ر ما. دیر. مرحمه سنی بیه آ کی هو نه
بولدا رلا مغه. بنکاه به اغفا ما نی انسانی اولدیکه کو نکله فعل دیکه سر کا نه
هیچ بر گناه ایلیفت. اکیمه یه سیفت اچمه غیر یه دیدیکی نا نا نا نا دغدغه صدا کی
نه غیر ایدیکه یلیفت. نکلین دیدی که: او سیچ لفسمی یا بی کم سنیلیفت کو نیکی احمد
کی کو رنده دی. بر نه یه چ دیچه یه سنده یه دیکه نا دانی ایدیکم حالده ایسه
کیفت کو شدی اولا دنه یا بیلیم. آکرا ما یکه ایدیکه بر لفسم یا چیلری هیچ نا نا
نیه کو شدی اولا دنه یا بیلیم. اولا دنه کو نشلیفت نیا نا لری دیکار دا دیه.
دوستکی اولا دیکه هیچ ایدی. اولا دنه کو نشلیفت نیا نا لری دیکار دا دیه.
لفسم اولا سه بو چا یلیفته بنیل فالیه میدی. اولا دنه فرنج بیرینی گو دیه سنه فرنج
بیچ بن کا بیر دیسی دیه چلیم. فقط کو کلم سکا اجتماع متقول اولدیفت نا نا نا
کا یا یا چه معلومات اکر نمیاید حاضر سه عینیدی. سی چوق دیه چ اهم دیه سنه
کو. دیکه نه عاصی و خدا بیخ که سیوه بیر نو سنه م. بولیفته (اوبیر عبیلر
جم دکلدر) بیر سکا اولفسی شرح و ایضاح ایده یم.

اکیفت نکلین یه چواب

اسنیلیفتلی فی سنچه سه دیکه سنا چیکیکن عبیر لری گو یه یم) دیدی
سی بیچ یا نشه نا کری چیکیکن صدا نکلی ده ایچا ده و فا نا الیف
سن یا نشه نا کری چیکیکن صدا نکلی ده ایچا ده و فا نا الیف
سن یا نشه بولنه کیلیوه سیوه کو کلنیفت صا غلیغی یلیه سنیلیفت نریه فا نا دکل
سن یا نه بولنه کیلیوه سیوه کو کلنیفت صا غلیغی یلیه سنیلیفت نریه فا نا دکل

(۲۰۰)

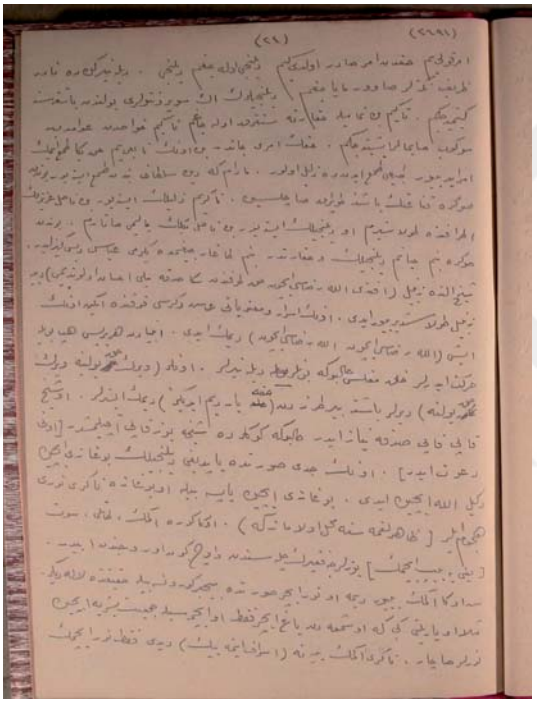
(ن سی هیکل کوتره بکم) بیر سه آیی آشکاره کره بکم هاده سویمز میله و
زمین یاخمه قالمیشیدیسیون . هرنه قدر بچ اشکلرك یاد چیاره جاق نه تم
یاخمده اتلم آیرمیورم یانم یوقسی چ برف ناصل صاچیه آلیم . . . واقعاً بوقی که
یوکسم . بیر چوق کره سیری ده هیچ برنه قانه کسیدی . او غطالی هندسه
یاشیره مکتبی کتیرمن لازم غلمه آیسی آتم . (آیا) آیچه هیچ اولمزسه کی
کرنجه او چیچکلرده کوریلن آیلم غلمه آیسی . هم اینکه ای غلی زلالم
سوچ بنم آیاغمه کی شوباغی یوز . او یاز بچی ناکری عیب اینم غلمه آیلم که یاراشلی
کیفیاك رسومه سیمی برتماییم . بنم اوزمقم و آغیر بیوب ناچاق اوتوره
چیقماغه دوسه بنم آیاغمی چوزی . پوزه اوتاشك آصمیه کلیر سکسکه
آصمیه بیچی آلنده آلتك نه بولدی . اوقاغمه آصمیه عیدالی سنك ك
کوندوکی بنم لرفیمه کیاره کوشدی . هیچ براسی اولدی و آیاغمه تاکی هیچ بیر
کوندوکی بنم لرفیمه کیاره کوشدی . هیچ براسی اولدی و آیاغمه تاکی هیچ بیر
کرتوروسف و کرتوبیوره یاهاییور . کرتوروست صاف آیلك یاغی آیلر
آیاکرتوروست آنای چوکمه ایی قیمیور . کرتوروست سولو مه قوزوکره
آنای کرتوروست آنای چوکمه ایی قیمیور . کرتوروست چرکره سکا کوکلمایلر
انسانك کوکلی اوزنه کیزلیجه هوی قاپار . کرتوروست چرکره سکا کوکلمایلر
ایچ چاپه سنه سرپاچه چالور . سنك عملك سرچمه یراز و رطالی ایلر
کرتوروست اوکا فاسی ژمه کیمه ؟ اوی کوره کك عملك کوزی طاشیه
قیرلر . اوناك سوچی صایمیوره سی سنی لاغیره الده بیراقیر .

تلکیلك اشکه جواب ویرمه سی

تلکیلك اشکه جواب ویرمه سی . فقط چم وخیالات زیاده سی
تیکن دیدی که : بنیم صاغمده طوره تورمه . فقط چم وخیالات زیاده سی
اوغاره دیکلیه . ای ساده دل ، بزدهب سنك چم واخیالکدر . بزده
بزمسنی ایسم کم اوغوسیه یه کوره سویه قالم بولمز . سن بکا بیلدیکن
چم کاغاسی نه فایده یه نه کوره سویه قالم بولمز . سن بکا بیلدیکن
هیچ

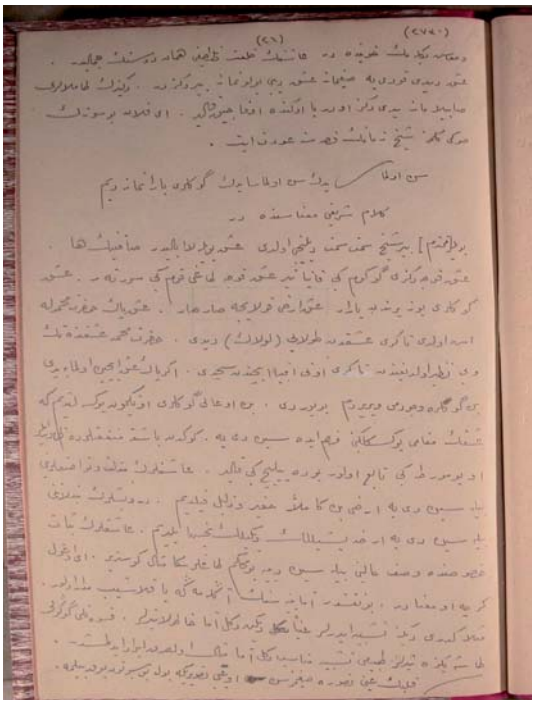
(٧٧٩٩)

(٧٧)

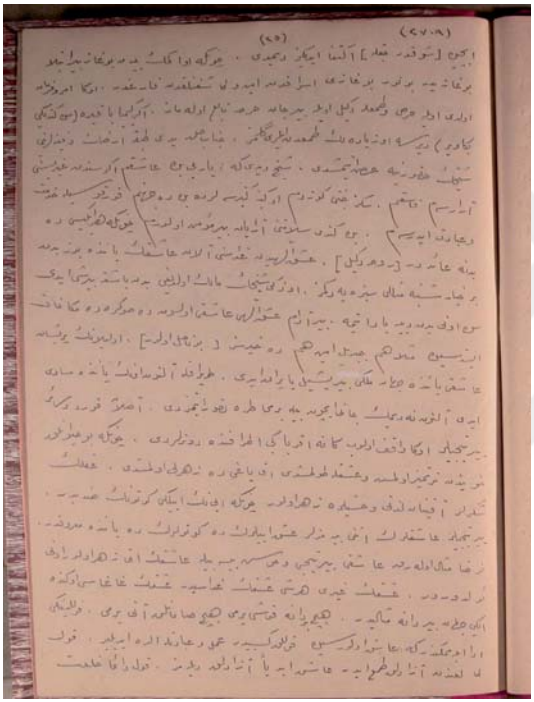
(٧٧٨٠)

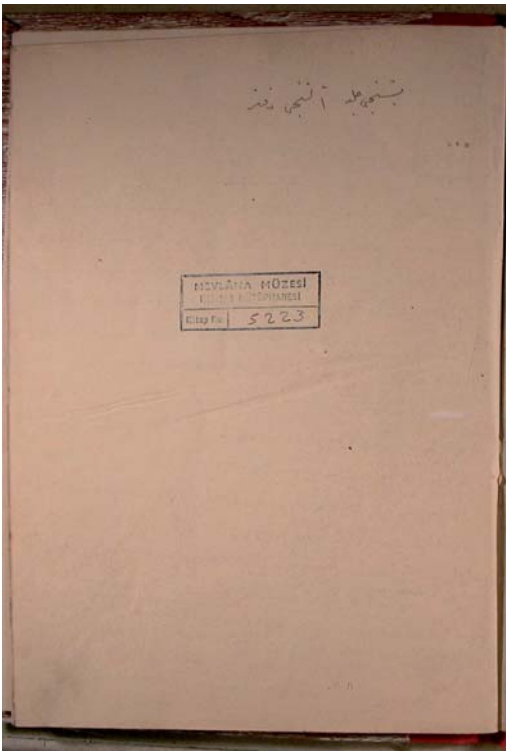
(٧٧)

(٧٧٨٧)

(٧٨)

(۱)

BIBLIOTHECA PERSICA
Inv. No. 3237

شیخ بهائی فرماید

عذر بدتر از گناه

شیخ دلبری که بر کوه در کرده بود رفته بود بزیارت
نه دنبه اشتر خیره او نه بقل طوطای برعایت
او نه به امید شیخی یا بدوس شیخیت ده ایده

[۱] ترسی به ویرانستان = نام غیر اخلاقی است. ۲ = نام یکی از شهرهای ایران است.
[۳] ترسی به ویرانستان = نام غیر اخلاقی است. ۴ = نام یکی از شهرهای ایران است.

(۲)

حضرت محمود طرغولی آبشه جمال خاصلی بگرده یاد کرده گفت طرغولی وصی
فرماید که طرفیسی ده بیرجه نه بزرگ بیوری ایده نه غیره گرگین باشد
آغدری. چرا که طالبی قانه آغدیلر ایدوکا بیرکه: ای عاقل ذات
نهزیده نه گفته ایدنه که شیخ ناتا سن بو نقله بگله به سه حرفنا نه بیت
نه دیگله. گفته به بلا ایده که شیخ ناتا این عالم شیکوه آندره. شیخ
دیرکه: بولا (سن کندی الکله بگیشی) بیرکا دیکیلوبیلر. سن کندی که
ملاحظه ایدرک گیدیلک گلده زیرلرده یا نیمچه فقده دکلم. بولا که
ایدیپ سوء مزهبی فایده (سکوت ایدیپ قرا ایدی) مالی ایدی که اوده
اهانته صادفه دکلیدی. صاره ایدی آما بیرده سن دخی دیکلیدک
طرغولی شیخ (نه قولنه ایرتمز. شیخ دیرکه کا ناکرم ایدرسه
بیوری که هایری یلدیغی چه سنه بیر بایه آلتک بولره.

عالم نجیب کیشیه اولیه اشتن کلمه سی کیم: او ایکی سه طرغنده
بنیم زمانمزله آلدیلک دویدیلک. بو نه سوگره وده بو وقتلر
آنده. الکه او طور دیکلک معجزک آنده صوره شیکوه اولنور که
للغاد جینی کی (۱) بزادکار بر خاصیت ویرلک نه آدم ک
بولر جا فیسی تاعلم علمیلک معلم دها اولوبده بر مسئله
آندره اولور. اولو کلیسه بر یلدیز نحس ایکه کلیسه سعد ایکه (۲) اولور.

(۱) حضرت ابراهیم نمرود طرفندن اوچ یلدا یانه اوردقلرنده نمرود اوغلی سنه
نه دیدم اولوسه این طاغاجه صوتا بیتیرسه. (۲) نحس ایکه سعد کیم
اکثر نجم علمنده یلدیزلرده بیوک پرتوی طرفنده بیلدیکمیز بلدیزلره دیکلر
مثلا هایلدیزی، بکار طرفنده اولدیغه ده سعد یلدیزی. لکن بو طرفلرده و
علمی بیلدیزلرده بیلدیزلر اولوبیا شدکده اولدقلرله انسانه نه تاثیرلری

(۲۷۸۶)

اوایسه آرامی کلمه سنده بولنمکه کوری اوندن صوکره اکا طرف حضرت اوردکلری.
بوندن صوکره کلمه دیه فضلا بنه بیرکاچ عبد نوفصل دیدک.
بیرنده بیلدیکمیز قدر سنده کیم نه ایسه ایکی معجزک آلندموجود اولدیغنی
هایری سوء محتمل خلق بنده سنده ایکیسی بیرده بر طرفلرنده الکه
آلوندلرلرسه دیه. سنده ایسترسه بر سوء اوندن توقع ناکری هایری
سوء یوقدر دها یوقدیل. بنیم اعتقادمده نه خیالیاتیله نه دیاتیاتک
اولدقلرنه کرم ایچه نه بیتیجاقلره نه نحس اولدقلرنه. ای گوده نوح. ایکی
هجر آلنده صوکره کوندن کوندن صاغیلوب یوکلرنده هجر اولدقلرنه. اکثری
هجر آلنده اوده یکی اولدقلرنه دیه بان قیلیدیلر. بو دیه هجر اولدقلرنه دیه.
بر نده صوکره نشر اولندقلرنه اجرای فتنه دیه. بیم ویلیه نجم بیلدیزلرنه دیه
هایری سوء ناکری ای اولدقلرنه دیه سنده (۱) سرعه نظر اولدقلرنه ناکری
کی قاریشقلرنه دیه قاریشیلر.

(۲۷۸۶)

(۳)

اکا کنز کلیه سه ایجابه اولور. نهر کلیه سه نیابه اولور
اونه بر عالمک ایچنده نه ده طپشنده، نه ده
آلنده، نه ده اوستنده نه یشیلنه
آیری (نا صلیه، نه دلورر) سوالی نهایه جنده کلوردده
اونه بکله چه ارتوطره کلیه شکر بوزر الیله اولدیه
ظهوره کلمه ضعف بوزکونک اولدوکونک نهر تک
بوزر دیکله ویلیک دعاسنی کی اوده بوزلک نه ایچنده
نه سه طپشنده نه یشیلنه نه آیری عذاراولنه

(۲۷۸۶)

اوایسه آرامی کلمه سنده بولنمکه کوری اوندن صوکره اکا طرف حضرت اوردکلری.
بوندن صوکره کلمه دیه فضلا بنه بیرکاچ عبد نوفصل دیدک.
بیرنده بیلدیکمیز قدر سنده کیم نه ایسه ایکی معجزک آلندموجود اولدیغنی
هایری سوء محتمل خلق بنده سنده ایکیسی بیرده بر طرفلرنده الکه
آلوندلرلرسه دیه. سنده ایسترسه بر سوء اوندن توقع ناکری هایری
سوء یوقدر دها یوقدیل. بنیم اعتقادمده نه خیالیاتیله نه دیاتیاتک
اولدقلرنه کرم ایچه نه بیتیجاقلره نه نحس اولدقلرنه. ای گوده نوح. ایکی
هجر آلنده اوده یکی اولدقلرنه دیه بان قیلیدیلر. بو دیه هجر اولدقلرنه دیه.
بر نده صوکره نشر اولندقلرنه اجرای فتنه دیه. بیم ویلیه نجم بیلدیزلرنه دیه
هایری سوء ناکری ای اولدقلرنه دیه سنده (۱) سرعه نظر اولدقلرنه ناکری
کی قاریشقلرنه دیه قاریشیلر.

(۲۸۹۶) (۵)

پرچیاری بود. چند تن دیگر هم در شب بعد با هم به شبش پایان
بیرسند و بیرون رفتند و چراغ را خاموش کردند. تاریکی همه جا را فرا گرفت.
تازه طویله شده آنها را در دل خود جای داد و آنها در خواب عمیقی فرو رفتند.

صابجلیدی.

اوناسوله مه ره بر جاری مقداری دگر کلوتره که مارانی
هرچن شیخ ژرف نبود شده بلیچه سی گم (نقطه چین)
صفا نامه چین سر بایسته بود

اگر قدیمی صابجلی سوله مه ره رفتن او کوکوتری بلیچه او شماره ورزیدی.
او بان اگری عناج کو کلته نه طرنا سه او مقداری بلیچه آ کیلس کو کیسترو ف
ورزیدی. او کار دیر بار که ای مجموعه او آرامات خفته بود ته سر یاده ایستگاه نه
بلیچه بات. او ایردی که گوکول نه وی خاوت اولمند. جنت کی پلخنات وی نه
باکه. او شه عشق آرهبه باشته هیچ پرسنه بود ته ناکری به واسل ولی بلیچه
باشته بیشی بود ته. بو نه وی ایچه که تو بره سلیپ سوپر سی تیری
نه دم عشق همدیگاله لولمند. وی دخته هند باشته نه کرد. سر
او بم یکی پلخنات نگیند. صابجنده آغاز دیالاگ دو تره سه او آغاز بات
عشقنده نمایش او لولمان. ای بلیچه اگر صابجنده بر صورت کو وی بات
او نقشه نمایش جنده کنش نگیند. کلمه صورت جلگده غافل ولوخه به نمره
به صابر ماخی نمیزله بات شرط. تا یم صورده بر تو نیاده وجوی دختر قالمایه
او زره صابر اوله کی او شه بزنک عکس کو وی. ای فقیر و بد رگده یا بیرث
عشقنده نمایش او لولمان. سو بایه او کوکول دوکمان صوی جاموسه یا آب اولوخه
صورت باشته نه داده. اگر کوکول دوکمان صوی جاموسه یا آب اولوخه
ره سی که براپر باغچه داشا یاده طویله دگر سی.

(۲۸۹۷) (۶)

غفلت گوکچن بلیچه سنک سی

صوبلیک ایچی بر صورت نوارده نمیز اولنچه چیرده مارک عکسی جنده صورده نوار ایلر
ایچه ی شنک ایچیک نمیزانچه منده. نه وی شیطان نما سلسله مترا وله نوارده
ای جا یا له ده او تو ری اگلکده نالار گوچه سی سو جیانیک ره داخنه بر تال
قوتو آلیسیک. بیر خیال با سمکن شده بلیک ارله سه آلیک تماکی گرلیک
بر ره باشی چیقاره جنی نه بلیر سی. خیالات ره دشه سر سر سر سر سر سر سر
نه ده یا فته ده وجود نمیک گی اولور.

بلگیات جنده سنک اشکاک گنجی فوتوغرافک گوچه
آتیک بوره چاپیسیه اکا عذر لیر سولیدی فقط گوچک آچلی اشک سنک اولسون
هرچه گچیه گچیه جوی صفحه ری تیپه آتماگی شنگی چوره بر خانه دگسون.
شعشعانی والده ایده حضرتی تخمیر پرتو اولوخ (تغیر لنک گذاره یاشه دی) بر پرتو
آتیک آچلمانک ایسه ای اولسه ده ی تولم بیلدا اولسه تولم ترصیات ریسی
چیچ اولمانی بر آچاچه غذا بنده قوتوسی اگر بر آس نمیزله براپر تولماگم راهایه.
آتیک اوگچه تربه ایچیپ بیچ ایدر سنده اشگنده لولوخ عاجیتا صفاداری.
هرچن آچلی گوره اچمه چاقلی پر. اچماده تولری بیلد تولدی گوستریر. ایچ ایچانه
صافقه مالک اولمه قاچ نده تولم اشکاک یاشه تولدی دگلیدر. ایچ ایچانه
مالک اولمه بنشه زلیخ لیخ بنکده. آتیک مالک اولمه بنشه زلیخ لیخ عاجیتا صفاداری.
چالیسنه ده ایچ چانه مالک اولمه سی تایم تولم گلیکی گوره بر چیرکا
بیر گچه ده اولسون. عاجیتا غیبت ایچ ایچانه مالک اولمه سی تایم تولم گلیکی گوره بر چیرکا
برتدی. گرچه آتماتا بر چیرنچه آچلمه مالک اولمه سه ده داها چوی نچه
آچلمه نمیزله طاماسی. آچلمه اولمه اوگوره وب قوتوسه عجمه داها نوتولم

(۲۸۹۴) (۸)

اگلک گذشته اوتوری یا نیپ قاره ولیسی سو جیره تو تکاک گوزنچ
ریکیتسیون. سو آگاه نمیزله ریکیتسیون که سی چوزه سی و فسفر
راقسیناز. آچلمه ناکری عاجیتا مالک یا مه عجاسیه. شنگ کی عاری
ریکیتسیون بر چوزه اولورسی. فاکتچ. سو اوتاکه ریکیتسیون کمی برملیچی سه
اگلکس فاجیتس فالسیوم. بر علت بوغاز دوشکاک نازلی لیچی کاسه
کاسه آگلک دسونه آگلک میخانسه. اوتوکچه بر چیر آ ریکیتسیون آگلک
چیمانک گچلیر دیر چلیر که ای آچلمه قوتوسه گنچی تولم دوره.
ای گذشته عاجیتسیه گنچی تولم دوره سو آگلک تالدی تاکه آگلک
تاچیر تو کل اتچکه یا مه قوتوسه آگلک آیاغنک تنچه سی چوزه تولک
کاسه ذیاده عاشقه. عاشقه بر چیز تلدی تولم قوتوسه آگلک
چیرش لغمکه سه کلیر یاری دیر چلیر. اگر سنک چیرک اولیری سنده گلیرسی
عاشقاری گنچی کاسلطانیری. بر نچه سه چیچه ی آچلمه قوتوسه
رکمه تو کلمه اولمه اولمه یاشاتیه چلیر.

بر پرک بر آغ داکی اوکوز مکابه سی که هوتماقی وزیر پرک
آچلمه بی تیاتیاد قوتولو اولمه اولمه چلیر دیر که بی تیاتیاد اوکوز پرک
غفلتی اولور. آقشه سه قره. اوکوز پرک تماکی چیچ چیچ
قاچ یا. چیچی گچیشمه اولور. گچیه اوچچه کره سنده هر هر قوتوسه اوتوکچه
(بر پرنده صوراخ یا چلیم یا بره گاهم) بر پرک بر چه سه قره سنک
ضعیف اولور. چا مه بر چیر. فاکتا. یا تاکا صوراخ دو نره داها چیچ
داها هوچه کره سنده بر چیر. بر چیچ نمیزله گچیه له چ یا اوکوز قاچ
استعداد ایچ. اینه سنده چه بوغ پرک کره سنده یه اعماد ایچ

(۲۸۹۶) (۵)

پرچیاری بود. چند تن دیگر هم در شب بعد با هم به شبش پایان
بیرسند و بیرون رفتند و چراغ را خاموش کردند. تاریکی همه جا را فرا گرفت.
تازه طویله شده آنها را در دل خود جای داد و آنها در خواب عمیقی فرو رفتند.

صابجلیدی.

اوناسوله مه ره بر جاری مقداری دگر کلوتره که مارانی
هرچن شیخ ژرف نبود شده بلیچه سی گم (نقطه چین)
صفا نامه چین سر بایسته بود

اگر قدیمی صابجلی سوله مه ره رفتن او کوکوتری بلیچه او شماره ورزیدی.
او بان اگری عناج کو کلته نه طرنا سه او مقداری بلیچه آ کیلس کو کیسترو ف
ورزیدی. او کار دیر بار که ای مجموعه او آرامات خفته بود ته سر یاده ایستگاه نه
بلیچه بات. او ایردی که گوکول نه وی خاوت اولمند. جنت کی پلخنات وی نه
باکه. او شه عشق آرهبه باشته هیچ پرسنه بود ته ناکری به واسل ولی بلیچه
باشته بیشی بود ته. بو نه وی ایچه که تو بره سلیپ سوپر سی تیری
نه دم عشق همدیگاله لولمند. وی دخته هند باشته نه کرد. سر
او بم یکی پلخنات نگیند. صابجنده آغاز دیالاگ دو تره سه او آغاز بات
عشقنده نمایش او لولمان. ای بلیچه اگر صابجنده بر صورت کو وی بات
او نقشه نمایش جنده کنش نگیند. کلمه صورت جلگده غافل ولوخه به نمره
به صابر ماخی نمیزله بات شرط. تا یم صورده بر تو نیاده وجوی دختر قالمایه
او زره صابر اوله کی او شه بزنک عکس کو وی. ای فقیر و بد رگده یا بیرث
عشقنده نمایش او لولمان. سو بایه او کوکول دوکمان صوی جاموسه یا آب اولوخه
صورت باشته نه داده. اگر کوکول دوکمان صوی جاموسه یا آب اولوخه
ره سی که براپر باغچه داشا یاده طویله دگر سی.

(۲۸۹۷) (۶)

غفلت گوکچن بلیچه سنک سی

صوبلیک ایچی بر صورت نوارده نمیز اولنچه چیرده مارک عکسی جنده صورده نوار ایلر
ایچه ی شنک ایچیک نمیزانچه منده. نه وی شیطان نما سلسله مترا وله نوارده
ای جا یا له ده او تو ری اگلکده نالار گوچه سی سو جیانیک ره داخنه بر تال
قوتو آلیسیک. بیر خیال با سمکن شده بلیک ارله سه آلیک تماکی گرلیک
بر ره باشی چیقاره جنی نه بلیر سی. خیالات ره دشه سر سر سر سر سر سر سر
نه ده یا فته ده وجود نمیک گی اولور.

بلگیات جنده سنک اشکاک گنجی فوتوغرافک گوچه
آتیک بوره چاپیسیه اکا عذر لیر سولیدی فقط گوچک آچلی اشک سنک اولسون
هرچن شیخ ژرف نبود شده بلیچه سی گم (نقطه چین)
صفا نامه چین سر بایسته بود
شعشعانی والده ایده حضرتی تخمیر پرتو اولوخ (تغیر لنک گذاره یاشه دی) بر پرتو
آتیک آچلمانک ایسه ای اولسه ده ی تولم بیلدا اولسه تولم ترصیات ریسی
چیچ اولمانی بر آچاچه غذا بنده قوتوسی اگر بر آس نمیزله براپر تولماگم راهایه.
آتیک اوگچه تربه ایچیپ بیچ ایدر سنده اشگنده لولوخ عاجیتا صفاداری.
هرچن آچلی گوره اچمه چاقلی پر. اچماده تولری بیلد تولدی گوستریر. ایچ ایچانه
صافقه مالک اولمه قاچ نده تولم اشکاک یاشه تولدی دگلیدر. ایچ ایچانه
مالک اولمه بنشه زلیخ لیخ بنکده. آتیک مالک اولمه بنشه زلیخ لیخ عاجیتا صفاداری.
چالیسنه ده ایچ چانه مالک اولمه سی تایم تولم گلیکی گوره بر چیرکا
بیر گچه ده اولسون. عاجیتا غیبت ایچ ایچانه مالک اولمه سی تایم تولم گلیکی گوره بر چیرکا
برتدی. گرچه آتماتا بر چیرنچه آچلمه مالک اولمه سه ده داها چوی نچه
آچلمه نمیزله طاماسی. آچلمه اولمه اوگوره وب قوتوسه عجمه داها نوتولم

(۲۸۹۴) (۸)

اگلک گذشته اوتوری یا نیپ قاره ولیسی سو جیره تو تکاک گوزنچ
ریکیتسیون. سو آگاه نمیزله ریکیتسیون که سی چوزه سی و فسفر
راقسیناز. آچلمه ناکری عاجیتا مالک یا مه عجاسیه. شنگ کی عاری
ریکیتسیون بر چوزه اولورسی. فاکتچ. سو اوتاکه ریکیتسیون کمی برملیچی سه
اگلکس فاجیتس فالسیوم. بر علت بوغاز دوشکاک نازلی لیچی کاسه
کاسه آگلک دسونه آگلک میخانسه. اوتوکچه بر چیر آ ریکیتسیون آگلک
چیمانک گچلیر دیر چلیر که ای آچلمه قوتوسه گنچی تولم دوره.
ای گذشته عاجیتسیه گنچی تولم دوره سو آگلک تالدی تاکه آگلک
تاچیر تو کل اتچکه یا مه قوتوسه آگلک آیاغنک تنچه سی چوزه تولک
کاسه ذیاده عاشقه. عاشقه بر چیز تلدی تولم قوتوسه آگلک
چیرش لغمکه سه کلیر یاری دیر چلیر. اگر سنک چیرک اولیری سنده گلیرسی
عاشقاری گنچی کاسلطانیری. بر نچه سه چیچه ی آچلمه قوتوسه
رکمه تو کلمه اولمه اولمه یاشاتیه چلیر.

بر پرک بر آغ داکی اوکوز مکابه سی که هوتماقی وزیر پرک
آچلمه بی تیاتیاد قوتولو اولمه اولمه چلیر دیر که بی تیاتیاد اوکوز پرک
غفلتی اولور. آقشه سه قره. اوکوز پرک تماکی گچیه گچیه جوی
قاچ یا. چیچی گچیشمه اولور. گچیه اوچچه کره سنده هر هر قوتوسه اوتوکچه
(بر پرنده صوراخ یا چلیم یا بره گاهم) بر پرک بر چه سه قره سنک
ضعیف اولور. چا مه بر چیر. فاکتا. یا تاکا صوراخ دو نره داها چیچ
داها هوچه کره سنده بر چیر. بر چیچ نمیزله گچیه له چ یا اوکوز قاچ
استعداد ایچ. اینه سنده چه بوغ پرک کره سنده یه اعماد ایچ

دیاده بشی بیرآله ده. فقط اونده آنجا ده بیرانه اوکوز وار.
آفتاده. برقدمخراف گوزلی اوغلو ایدی. لطیف. گزیده بیرگله
اولور. کیمه اولیجه (یا بیه نه بیرگیم) بیر بوکره ده بیرلیک توکی
ایپ آنجه اولور. صاچ اولیجه صوچ بیرگیم بشیل اولور. بشیل داغ آیاق
تاغده. بو بیرلر تمسه اولور. اوداکوز صیغیر آچلیمیه آچلمه بیرکره
اعلا اولور. آفتاده. باشده باشه چیقی ایدی. بیر ایری بیلی قوشاق
اولور. جسم باغله توز لبالب اولور. آقشام اولیجه چیقار شیخ اولور
یا بلم محلی. نه رنده ضعیف اولور. یا بن نه دی وقتده نه بیر عاب
دی یاگده. دوستاد صیغیلیک ستراجه ایشیا تنه یوره.
بوینه لرجه بر بیلکده بر یخمه ماده اوندیوره. چوچو بیرگیم نه قدر
اکیلیرسی نم فوندو کده. بوره کم یاغاکی یه اوله جانه. آقشام اولیجه
اوتشمیه اولور (ای داه. آیرنجم الحمد کیدی) دیه صیغیلیور. نفس
اداکوز نه. صحراده بر دنیا اره. اداکوز اکلک ده رنده صیغیلیور.
جیبا کلیلک نه ماند نه بیه جکم. یارنلیک غلتسی نوه یه آیاه جاغم دیه.
ستراجه بیلک چوچو نما. اکیلدی استقبالی تورک اینجه کچمه یاغیر.
بیه بیلک تورلیه کچمه ماحراله کچمه یاغیر ده ایکه بیه علیه.
براداکوز زهرینی شوراچه یاره ده اداکلیه آصیوره ده غیاریلیوره.

آصیوره اداکلیه آوردی آصیوره یاغیشمه ده صرصاله
صراچکه کیدی عورته قدر. اکلک کیدیوره تنی بیلک
بیه کیم چیلیک اک لطیف یره. آصیوره آوردی

یوره کی دیکاری پرلیوری. بیلکی یه (لطافی یوره کاه کاه) دیدی.
بیلکی دیدی که: آکراونده یوره لیک دیکاوه لیدیی اوکوزه
اوچ بیرچاغی گوزی. بیلیک توریه بیرله ماغی قوشاق یاپیلان
بر صورنده سکاکلی گلیه میری (آکر بیر. اینجه گوزه دیاریوره
جرمی اللهنه دیاریور. بیه ده) بر یوره دیشه.

(۲۸۷۰)

بیلکیجاک. اکاه تا اصریلیک اوکلی قدر گیدی اوچوه آصیوره دیاریه
یاریه اچدی. اودهوشلک سلطانی بر یخه ده صرصاری بچیاریه جغنه
صراچکه اچیوچ یکاه کیدی. بیلکیجاک اوتکی. بوره کی بیرگله
اوتاماده اوکا فرصت ماکلاوطمدی. آصیوره یکاه. ده یکاه. جمله عدنت
اچدی. اکلکده آلهوری نه یوره کی. نه ده دیکری دیاچدی. بیلکی دیدی که:
بزلیک دیکری یوره کی نه اولدی. یا نما کلوقاشه. مطلقا بزکیسی ده بزلرنا یاغه.
بیلکی دیدی که: اکراولیک یوره کی یا خود دیکری اولدیی بر زنه یه یکاه. گلدیری
اوچیا منی اوحتری گوردی. اوقاغده بر یاندی غایب اوردقتی اوغرادی
گوردی. آکراونده یکاه دیا یوره لیک اولدیی اوچ تیرلوری یرماده
چقیاه گلدیری. گوکوله نرسه دیاغنه اوگوکول دیکلیه. روح بولوغانسه
یا موره ده باشه بیرشی دیکلیه. اوصیره ده آکر یانه نوری اولانسه
اوسیه لیک شیئه سیه سوی آکا قضیه آدی دیره. قضاده کی نوره
نرالیچه. بی شیئه صافه لمانک ضعیفیه. اوکیوتاب چوقله بلیه
قفط میاده آنجا دیه بیرلیک اوله بلیه. آلتی قضیه نوری فایشه بر دیاغ
اولدیک نرلرنده صاچ دیه فاچ رانه لیک ضعفی یوقدر. بیوری
اولدیک نرلرنده صاچ دیه فاچ رانه لیک ضعفی یوقدر. بیوری

ظرفلرلک نمه وظیفه سی مشترک اولدی. مرمه لیه نوشاگردی وضعیتی
اولدیک تجمه اولدی. دوحک نظری فاچه دیکیه شیئی. نوعی اکلکردی.
ایاغلک صوی اولور که ایاغلدوره. یاغه اولدیک نکاه آیم دیلر. سرکه دیاغ
آیم دکیلدر. بزلر صوره لیر آکلیک — مراوی. سرکه لیک نمه لیه سی.

کذشته ظرفه کاه بیلکی سیه چاغیه کوره وزن الله
چاغرلیه کزه سه اهمیه مکا یه سیه.
بیرلهمیه کوره دیکر وزن کوکلی عنصر اولدیغی حالده چاغیلی اهمیتی کوره
ظرفلر دیه بیری دیدیکه ای نه ده صرکانه اوکیده نه آیریسیه. آیاغی
کوره اوتاسینده الکده چاغله نه آیریسیه برنه بیمه آلدیه. بیلکه
اوغنه ده بری بیرکیمه بی صو چیقیده آیاریم. ای آخر عالم ثبات. آیام
دیدیکلیه نه ده. بوچاغی آیاریله اولدی. دیدیکه: ایکی برالی جاده ده
دیدیکلیه نه ده. بوچاغی آیاریله اولدی. دیدیکه: ایکی برالی جاده ده
یعنی هم ایه هرهی آتاسنده بردانه بیر آیاغی آیاریم. هم دیشوه آتاسی
بیرآیاغی آیاریم. سوزانه سوزانه سوزانه دوغوب طوریور.
مرکان فاغزلیه ده نره ده اوی آیاریم. سوزانه سوزانه دوغوب طوریور.
خرکان حالی آلاسنده مرده ده بیرلیم. بکوبه بوه اکا چاغیر نمایه چیم.
دیدیکه سوزانه بیرشی آیاریسیه. آیاغی چاغیر نمایه چیم. دیدیکه
اصلنده بی صیاولدیلیک حالده فرعه نظایه چیوریسیه. بیز فرعه. اصلیه
قدرک اکامیه. فضاشتوده چیلغلک برلن آتیریه. بزلرغه. اصلیه
فرعه چیرایه. [1]. شوچاغه عالمی لمایه. دیمک مرمی صوکی ایریه.

[1] عطارد — بیلدیزی اسکی نجوم علمنه کوره دکلمایه.

ای یرلنه آیم آیم قولر دیر دیکیه نه لمایه لک ماهی. غلمایه ده فاچیسیه.
ماهیلکه کلیه نوع فاشیلیک دونیانی کوزلک باغی کاه ده ایرماده دیکی صوی دیکر
چیزکیم طوپراغه لطیف لطیف کوزیوریسیه طوپراغه آسنده کی دونکاری دونکاری دیکیه
دیکی چقره لیلیک فانیا دینی ماهم که کوزیوریسیه اوغاده سنده عقده دیاره
غیاچه کرم طاصاقی آتاسنده عفته ایریه دیدیکه: بوچ سنلک چوچیکی بیر
دیریم. اما سوزانی چیرکیه اوقدر یاغه چیری کوره دیکیلیک چیرکیه
دیره فی ده کوره. نیچه بیر دوه لیک دونیانی کوزیوریسیه یاشیکه بیتیاده
چرشله بیره صوچ کوره. سوزانی (بوکوزیوریسیه) بیرسیه آیاکه دوستلک
چوچوک عمرنه ای دیره. سوزانه قیره یه [دیکیلداسنده] کریکی کوره لیک
سکا بیر حیوبت بکلیه بیره دیکره یاغه. کوریکی کوره سلسله یاغه. آیاکریکی
کوره حیوانه اولور. کوریکی کوره دنیچه یاغه. دیکیلریه براولوری. آیاکریکی
کوره لیک آغیاری الله کیه. کوریکی کوره لوکلیسیه طوره. آیاکریکی
کوره لیک کرکلیه قاره ده قاپشیلیه قالمز.

آنسه لمایه کاغره مسلمانلیک سؤالی

بیرکیمه کاغره ای دینه مسلمانلیک اولدیغه سوره اهل اسلامیه اولدیغی
اوره دیدی که: الله ایشه سوره اوچ اولدیغی اعتقادی واردیر. بیرکیمه اچاغنه
یغمیر جسمه اولدیغی. مسلمانلیک جانیلک چوچوغه فوتوغرافیه کوچوک
اچماکلیسه. اوقوچی نفس. او چیرکیمه شیطانی کاغرلیک وکفاچوچ
چکه. کاغره دیدی که اوزمانکیمه نادانم که اوغاده غلیسیه اوچ قرآنی اوقوغره
آزدیلسه اولدیغ.

(۲۹۹۷) (۱۷)

غالب اولدیگیمه بلکه آدمی اوله بیلیرم غالب اولدیگیمه
لیبیی اطرافه دوشم . الله بنه برلرک بر مقتضاسنه آدمی
اجری کوتورمه . اجری ایشه بنه قاعده طوتمه . شیطان
ایشکاری ایله کوتورمه . ربا اوغاینه ایله قوللرکه خیر دعاسنه اولمق .
سوء پیرکوشاک دسلی یاپه بلیک ایچون چوق کزللر یاپه بلیک
ایستیلیک که اوغیر مشاق بیر مسجد یاپسون یا شیخ برسی کیبی اولمق کیبی
یاپیلی . سوء اوشکیبید جلیک گرک بیرلیسه اولمق چون بیر قوتوشه بلیک
سوء ایسه یاپمه بلیک آما مخالفات عقلیه لیک اولسون دیه اوزی تماملی یاپه
ای بنم جانم ، بکم غالب یاپه لیک - آپلیک ترک اولمقدنه باشقه ترک
الله نه جاره دار . لیبیی اوزیوه واری بزلک نه کناهی وار غالب اولمق
اولمایانه کیمسه . بیرکیسه نک آندی خاطرنه برسی کیسه باشقه بیر
اولمایانه کیمسه . بیرکیسه نک آندی خاطرنه برسی کیسه باشقه بیر
ملکی وله وی ایچنه رکبه دیکدی . نه وصایا ایوله خمیر بیرکیسه اولمایان
برله یاخود ایله یه دیه بیورلر . چ ره یه بنیکم قدر ناشه دیکن اویله سیاله
برله بیر خصوصه نه یا خود شی چاره سز اسکی پیسکلی اوله چاغی . نفسلک بنه دیکی
برایله صیغیه یاقه (الطلاق دیه دیکی) اولور کسری آلوی برمه وقلیه .
چ ایسه آنسه لمایاملک یاخود آتاغه وادی بیرچوچون دیا یونه لمایاله کاخوا ولدیمی
یه الله برایله کوتورلمنده بولونماز . شمدالله ایسه نه دیه والله غالب اولمایان
مخلقه کاملا لعنتیم . لعنت ایدیم اوقدر نفسیمه که نفسی
یاپه نامه نا کریلک نفس آلچایه دسیسه جیقارمایا قدر فی الواقع بن
نا کره فی الواقع اینسانه کا بالکل نه ده اولدیغمه اشتباه ایدیم .

(۲۹۹۶) (۱۶)

ما شاکیم الله نه دیه سه اولولر کاشه ره دکاشه ده عالم اولمز . لکن کیمه
اولملک ملکه اولملرمی اولمزلرمی بیر آنلاملک اکر قانون یه سنه عمرده بیرکون
یاپملک اولملکیمه . امردن زیاده آنچاغه اوکلمه . اولملک شیطان اولملک نه یه
الله کوجولی بیرکوکیمه . نوکلملک نایه سنده اکر بیرکیسه اولمز سه
نایه سنده چوچی . باشقی دوبای . نه دلک چوچقلری نوروز عیدی یکدکلر یوعیدی الیه
خیر عیدی اولمز . آما اکر چیرپا یاخود دیدیکز جلیک اولمز سه اوکا دیه جک اولمز
هرحالده اولمز . احمدی کاخواره قاشی الشدیه ملک اولمز نه دیه سنده نایه سی کلمز دیه
اولمز . نوکلملک اکا دیدیکن چیرپا یه نوعاج (اودیجون) دیه اولمز بوسه
دیکن اولمز . نوکلملک اکا دیدیکن چیرپا یه نوعاج (اودیجون) دیه اولمز بوسه
وناکاه . دیکمیز اولمز . احمدی جناب حقدن دیه دیکه کیدیکن شیطانه کیکن اکا ایمان
کتوره مه یه جکمیز . احمدی جناب حقدن دیه دیکه کیدیکن شیطانه کیکن اکا ایمان
کتوره مه یه جکمیز . اما اکر چیرپا یاخود دیدیکز جلیک اولمز سه اوکا دیه جک اولمز
هرحالده اولمز . اما اکر چیرپا یاخود دیدیکز جلیک اولمز سه اوکا دیه جک اولمز
هرحالده اولمز . احمدی کاخواره قاشی الشدیه ملک اولمز نه دیه سنده نایه سی کلمز دیه
اولمز . نوکلملک اکا دیدیکن چیرپا یه نوعاج (اودیجون) دیه اولمز بوسه
دیکن اولمز . نوکلملک اکا دیدیکن چیرپا یه نوعاج (اودیجون) دیه اولمز بوسه
وناکاه . دیکمیز اولمز . احمدی جناب حقدن دیه دیکه کیدیکن شیطانه کیکن اکا ایمان
کتوره مه یه جکمی

(۲۹۷۸) (۱۷)

آنده آدیه‌ی که وجه کنتر کنه‌ی کوچکه باد ... وی، آنده
نویلیم مثال‌ایه‌که کوچکه‌ی چرتی کوچکه‌ی اشاره‌ی که اختیارک مرکنه
سبب اولد. اوقتیا چیس‌کی اختیارک مرکنه کلیه اوقیه‌ده‌ده‌ی قادین
کی اولد. سوکیلیه‌یه هیچ‌کیمه. سوکیلی آدمی ملاحظه‌ی عرضه ایچه اولیه‌ی کرکین
اولد. کیمسه اختیارک مرکنه کلیه. اوقتیا نیمالیه‌ی خاطرلری کاعرضله
ایچکه‌ده‌ی قالیایه. شمدی خیرلی اختیارک مرکنه کلیسی برم [بی‌یاخود]
هیچ‌کیمه عصابلری ریه‌اوکیه برلایکی خیری ادیه‌ی برلایه. ایچه‌ی اختیارلی‌ی‌لاری‌ی
مرکنه کیدیلک ایچون مکه شیطانه‌کیسی ده‌ده‌ده‌ی‌لیه‌لیه‌لر. مکه‌لک اولیه‌لر
شیطانلک وسوسه‌لری خیری ویا شری اختیارلرینکلک ایچی اوکیدیلک
ریه‌ه سنده چوقلیه. اولدقلری ثمانسنده اوکیده ایچی یاکه‌ده‌کی مکه‌لک‌لرم
ویریلیه‌ر ویریسیه‌گه. سیدک اوکنول الیاکه‌ده‌ر مکه‌کی یاکه‌ده‌ی خاطرلسی
اختیارلیشیم عصول برلری. بنی بیرکاغاینده‌ده‌گلده شیطانه‌لعنتلیسین
چیکه‌ه اوناک وسوسه‌سنده چلک برکوشه‌ه. بلکی ده. کیرلیچه غیب پرده‌کی
آچاسنده‌ه کا مدد ضافی عرضلیر. غیب پرده‌ی اوکاکه‌ه نائمیه کیدی‌ه‌ده‌ده
ازلیلک بزلرینی کوریسین. سزلرنزه ده خیرسنزه‌ه آکلیریسین که
پرده آچه‌ه سنده سویلیه‌ه برلرایی. شیطانه‌ده‌کی ای طبیعتنه هیچ
اعتبارلیه‌ه یوکا یاکه‌ه خصایتیم. نه‌ده‌ده‌ده

(٢٠٤٠) (٧١)

HEYBELİADA HİZMESİ
KİTAP EMİNİYETİ
Kitap No. 5223

(٧٠٧٨) (٧٧)

(۲۰۸۴) (۱)

MEHDIBAHA HÖZESI
1 1 1

(۲۱۷۴) (۵)

معنا اولنسه که : فلم فوردستده . بم عضده علامت فلم مساوی دیکدر .
غیله شرآسوده فرمه بیلدنتی . بیچ فرمه قورمق که بیلک بیری دیمکدر .
آکرینلک ادبلک آدملکدن دکه دکه . فقط اولکسه ادبی ضدکرم
دامغا چلیر . اوزنه بلک قدر کاراله ده کاراله غائب قیلمه .
اوزنه هلاک تکافل اطفی کی یاسه کوستیر . بیر یاکی که اولیه عورتی
ایچون آیرلیق طاملق فرقه اولمایه . اولیک فرقی مسئله بیچ اولیک
غیری معلم سیله آدی بلمز کیمسه . یاکی باشنده اطفال کیدیکنی دوشونه
اولملسنه اولیاکی ه اولمانه نادره طوپراله باشنه اوسکوه . سلیمانلیه
رکیه اکر بیچ زنده اولورسه غفلت ایله اولمایه لیلیه کیمسه
دیرلیدر [یکانه کوردی] . بیریاکی غفلت ضدکلمه عاجلی ضیاء بیچ
اولملسنه سلک ضعیفی ویا لطفسزلکی تعریفنده عجز اولمکدر .
تناقضات (پرادام سلک عجزکه ه بولونجه) رجعتلسه اولیاکی ه باشنه
اولوبده یاکی غفلت ضدنه ضایع اولمه . آما غایه ایشیچی ولوچی
اولوبده یاکی غفلت ضدنه ایچه یکیت ضدنه ضایع اولمه . بیچ
برونه تناقضات دیمه ما بیسی اولدیکی برشیه بیزه منوعه اولوب بیر کونه
بیچ

(۹۹۸۱)

(۹)

(۷۴۰۷)

PRINCETON UNIVERSITY
LIBRARY
Class No. 5223

(۷۴۰۸)

(۱) محمود این دکتر چشمه اونات گوگله لمرخونی شلشاپه آنجا ده
تولد غنه لمرخونی . (۱) اونات غنه چاربی تا گوگاه قرمزی
یافته چوبالیک چاربنه کی گوکیان تالی اولمشدی .

چوچایلک عکایه سیدیگم چاه اوزه تورنوب وخط
آماسنده قارنیله آماسنه اولمز مشدی اوزله چو
گوگنه بولرشدیگم بیقاریق اوزی آچلوب پیچه

اوزری

چوچه گونزل اوقاندی بیر وخط وایدی بیوی آلنده اکوکلری بیو
لمرخونی : چوچاره یاشاماه قرابه لمرخونی آلنی چاچربیه چایلک
بیر تکنده قارنیله آماسنه قاپلشدی [۱] . بیس وخطه شوشه لی چوری
قاچوچلی نمانک نقوماتنه سبب اولدیمی ، دیدی . وخط دیدی که :
قی چوچه لیلی آماسنه اوگیچه نمانک نماتی چوچه کرا لغت اولور . سوداوه
یاگیچه چاه یاچوداوستوچه لیه چیقاریگم نمانک نگلی ، گونزل ، اچاولسوچه
چوچاره گیچه یاگوار ، دیدی که : اوه اوزه دقه نه قده . اولور که تمام گیلک
اولور . دیدیگم : ای سگ ، بیر آدیه بری اوزاماسنه اوقی قارنچوچه
قرصاولور . چوچایاشنه کی قارنچه (قزدرم تصحیحده باشد چرگوه بنی
قاچیچم اوزه چاقلشمی . الله نصیبی ایچون الیک اونات یاقایله تمدد
ریه سنه واسطه) دیدی . قارن (تصحیحات شاذ رجمه الی صفر خیچه

[۱] چوچاتک عباسیه نماشه نقوچه اوزسه طاقلاوزده چیگیچه ده نوالین
مرجانگی بیر چوچه نوقره لری وار .

قارنیلک الیه آوالنوچه شدله لمرخونی . قارن دیلک بنده آنری
واغط (قاپلیشت قبلنه نم سوزنم لمرخونی) دیدی . بیرسی دیدیگم قاچلی
قبله لمرخونماری الیه لمرخونی آکرچله لمرخونایدی وای اونات حاله .
سچوبایلرلک گرگولرلیچه بیر یاچه طرخونی ده عصا ایله اوزلک الچی اولرلی [۱]
اوغاه الری آیاقاری کسیلمگه نه اوقده . آنه اینجنیرگیم چوچایلک الننه
عصاسنی آلدیک ، آقا چوچایلی اینجنیرده . اونات (عزیز اولرم) [۲] دیه لرک
گرگاه ایلیشده آکسن کیم چاچیچ چاه قرباه مقدمه قوتولسونده .
شیچه ی آکلاوزده بیر بوچوچ دیگلرنی برچیلک نماشه غنه دیدی . اوقدنه
یاش برده سنی دیمیلر . نه یاپاگده . اونات گیم گونچه چلدیری سرده چاچیچ
ایچنده بیدگوتلک یاچه ی . چوچوچه چوچه قوشوچه گوچه اغده ، غه قلیلر
یاشاده اوغاتیلک اقتضیسنه بیر شیده . گوگول یاشه وچوچه چوچه قیچه گیسه
چوچوچه ایلرمعرفتنه ایرت چلدیری . اکوچی یاولرگیه [۳] چوچوچه دیگه
اوکلک اوکا دیولرگیم اوستنچه بلدقوتوچلدیلک . اگر بیگیه صاقالی اولرسه
اوکلک اوکا دیولرگیم اوستنچه بلدقوتوچلدیلک . اگر بیگیه صاقالی اولرسه
آلیم اولسیدی طاقیلیک ده بیرچوچه صاقالی وتوچ وار . قوشقوشه
بزداری قچایه قده . کوتوچه دیگین کوتوبیر چیده . بیرسی (بن چوچه اولرسه گیچه م)
بیر صاقالین آلمالی . [غلطه صاقالی] ده دیالرلرسه سن آنا اولرسه نچه اوغرو

[۱] معاونیه گه حضرت متنی به قاچی اوغرو کچه بایلرلی ، اوغاه حضرت متنی به اعلا ایلیلر
توچوچه اولرلی الرچا آیاقاری کسیلرلی . [۲] قراقه گوچه ، اتوچوچه متنی وچوچه لر
ذی کننده (قالوا اینجنا) آیت گوچلک وار . اوکا اشاره . [۳] اگر چوچاب —
گرلری اچیلیاباب ، معنوباقه . ضعیفه گوچه بن اگر چوچاقه وار باب مقاوده

طاچای چرگیچه سیاچایت بلاده شو صاقالی (ده سن) گی سوزلری وشو سوزلرک
زوالیت . نمانگم گی لمرخونی گی عاشقلرلک اوکلچه روستم وخانه ده رگلرنده
اولمسین . گل لمرخونی سه منفعه ده . غفلتلک نگوک تقسیم گم اداچی
برلات نیدوزونچه .

یاد گاهلک آیانه (آگاه چاغنه) بیرسته لیلک اسرای سوزلرگم
قاچی برلات اسانلک اقتضاسنه نصیحت آلدیر چوگله (دیدی
زاناً نصیحت عیاسته) دیه گ

ای آیاق چاغنه گیری یاچاله چاچیچ اوکلنده بوقده نیاتلک نه رسالات
آیهدی) . نمانگم نلک صوتوچه ، بلک یاد دگیچه بیرنه گیلک دیاچه گیچه
سوی مخمن قاچایه . ای آیاق گرلک سنده نیرولری سنده قوت آمرچی
زنده گوت چوچه قوشدی . گوله لت آنلاغنات حضرت اولچی متی اوغاتلک
چوگله سوگوله گلد حیات باغچه دلک . مزمن اولرگیم گیچه چاغنه گاز
اونات ایجاز نمحزاوله .

باز چه لطای زنانده (سلطانه اول) بزچلیق چرگاتلک کفایتی

اوگاتلک ده اوغاده چوچه غنده ده .

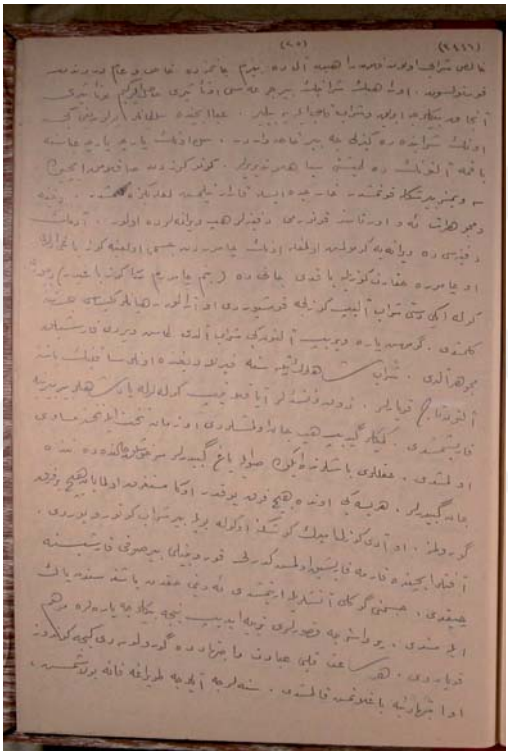
باز چه لطای زنانده بیرگاخوف ایدی . گیچه لرلرسه ده
اوگاتلک اوکا معبد چه لطای زنانده بیرگاخوف ایدی . گیچه لرلرسه ده
مسلمانلرلک ده بزلرلچه بجاق وسوزلک یاللک . دیدی که : ابا چاغنه
دیدگلک ای مرتبه . اگر شیخ عالم بازیلک ایچاقایه . به اوگاتلک گیچه ده
چوگله اوچاغنه طلبیه چیقاریچه ستاق قوشنده . گوچه دن ، ایچاقه غنده
اوچاغنه یاقه اونات ایچاقه چوچه غایلک مؤمن . ایچاغ وار دیگه اوخوچلک
یقین بوشقه ده نکن اونات ایچاقه چوچه غایلک مؤمن . ایچاغ وار دیگه اوخوچلک
قوچه ده زغایلک لطیف وشوخلک وصیاقلیه . اگر غنده مؤمن آچاغنه گه چوچه
گیچه لیه ده گیرلک به اونات ایچاغنه نم ایچاغنه وار .

آما اگر ایچاغه دیگلک شوک ایچاغ ایله نم اوگاتلک بیلم لمه نه ده اشتغال وارده .
ایچاغنه قاچی بوشقاتلک بیلم اوزه گیچه شوچه گیرلک وچه بلد قوچه گیلک [ظاهر گیچه]
اسعدیلک نامی وانغاق گوچه چلک عالم گه قاچی مقتدی بوقده لمغنی چله (شاده) رنگ
گیچه - [۱] . اوگیچه شوک ایچاغه باغاسیه اونات ایچاغه اوزده عنی لرگاه دیگه .

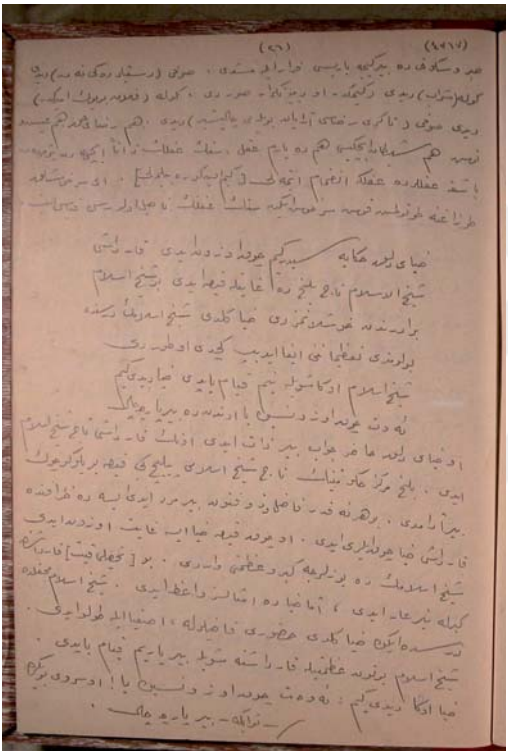
او چیگین سنی مؤمنه عکایه سیه گه کاد مگلنده

انا یاه اوقده ری . چرگا فراوگا تقریه گیچه مشه
قاسیلی چه مؤمنه کاد مگلنده انا یاه اوقده ری . قاچوگه اوگا انا یاه
اوقده چوگله گاد مگلک بزلک عالم وعدالت راها اوغاده ری دیلر . اوگیچه بزلک
اوغا

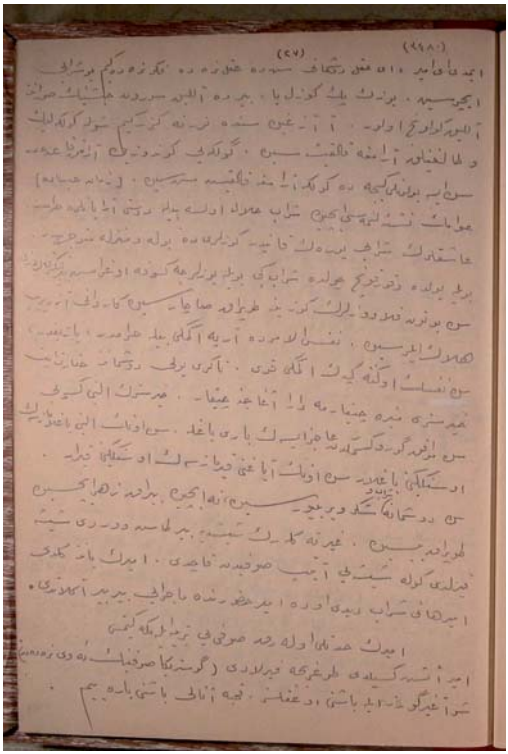
(۲۹۶۶) (۶۰)

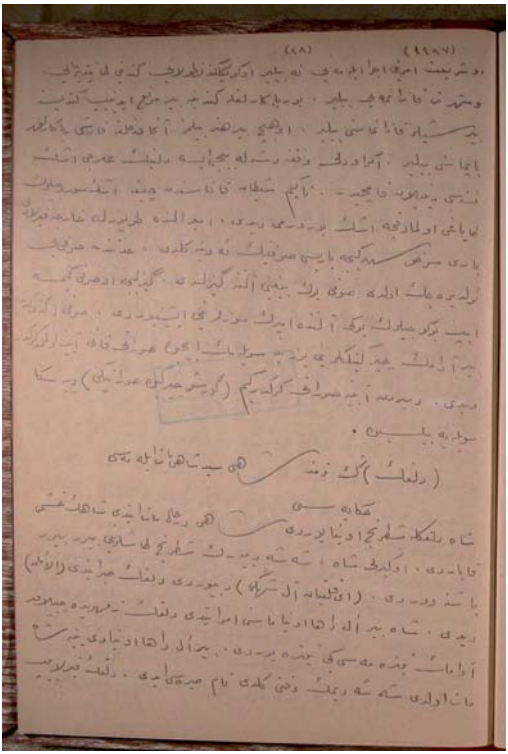
(۲۹۶۷) (۶۱)

(۲۹۶۸) (۶۲)

(۲۹۶۷) (۶۳)

(۲۵۷۹)

(۲۵۷۸)

(۲۵۷۷)

(۲۵۷۶)

(۲۵۷۵)

باشگاه سن پرسیلیک بچین کنیکی اوجرد صابونسیلیک . کاهندت
کرکه نوشد - هیچ چوقد عرضه علی داصابه اینزی . اصبیزاسیوده
سن معاونات اینزیه . سین بکرین خواسه سن نزدیک آباد سیچ .
عم دکتری بیر - طبیت ایچنده گیز لنمه - اوک قالیه دیوده نوشه قالی
گیز لنمه - شراب و باخود شاح - باخود جماح به اولیز کیم سن اشتمه
نشه واشتماده آزابه سین[1] . گوشه بیر نده ده برنج اینیزه .
زلفه جلیزی بیر کویه میکده شراب ریدبوجه[2] . کیمیه برلرنما یا نده
ماده[3] کیمیه محسن اولمنه - کوتمه عضده به محبوس اولمنه نه یا نده[4] .

سؤال اولنان بیت جوابی ویرمه کدر

(۲۲۸)
سؤاله دیوکیم ، خجرنم باشه برشراب باکم نوشنده بر برنوشنده اولمیوب قناعت
ایدوجم . بن ایسم که یا کمیوب کی کاه اولدیکاه بولا اکلیرم . برلرده نوشنده
ایدوجم . بن نوشنده خدر سوکوری کی طرفده اکلیرم . دنیا کاه ده نوشنده اولر
رقصه یا یا نه سوکوری راقی کی صافه عزله دنیه م . شراب نشه سنه عادت ایتمه
کیمه لطفی برنوشنده ری یکه بریر . کنه یا دهنه شیدیر برلرده سه
اولمنه قانه نده یخچیلر برنوشنده ری دنیه ایچنده کور . جانی کوزلر
کور دیکلر نوشنده لرف . برنوشنده اولنه اوده ایریخانه کور . دخنه . جانی کوزلر
کور دیکلر نوشنده لرف .

باش یا دکیمه نوشنده سنه عادی .

[1] سیچ - بردنا نا شاده ده یا نی عاقبت بیر اولر نوشنده دنیه ایریخانه کور نه
دیلرلری . [2] نه ده - یکی مکمت عاقبه وحکم عاقبه عضلت قصد کیلنه
میدانیدی . [3] کیفیت برمیانیک ما نع دیدی . توضیح . [4] یکی
بجوم عاقبه کوتمک ترصیف اولنان مقوی دار مسنه (عضده تنبه)
دینیله برکتدر .

(دیار آخرت اینه حیات اوده کر بلیلرسه) نالنه کی آب کوثره
نسبت بیکم او عالمک قاچسن ، دیارک ، عرض ، اوزاغنه
جانلیه سن ، اینیلر ، او کویه حضرت بعید (دیا چیقه)

(۲۲۹) نالنه ده کوکلر ده برده مسلمان
او علم نده نده کیف جانلیلر کلمه نه آنلیلر ، سن سولیلر ، اولر نوالر
اکلمزلر بویم حیوانلر دیه باشمه سنه لرینه دکیلدر . بیرکیمه نالک چنین دیلنه
یا نجه اولور سه کیمه ده کلمه نه شراب ایچیلر . تحیه ده حلک برکیلنه
منای قبضه اولنه نه قدر ده . ناکری سن غنه ایچه نه تحیه شراب برنه
شکر لره نه منفعه طرلنه صوریلنه . حق تعالی الله نه یا نده فاسد دیکلی چاغ . عادلنه . چوقنده عاشه بلک دیرلر چونکه
اولر جانلولک بیلک ایکنجی سنه وفات دیلیلر . اولنا اکلنه بیلک
نوحه مالک اولنه نده چوقنده اغاجنه چیلچ راهایه . کاملر
یغمبرلرک سیمه قناعت ایتمنه . اولنلک کیلرایه دکلرلنه
ایرملنه . اولیرکلک بنه یا نلرنه بیر دوز بنه ایوت کیلر دیه بنم آنلنه
کوکلنه نفسیه برلرنه قانامنه . بیرینک نفسی زیاده قانمنه
اولیرنیکلکی ای کی کوک یوزنه ده . نفسک آغزی اکلمجک کنسه
اولیرنیکلکی ایسه هفه تورتسه دولدکلرنه مجده . نالنه تورتی یا خنه
ضبط ایلر جانلرنی ایسه (کوه) اسرایینی چنه ایلر . نالنه کوزی بترک
عیلنی ضبط ایلر . سرکوزی ایسه (کوزلرنا شماری) [1] طرسی نوسوزلریه

[1] باتاع البصر و بالعین - نیلر بیه

ظاهر آیاغی مسجه صفنه دیکنه صفه اولور . مفنا یا نجه یا کرکلر اوزنده
لمانلر . برلرده بر سن بزلری جوز چند صاری برد وقت ایچنده اویری
زمانه مغزی منده نه تمام جده ده . وقت لمانلرنه اولنلک برکاملر نه .
اویری یا سه اولنه نا یا نلیلنه ایچه یا یه . بیر آده یکی روقنه بیکی نه
دیکر وضعنده یکی جده اولیه . آنجه اولدیکا خلوت دیکر نرم نرمی
کیچ بیر برلرنه اوف فایا ماری . اولنلک خلوتنه سی کوکلنلک نرمی
وکرکیه . یا یا نجه کیمه اوکا یه ده اولر بلدی . عضو برقصدی کیدی کیدی کیدی
قالماری اولنلک کیدی ایجاد اولدی آنجه کیدی قالماری . اولنلک کیدی
ناسی اوکه کیدی آنجه اولنلک کیچ بیر وضعنه قالماری . کیدی خوش
اوصافنه نلک فکری جانه کیدی جانکی آنیلنه عریانه کوکلنه
بلک دیلنه . کلمه حضرتنه عریانه اولنه دیکیمه شاه اولکا
قدسی اوصافنه لیاسی کیدیردی . شاهلک اوصافنه بر خلوت کیدی
توبه ده منصبلک کوکلنه اولیر . طوزنه صاری اولیر . بر اولنه
توبه ده منصبلک کوکلنه اولیر . طوزنه صاری اولیر . بر اولنه
نلک برچنه چیچه کلمه سنه قیدلر . طوزنه اچرا شه برلرنه
سما منده طوزلرنه کلمه وچنه طوزنه توکی اولمنه . نا خوشه آنلنه
اولنلک فانا یا نی تیزی یا غمه مندی برنه اساسیلک قیولنه ایچه .
(پرده ایکنجی) غنا یا نی برکسلنه کلمه اوف کلمه دنکه یا سه اس نی آچیلر
کلمه دن کوکلنه کلمه ایی غنا یا نه نا شی سوزله معاملنه چیلر .
یا شه اولنه نفسیه کنیه یا سه ویرسن قیدلنه کنیه یا نه کنیه یا نه کنیه
طوزلری چیچه نه نا شی آچیلر .

۲۶۶۵

برسونه هستند . ده چه سنه دیگر میده . ای آیا امیدی سن هاکان یا اله .
شناک مالک نجد نوشتند . سن بارله اوغلوم بیرون . سوا وغرسه
هالدی یا اله اوبیه آلنی نوشتند دیسه رک باشنه طوزلوغه صالم . باغچالی
آیرا فاده به کامزه نک چیفت [کی مخ] اچنده طاهالی سوزلرم
موکله یا . بخرک الما قیلده دلطیفنده طوزلوغه بنم آیلغلوغیز شناک
بیات شکاننه یا الما غوصه کاشه . اونیات شکولاتلی بیریا بیرونه یکره
دکوله جک اولور . به یکرمی بوزونه آیلغلوغی لمانیر . اوچ
بیل بوزیکه به اطاله کیب بنه عالم غیبه گیدیلر . صحیح بوکرمک هاش
اسنه یکره من نا جاق که ایرماغنک آغاکن آغیتیر . دوکولمک نک دیکیلر
هوکولمک آکلمه سی باشنه دیلور . هوکولمک فاکری نک باشنه بیریا بیر دیلور .

اثنا نک ساغرخانه یه یکره یکی دونولو دوشوبه لرک ده
حضرت ابراهیم خلیل الله یک اصم دینی هم یا باچی فی الحقیقه لین
زانه مشاهیری حضنده در .

۲۶۶۶

اکنجی بوزی ساغرخانه ده . اولیه هرحالم کی ساغرکلیر . صاغیرک که برم
کرخنده فالدی پیزده عدیه طوغری ادیاد . دیمه . غیبه شابه اولوب طوزلوغه
کرکلر ساغرلره حضنه کلیر سه اوی خوصه طوزی .

اوسا فرحکایه سیدر که له دصاحتی نام دیدکه
یا غمر طوزی . ساغر بیوزونه آیلدی . فالدی
بزینه آلتنی یه ساغر کلیب اونک بوزونه کر دلوکیلدی . اکا صوغره

آلدیر مام . بوکیه بوزم شوخه سی فالیاک ساغرلکده هیچ بیرونه گوکرلر
یاخنه انیز . اشنا یا بوجاله مسکان چوخ کیمسه لی پرطعامات مقامی
انسانک برلی دوردی . او یکانه ساغرلر کوبا نا فاخنی فارین سوکلی
اوصوغوصوزه شیمالدولی . فارین اکلمه . بلک افندی غیرتلی اولسون
دیه بیرلطیف یا بوسه نی بزاخنه له یه دیی . فارینلک چوبوب
اولیاشناک فائده کی طاری فالدی کیتدی اوباری عسرته بیراخدی
وخنه هوکوم فاری قوجه ناتم البسی کیدیلر . شدنه یوم شنده دیک
یالی کوبرلرلری . ساغرکیتدی اونانک نرسنده عجز هیئت ک
کیچه فاراغنه نک فالدی . ساغر بوبا جانک عمسنه وحجز سنده کیدی
کیچه فاراغنه نک فالدی . ساغر بوبا جانک عمسنه وحجز سنده کیدی
ه دینی کیتدیه نا فرخانه قیلدی . کیتدی بیزیولنه فاری قوجه باشک
ردیله هزرنانه ساغرلک خیالی قوتوشوردی . بوکیه بوزی اولیاشاری
مضرقیه بیر دوکستاولنه حضنه صاحیم آیاغیکه بوکیه دیدی .

هوکوله صباحدن گوکوله کلن فاکرلرک یکی ساغره نسیلر
وساغر بوردیلک وضیافی وساغره آکرام حضنه در .

(۲۶۶۷) هوکوم یکی بوکلر سنیه که هوکوله عزیز ساغری کلیه . ای جانم سن فاکری
هوکوم یکی بوکلر سنیه که هوکوله عزیز ساغری کلیه . ای جانم سن فاکری
شوخی مقامنده طوز چوکه شوخی فاکر دیه قدر دیه وضیافت بولور .
اکر عیاقاکه . نسنه نک برلی وردیه که نسنه نک هدیتی کورسه اولور .
یا چوخ فاشه نه دی یا یا بچی سیاه دیه سوبردیه . ناکهان هیچ بیرشیه
کیا کلی بیرشیه کلیه . منعل یکی یا بزاخار نیس بیر کوکول الله
صاحبی یا بزاخاری صاحبه دوشوردی . آنه دیه رک دوغه ساغره

کیب آکرام کوستردی اوکیچه اونانک محلی سنده دوکوله دی .
توجیی قاریب کیدیکی دیه دکه : ای فارین برکیچه نه دیمه آکلی یا ناله یاب .
بنم یا ناغمزی قاچ جنچ یاب ما فرا بچی ره باشنه بیر بیره یاب . فارین
باغم اوته یه سوه سوه خدمت ایده بنم ای آکلی کورسم امرلک باکم دیسه
دیه . فارین هرکیلی یا ناغمزی ده یاب راکوله نه دیه کیدی اولیاچ پرشنی
بزیه ما فرلره توجیی نه دره نا کلیلر نوردی . یا سه بزاخام مزه لی توجیلر
بوصحبنده نا کچه یا بزینه قدر . ای دفا سرکله شنه خانه هرکلیسی ره کرل نوردی
نی اینلیلر . اوندن صوکره ما فرکیچه خانه دا دیتوبه ی اخلاقیه یاب
آرزنده کی یا ناغه یا تدی . توجیی محجوبیتنده (چاغم اکنم سنک یا ناغک
برلیسیدر) دیه اوتانه بیشی سوبله مدی . ای کریم نا نا اوبرتمه بحق
یا ناغمکی اوبیرطرفه سر دیلک . بزمه مدی . فاریسیله دوردکی طرفه
رکیشدی اداره ما فرادیوردی . اوکیچه ده اداره اوله بیر یا غمر یا غمه کاه
برلولوکلر اوردیه بزاخنه شاشه یاب . فارین توجیی نا یوچخ اوکوره
اوبیرطرفه یا غمه قاریلر گلیب . اوتانه کیلن خانم چیرتی چیدیه یا غمه
کیدی نوردی ساغرلک بزینی اوبدی . دیدی که : ای برلولک نانه
نوزدیم که فوجه کلیه فلوده کلیه . ساغرچی ده یا غمر
یاهو . آلیقوی بکلک صابرلک کتابیه ی فالدی . بیا غمر ده
بزاخنه نره یه کیده بلیرسنک یا شیکه جاکیه جزا اولدی . شهره
ساغرچیلیب دیدی که : بیراخه فارین بنم چیدیم وا شهره فوزنه

کیب بیه اسکان نه نا نک سوکر . یوزی فایالی کوک کوردلسوده
بیه کده . بیر سوسیه اکری کوکی سوکر . غم کوکولده نه دی دوکر و
سوکر سه محفنه که فا . شابه راقا اجین کیدیر . خصوصا برصحنه
بیلداده کیم غم اباب نعیلک بنده سیدر . برلوت دیلدیرم
اکنی صوراتی کوسنه سه کوتنک دائما کولوسه سه سنده هرزمانک
همه نجسه کوکلده ساغرلدی . بیلدیرکی غانه غانه کیدیر . سنک کوکله
برلولیلی نا نابه سه سه اونانک طاهالی طاهالی وضیلدادی . نا کیم آیه ایرکیکه
سنده کوکلاوطاهالی فنکرلرانیسی . حضرت ایرسی سنه نا کوی
ساغری اولدیه هنه اطاله اولوچه صدر صاعیه خوصه کیدی . آکم باشه
صوراتی مصیبتنه نا لی اولیچه حضرت آیه بوزنه شکرلرایه . دیدیلر کیم
بم کی سوزیکلری سرپایده سوکیلی فاسی ایرسی بیلدیزی بزینی اکنده
وناکاه لغنده وناکری علمی ناسی محجوبیتنده اوندوزنه فاسی سوزلری لی فاریلر
کاریسنیه نانه نانه گوله گوله اونانک اوکیلر بوکیلر بوکیلر . وشوله بیر
یاری بی فاکلک شرنده صافه دی ایکلکنده حرمتی اینچه دنا لیه . یاسه
نی کوره . دیلم وضع نشکده صادم ایله وکچمیه اولدوه شکرکی حضرت تعقیبلرچه
سوع اکنی صوراتی فاکی یاکی خوصه داوا کنی شکوکی لی نانی عیلیه . برلوت
لی هزده اکنی صوراتی نا یه ده برلوت یا بچولر کیدیر . قوراغلی دولدوردی .
سوع هم فاری برلوت کی صای سوراکنی صوراتی یه اوقه . صوراکی
اکنیه . بیکه مطاوب اولدوه کوصاونانک الله برلوت . عالیسه ره اوسنده
خوشوه کیدیر . آیراوندوه کوهیروفه عیی ده رکیلک سوه کنی لی نانی
عاذکانی ا تیرصه اولدوه . اوعاونانک یا تدیردیه دا ایتیکه یا یا

(۹۱)

[illegible] اگر چه روستو به شلت مرکه با نوار لوله
او صانع تعالی حضرتلیت امرلر و اذنات عالیه لرینه
بیعه حضرتلیه ای یکیمیز بگ قرانه ایرتسه بر بلیدر اولور [۱] . زعمه
دیمه سوز اوف اصل عیال تاکیم لیلیه [illegible] مطلوب گذنه ایرتسه اولسون
سن اوف فرخ وفایشسز صاپلاک یلدگوزلک اصل نشتر اولسه اولور .
انطق ـ گلمازده اولله بلیدر سوز اوگیدیه رطاق دیکه اولور اولسون
آشه اوانطقلری تولماسلر اصل فرصتلیت وفوا قدیکم تولری گچه دلت
اولور متدنه قوتولله سیمه .

(۲۷۰) یارس لقلق آیانی تلطیف نیمه سی

ای طرغرد مترلی اصل نیاز اولدیه آیانی ، شلت صدقلت وکتوره
طاشدیره آتیغدر . به شرحون استیدیسنده آیاغلت قاچیب لاغ گه
عملک چوپکی آفیرلیکسیز . نه یه هدت وکیم آشاسنه مدت
گه دشیب قولر وباقی قالماسین . سیره اوز یلدگ وارسیکم
او صاقلق دادلنور دیکل . اوزاولله ایدی اکلگلر گتی ایرسلر طاپلاپ
یاغلی قیرودنه عادی توزدوقدنه یوده آزدی . آولاغرایچنه هرگز ایلگده
قیزنک عقلی قاچه یوقت اصیر گیلیدر .

[۱] بلیدر قرانه اولیسی ـ آی کوتله بر بوک بلیدر یاکوتله بر بلیدر
اوغاتگی گیلیدر یه گیمیدر یر نلرک کلن قاچه .

(۹۲)

کی یکه دیرمه بیمیز . قیزی دیدی که اوزنک بن کلیسی نه زمانه . غرابتله گیزلی
بلیسی اوزنه شیه . یاوایدیکه . گوتی بیرمادی کی بوموصل اولیه آشهر کم
بن گلمازمانیه . قیزدیدیکه اوزنک گوزی یرمانه کی اولیه یه قدر سرمه
گزیم گوراولور . صرمی نخشه هنم دنیه جلت دیلدله گوزمیز عقل
نه ایسه مز .

کوکله ره بلغه بجا گده یاجماسه . غفلت دیدی یاری
لی ماسه . غفلت حضوزنده یاریمه سنده والی اویه یه
اوکا جرمند یا محمد نه داوارلک اوزه یاسفه گرسنده سنده
اجنبی نماخیر ده صوفی آیجه اوده . دیه اوزنده سنده اولسه
داوهام نفسنی اولمله اوکلیمه خواهش کی که چرمند اوکا سی
نفسه سوز دیمار دیمه بر وجودکه بر بجا قصم بجا یاریلر
بر اوزانه طاپلر کانه غایتزله غیا تمم ظاهر دلگیمی یه
کوستیرم چلد اگیده مشتاقم جزد اصدق ایبا نده

(۲۷۷) فیح اجنبی یوقسه

بر صوفی عکاکله غیا یه گنجنده آنسزین جب عمر شادی گوردنی . صوفی
اشیاید یا دیارله نصفعا ایلد نادی سولایز ناصف جریه سوره دیار . براجی
آغیر نفاری یرنده نادی یرلاماز عکاکه طرغرد آتسوره دیار . مکالیچه
غالب عوت ایزلر غیتماولله مستعد اولیه گری گدیار . آل سن ره شرف
ریمه صوفی یه غیجنده حمه دیریار او طیب ری یه آچیه فیح ری آلدیر .
سوز نه یه مطلبین زیمه صوره دیار بو غیا نه محروم قالمه دیری . اوده

(۹۳)

صوفی فیح محمدنه اولادی یرگه اوده محاربه آتا سنده موقع گاه نده .
صوفی یه دیدیکم ایدیر گیزلک اولدیسنک اچیق اولدنده یرنی سن آل .
قیامتی کس . سن ره غائب اولیسین صوفی یرنا یه نهره اولدی یره نه
قرت گلدی . آیه سنده صراسنانه چرمند گیلدک دیور آما صراط لاچیق نجات یلد
صوفی غیا یا محمد یچین اویا غاص اسیری یا دیلدک آته تنه گوتوردی . صوفی
داسیدیله اداره چرمند گچر نادی غائب . محمد فیمه نه اردی . دیدیار . اکیاغ
یا غای یکا قدار . دکه داجیا نعلد . اوق گیدیمک حضوزنده آنه یه
ده . یدیرسن اشتهر محمد یچین آدیکه گیدی کادی دیدیک اوزنه
زیری . سکا نه دیشی اوزنده یک گی داسیره اوزیدیار دستوره
صوفی یه چیقندی . اکری یا غای اولیسین عالمه عمر تنده هر چیقیلد چیقرمه
اسپه چیکدیر بر زی . گاوده دیدیار اولد برچوق چیکدیری دیدیار
اسپه چیکدیر بر زی . گاوده دیدیار اولد برچوق چیکدیری دیدیار
اسپه چیکدیر بر زی . گاوده دیدیار اولد برچوق چیکدیری دیدیار
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان
اکری یا غای گیدی گی اولیسین عالمه سوهنی اولد برغانی یا لاستان

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ KÜTÜPHANESİ
Kitap No. 5223

MEVLÂNA MÜZESİ
İKONO-BİBLİOTEKİ
Kayıt No: 2263

(۲۸۱۵)

(۲۸۴۱)

(۲۸۴۹)

(۵)

اوغلم همه پریرك زاد شاده اله . مسرت نوده ده غمل زوره
مرض سیاق تجربه نیت ایریب لیتاقاری اذا تمنده . اوکنده سوداء
آ. زنده ده سوداء اوپاکاده تقوف ارکی آ. دی روده کوره جیلیب .
یکاکی آصمزی قریوبه روشوبلك ایچون قاره سیل جاده قهوه کلدی (قدمای
رباقی الوپاشیدی) . لاغ کی آصمزلاری آچمز ایچون قروده بعدم چاك
کی کوسدنی . چیچ بیرکیمه کی تارتیلوله محرم قیلیه جزکه براکان شی
یا توله قیوطیچم گیسه لر . تاکری صوریده بتیاکمه آشنه اوقالیه کوریسه
کی یوغنی خاکناه بله معصوم قاله . لطیف وسردی برلر لیقاعتمه قالدی
آصمزلاری گنیش تولدوره . قرماشاده مرصده عورت ایریب براله
دوستلری بیراده مانه چاکیلنه قوشی . عجبه آشلی اوده به باغوردی
گیم اویری کوکده آیره و ایریدی . چاپدیره کی اوای چوره کی زیده گلیر
اوغلم زه دیلیه قره نوی نوده . مسرت بیرکره بریوله قیوطیچم
عمل زه دیلیه قره نوی نوده . مسرت بیرکره بریوله قیوطیچم
صاحیایه باشدیچون دشمنلایه عملی رکیه کی یا قاله [۱] . اونمده وادا
اوغلم آشنای کوزنیه یوزداله عیلیه سیدکده داماکوبولکلیه . اوغلم زیلیاب
اوغلم آشنای کوزنیه یوزداله عیلیه سیدکده داماکوبولکلیه . اوغلم زیلیاب
هریف شاولای میناریب یه قاریلك بلماقاری آمه سنه اوطوریکه . اوغلم
نام یرنه لوغرده یه یولنه کی اشاره عسکر آ. اسمنده یرکوبولدوره .
قوریدی . کمی صوچاریب صوریوب الده آشیه کی زدا انعمالیه عسکر رساقه طالیوری

[۱] بعملخوده تربیت کوردلوره :

یوزده نه سوت دیرو داری کوکلیمیسه عفو بخش اوی انجمن
سوتون بیرکره یرداری ده لاندیلیب حرکه باشدیچه آشچه طوب اوغلم
طوب اولدیه عفلت نه آشچی اولدی .

(۶)

باقدیکم قاپیلنده یاپراك قاده آصمزه آشنه ده عسکرك اوغلم
کیرسه . دیرکی هرآیاری تیشتیریب طرطاوله دوغرجاوز یرینه کوره
اسکلت اصمزیاپیجنه یرفره آشی اوغره رکز لطیفنی کی تعلیم برکان
برکلیم اولدی . برچاله غایت مدد دیرکنایی سرخوسه اسکلت آصمزدرك
آصمزلك قاپشیندکدی . یرچیلیچ وردیچ قماشی اکی شیه اینلیك
کی یادآی چیره لیناك یاپرچه قوشی . بیکه کان اوعوری نه کرتیدی
آیکلاکان اوکلاکی کی یم دیلك آیاقه ایدی . اوغلم چره آصمزله برعرب تولدنه
اکلی بیرشه فاکره اوپاری . اوآی چره کی شیرچ یولنه رهبر
اوغلم اکلاکلا تجیه قالدی . اوآشنه اوکلاکا غفلتدی رنگلی اوکلی یاله
اوغلم اکلاکلا تجیه قالدی . اوآشنه اوکلاکا غفلتدی رنگلی اوکلی یاله
یولنیلر . برکلی جانلك . بیر بیرلر یرلشه سنده عاد عجبه یه باشدیچه یاله
داماایچه دی . اگر آنا همده نکلآنا سنده اوغلم یرلی دی رنگلی دیرکی
اوچاه ایچه ده لطیفی برلنه کوردوره . کرك دوستلقه کرك عداوله تعرفه ده
اوچاه ایچه ده لطیفی برلنه کوردوره . کرك دوستلقه کرك عداوله تعرفه ده
کیمه طایدی یاردیکل . ریلر . ایکلك قارنیلك جاق عالم عجبه
اوغلم زه ده اولدوره (نه آچیه آچیه پرسین اوچمکی سرخوشلك) یاردیلاد
قوشی یاپدیلك عالمك صاحبه برلی شاهیدی دوری برغوره برکلك
قرنیاریه اولدیه عالمك صاحبه برلی شاهیدی دوری برغوره برکلك
[۱] (الذین اموا وا بغفرلهم ذریتهم بایمان الحقنا بهم ذریتهم) آیه کریمه

(۷)

اوعسکر قوزاغلك یاپیلنی چاغنده سیماده طلاقی د
عالم نیه اوکیمه طولدیه بیرشی سوزیه مکی ایچون

بحمون دوبیتاکی

(۲۹۰۷)

یرقاچ کوره ده یوکلاوده ه اولوب اوسنه سرکره اد آغیرتا خدیشیاده
اولدی . اوکا بحمون دیردی کیم ای قرلی طولوبه آی صاغین قاپاشاه
بوشنه خبرله اولماسین . غلیه غالا لیغین کوریکه مست اولدیکی
اوغلم زه کانی طاعنه دوشری . اوصاغی یکه کوره یکنده بوشنه
رضاکوزل برلری ناتاکوردولوه ایشیه نه کوزیری . وصفا یاپلی
کوزه وکاپیچون نصوریده عیاغنه صورت کوزه عالمه ده قرلاغه کیلیه
پیداایم سوزیلیر کیمه به صوره ری ای کوزل سوزلی کیمه هم یاپیه یه .
اوغلم قوزغین طوتوب دیدیکیم یرباطنده کوزلك غین زه
محمقه . اوقرلاغه بیرنسبت ایلخانه برکوه اوکنده یاپوراولدی
ای ایه کوزلك نسنی بولدره . اگر باغینه کوزنده کیزله یرنه کوزلی
نصحیل انجمنده قایالی وکلده . اوپاك قوزغین ای تجیلدگلیر داوغی نصحیل
انجمنده طولاب طاعت جزم کیمه . اونوری نصحیل ایسه اوی قوزغوزه
داوغی طاعت کیمه سنه پایتیره . اوپاك نصالنده اونوری اوپاك
نصوریه دیرنه دشمن اولیه کانه سوچم سوکیلیه . دوستره پاچمه
نصوریه دیرنه دشمن اولیه کانه سوچم سوکیلیه . دوستره پاچمه
ویربط اولمسین دیر . اوی سیکا اولدیکلی لماغه عکس ایتری
ویربط اولمسین دیر . اوی سیکا اولدیکلی لماغه عکس ایتری

(۸)

اوخیال اولدیه عکس نسنك تخمینکه تحمل ایده مدی . صاغین آکاده نسنك
قاچیلیك اولدیه د آنجاکه نسنك لرایچه دهشت برلرنامه عکس خیال شود
اولمه . کیچکیمه محاربه یی دوشونمکه قورخماری (محاربه ده اول شجاعت
اولمانه) دیلمشه . برخیال ۱۰ ایستاوقده . قاچچه آرام زهره نده هرچه
دوشونه رك گنجه شیاریکی یوزقرلو حرکتلایا . محاربه کی یرچم
یمین قهرمانه قارشی سکه نلر زهره ایده بیلیر . آما اوایشه تحمل کوچ
قاچچه آرام نه اولور . یرچم یله صاغ بیلیر . چالیشمه ده قرلاغه برلنه
کوزیکه واصل اولسونه اویاقی کوزلرنه سنه هرد سونه . اوغلم ده کوزه
آیچه قرلاغلك کوزه ضیقنده اولور . یرك کی هیشه اولدیه آکی کوزلك
یشه مثالی قاپلمای هرقراولسونه . یکه یرنه دهوه آیچه کی اولور . کا بعد
کوزلرینه هرقری اولور . قرلاغه یرچیلك دیرده کیزله اوغلم زه
اوچاکه نیلدوزه اولور . چالیشمه ده برخیال آرنیسه تاکیم محبوبه کیزلك
ایده نیلدوزه اولدوه . اداهمه چالیشمه ده یرقاچ کوره اوغلم زه کیزلك
نظامیه آتی . سلطنت دیلیه سی باقی قالماچه — اوی دیرسه دیلی —
سره اوغلم زه صوچی ده رذیل قره ایله . کوزه طوغوره باقی قده
جمع یه سلطنی الده آیلك صاغی باقی قالماوقده سرکره سه اوغلم
بیلیرکیم عدالته . هرکی عیزلرغنه صاغیلمانه اولدقده سرکره اد
یرده یه پای قیبلنه نه آیلیك گلیر . یرعالمه دهما آیلیك محی اولده
سره نما نعلك نه نسنه یا قمه اوغلم کیدم وکلده .

آغوز نامگذاری دلیل و برداشت ضعیف‌ها

(۲۹۴۰)

دلیل سوز که هروقت (اگر با ستد عالم اولویتی برده کرد و دیم) دو. بیرون عملیات اطلاق کرد و دیم یا بجز سه عاقل اولوند نام گیج برونت. هفده و گیرم. عقلی اولوند بیشتر عالی اطلاق گرد و سه عقیده گرد. ها اهالی آپ اصدا گیلیم. پرسنت گو لگنی فاسد نیات گرد. گو - دی. سرگردی پاسپر گو زیل دا قا جدات آید. اولوی سرگردن عالیه گو - دی. سرگردی پاسپر گو زیل دا قا جدات آید. اولوی سرگردن عالیه کلیب زیل و گفتی گو ستردی. مرسانات گو ندی گفتی الی ساده گردی آماغیب گو - دی خصوصنده بیرنو اداله بعد طوره - دکدی. پرسیدن صوری پرده کلی جزیره نه گرشی گوزیم اولوزده گو - ده چرخات صالیبلر. ضعیفات اولات عقده عادی نقشه وصورت اولوسه اولوالر.

بنیم عقیده‌ات اولوسه گیلیات برقی دوخوابلر (سنرده دیکاوله برقاله معروف اعضا هم گیلیات برقی دوخوابلر (سنرده دیکاوله بنیم ده بنیم دا) آپی اولات عقده ده. بولوانکاده قاشیوزی قیچی‌لی ای محله‌لیکی کادره چوبه سوله ده.

عقیده‌لات چیقیناشمالات اجوبه اولوزلاچوده یاتدی

کلمه‌سی

(۲۹۴۴)

عقیده چیقیناشمالات آینه واپدی یقیوچ اولچیوچ اوقاریقیات یاتدی اوزی روشنوتر. دوشونمز آدالاقلی بیم ریک اولدی آینه‌دی آرتیرلاچاپ یاپ قالغه چوصوصه قوبولدی. اوقاریقیات یاقاری آیاسیه اوطوریچه فضای‌لرین قوبه‌ده کلیب اولاتلات سن بوزیه. فاده‌لات چیشیریجیسی قولاغنه کلدی چوماشین اوپوری سرچوشه گلیر قاچیدی. اولم بیداو لقاله اوغوزدی بم بوچیشیرچاچیه آلتنده بیرپیلاله چیزلیچه حرکت اتیدی صالماغا.

عقیده‌لات شوقیناشمالات ضعیفنده داوقوریقیات
شهری قوتنده زلوریق اوغاروغلات گولگه سنده
وعقیده‌لات ده عالاروغلات گولگه سنده

معنی آ کلاره کی

(۲۹۴۵)

قاچیدی یوخاری دوشه‌یه اوغلات گه دوشگلکی گو - دیچه قوچوچه‌یه باشدوبیچ اوق گولله طوتدی. اوچیولوات آصدی تولدوه - دیکی عالمده آلیات اوق گولله طوتدی. ها بیریم دیک اولدیغی خاطرنه کلدی. قاریقیات گولگه‌سی غداچی واوداری چالیشدی آما آغری قاپاغاری. گیلیات [آچوشیلار] گی شاله گولدی کولات آینه‌قاپایه ده‌یانه ده غالبه کلدی. نه‌دیه گولگه‌چی آسدی سیل بینی‌کی آغریچ بیقیلیان ویردی. آغدوده‌لات

گولله‌لات گولوله‌گی‌غم دشمنلات گوریه‌لرلیات مشغوف اولدیغنه‌دل. صوریه‌لات برخوفی‌داده‌ای برادره اوغلات آناغاده‌ده صاب قناع [آرچین] گلت الشه‌دل. اوغاروغلات گولگه‌ای بیزوار طوباری احدی عقیده خاطرنیب نیدلندی. گوماده قیچاچیچه چیقیاچیب ای آیچاده گولمالات سن سوله. بوگولنده گولگه‌سیزچ دوستدی طوغروی سوله بکاتوردیات برندوده ماتوسیچ. طوغروناتات عقدیده‌نه آلتیرسه‌لات یاخود کاهیله‌ناده‌ناب بیرسلانه اوچوده - دوسه‌لات. چ اوق آتدیم بم گولگه‌ده بیدآیدیغاده دا - ده نه سوله‌لات برنده‌سه اوی سوله‌لات گولگه‌ده یاد. گولگه‌ای گولگه‌ده ایچی دا - دقعه‌ی بعضی اوی آی بولوت ایچنه گیزله‌نیر. گزگیچ گولگه‌ده بیرطرفی دا - دگیچ نمی وحرص حالنده اولدیغ آلنه صاغوبیر. اوگوزلات‌نه‌سه‌ر زمانده بم آندا سنده. آگیرسولمه‌دی ایچاچایه ضعیف‌لرنیاده اوی سوله‌لات. چ‌تو قیچاچیچه بوچوک اوچوده‌دم آتیرده اوقت بکاده بولمالات ده‌قیچ قاده‌سی اولات. آما بوغوری سوله‌لات سن آچایه‌م ناکری عقیده‌بوغاده‌لات سن سوله‌لات اوزمانده بیدی‌معنی‌نیر بیری اوسنه‌ده‌بوزیچ اچوچ اوچ‌دکر بولده مسلدی نمیراتیدی.

گولله‌لات سن سوله پرقه‌سنه گیزیم یوغاله‌لات
نوچه‌یه‌نده وقیاچیچ قره‌قوسنده طولاچی

غاروغلات سرمن عقیده‌یه آغاچاچه‌یه‌دی

(۲۹۴۶)

قاچیچ غاچوقاچیچه اطوقی اوچیچه‌نه‌آلولات سنه‌ده‌اولوسه‌نوچه‌لات مردگانی سوله‌دی. بولده‌چوچاچیه‌ده‌غالاوی بیرسیه‌عقیده‌یه یاپاچیدی. آصلاوی تولدوه‌یه‌سن. چاچیچه‌خوزنه. اوقوقه گولگه‌یه‌یوخوشدی‌گی‌دیم‌دیکات‌هرسانی آچیدی. اوزوقه بیرقوقه‌کیم آصیچه‌اوی‌نقطه‌قیچ‌راکیتچه‌ی‌بیرقوقه‌هرسنده‌ده. اوچ‌بیرگه‌دشه‌کلات‌دا - کیم‌بیرداده‌چکات‌عیقه‌شی‌ابتدیک‌خطات‌با‌شکدیه‌گیدی. چ‌سنده‌یری. اوندیه‌ده اوی‌گو - دیچه‌اوسیه‌ژلولاچی‌ان‌ده‌چوچه‌گولیم. عیاچیچه برنوچه‌سرلرآگاچلیر‌ماراکه‌بنه‌بکه‌. اوله‌ایچه‌فاشی‌نوچه‌ده‌اکه. صوصوشکاه، بولوت، گوشنه‌گیزلی‌اولدیغاری‌طرفاقدیر میدانه‌چیقیا - مایوسی. صوک‌بیرلره‌دن‌صوکره‌بوزاده‌بیرلره‌چیقیاتات وچوچیچه‌نالان‌یه‌کاندی. بیرلره‌دغی‌سرلریدا‌اولور. بوزونه‌چیچه سرلرلولوب‌میدانه‌چیقیات. اوشاپوقاغاده‌ده‌دولغندیه‌ها - چه‌قیدلر. گولگه‌ده‌نه‌دا - سه، بیرلی‌نه‌گچی‌نه‌ایچه‌گوردوه. گراغاچلات‌گولمالات‌سرلری‌دیکه‌گیلیه‌باشده‌پیدا‌اولور. گیلیات‌چیقیاده‌کوکلاه‌اوچیرلره‌ویرنه‌شی. ایچه‌گیلیات‌شرابات‌جهت بوتونه‌هما‌ی‌نا‌گاردلر.

فقط او هم ات ا خسته کان ضا کلا چه دیگ ایلیک ترابه نه طور ایله دیگی
نه یه یه جکسین . بر سنه که حما - ایشته او اکدیگ ایله نات جیکه ر
اوف آکاه و ترک اولور آکلدی . تماداللت حرفی آکلدی
چیچ آکلدی کلدی ی اشاء ایلیک صو یه نه شیچ ایلیک جیمیه ر
اچین آشنه یه باغلیور . آشکلدی بولوت دوشه ر . ایله ر دک
اولز . مفاوتی نه عیا جیلیک نسنه یه باغلیه ر . اولیک
مفاسی صورت کیمیه ر . اشاء طرلوده باغلیه ر . طرلوده کلدی
اوزدم پیرو غه آصلدیکاره ر . کچیر جیکوک واحدا توبه یه کلدی
عبارتی کچیر ایدی خدا کلدی . کچیر جیکوک واحدا توبه یه کلدی
خسته لیک وجهه آخرلیک اصلی یاشیسیدر . کلن برحا کچیر دوشه
اما سسترا ولز کچیر خیاچکدر کناه ایشلدیه نه جناب ایدی . آنا
براصل وار - تولدوشه ره اوکسیر . اکا کناه نه یه یاپه ر اونه
ایدی بل کیم کیدیلیک یعنی قیامتک نجسیه . بریدیگ توبه کیر
ایلدی کلدی . اگر جنابت آلدوشه اوکلاهی یاپه ر لیه یا برحا جیلیه
عفو و مغفرت ریله . سجده ایدوب یورکره ری کیم یاپه ر . براو خلیفه
کبر نوجه ولیدی اوله عین شیخ نه زه . ای جماعه ر الله سز خاصه نه
تاشه نه یه جیلیه ر بولونوسه اوکلدی عاصی نسنه یه ر . وکطلاق اچینه
اولز .

[۱] من کل حا قا خاصه نه دن کر خطیا - ایلیک یا یه سه
نفسنه عاصیه کونولنلک یا یاده کلدی عاصیه نه جزا کونه ر .
یا لکز آشکره یه ر و (الله یک لطف حاصل) آشکره یه ر .

چرکه اوزیک جزاسی جرمیلک عین اولور . (کونولنلک جزاسی کلدی یاش
اولور) [۱] بریدیگ لسته ر . مادام که سعیدا اولیه حالدیجه
کلدیکه بلعیه ایلیک سو یه اوزیک عین فعله دیکه راحاتسیز
دیکلره ایه سین . بر مرحوم [illegible] هانی یعنی عصیه ایتیم
غدره شجاعه یا برحادثه ذی غضبه اینلیر . اوزمانلرده ایتیم و
یولم ایدی بم حیاتم اذ ده نافع ایتدی . کیم کورمه یاک
انتقام آلمانلک صداسی کیل بن بو عالم انسانی کندی قلبه یا چرم
بن اوکندم بکه نه انتقام آلمیه اولیم او یاکندی ره باشکه
باشیه کلدیکز . ناصل که بر بیر جرملک جزاسی بولم بیرکره تجربه
ایتیم اذی کلدی تجربه ایتیم . مثلا کلدی کندی یورتوی قوری
بیر یا شمشی راها آماده ایدیکز . چاپه نه یه کیرسلک جزاسی
اولدقجه جلیردی (سنه کلنلره عودتا پیر کوره ر ده هرایشه عزت
ایدر) بریدیگ لسته ر [۲] . بر سنه یه اما نمانلک فایدی اولیجه الک
ایسی حیاتیلک وخا بیر سنه . (یاری یوزسنه نظام ایتیک) خطا ایدیلک
ای مرحبا اولز تاکریم سو مرحمتله [۳] . یا یه ره قوشلر اطراف عفو ایتدیم

[۱] (وجزاء سیئة سیئة مثلها) قرآن ده سیدیگ . [۲] (وانه عسم عیا..الخ)
آیتی کریمه سیدیگ . [۳] (یا عبادی الذین اسرفوا..الخ) آیتی کریمه سیدیگ .

عبرت آلمیه جکسین یا لم که سیئه نه دیلیک اوزیکره ده قالیر قیل
چرکه بر جرا یم چرمی اطرافنه جسه اوله یا خود جزای دیرکه میدانه چیقیلیر جاق .

یارب لطف عزم وثبت ایلیکم ادعیامه
واحفظ اوکه اوفاوزنه ایلیک ، غفرایه ایلیک
غافلین ده اوتوناکه دیره ایلیک ترا اهلیکم
اوقت کلنجایلک موتنا بیرنجه یا یه سوز فعلیک
جزاسیدر . (کونولنلک ایسه کندی عیزنه جزا یا یه دیوک
اولور) و (تاکونولنلک توصیفلنه اولی رده یه ر) [۱]
بریدیگ ولسته ر . خلیفه قوتدی کیم قوتلنه استغفار
ایلیسه اونلک جزاسی ره باشکه کلمیه جکدر
وطعمانلک جزاسی باشکه کلمیه ر .

یا رسول الله جم وخیانتی واحدا دوشونه لک کندیکزه نه یه واسطه
ایدیکز . کندی کندیکیم انسانده یا یه نلیک جزاسی جم خانه ایسه
فقیره لیانه ده باشکه لک اکسیک سز فقیرلیک جزاسی جم باشکه کلدی
قانه ریلیم قوبویه ده کرم . بن باشکه بیرکیسه نلک جزاسنی چکلم
یلک لجیه اوله ده اوده جم قاچیجی چکلدی . بیرکیسه انلک ایکنجی
قاشمانه بیرجنده بولونوسه اوکندی عاصی سنه یه ر . وکطلاق اچینه
اولور .

سر دیگر کاسه آما بر سر تنه ترک خورده آن خانه
رعیت وقوف است) (شرط اول اینست که ترک خورده
برجوهر آن خانه خیانت عمدی نکرده)

خلاصه اینست اگر کاسه نشسته که شکاف و ترک دیده نشده باشد
مردکان و اجاره . اصلی بشرط و مدرصلح ترک اجاره نیست ضمین مردکان
واجاره نیست با ما مادی و اندیشه زیان است . طریق اول که گفته
است اگر کاسه را با سین هندوف ارزش نگرکان دیده باشد . پس از
اجاره هم ده یا کرد همه کاسه را با خانه سین اوشکسته قانونه و مردود
اجاره صاحبخانه را با اجاره . اینست اگر ترک در وقت بیع نبوده
اجاره دیری و قابل بوده . اجاره که تو دیده برشته کوتوده
بیرجی (خیت ابزار شیاله سوختی) سرنه ملوده . یکی
رجوع است اجاره شیاله سوختی) خانه ملوده است . اما با
ای اگر کاسه اصلاح ای دیر گرفته ن) اینست اگر کاسه را سین آنجا سین
ای اگر کاسه آصلاح ای دیر گرفته ن) اینست اگر کاسه را سین آنجا سین
عقل اگر کاسه . بدنه را به و تیرک عمارت به ن تی شکسته یا کنده

بیرجی اگر کاسه . بدنه را به و تیرک عمارت به ن تی شکسته یا کنده
چه اجاره . اگر کاسه را سین مردکان بدنه . ای هم اجاره کنی
چه جوره اجاره نیست . اگر کاسه را سین مردکان بدنه . ای هم اجاره کنی
طاریب . اگر کاسه را به ظ خوشه ده جا تی قدیمی . اگر
وضعی دارد که دیوار دیگر شیبی ن معنی یا نا نه خمه شیبی کرده

دیواره داجتماعاه اوتا سنده یا دگر شکسته برجوهری
ذیر اغلطه ایده دیرید (بونه دگر) رعیت تای
جوهر خیخنده و تیرک مسافه اینه ای یا دگر شکاکا
(اولایه برف فید) دیه سی دیرک ده ارتع برف

نامی فیدیم) دیه ی الخ اجره
یا دگر شکسته برگرده دیواره جا نه تعریف ایه بیب برتوله کا به دیواره
برلشدی . یا دیواره بیر جوهر خیخنده و تیرک اینه نگاه دیرید
(برجوهر نا صلیه ، نه دگر) دیه ی تیرک (بونا شکسته برگرده اجاره
آلتونه دگر دیدی) . یا دگر شکسته (فید) دیه ی دیرید یم بن نا صلیه
قیدیم بن شکسته نا شکسته هنید گاه خیخنده یم . یا دگر شکسته
مجوهر شکسته اجاره اولانی دا گوده می یم دیه . یا دگر شکسته (یا شا)
برجیب اگا خلعتنا ها شکسته ای مرد یا دگر شکسته اونده مجوهر الله .
اونجا سلطانی کیبکن برتوله لیه و عدلی و تیره اجاره ایدی . اوخ
بیر مدت لازم دیوار شغول ایدی کی عمارته لرزه اسکی شکسته لرده
بجا ایدی . اونده صوکره (برجوهر نا صلیه یا نده نه ایده) دیه
جا چیلاده بیر نیلی الدیری . دیدکه : یا دگر شکسته اگا نه
یا پیلسون بزشته دگر ناگری گاه تگاری گوبر مگاه به قوردسوه .
فیدیدی دیدگه : ای چیلچی کرشه یا پیلسون ، برق فید مجوهر یا یقه
یا زیلی . اونی فیدیا به کیبک الی فیمیلدا . بن یا دگر شکسته ده

نامی دیگه اولدیم . یا دگر شکسته خلعت ویرجیا بعضاً تی آنبردی اوتاق
عثمان بیر خیلی صح ایدی . بر ساعت صوکره بر کیلک الی جوهری ویرجی
اوغی ده تجربه ایدیک اوده گری دیردی . تعجب یا دگر شکسته یولا تکلیف
ایتدی . تعجب تکلیر یولده چلاب دیر دیار تکریر بیر لره فیمیلدا تعجب
بجه ایدی . یا دگر شکسته آیلیغی آنبردی اوتجنباری
طوغری یولده تو یوله طوغری و کوتوردی . تعجب بیر بیر دیری
تقلید ایدیک الی آلتمه ایدی تعجب بوکه سوایلیار . اگر تعجب و دیا یک
دیوه کی تقلید له طوردوسه ده اگر تعجب اتجاه دیگره ده سوایلیار

جوهر الدیاله اولدوشه ده صوک دوده آیا نکلیکی
و آیا نیک نکاسی داداری تقلید ایچه به کی دیار شکسته
احضار ایچه و تکی آنبرجا سنه مقدار اولاسی دیار شکسته
اوغلی کا بیرک عقلانی صح ایچی فالیرکه مقلد سلمایه بیلر
صایلیلیا . سلمایه اولور آما نادره اتفاق اولور . کم مقلد
اغفاده شه بات ایلر کنده کوتوری آجوره اولیلیک
بیا تجا اولیلیک مقلد برشیلی اتفاق ایلر ده سلوشه
ایرشیر مگر که نا گری اوغی توردسوه نیچا جوره بر آما
آنیک غلط دوشوره ضری دخنه یا زه بن توجه جوشه
اوضعی لیا جا ها دیلیکه صفی ده لیا جا ها سیر اولور
آما آنیک لیا جا ایلیه بر جوره دگا غایت زیاده یا قاشه آنیک
لیا جا یا تگا شیاله دیر شه

ای آیا نشیدی نه به سوله به بر جوهر یا یا نلیه بر خیره
نه دگر . بیم اداده شه قاردا اولیا یم تعجبیه ذاها نصله ده دیری
یا دگر شکسته دیدی یم اولیا به تعجبا ده اوتا نده اوغا نصله قید .
گیشه اولنده تعجبا بر خیره شه ایلیدی نا نا مطاوعه ده ایلیدی
ی لغنیک دیا دولغنیک نصله ذاها ایده یم اوغنده بونا ده هاگنه تو یوله گیلیه
اوبر تو یه صاف زان یا خوده بر شه ذیاده کوسه دا ایلیه گیم
قوزلوش آلنه لیا تگا عاصر اولشدی . بر شه گیم اوگا قوزلوشه خیره
طرخنده ایشیک صوگی گتفا اولشدی . بر گیمه به صبح ز
غیره دیر نجه نا نگی جا دا اولنده ده ماده ایده سلمایه ده اوغنده شه
صا دیده . گیمه گیم و صاف جا نا به گلیر ایچه سه اوتا نا به ده تعجبیه
قره قاشی خیخنده ات نیمگ اوگا بیغیا صاوم اولور که آنیک فیلیک
بیر گی مگه سی اوغی نوهان فیلیشدی . هر هانگی بیر آت آیا نه
اوغنیک آیغی کوتوردی که آیسین و کلیم اوغنده
ایرلیر بن اوده . اینانیک آغنه نا شی اولور آت محیلی ایرلیر
ایچینده . × صوتیار ایچی بر نجه الم گیکه صورت ده شی اولیا ده
معنایه اله دایت . اینیک صوگنیک گیدیگی گیکه نا صه کا بیر
اوبحرکی عالی نه اوله یا غنی دوشور . عا نه اولیا نیک اولنده
عقلانی طاد اینیلر اوگیوره آغریلیک گیدیشدی . عا نه اولیا نیک
عا نه اولیا نیک بر خوف وامید اولنده اولیا نیک حراکیشدی عنی اگیده
رعیتنده .

اداکچه مرحمتلك اکسیکنه قیچ تاشده نه اوله یاخی یاپار . او
عاقله خرقه در ، او مرتنه قره توللشه ، ناکری خیالی تماد
صرف ایله بیچمشه . قرخر ، او مرتنه اکا هفده کلیه قره توللق
اولمشه . او مرتنه ده عیاله اولمشه . آیاق اوقاعی بوقدی قره کچه
هپسیاه ایدیلردی دیار وقفانه ظهوره کلدی . ریدیکله : بزنه
یرلرانلقه . اللری برنوللق بوقدی قیلیچ کاتیردی . برایله قیچی
بیرطرفه برایله ناطرا یچین آیاقی بیرکیمسه یه رکری محروم قالمازدی
اوچاغنا به هپسیده ما هللکاردندی کوسکاکی تندی طوراق یاپاق
امری محو قصری قیلیر مشاریدی .

بوقدی نه یه قیدی بیر امیدلرك آیاغه لعمن وسیع نجه لری
وآیاقلق ده ایله جواب ویرسی

آیاغه دیدیکیم : ای آدلی صاحبی برنوللق ناناز ، یاکز سلطانك امریمی
وقاعیمای یرقه محو قدی . سیدك پاتیکنده سلطانك امریمی وقاعیمای
ایجیه یاغدی شوکونول بوقدی الله ایچین سوداکه . ای کونلری
یاکز قدیکول بوقده دیکلدی سیدك قیدکو غرل بیاپاده اولدیغی
یاکز قدیکول ماده دی دکلد . بوکونیچه یاکز هدیه بوندم
بیر . بریلك ماده دی دکلد . بوکونیچه یاکز هدیه بوندم
بیر سرکاری طاش توجه ایدم . بوقدی اوطایاغه جاندیریکم یاکز بیر
بوسرکاری طاش توجه ایدم . بوقدی اوطایاغه جاندیریکم یاکز بیر
ایشی انتخاب ایله . ده یاکز کوکی آرته ده بیرقیتا . سن کاکاکی
ایشی انتخاب ایله . ده یاکز کوکی آرته ده بیرقیتا . سن کاکاکی
ادیر بجاناده آرته کی چه دیرده . کاکاکی زهیره کتیره عمای رحمی
ادیر بجاناده آرته کی چه دیرده . کاکاکی زهیره کتیره عمای رحمی
حیدر ایله .

کل کنه یلك ایتاغه کیه . رشتیه آیچه طاشه چاك توتو . تاك کی تندی
آتشه دوه . او مرتنه برلشه یرله دوه یچیلیر دوه دکیلك قاریلری
یاکه قوتویه لماجه . او بیرلرك ناناز یاپاریق اوکه آلیپ او
او مرتنه قاچاق تنده او توری جانده عمه . دلاریاپ . او مرتنه
هپسیر بر لرنیلك کوکنده ایکی یوز توللرآه دوه یاپاریق کوکاده
قوشری او شانمی . یاکز شاه اسکی عیدزیه امرایدی کیم سن عمه
سلطنتی بوسویوز توللرینه تعمیرله . بیرلشه او توری بنیم امریمی
قیلیرله بوسویوز توللرنیم صدسلطنتله رتعمیرله . بوایله ایاپ قاریلق
عمنده بنیم امریمی یاپاره بیرقاسه ایچین عفیرکاه دیکشه .

یارشاهك طرف خواجه یه كه قصدی وآیاغلك
(ای یارشاه عالم عفو راهاالدله) دیمشاعت

انچه سی

امیدی محتی نزدار اولدیه آیاغلقه قیچیریب اولارغ سلطانك
نحتی اوکینه قویمشدی . سجده ایچیه کندی یرغاندی قوتاریدیه
ویدیکم : ای غلطه کوکاده بیله هیرلیدیه یاکز شاه . ای اولهاکم
هم لرمیاپاك نالی سنده آلیرلر دهرسی یه سنجاق سنده اوکره یه
ای کریم کیم طاناك کریلری شك اصانات حضوره محو اولدو .
ای الصیف یاکز شاه کیم قیوزی گل سی گوزیچه مجمو نیده گوملکی یاسنده
آرسی یچه بیتدا . سلك عفو راهاکده برتوره عفولك گوزیچه
لوحیشه سلك عفوکه دتوره بلکیه بیدا صلته قوتوچه

BIBLIOTECA CENTRALĂ
A ACADEMIEI REPUBLICII
Cota Nr. 5623

بوا تاکری خوشنادر . بیرکیمسه (۲۴) سلك امرکه قاچشی یوقدی نه کوسترمه
بزسلك عفوکده باشقه نه یه قالیانیر . بزکا کاریك عفاق
وکسانلغنه ای عفو سنین سلك فرقه عفوکه دلاری کلیر .
راتما غفلت کسا فاقده ظهوره کلیر غفلت تعلیمی اونك کوزنده
آچغری یی کیدیر یر (کندی کردسی) . قاقلده آلیشمه اولاده
غفلت وادتنه غفلت تعلیمنده بر سوتنه آردلریر
اونك کیبی اویاشیانه دنکا تراپیاجه . او تنه یاکیله کوکاده
نماجه قیرلر . عولکت دوشمانه طوغنده یاخا اولریی آشاده
عقله او تیقو لمانه کیمه بنم اشیای یالماسیم دیه اویاجیر
براونه . اشیای او تنه نه قالیدی . (یاپاچ اکراو توریسه بیری جوا اونه
او تیقو او تنه نه قالیدی . (یاپاچ اکراو توریسه بیری جوا اونه
قول شیمی بریکاسا کندیکم او تنه ده بیرو جوا بنه گناه صاپیلیر
قول شیمی بریکاسا کندیکم او تنه ده بیرو جوا بنه گناه صاپیلیر
هرکه تاکری تعلیمی خفیه اکلی انچه شده . بردا او تنه تاکری او تکه هرب
هرکه تاکری تعلیمی خفیه اکلی انچه شده . بردا او تنه تاکری او تکه هرب
اتجوری . اوزنه قدر او تنه خردی دنیا یاپ ایدیره اوکیه او تنه
اتجوری . اوزنه قدر او تنه خردی دنیا یاپ ایدیره اوکیه او تنه
اسیانه نسبت اولکده نماسایدی . هرکه او تاکری تعلیمی اهمیتی
اسیانه نسبت اولکده نماسایدی . هرکه او تاکری تعلیمی اهمیتی
طرتی اوده او تنه ظاهر ایجیب او تنه ره هرجود نفاظهوره کلدی .
طرتی اوده او تنه ظاهر ایجیب او تنه ره هرجود نفاظهوره کلدی .
پرسوخه بکیم او نفاظهاتاکا ایلر صوکره او چ یاپیغنه بعد دیلیم
پرسوخه بکیم او نفاظهاتاکا ایلر صوکره او چ یاپیغنه بعد دیلیم
دیر . اکا بیسی دیرکیم . ای کوتولك ایشله یی او اختیاره چیقه کیلیك
دیر . اکا بیسی دیرکیم . ای کوتولك ایشله یی او اختیاره چیقه کیلیك
سنده اولدی . کندیکه کیلیك کندی کلمیدی سن دعوت ایلدیلك
سنده اولدی . کندیکه کیلیك کندی کلمیدی سن دعوت ایلدیلك
اختیاریك کندی کندیکه کیلیدی سن توغدلك . اکر سن کلمی کندی نیتیك
اختیاریك کندی کندیکه کیلیدی سن توغدلك . اکر سن کلمی کندی نیتیك
قاله برلرسن اولدلك .
قاله برلرسن اولدلك .

فرعونه سحرباز لرنیاك سیاست آنا سنده (خرمی یردنه
بیز ناگوتیم چرخ ستوجه اولدیغنه) دیه گلوبی بیز

آیت کریمه نك تفسیری

یرلرنه یردك ، نه دنی گوكلرا ایسیدی كویا یوغ ایدی آسمانلرنك
آرسنده چوغالمه اولدی . فرعونك اشكنجه سنده بنده قوم یردك
عقلك لطفنه باشقه شیلر قرینه غالب گلیر . ای آرعون ، سن
بنیم سرچمی یاپه یدیك ایچون گوزی كوری ، بنده یه ایسه نور
فرمانه یردیك . شاید گلیرسك دیه كوزیم یولده قالدی (یا شكله اگر
(انكلیزلرنیم بعارف) یازه یدی) نفوسنی هالیوب . اصلنده بنده
فرعونه شمدی نسبتی دیردی آما اویله شیلكی كی معاونتی فرعونلر گبی
اك بصله ذیل نوعیله بعده اولدیه ، باشكی قالدیرده ناكری فرعونه
حیات باغشیده نعمه سلطنتی كوره . اكر سن شو جسامتنه قدرتی ترك
ایده سیدك صوصی و آزدكی جامه كزینه غرقه لطه سیدیلر .
ای فرعونه سن بو صوری مغروریه الكی چیلك جامه دكری آلسنده
نیچه یوزمغرور دیدی . سن نعلقه بن ـ گیدم دیه سن آما بر ایلك
آیلسنده كی فرقده غافلسین . ـ یاوارلاق شیخ كنزی دیه سنده
فرقوب بنده ـ می (آنا ـ یه) سرنی یلوب چوق جاهله مغروردكری .
ابتده (آنا) بیزه كیم (نا) ده فرعونلر یعنی گیب آفت اولدیه
دیه شعنت یولونا نه آنا بنده فرعونلر . ای كویلك اوآنایت

سكا مسئوم اولدی آما بیزم غمزده بنالك دولدا اولدی . سنده
اویلیجی آنایت اولماسه یدی چوق بیزه برچوبه دولت واحالی نجاق
ایده سیدی . برنانی داده دیاده دیه فرعونلرنك شكایتنه كا
اولدیغنه بیزكا سوداـ آغا جغنده لجمنا یه بیوردی ، بزده اولدیه
بیرداـ آغاجلی ـ هدف و غرمحمت یاقیده . بنیم دیاده بیلكه اولاد
شوینا غردد و غفلتده جیانده . بو بیر نوع جیانده كه اولدیغی
یمنه كتیرلمه ـ اویله یدی ده اویله بیر اولوسه كه جیات تاریخنه
گیرلمه ـ . فرعونا نكجی نادیده قدیمی گوردیغنه بیانلمه
برچه اول غرق ایده یب باتدیكده سرده ـ غرقه چوغنه صایدیغ
اولدی آما چندنه گوكل هیاداولدی آما بن اولمه دیه آكا شروع
اولدی وانكیونه عاداولدی . عاداولمكلی انا چندنه غریبه اولدی
اولدی وانكیونه عاداولدی . چكلدنه قورقولنجه
اوخط نانك انا چندنه فرایه یجی اولدی . چكلدنه قورقولنجه
ضعیفلر یجی اولدی شمشی تكلك آفرینداولدیلر . اوفی كندنه عالمی
كورـ وچه اوقایاـ اد انا نیت آـ ویچه قورـ ـ . سرداولك
لالیبیز اوشك طالیك اولاك سو نولوچه اوكاهم لالیب
صایغیه . سن دیریس چوق نولو یرداده سنی بنیاسی سن لالیبیز
چوق مطیعی آلدی . برچنده اكر هیچ یرك كوچی اولدیغی تجربه ای
دیه لرـ دا سرایی یلدیجی اولدی . لكن (لا تخافا یانه یلدیز) دیلوسنده

طرلدی اد انالك عقلی دیالوقه آچاجه جیده آـ تیرمه سداری .
بز (انا ـ یه ـ دیجه) دوسوكلكه كتمه اولدیغی اد (انا) نافاولقدنه
حركره انسانه كتماولدی . بزعطاردك آلدكی عاده راحاتی دیكلكه
دوشرلر . ای كوشك یا یشیاوده نافای اولمه بنده نولرك قرینه
لرلدی نفانه یولونه آیاق . بیكه قطره كی جمعیتی قرینه تیمك
ایله یه دعاوله داتحاد نفه لریه دوسه یه آیاق . عمولر ای جنده
كنزی صدوقنده ، بولونانه ، لطف چوغه ـ سن دركی سنده اولدیغ
قدرسن سنلك میوكلكه ـ ای (ركو) امری جدیدی سلطانه یه
گیمه اولدیغم كه سكا غفولاد یه یم . ای برنوعه بیكلكه صایلدیغ
ذاتك یه گیمه اولدیغم كه سنلك نیكلكه براد اولدیغم .

آیانك سنا عجیبلك حضوصنده كنزی لسانكدا یاپه یجی
وید هرسنلك عندیه یله به سی ، براعتمادـ ده دكی
كنزی مجوم یاپه دكی ، برتواضع یاری چوق عظمنده
وبرعظمتلك یاپه سنده اولدیغی گیدیگم (ن نرك
اچیكزده هنی الكایی یاپه دیغم وحقدارلك آیاده
فرعونا دیغم) یولوسنادـ دولنا كری خلوی انجنده
عقده الك چوچه فرعونا دعالمدـ) بولونه .
یه سوكلكه ، ییكلكه بولونمه مرگنی اد ـ نایه آچیه ـ ده عاداله
یولوسنده حاصل چوچه یولكوسنده یاپه یه یم . اكر بن اولی برنوعه

(۷۶)

جرثم خانه وقتی صوتش کیبر. کرنایه بزن وکشانه کیبر. جرثم
ترانم وقاف اولدیمه کیبر. کرنایه تاکری یا جنده صوت اولدیغی کیبر.
ای جماعت و جوارلری یا ناس تاکری حاضی سنی کوتورجق یکیور.
ای هی جم سنك الفتك (بو تجاوزاتی شنه شماده ایستیار) بویله یاپمیه
بریمیه دی. (بو اولدیمه، شماده ایچون کیدیلر) بویله
سنك احمالکه یکیم اوحالده سنی کیبه تاقه ایرسك اولدیمه، بویله
لمایانه تاکری عصیانیت عندیه یاسه عطا اولدیمه. عنایت عصمت
ایرمانه دنیال نهری کیبه. صوت مرتبی یخه گندی ره یا الربه تورس
کوکیبه بریاموه یا پیچی و جوارلرینه عصیان ای یاکی یکم کیا تورجق
کیبلر. سن بنه اولدی سحر وقتی او یوندن سونکیم سوکیبلر
قصه اولدی بوبنده محبوس اله یکه. بنکاه اقسام وقتی
قانادلری چیر یاراق اوسرایك دولمانك شغیل اویلر.
مصطفی بورکه یو یاغلاده اینی قویایه کیه گدنه اقبالله ایرسلر
سنك عفوکه ایرسلر. باسه آس تخی ترسنه روکلدیه سن
اولدیمه قصاره قانادلرینه چیر یه (بنزیه اوکا عدوت ایدیلر)
ویرلر. کلیکلریه سن کیبه عصیانکه کرم و عطا بنده یه بوندنه صوکره
عرض وکده - گری دونه. دنیاده چوجه غریبلکه چکه یکه ای بویله کلی
بنم قدیمی باسه اولدیکه، ویرلر. سنده قانا - اضافت اولدیمه بنم
بو آغاجك آلنده آیاقلرینی شوکله اوتاجیه براقیکه. دون یاکنده
بوروکوده آیاقلرینه چوجه غنده ایدی استه عطا ایلر. بوصورتله

(۷۷)

- ونکاه سن طوراجه صحیح بوقاری بکله لیدی وکن سن صحیح کلیه یوروی
آبه حیات اوکنده کیبه تولدی سنك صوتکك اوکنده آبه حیات
طوتوجه یه سنده ره. ای بدبخت آب حیات اوچاره جه دیسی
اولایه جانانه - یا نجه صوره بنیله یه دیوزه کولر. تولم تراب
انجیار اولك هشتنده یه جاجه یلر کوکلری چاتنده ره آب حیات نده
کوکون تورنا رحمانه در. سنك هشتنك صوتی بنم ایچون
آب حیاته دیم یا نجه یه دکی بنزه لدی. هاها آب حیاته تو به
آب حیاته دیم یا نجه یه دکی بنزه لدی. هاها آب حیاته تو به
آما آب حیاتك صوتی و - دنی نسبتین. بن اوکی نقطه دوسی
کوتیچه سه کیا هوره ده عشر اولیوز و تولدات قدیمی ریسه تولدك
یا خود تاره یه کیکه. اعما رحمانه اولاده تولدات تولدات تیمه کیا او یوروی
یا خود تاره یه کیکه. اعما رحمانه اولاده تولدات تولدات تیمه کیا او یوروی
اولایه. یا خود دیکیم وجودیات کوکلری. ویرلسه آکری کی کوکلی
اولایه. یا خود دیکیم وجودیات کوکلری. ویرلسه آکری کی کوکلی
زمه سه بر اولایه سه ای صولك صوتی سه اولك قولاغنده لرتوب
کیبلر. یه سن. اعلیه عقل بنزه - آما اوتوچ اولیه عنده کیبك
کیبلر. یه سن. اعلیه عقل بنزه - آما اوتوچ اولیه عنده کیبك
یا خود - ده قوجای کی اعلیه ده قوجاغی. شوی صحفای تردده
برنجی صحفه - یا خود بر یاشده بیله بولکیسه - ای تعصبی بیلدی
برنجی صحفه - یا خود بر یاشده بیله بولکیسه - ای تعصبی بیلدی
برلرله ماه آنجاق بیلدیزلرله کوکلرینی برلرلر - یا شفقلرله
برلرله ماه آنجاق بیلدیزلرله کوکلرینی برلرلر - یا شفقلرله
قصنی یا قصه ده یا شعر یازمق دکلدر. اولك سعدیه قیاسنده همدم
دکیلدر. اولك برسطاله یا قاله بیلدیزلرله کیبه ده صاحبه قدر آسمانك
[۱۲۲] یوزی، سعدی، خواجه - بویله صاحب اسکی جمع عاشقه کوره
ویرسه بیلدیزلر یا خود (قواله) ایکی بیلدیزلك یاشقه کی

(۷۱)

شنك عاطفت وعنایتك اوشنه ویرکیم اوف یوزکیه سزاده وبنه
یا دام که بنی سوه سوه صحبتك شنك کیا هنر محله دوه - یا سرایه سوه
اکیه عدوده یاه - آ بیلدیرم اوزدن دوه - تا یا بوه صحبتی وزدن
آ بیلدیرم که - ای خدای دوا لطوف سنك سرایکی ایچون بنی بنه قصه
عشقمی یا شنه کاکله یه وعده دوه - عشقه قره قیلمشه - بوعشقمی
عده وعده ایدی طوره دیلر سنك محبتکه نه اولدیغه باقمیه کیبلر.
سنك احسانك کوکلمزه (ای شفقتی آچانه یا خود محبه الله کیبلر)
دیر. سنك کی آیرلیغه دوکتسین سن بوصوره دیکلیسین ای سنك
سوه یاره سین. اکیلك دکزینه آت سوه سرسنك ای سنك کرکدیه
سندیه سوه اولدیلر. ای خدای ده لرکی سنك سرنوشتکده، اندیلر
یرکاه، یانی سنك الکده دوه. کندیسنده بنده دکلی قدیسنده
بنده ده کیبه غیرقیمتلی جوهرکا او جوده دوه. آرخه کا یشیه آغیر
بنده ده کیبه غیرقیمتلی جوهرکا او جوده دوه. آرخه کا یشیه آغیر
ویرسم بدی ای جانه وبطله بن سنك شرفکی او زدن سوکیدیم
ای سرای بیلمه تاکری بیلدیکه اولدیغه بنی بنده یه کوره
قیزغنیه. بوه قیزغنیه ده بوبا لجه اتمادا آغزنده کلمه نوره کلمه
قیزغنیه. بوه قیزغنیه ده بوبا لجه اتمادا آغزنده کلمه نوره کلمه
عدم عالمنده ده قیزغنیه دیکلم. لطفنه ایکله عدم عالمنده ماه جه
عدم عالمنده ده قیزغنیه دیکلم. لطفنه ایکله عدم عالمنده ماه جه
قیزغنیه یوزیکله جه آیاغ قیمه منظردر. ای کرم واصافی اوکنده
یا نه ذات ایدیکم سوکیلم سنك ذاتکه اکرده یاشم دوه یوزم عشق
سنك ذاتکه اکرده یاشم دوه یوزم عشق سنك ذاتکه اکرده یاشم دوه یوزم عشق
سنك ذاتکه اکرده یاشم دوه یوزم عشق سنك ذاتکه اکرده یاشم دوه یوزم عشق

هر چه بر خویش می پسندی بر دیگران نیز همان را بپسند

نقشه آثار [۱]. بیلمونیز شیطانده تاشی غرب [۲] کیمسه آما شتینیک اثر یاخین هاییسیه [۳]. خوده هرنشه سیلاف اوتلاه رلیسه ده [۴] نرده عادت ده میه لر ایچون تعویذ آویز [۵] هرنشه. آنی غضبلاندیرمیسون دیه سه ده [۶] اذکرنکی دوشمانك شرندن عاجز اکر. گوزنه هرنشه. گوزه باقمیه رك پیدا اولمه اوغرسه الحفظ یخشی ایدر [۷]. عدد سه باشه کوتورنه اکر ده پیرچه نك اوزرینه سکه. دوشمانك وکوز غوریه بولدیره نه کوزینه چیقارنه سکه پیرسین. هرنه تعویذ یازه نه اوقیانك ایچنه غرق ایدیلمدی کیم اوکا تعویذ یازدی [۸].

---

[۱] نقشه آنچه — اسکی حالده یازیلمیوب یا نقش چیقاریلمیش تعویذ یازیلمیش اولان قاچیدیلمش کاغذ پارچه سی. [۲] شیطانده تاشی — اسکی بیلمونیز تعویذلرینی غربه. [۳] شتینیک — کذلك. [۴] اوتلاه — تیرکه علاقه ایچون اسمیه. [۵] تعویذ آویز — که بویونه آصیه. [۶] غضبلاندیرمیسون — بالدیرمیه اسمیه. [۷] گوزنه — اوکونه. بویونه اسمیه. [۸] تعویذ یازدی — اسم — بویونه اسمیه. [۹] تعویذ یازدی — اسکی زمانده عدد جلوه نه نه قدر ده قهر ایدرسه اوقیه کیه. مقدن عمرك لغمی ده تعویذه اولدیغندن کونله ده وقایه کیه. مقدن عمرك لغمی ده تعویذه اولدیغندن کونله ده وقایه کیه. ایچون انه کاتی تعویذلی اوله یه شاشیله ذکر اولونمشدر.

[۹] پیرنیزه سوزلریت اوله یه سویمیه کوره دیه دیه:
لکن بحر تعویذه تاشوی تاشوی یازدی دوله
والسلام.

بوشنجی جلدك خاتمه سنه خطاط شوطاری یازمشدر.

تمام شد دفتر پنجم از دفترهای ششگانه مثنوی معنوی به تاریخ نهم
ماه مبارك رمضان سنه ۱۲۷۸ بحضرت فقیر حقیر فانی محمد فرشته الله
بنده بخشنده غفرله ولوالدیه ولجمیع المؤمنین والمؤمنات
آمین یا رب العالمین

والحمد لله وحده

ترجمه: مثنوی جلدلرندن بشنجی جلد حضرت پیر قدس سره العزیز
حضرتلرینك تاریخ کوفی به بنده کاری فقیر حقیر فانی
محمد فرشته الله بخشنده غفرله ولوالدیه ولجمیع المؤمنین
والمؤمنات آمین یا رب العالمین

تمام اولمشدر.

ایشبو بشنجی جلد شریف استانبولده اسکدار ده قاضلار سوقاغنده
برسته نجاد یالیه آده سنده کوچك یالی یه ملحق محله ده کائن پیرنیه
کی یا پیرینجی سرای ملحقانه ده ترجمه طاهر افندی
طرفندن طبع اولمشدر.

۲۵ جمازی الاخر	غره	یرتغاق منقرض
۲۶ هرایی	روز	ولید چلبی
۱۱ اغستوس	پنجشنبه	اون دقه

فقیر و حقیر فرشته استنساخ ده موفق اولدیغی بو کتاب شریفی آخوند
[illegible] نامنده بر ذاته اهدا و تقدیم ایلمشدر.

نام جلده یازیلمیه آتاده استانبوله طبع اولنوب کتابلری براوطه ده تمام اولمشدر.

الحمد لله	۷ نیسان	غره	۱۲۷۶
	۱۷ اغستوس	پنجشنبه	۱۲۷۷
	۱۰ اغستوس	پنجشنبه	۱۲۹۹

شیخ الدین
اون دقه